

243548
3

საქართველო
საბჭოთაო

ნანა გოგოლასვილი
Nana Gogolaschwili

გერმანული ენის
გრამატიკა
Deutsche Grammatik

F 89001
3

ნანა გოგოლაშვილი

Nana Gogolaschwili

გერმანული ენის
გრამატიკა

(მორფოლოგია, სინტაქსი, სიტყვათწარმოება)

Deutsche Grammatik

(Morphologie, Syntax, Wortbildung)

Handwritten library stamp: 1308-5050, 1999

თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2004, თბილისი
Verlag der Universität Tbilissi, 2004, Tbilissi

1308-5050-13-32-1

Handwritten library stamp: 1308-5050

უაკ (UDC) 803.0
გ 611

„გერმანული ენის გრამატიკა“ მოიცავს გრამატიკულ ფორმებსა და წესების მინიმუმს, რომლის ცოდნაც აუცილებელია გერმანული ენის დაუფლების საწყის ეტაპზე. გერმანული ენის გრამატიკის წესების ახსნა ხდება ქართული ენის გრამატიკის წესებისა და მაგალითების მოშველიებით.

აღნიშნული გრამატიკული ცნობარი განკუთვნილია მათთვის, ვისაც სურვილი აქვს, ხელი მოკიდოს გერმანული გრამატიკის შესწავლას ან გაიღრმავოს ცოდნა ამ სფეროში.

რედაქტორი პროფ. დ. ფანჯიკიძე
რეცენზენტები: მ. ასათიანი
დოც. თ. ჭუმბურიძე

სპეგ-2000
შეგორავის

K 243518

©თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2004

ISBN 99940 -13-35-1

საქართველოს
პარლამენტის
გერმანული
იბლიოთეკა

თუ თქვენ გადაწყვიტეთ შეისწავლოთ გერმანული ენის გრამატიკა ან განახლოთ თქვენი ცოდნა ამ სფეროში, მაშინ ჩვენი მოკლე ცნობარი აუცილებლად დაგებმარებათ ამაში. თქვენ აქ ნახავთ გრამატიკული წესების ამ მინიმუმს, რომელიც აუცილებელია გერმანული ენის შესწავლის საწყის ეტაპზე. აღნიშნული მინიმუმი შესაძლებლობას მოგცემთ, სწორად შეადგინოთ გერმანული წინადადებები და ლექსიკის გამდიდრების შემთხვევაში სრულყოფილად გამოხატოთ თქვენი აზრი გერმანულ ენაზე.

გერმანული ენის ნორმატიული გრამატიკის აღნიშნული ცნობარის დახმარებით ადვილად გადალახავთ თავდაპირველ სიძნელეებს, რადგან გრამატიკული წესები წარმოდგენილია მარტივად, მაგალითები შეძლებისდაგვარად თარგმნილია ქართულად და თვალსაჩინოს ხდის მსგავსებებსა თუ განსხვავებებს გერმანულ და ქართულ გრამატიკას შორის.

ცნობარის მცირე ფორმატი შესაძლებლობას მოგცემთ, გამოიყენოთ იგი ყოველდღიურ ცხოვრებაში, ადგილისა და დროისაგან დამოუკიდებლად.

ცნობარი შედგება შემდეგი ნაწილებისაგან:

1. მორფოლოგია, რომელშიც უმთავრესი როლი ენიჭება ზმნას, ხოლო შემდეგ განხილულია მეტყველების დანარჩენი ნაწილები, მათი ფუნქციები და გამოყენების სფერო.

2. სინტაქსი, რომელშიც წარმოდგენილია ძირითადი ცნობები გერმანული ენის მარტივი და რთული წინადადებების აგებისა და მათი ხმარების შესახებ ამა თუ იმ კონტექსტში.

3. სიტყვათწარმოება, რომელშიც ასახულია მეტყველების ძირითადი ნაწილების წარმოების წესები.

ცნობარის ბოლოს თქვენ ნახავთ ხშირად ხმარებული ძლიერი ზმნების ძირითადი ფორმების სიას.

აღნიშნული გრამატიკული ცნობარი გამიზნულია გერმანული ენის შემსწავლელი ნებისმიერი პიროვნების, აბიტურიენტის, სტუ-

დენტისა და ყველა მათთვის, ვინც მოისურვებს უკვე მიღებული ცოდნის გაღრმავებასა და გადახალისებას.
გისურვებთ წარმატებებს!

გერმანული ენის გრამატიკა

ნებისმიერი ენის გრამატიკის მსგავსად, გერმანული ენის გრამატიკაც ორი მთავარი ნაწილისაგან შედგება. ესენია: მორფოლოგია და სინტაქსი.

მორფოლოგია შეისწავლის მეტყველების ნაწილებს, რომლებიც განლაგდება ვერტიკალურ ხაზზე. ამ ხაზზე წარმოდგენილია ყველა ის შესაძლებელი ფორმა და მნიშვნელობა, რომელიც შეიძლება გააჩნდეს თითოეულ მეტყველების ნაწილს. მეტყველების ნაწილთა ფორმებისა და მნიშვნელობების ამგვარ სისტემაში თავმოყრას **მორფოლოგიური პარადიგმები** ეწოდება.

არსებობს მეტყველების ნაწილები, რომელთაც ცვლადი პარადიგმები გააჩნიათ; **არაცვლადი მეტყველების** ნაწილების პარადიგმები ენის სისტემაში უმცირესობას შეადგენს.

გერმანული ენის მორფოლოგიაში განასხვავებენ მეტყველების ნაწილებს, ესენია:

1. ზმნა – das Verb
2. არსებითი სახელი – das Substantiv
3. ნაცვალსახელი – das Pronomen
4. ზედსართავი სახელი – das Adjektiv
5. ზმნიზედა – das Adverb
6. რიცხვითი სახელი – das Numerale
7. წინდებული – die Präposition
8. კავშირი – die Konjunktion
9. ნაწილაკი – die Partikel
10. შორისდებული – die Interjektion

აღნიშნული მეტყველების ნაწილებიდან ენაში უმთავრეს როლს ასრულებს ის მეტყველების ნაწილები, რომელთაც ცვლადი

პარადიგმები გააჩნიათ. ასეთებია: ზმნა, არსებითი სახელი, ნაცვალთმცოდნეობის სახელი, ზედსართავი სახელი, ზმნიზედა, რიცხვითი სახელი, იხსნის, იხსნის, იხსნის

დანარჩენ მეტყველების ნაწილებს უცვლელი პარადიგმა გააჩნიათ და მათ „ფუნქციურ სიტყვებს“ (Funktionswörter) უწოდებენ. ისინი ცვლადი მეტყველების ნაწილებისაგან იმით განსხვავდებიან, რომ მათი ელემენტები უმთავრესად გრამატიკულ ფუნქციებს ასრულებენ; მათი რიცხვი ენაში შედარებით მცირეა, მაგრამ ხმარების სიხშირე ძალზე ინტენსიურია და, აზრის ჩამოყალიბების თვალსაზრისით, მათი როლი უაღრესად მნიშვნელოვანია. ასეთებია: წინდებული, კავშირი, ნაწილაკები, მოდალური სიტყვები, შორისდებული.

მორფოლოგიის დონეზე გრამატიკის შესწავლა აუცილებლად გულისხმობს ამ პროცესის შემდგომ დონეს — სინტაქსს; მაგრამ ეს არ ნიშნავს, თითქოს გრამატიკის ეს ორი დონე ერთმანეთისაგან იზოლირებულად უნდა შეისწავლებოდეს. პირიქით, ხშირად გვიხდება მეტყველების ნაწილების დაკავშირება სინტაქსურ ფუნქციებთან, ანუ იმ როლთან, რომელსაც თამაშობს ესა თუ ის მეტყველების ნაწილი წინადადებაში. ამრიგად, სინტაქსი შეისწავლის მეტყველების ნაწილს, რომელიც გადაიქცევა წინადადების წევრად და შესაძლებელს ხდის, წინადადება ავადოთ უკვე ჰორიზონტალურ ხაზზე, მეტყველების იმ ნაწილებისაგან განსხვავებით, რომლებიც შეისწავლება ვერტიკალურ ხაზზე და სიტყვათა ცალკეულ ფორმასა თუ შინაარსს გამოხატავენ. წინადადების წევრების საშუალებით, უკვე უნდა შევეცადოთ აზრის გადმოცემას წინადადების, აბზაცის ან ტექსტის დონეზე.

ამ ელემენტარული წესების ცოდნა აუცილებელია ყოველი ქართველისათვის, ვინც გადაწყვეტს გერმანული ენის შესწავლას. ცნობილია, რომ ამ შემთხვევაში არ იგულისხმება ბავშვობის ასაკი, როდესაც ტვინში ხდება უცხო ენის მოდელის მექანიკური ფიქსაცია. გერმანულ ავტორთა გრამატიკის სახელმძღვანელოები არ ითვალისწინებენ ენის შემსწავლელთა ასაკსა და მშობლიური ენის თავისებურებებს, რის გამოც ბევრი გრამატიკული მოვლენა გაურკვეველი და გაუგებარი რჩება.

მიგვაჩნია, რომ გრამატიკის შესწავლა დამწყებთათვის უნდა ხდებოდეს მშობლიურ ენაზე; ეს ხელს შეუწყობს ენის შესწავლის სწორ ორიენტაციას გერმანული ენის ლექსიკის რთულ ლაბირინთებში.

მიზანშეწონილია, ზემოთქმულის განმტკიცება სქემით, რაც დაეხმარება გერმანული ენის შემსწავლელებს, უფრო თვალნათლივ დაინახონ განსხვავება მორფოლოგიასა და სინტაქს შორის და გაეცნონ ელემენტარულ გრამატიკულ ტერმინოლოგიას გერმანულ ენაზე.

გრამატიკა
die Grammatik

მორფოლოგია die Morphologie	სინტაქსი die Syntax
მეტყველების ნაწილები die Redeteile	წინადადების წევრები, წინადადება die Satzglieder, der Satz
1. ზმნა – das Verb	1. შემასმენელი – das Prädikat
2. არსებითი სახელი – das Substantiv	2. ქვემდებარე – das Subjekt
3. ნაცვალსახელი – das Pronomen	3. დამატება – das Objekt
4. ზედსართავი სახელი – das Adjektiv	ა) პირდაპირი – direktes
5. ზმნიზედა – das Adverb	ბ) ირიბი – indirektes
6. რიცხვითი სახელი – das Numerale	გ) წინდებულიანი – präpositionales
7. წინდებული – die Präposition	4. განსაზღვრება – das Attribut
8. კავშირი – die Konjunktion	5. გარემოება – die Adverbialbestimmung
9. ნაწილაკი – die Partikel	
10. შორისდებული – die Interjektion	

მორფოლოგია (Morphologie)

§1 ზმნა (Das Verb)

გერმანულ ენაში, სხვა ენების მსგავსად, ზმნა წარმოადგენს წინადადებაში მისი წევრების შემაკავშირებელ მეტყველების ნაწილს და აზრის გადმოცემის უმთავრეს საშუალებას. ამიტომ, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, გრამატიკის შესწავლა დავიწყოთ ზმნით. ზმნა უმთავრესად გამოხატავს მოქმედი პირის თუ საგნის ქმედებას ან მდგომარეობას.

ზმნების ძირითად ჯგუფებს გერმანულ ენაში ქმნიან სუსტი და ძლიერი ზმნები, მაგრამ, მათ გარდა არსებობს კიდევ მეშვიდე (დამხმარე), მოდალური, წესგარეშე და შერეული ზმნების ჯგუფები, რომელთა შესახებ ქვემოთ გვექნება საუბარი.

ზმნის ძირითადი ფორმები

(Stammformen des Verbs)

გერმანულ ენაში ზმნას აქვს სამი ძირითადი ფორმა, რომელთა წარმოება და დამახსოვრება აუცილებელია ზმნის დროის სისტემის საწარმოებლად. ეს ფორმებია:

1. ინფინიტივი – der Infinitiv
2. პრეტერიტუმი (ანუ იმპერფექტი) – das Präteritum (das Imperfekt)

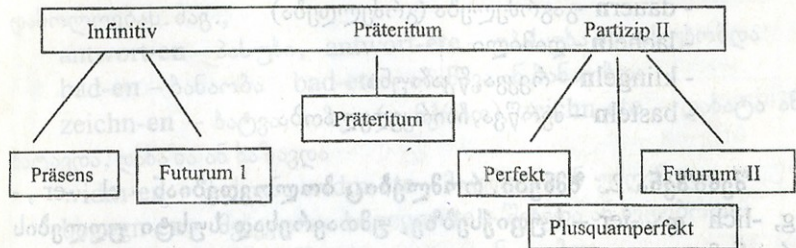
3. II მიმდევობა - das Partizip II

ამ ფორმებიდან, რომლებიც გრაფიკულად განლაგებული არიან ჰორიზონტალურ ხაზზე და ფორმაუცვლელნი არიან, ვაწარმოებთ ზმნის შემდეგ დროებს; ესენია:

1. პრეზენსი – das Präsens
2. პრეტერიტუმი – das Präteritum
3. პერფექტი – das Perfekt
4. პლუსკვამპერფექტი – das Plusquamperfekt
5. I ფუტურუმი – das Futurum I
6. II ფუტურუმი – das Futurum II

სქემატურად გერმანული ზმნის ძირითადი ფორმები და მათი შემდგომი ფორმებით დროთა სისტემის წარმოება შემდეგნაირად გამოიხატება:

თავდაპირველად საუბარი გვექნება სუსტი და ძლიერი ზმნების ძირითადი ფორმების წარმოებაზე; დანარჩენი ზმნების ძირითადი ფორმებს მათ შესახებ საუბრისას განვიხილავთ.

1. Infinitiv-ი არის ზმნის საწყისი ანუ განუსაზღვრელი ფორმა, რომელსაც არ გააჩნია პირი, რიცხვი, დრო და გამოხატავს მხოლოდ ზმნის ლექსიკურ მნიშვნელობას.

ინფინიტივის ნიშანია დაბოლოება — **en**; ძლიერსა და სუსტ ზმნებს შორის ინფინიტივში ფორმალური განსხვავება არ ჩანს, ამიტომ, საჭიროა წინასწარ ცოდნა იმისა, ზმნა ძლიერია თუ სუსტი;

სუსტი ზმნები :

- machen** — კეთება
- sagen** — თქმა
- antworten** — პასუხი
- weinen** — ტირილი

ძლიერი ზმნები:

- lesen** - წაკითხვა
- schreiben** - წერა
- kommen** - მოსვლა
- fangen** - დაჭერა

შენიშვნა 1. თუ ზმნის ფუძე ბოლოვდება **er-ზე** ან **el-ზე**, მაშინ ინფინიტივში მას აქვს დაბოლოება — **n**. მაგ.,

- rudern - ნიჩბის მოსმა
- wandern - სეირნობა, ხეტიალი
- dauern - გაგრძელება (გრძელდება)
- lächeln - ღიმილი
- klingeln - რეკვა, წკარუნი
- basteln - ძერწვა, ჩხირკედლაობა

შენიშვნა 2. ზმნები, რომლებიც ბოლოვდებიან - el, -er, -ig, -lich და -ier – სუფიქსებზე, უმთავრესად სუსტი უღლების არიან. მაგ.,

- verfertigen – დამზადება
- verwirklichen – განხორციელება
- reparieren – შეკეთება, გარემონტება

2. Imperfekt-ი (ანუ **Präteritum-ი**) არის მეორე ძირითადი ფორმა, რომლის საშუალებითაც იწარმოება მარტივი წარსული დრო. ამ ფორმას ძლიერი და სუსტი ზმნები განსხვავებულად აწარმოებენ და ქართულად ითარგმნება ზმნის სრული ან უსრული ასპექტით; ამ დროს ზმნა პასუხობს კითხვაზე: რას შვრებოდა საგანი ან პირი? ან რა ქნა საგანმა ან პირმა? ზმნის თარგმანი დამოკიდებულია იმ კონტექსტზე, რომელიც განსაზღვრავს მის შინაარსს.

- ა. სუსტი ზმნები Präteritum-ს** აწარმოებენ ზმნის ფუძეზე **-te** – სუფიქსის დართვით, მაგ.,
- sag-**en** – თქმა, sagte – თქვა ან ამბობდა
 - wohn-**en** – ცხოვრება, wohnte – იცხოვრა ან ცხოვრობდა
 - klingel-**n** – რეკვა, წკარუნი, klingelte – დარეკა ან რეკავდა, დაიწკარუნა ან წკარუნებდა
 - dauer-**n** – გაგრძელება, გრძელდება, dauerte – გაგრძელდა ან გრძელდებოდა.

შენიშვნა. თუ სუსტი ზმნის ფუძე ბოლოვდება **d, t, gn, chn, dm, tm, ffn**-ზე, მაშინ იგი კეთილზმოვნებისათვის დაირთავს **-ete** დაბოლოებას. მაგ.,

antwort-en – პასუხი, **antwort-ete** – უპასუხა ან პასუხობდა

bad-en – ბანაობა **bad-ete** – იბანავა ან ბანაობდა

zeichn-en – ხატვა, ხაზვა (ფანქრით), **zeichn-ete** – დახატა ან ხატავდა, დახაზა ან ხაზავდა

widm-en – მიძღვნა **widm-ete** – მიუძღვნა ან უძღვნიდა

begegn-en – შეხვედრა **begegn-ete** – შეხვდა ან ხვდებოდა

öffn-en – გაღება **öffn-ete** – გააღო ან აღებდა

ბ. ძლიერი ზმნები Präteritum-ს აწარმოებენ ფუძისეული ზმოვნის შეცვლით, რის დროსაც ზმნას ნულოვანი დაბოლოება აქვს; მაგ.,

fahr-en – გამგზავრება, **fuhr** – გაემგზავრა ან მიემგზავრებოდა

les-en – წაკითხვა **las** – წაიკითხა ან კითხულობდა

schreib-en – წერა, **schrieb** – დაწერა ან წერდა

komm-en – მოსვლა **kam** – მოვიდა ან მოდიოდა

nehm-en – აღება **nahm** – აიღო ან იღებდა

3.Partizip II (Partizip Perfekt-ი) ანუ II მიმღეობა წარმოადგენს ზმნის მესამე ძირითად ფორმას და გამოიყენება რთული დროების საწარმოებლად.

Partizip II პასუხობს კითხვაზე: როგორი? რის გამოც ზოგიერთი ზმნა შეიძლება ამ ფორმაში იდგეს არსებით სახელთან და ასრულებდეს განსაზღვრების ფუნქციას.(მაგალითები იხილეთ ქვევით).

Partizip II-ის ფორმას სუსტი და ძლიერი ზმნები ასევე განსხვავებულად აწარმოებენ.

ა. სუსტი ზმნები Partizip II-ს აწარმოებენ **ge-** თავსართისა და **t-** ბოლოსართის დართვით. **-(e)t** დაბოლოება ზმნას დაერთვის იმავე შემთხვევაში, თუ ზმნის ფუძე ბოლოვდება **d, t, chn, dm, gn, tm, ffn** -ზე; სუსტ ზმნებს ამ შემთხვევაში შემდეგი ფორმა ექნებათ:

sag-en – თქმა, **sagte** – თქვა ან ამბობდა, **gesagt** – თქმული

mach-en – კეთება, **machte** – გააკეთა ან აკეთებდა, **gemacht** – გაკეთებული

widm-en – მიძღვნა, **widmete** – მიუძღვნა ან უძღვნა, **gewidmet** – მიძღვნილი

öffn-en – გაღება, **öffnete** – გააღო ან აღებდა, **geöffnet** – გაღებული

ბ. ძლიერი ზმნები Partizip II-ს აწარმოებენ ge- თავსართისა და **en** - ბოლოსართის დართვით. ფუძისეული ხმოვნის მონაცვლეობის თაობაზე ამ შემთხვევაში მარტივად შეიძლება ვთქვათ, რომ იგი იმეორებს Infinitiv-ის ან Präteritum-ის ხმოვანს ან საერთოდ იცვლება. მაგ.,

kommen – მოსვლა, **kam** – მოვიდა ან მოდიოდა, **gekommen** – მოსული.

lesen – წაკითხვა, **las** – წაიკითხა ან კითხულობდა, **gelesen** – წაკითხული.

schreiben – წერა, **schrieb** – დაწერა ან წერდა, **geschrieben** – დაწერილი.

bleiben – დარჩენა, **blieb** – დარჩა ან რჩებოდა, **geblieben** – დარჩენილი.

nehmen – აღება, **nahm** – აიღო ან იღებდა, **genommen** – აღებული.

შენიშვნა: როგორც აღვნიშნეთ, ზოგიერთი ზმნის Partizip II-ს შეუძლია განსაზღვრების ფუნქციის შესრულება. მაგ.,

das gelesene Buch – წაკითხული წიგნი

der geschriebene Brief – დაწერილი წერილი

das geöffnete Fenster – გაღებული ფანჯარა

das gezeichnete Bild – (ფანქრით) დახატული სურათი

ქართული
ენის ინსტიტუტი

ზმნის ძირითადი ფორმების წარმოების სქემა

Infinitiv	Präteritum		Partizip II	
	სუსტი ზმნები	ძლიერი ზმნები	სუსტი ზმნები	ძლიერი ზმნები
en ან n [r, l - ზე]	te ან ete [d, t, chn, d m, gn, ffn- ზე]	ფუძისეული ხმოვნის შეცვლა Øდაბოლოება	ge-t ან ge-et [d, t, chn, dm, g n, tm, ffn-ზე]	ge-en ფუძისეული ხმოვანი ან Infinitiv-ის, ან Präteritum -ის, ან შეცვლილი

ზმნის უღლება სხვადასხვა დროში

ზმნა წარმოადგენს ერთადერთ კლასს მეტყველების ნაწილთა შორის, რომელიც იუღლება, ე.ი. გააჩნია პირის, რიცხვის, დროის, გვარის და კილოს კატეგორიები. ამ კატეგორიათაგან, ზმნის უღლების დროს, ჯერჯერობით განვიხილავთ პირის, რიცხვის, დროის და ნაწილობრივ კილოს (თხრობითი) კატეგორიებს. დანარჩენ კატეგორიებზე საუბარი გვექნება მასალის თანდათანობით გაართულების შესაბამისად.

აწმყო დრო

(Das Präsens)

როდესაც საუბარია გერმანული ზმნის დროთა სისტემაზე, პირველ რიგში საქმე ეხება Präsens-ის წარმოებას, რომელშიც ვლინდება ყველა ტიპის ზმნის მორფოლოგიური და სემანტიკური თავისებურებანი. ამ თვალსაზრისით, ზმნის ძირითად ფორმებთან ერთად, განვიხილავთ Präsens-ში ყველა ზმნის უღლების ნიმუშებს. სქემატურად ეს პრობლემა შემდეგნაირად წარმოგვიდგება:

Infinitiv	Präteritum	Partizip II
-----------	------------	-------------

Präsens	Präteritum	Partizip II	Infinitiv
1. სუსტი ზმნები	2. ძლიერი ზმნები	3. დამხმარე (მეშველი) ზმნები.	4. ა-ფუძიანი ძლიერი ზმნები.
5. ე-ფუძიანი ძლიერი ზმნები.	6. მოუცილებადთავსართიანი ზმნები.	7. მოცილებადთავსართიანი ზმნები.	8. მერყევთავსართიანი ზმნები.
9. შერეული ზმნები ანუ სუსტი ზმნების განსაკუთრებული ჯგუფი.	10. წესგარეშე ზმნები.	11. მოდალური ზმნები.	12. უკუქცევითი ზმნები.

12. უკუქცევითი ზმნები.

ყველა ამ ზმნის ძირითადი ფორმების შესწავლის შემდეგ, ვიწყებთ მათ უღლებას Präsens-ში.

Präsens-ის წარმოება

Präsens-ი იწარმოება ინფინიტის ფუძეზე პირის ნიშნების დართვით, რის დროსაც ზმნას აუცილებლად უნდა ახლდეს პირის ნაცვალსახელი.

Singular

ich - e

du - (e)- st

er

sie } (e)-t

es

Plural

wir - (e)-n

ihr - (e)-t

sie

Sie } (e)-n

machen, machte, gemacht

ich mach-e

du mach-st

er

sie } mach-t

es

wir mach-en

ihr mach-t

sie

Sie } mach-en

kommen, kam, gekommen

ich komm-e

du komm-st

er

sie } komm-t

es

wir komm-en

ihr komm-t

sie

Sie } komm-en

schreiben, schrieb, geschrieben

ich schreib-e

du schreib-st

er

sie } schreib-t

es

wir schreib-en

ihr schreib-t

sie

Sie } schreib-en

შენიშვნა 1: თუ ზმნის ფუძე ბოლოვდება **d, t, chn, dm, tm, gn, ffn** - ზე, მაშინ მას **e**- ჩაემატება ზმნის კეთილმოვლებისათვის მხ. რიცხვის II და III პირში, აგრეთვე მრ. რიცხვის II პირში. მაგ.,

atmen, atmete, geatmet

ich atm-e	wir atm-en
du atm-est	ihr atm-et
er } atm-e-t	sie } atm-en
sie } atm-e-t	Sie } atm-en
es }	

öffnen, öffnete, geöffnet

ich öffn-e	wir öffn-en
du öffn-e-st	ihr öffn-e-t
er } öffn-e-t	sie } öffn-en
sie } öffn-e-t	Sie } öffn-en
es }	

შენიშვნა 2: თუ ზმნის ფუძე ბოლოვდება **s, ss, z, tz, x** – ზე, მაშინ Präsens-ის მხ. რიცხვის II და III პირის ფორმები ერთმანეთს ემთხვევა. მაგ.,

sitzen, sass, gesessen – ჯდომა

ich sitz-e	wir sitz-en
du sitz-t	ihr sitz-t
er } sitz-t	sie } sitz-en
sie } sitz-t	Sie } sitz-en
es }	

heissen, hiess, geheissen – ჰქვია, ეწოდება

ich heiss-e	wir heiss-en
du heiss-t	ihr heiss-t
er } heiss-t	sie } heiss-en
sie } heiss-t	Sie } heiss-en
es }	

შენიშვნა 3: ა) თუ ზმნის ფუძე ბოლოვდება **el**-ზე, Präsens-ში, მხ. რიცხვის I პირში **-e** ამოვარდება. მაგ.,

klingeln, klingelte, geklingelt	
ich klingl-e	wir klingel-n
du klingel-st	ihr klingel-t

er }
sie } klingelt
es }

sie }
Sie } klingel-n

ბ) თუ ზმნის ფუძე ბოლოვდება er- ზე, e- შესაძლოა მხ. რიცხვის I პირში ან დარჩეს ან ამოვარდეს:

wandern, wanderte, gewandert

ich wander-e/wandr-e

wir wander-n

du wander-st

ihr wander-t

er }
sie } wander-t
es }

sie }
Sie } wander-n

Präsens-ის მნიშვნელობა და გამოყენება

Präsens-ში ზმნა შეიძლება გამოხატავდეს შემდეგ მნიშვნელობებს:

1. მოქმედებას, რომელიც სრულდება ლაპარაკის მომენტში:

Die Freunde rufen das Mädchen.

მეგობრები ეძახიან გოგონას.

2. პროცესს, რომელიც არ არის მიმართებაში ლაპარაკის მომენტთან, მუდმივი და საყოველთაო. ხშირია მისი ხმარება ანდაზებში:

Die Erde bewegt sich um die Sonne.

დედამიწა ბრუნავს მზის გარშემო.

Lügen haben kurze Beine.

ტყუილს მოკლე ფეხები აქვს.

3. მოქმედებას, რომელიც მეორდება:

Er geht oft ins Kino.

ის ხშირად დადის კინოში.

4. მოქმედებას, რომელიც მოხდა წარსულში (ისტორიული პრეზენსი).

In diesem Jahr bricht der erste Weltkrieg aus.

ამ წელს იწყება პირველი მსოფლიო ომი.

K 242 3

საქართველო
პარლამენტის
მეცნიერული
ბიბლიოთეკა

5. მოქმედებას, რომელიც მოხდება მომავალში. ამ დროს გამოიყენება სიტყვები, რომლებიც მომავალზე მიუთითებენ: bald, morgen, in einigen Tagen, in dieser Woche და. ა.შ:

Morgen fahren sie nach Wien
ხვალ ისინი ვენაში მიდიან.

6. ზმნას Präsens-ში du ან Sie ნაცვალსახელების ფორმაში შეუძლია გამოხატოს ბრძანება ან მოთხოვნა:

Du räumst sofort das Zimmer auf!

ახლავე დაალაგებ ოთახს!

Sie verlassen jetzt das Zimmer!

ახლავე დატოვებთ ოთახს!

დამხმარე (მეშველი) ზმნები და მათი უღლება Präsens-ში

გერმანულ ენაში გვაქვს სამი დამხმარე (მეშველი) ზმნა, რომლებიც, უმთავრესად, რთული დროების საწარმოებლად გამოიყენება. გარდა ამისა, მათ თავიანთი დამოუკიდებელი მნიშვნელობებიც გააჩნიათ. ეს ზმნებია:

haben, hatte, gehabt – ქონა, ყოლა

sein, war, gewesen – ყოფნა, არსებობა

werden, wurde, geworden- გახდომა (ვიღაცად, რაღაცად)

აღნიშნული ზმნები განეკუთვნებიან წესგარეშე ანუ უწყესო ზმნათა ჯგუფს, რადგან ისინი Präsens-ს და ძირითად ფორმებს განსხვავებულად აწარმოებენ.

haben N+Akk

ich habe

du hast

er

sie

es

hat

wir haben

ihr habt

sie

Sie

haben

sein N+N

ich bin

du bist

er

sie

es

ist

wir sind

ihr seid

sie

Sie

sind

werden N+N
 wir werden
 ihr werdet
 sie }
 Sie } werden

ich werde
 du wirst
 er }
 sie } wird
 es }

a-ფუძიანი ძლიერი ზმნების უღლება Präsens-ში

a-ფუძიანი ძლიერი ზმნები Präsens-ის მხოლოდითი რიცხვის II და III პირში a-ს შეიცვლიან a- უმლაუტით.

a → ä

- backen, buk, gebacken – გამოცხობა
- blasen, blies, geblasen – შებერვა, ჩაბერვა
- fahren, fuhr, gefahren – გამგზავრება
- fallen, fiel, gefallen – დავარდნა, დაცემა
- fangen fing, gefangen – დაჭერა (იჭერს)
- graben, grub, gegraben – თხრა (თხრის)
- halten, hielt, gehalten – ჭერა (უჭირავს)
- laden, lud, geladen – დაატიეება, მიწვევა
- lassen, liess, gelassen – დატოვება
- laufen, lief, gelaufen – სირბილი, გაქცევა
- raten, riet, geraten – რჩევა
- schlafen, schlief, geschlafen – ძლიერ II სიტყვილ . მს კ-მ სიტყვირ
- (schlagen, schlug, geschlagen – ცემა, დარტყმა
- wachsen, wuchs, gewachsen – ზრდა (იზრდება)
- waschen, wusch, gewaschen – დაბანა, რეცხვა
- tragen, trug, getragen – ტარება (ატარებს).
- გამონაკლისია ზმნა schaffen, schuf, geschaffen – შექმნა

Präsens

backen
 ich backe wir backen
 du bäckst ihr backt

er }
sie } **bäckt**
es }

sie }
Sie } **backen**

braten

ich brate
du **brätst**
er }
sie } **brät**
es }

wir braten
ihr bratet
sie }
Sie } **braten**

halten

ich halte
du **hältst**
er }
sie } **hält**
es }

wir halten
ihr haltet
sie }
Sie } **halten**

laufen

ich laufe
du **läufst**
er }
sie } **läuft**
es }

wir laufen
ihr lauft
sie }
Sie } **laufen**

შენიშვნა: გამონაკლისს შეადგენს ზმნა **stossen**, რომელიც მიიღებს ო-ს მხ. რიცხვის II და III პირში.

stossen, stiess, gestossen — ხელის კვრა, ბიძგი (უბიძგებს)

ich stosse
du **stösst**
er }
sie } **stösst**
es }

wir stossen
ihr stosst
sie }
Sie } **stossen**

ე-ფუძიანი ძლიერი ზმნების უღლება Präsens-ში

ე-ფუძიანი ზმნები Präsens-ის მხოლოდითი რიცხვის II და III პირში a-ს შეიცვლიან გრძელი ან მოკლე **i-** ით;

(i) sieht

bergen, barg, geborgen – დაცვა, დამალვა, გადარჩენა

(i)

brechen, brach, gebrochen – გატეხვა, დამტკრევა

(i)

essen, ass, gegessen – ჭამა

(i)

flechten, flocht, geflochten – დაწვნა

(i)

fressen, frass, gefressen – შესანსვლა, შეთქვლევა

(i)

geben, gab, gegeben – მიცემა

(ie)

geschehen, geschah, geschehen – მოხდომა (ხდება)

(i)

helfen, half, geholfen – შეველა, დახმარება

(ie)

lesen, las, gelesen – წაკითხვა

(i)

messen, mass, gemessen – გაზომვა

(i)

nehmen, nahm, genommen – აღება

(i)

schmelzen, schmolz, geschmolzen – დნობა

(ie)

sehen, sah, gesehen – დანახვა, ყურება

(i)

sprechen, sprach, gesprochen – ლაპარაკი

(ie)
stehlen, stahl, gestohlen – მოპარვა

(i)
sterben, starb, gestorben – სიკვდილი

(i)
treffen, traf, getroffen – შეხვედრა

(i)
treten, trat, getreten – შესვლა

(i)
werfen, warf, geworfen – გადაგდება

შენიშვნა: გამონაკლისია შემდეგი ზმნები: stehen, gehen, bewegen, weben, heben.

Präsens

essen

ich esse

du isst

er

sie } isst

es

wir essen

ihr esst

sie

Sie } essen

helfen

ich helfe

du hilfst

er

sie } hilft

es

wir helfen

ihr helft

sie

Sie } helfen

nehmen

ich nehme

du nimmst

er

sie } nimmt

es

wir nehmen

ihr nehmt

sie

Sie } nehmen

sehen

ich sehe
du siehst
er }
sie } sieht
es }

wir sehen
ihr seht
sie }
Sie } sehen

stehlen

ich stehle
du stiehltst
er }
sie } stiehlt
es }

wir stehlen
ihr stehlt
sie }
Sie } stehlen

treten

ich trete
du trittst
er }
sie } tritt
es }

wir treten
ihr tretet
sie }
Sie } treten

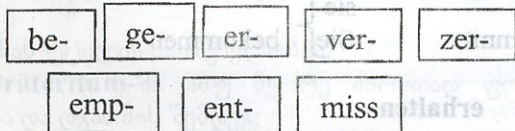
მოუცილებადთავსართიანი ზმნები

(Verben mit untrennbaren Präfixen)

გერმანულ ენაში ზმნას დაერთვის მოუცილებადი თავსართე-
ნი, რომლებიც:

1. ზმნას უცვლიან მნიშვნელობას,
2. Partizip II-ში ge-თავსართს აღარ მოითხოვენ,
3. მახვილს არ დაირთავენ,

ეს თავსართებია:

ძირითადი ფორმებისა და Präsens-ის წარმოებისას, მოუცი-
ლებადთავსართიანი ზმნები ინარჩუნებენ სუსტი და ძლიერი ზმნე-

ბისათვის დამახასიათებელ ყველა ნიშან-თვისებას; მიზანშეწონილია ყველაზე გავრცელებული ზმნების ძირითადი ფორმებისა და მნიშვნელობების დამახსოვრება:

besuchen, besuchte, besucht – მონახულება, სტუმრობა, (სადმე) სიარული

bekommen, bekam, bekommen – მიღება

erhalten, erhielt, erhalten – მიღება

gefallen, gefiel, gefallen – მოწონება

versprechen, versprach, versprochen – დაპირება

zerbrechen, zerbrach, zerbrochen – დამტკრევა, დამსხვრევა

entsprechen, entsprach, entsprochen – შეესაბამება

empfinden, empfand, empfunden – გრძობა, შეგრძნება

missverstehen, missverstand, missverstanden – არასწორად გაგება (ვინმეს, რამის).

შენიშვნა: ზოგიერთ მოუცილებელთავესართიან ზმნას არ გააჩნია საკუთარი ფუძე, მისი მნიშვნელობა დაკარგულია ენის განვითარების რომელიღაც ეტაპზე. მაგ.,

gelingen, gelang, gelungen – მოხერხება, შეძლება

verlieren, verlor, verloren – დაკარგვა

vergessen, vergaß, vergessen – დავიწყება

empfehlen, empfahl, empfohlen – რჩევა და სხვ.

Präsens

bekommen

ich bekomme

wir bekommen

du bekommst

ihr bekommt

er

sie

sie } bekommt

- Sie } bekommen

es

erhalten

ich erhalte

wir erhalten

du erhältst

ihr erhaltet

er } erhält
sie }
es }

sie } erhalten
Sie }

vergessen

ich vergesse
du vergisst
er } vergisst
sie }
es }

wir vergessen
ihr vergesst
sie } vergessen
Sie }

შენიშვნა: სუსტი ზმნები, რომელთა ფუძე ბოლოვდება **ier-** სუფიქსზე, Partizip II-ში მოუცილებად თავსართიანი ზმნების მსგავსად არ დაირთავენ **ge-** თავსართს. მაგ.,

studieren, studierte, studiert – სწავლა (უმაღლეს სასწავლებელში)

telefonieren, telefonierte, telefoniert – ტელეფონზე დარეკვა

gratulieren, gratulierte, gratuliert – მილოცვა

diktieren, diktierte, diktiert – კარნახი

reparieren, reparierte, repariert – შეკეთება, გარემონტება

absolvieren, absolvierte, absolviert – დამთავრება, (სკოლის ან უმაღლესის).

marschieren, marschierte, marschiert – ნაბიჯით სიარული.

**მოცილებად თავსართიანი ზმნები
(Verben mit trennbaren Präfixen)**

გერმანულ ენაში ზმნას დაერთვის მოცილებადი თავსართი, რომელიც:

1. ზმნას უცვლის მნიშვნელობას;
2. **Präteritum**-ში ანუ მეორე ძირითად ფორმაში ზმნას სცილდება და დგას მის შემდეგ;
3. Partizip II-ში ანუ მესამე ძირითად ფორმაში დგას **-ge** თავსართის წინ;

4. ყოველთვის მახვილს დაირთავს;
ყველაზე ხმარებული თავსართებია:

- an, auf, ab, aus,**
- ein, bei, mit, nach,**
- zu, vor, zurück, teil,**
- statt, hin, her, fort,**
- weg, zusammen, los, empor** და სხვ.

მიზანშეწონილია ყველაზე გავრცელებული ზმნების ძირითადი ფორმებისა და მნიშვნელობების დამახსოვრება:

- ankommen, kam an, angekommen** — ჩამოსვლა *მივ*
- zuhören, hörte zu, zugehört** — მოსმენა
- aufstehen, stand auf, aufgestanden** — ადგომა
- abfragen, fragte ab, abgefragt** — გამოკითხვა
- einsteigen, stieg ein, eingestiegen** — ასვლა (სადმე)
- aussteigen, stieg aus, ausgestiegen** — ჩამოსვლა, გადმოსვლა

(საიდანმე)

- mitnehmen, nahm mit, mitgenommen** — თან წაყვანა, წაღება
- zumachen, machte zu, zugemacht** — დაკეტვა, დახურვა
- stattfinden, fand statt, stattgefunden** — ჩატარება (ტარდება), შედგომა (შედგება).

შენიშვნა 1: მოცილებადი თავსართების როლში შეიძლება გამოვიდნენ დამოუკიდებელი მნიშვნელობის მქონე სიტყვებიც, რომლებიც ზმნას მნიშვნელობას უცვლიან. ასეთი ზმნებია, მაგ.,

- kaputfahren, fuhr kaputt, kaputtgefahren** — მანქანის დამტვრევა
- fernsehen, sah fern, ferngesehen** — ტელევიზორის ყურება
- teilnehmen, nahm teil, teilgenommen** — მონაწილეობა
- schwarzfahren, fuhr schwarz, schwarzgefahren** — უბილეთოდ, (ჩუმად) მგზავრობა.

შენიშვნა 2: მოცილებადი თავსართის როლში შეიძლება გამოვიდეს სხვა ზმნა. ასეთ შემთხვევაში, ორთოგრაფიული რეფორმის თანახმად, ეს ზმნები ცალ-ცალკე იწერება. მაგ.,

kennen lernen, lernte kennen, kennen gelernt—გაცნობა
spazieren gehen, ging spazieren, spazieren gegangen—სასეირნოდ წასვლა
stehen bleiben, blieb stehen, stehen geblieben—გაჩერება.

მოცილებადთავსართიანი ზმნების უღლება Präsens-ში

Präsens-ში უღლებისას ზმნას მოცილებადი თავსართი ან ამ ფუნქციით ხმარებული სიტყვა სცილდება და გადადის წინადადების ბოლოს.

Präsens

aufstehen

ich stehe früh **auf**

du stehst früh **auf**

er

sie } steht früh **auf**

es

wir stehen früh **auf**

ihr steht früh **auf**

sie

Sie } stehen früh **auf**

fernsehen

ich sehe fern

du siehst fern

er

sie } sieht fern

es

wir sehen fern

ihr seht fern

sie

Sie } sehen fern

teilnehmen

ich nehme teil

du nimmst teil

er

sie } nimmt teil

es

wir nehmen teil

ihr nehmt teil

sie

Sie } nehmen teil

kennen lernen

ich lerne kennen

wir lernen kennen

du lernst kennen

ihr lernt kennen

er

sie

sie } lernt kennen

Sie } lernen kennen

es

მერყევთავსართიანი ზმნები

(Verben mit trennbaren und untrennbaren Präfixen)

გერმანულ ენაში ზმნას დაერთვის, აგრეთვე, თავსართები, რომლებიც მას ხან სცილდება და ხან არა. ეს თავსართები შემდეგია:

durch, über, um, unter, wider, wieder.

აღნიშნული თავსართები ემორჩილებიან მოცილებადი და მოუცილებადი თავსართების ხმარების წესს: თუ მახვილი თავსართს მოუდის, იგი მოცილებადია. თუ მახვილი ზმნის ფუძეს ეცემა, იგი მოუცილებადია. ამგვარ ზმნებს ლექსიკონში ან წარმოთქმისას განსხვავებთ მახვილით, რომელიც ზმნას ან თავსართზე მოუდის, ან ფუძეზე. მახვილი ზმნას უცვლის მნიშვნელობას და მოცილებად-თავსართიან ზმნებს უმთავრესად პირდაპირი მნიშვნელობა აქვთ, მოუცილებადს კი – გადატანითი. მაგ.,

მოცილებადია:

durchbrechen, brach durch, durchgebrochen—გადატეხვა

Er bricht den Stock durch.

ის გადატეხავს ჯოხს.

untergehen, ging unter, untergegangen—ჩაძირვა

Die Insel geht im Meer unter.

კუნძული ზღვაში იძირება.

widerspiegeln, spiegelte wider, widerspiegelt—არეკვლა,

ასახვა.

Das spiegelt die Lage wider.

ეს ასახავს მდგომარეობას.

übersehen, übersah, übersehen—გამორჩენა (გამორჩა) უკან
 გამოეპარა

Der Lehrer **übersieht** den Fehler.
 მასწავლებელს შეცდომა ეპარება.

umarmen, umarmte, umarmt— მოხვევა (ეხვევა).
 Das Kind **umarmt** die Mutter.

ბავშვი ეხვევა დედას.
unterschreiben, unterschrieb, unterschrieben — ხელის მოწერა

Der Präsident **unterschrieb** das Gesetz.
 პრეზიდენტმა კანონს ხელი მოაწერა.

ზოგიერთ ზმნას აღნიშნული თავსართები სცილდება ან არ
 სცილდება, მისი მნიშვნელობის შესაბამისად.

wiederholen, holte wieder, wiedergeholt—(რამის) უკან მო-
 ტანა

Der Hund **holt** den Stock **wieder**.
 ძაღლს უკან მოაქვს ჯოხი.

wiederholen, wiederholte, wiederholt—გამეორება
 Er **wiederholt** die Aufgabe.

ის დავალებას იმეორებს.
durchschneiden, schnitt durch, durchgeschnitten—(რამის)

გაჭრა, გადაჭრა
 Die Fischer **schneiden** die Leine **durch**.

მეთევზეები ჭრიან თოკს.
durchschneiden, durchschnitt, durchschnitten—გადაკვეთა

(კვეთს)
 Der Kanal **durchschneidet** das Land.

არხი გადაკვეთს ქვეყანას.
hintergehen, ging hinter, hintergegangen—უკან სვლა,

უკანიდან შესვლა
 Er **geht** allmählich **hinter**.

ის თანდათან უკან—უკან მიდის.

hintergehen, hinterging, hintergangen—(ვინმეს) მოტყუება, შეცდომაში შეყვანა

Er hintergeht den Lehrer.

მას მასწავლებელი შეცდომაში შეჰყავს.

შენიშვნა: საერთოდ, ძნელია მერყევი თავსართების განსხვავება გრამატიკულად და შინაარსობრივად, ამიტომ, საჭიროა, მათი გულდასმით მოძებნა ლექსიკონში.

შერეული ზმნები ანუ სუსტი ზმნების განსაკუთრებული ჯგუფი (Mischverben)

გერმანულ ენაში არსებობს ზმნების ერთი ჯგუფი, რომელსაც ახასიათებს როგორც სუსტი, ასევე ძლიერი ზმნების ნიშნები:

1. შერეული ზმნები ძირითად ფორმებში მიიღებენ სუსტი ზმნების დაბოლოებებს;

2. შერეული ზმნები ძირითად ფორმებში ფუძისეულ ხმოვანს შეიცვლიან ძლიერი ზმნების მსგავსად.

ამ ჯგუფს განეკუთვნება:

brennen, brannte, gebrannt—წვავს ან იწვის

bringen, brachte, gebracht—მოტანა, წაღება

kennen, kannte, gekannt—ცოდნა, ცნობა

nennen, nannte, genannt—წოდება, უწოდებს

rennen, rannte, gerannt—მიქრის, სწრაფად გარბის

senden, sandte, gesandt } გაგზავნა

senden, sendete, gesendet }

wenden, wandte, gewandt }

wenden, wendete, gewendet } (რამის) მიბრუნება, მიტრი-

აღება

denken, dachte, gedacht—ფიქრი

wissen, wusste, gewusst—ცოდნა

wissen—ზმნა Präsens-ს თავისებურად აწარმოებს:

ich weiß
 du weisst
 er } weiß
 sie }
 es }

wir wissen
 ihr wisst
 sie } wissen
 Sie }

**წესგარეშე ანუ უწესო ზმნები
 (Unregelmässige Verben)**

გერმანულ ენაში არსებობს შემდეგი წესგარეშე ზმნები:

- haben, hatte, gehabt**—ქონა, ყოლა
- sein, war, gewesen**—ყოფნა, არსებობა
- werden, wurde, geworden**—(რაიმედ, ვინმედ) გახდომა
- stehen, stand, gestanden**—დგომა
- gehen, ging, gegangen**—სიარული, წასვლა
- tun, tat, getan**—კეთება.

ყველა ზმნა განვიხილეთ ზემოთ, გარდა **tun** ზმნისა, რომელიც Präsans-ში შემდეგნაირად იუღლება:

ich tu-e	wir tu-n
du tu-st	ihr tu-t
er } tu-t	sie }
sie }	Sie } tu-n
es }	

**მარტივი წარსული დრო
 (Das Präteritum)**

როდესაც საუბარია გერმანული ზმნის წარსული დროების სისტემაზე, პირველ რიგში უნდა განვიხილოთ Präteritum-ი, ანუ მარტივი წარსული დრო.

როგორც აღვნიშნეთ, ზმნის ძირითადი ფორმები გვეხმარება დროთა სისტემის წარმოებაში. უკვე განვიხილეთ Präsans-ის წარმოების ნიმუშები პირველი ძირითადი ფორმიდან ანუ Infinitiv-დან ყველა ზმნისათვის. ახლა განვიხილოთ, მეორე ძირითადი

ფორმიდან ანუ Präteritum-დან როგორ იწარმოება ამჟამინდელი სახელწოდების დრო-Präteritum-ი, ანუ მარტივი წარსული.

Präteritum-ის წარმოება

Präteritum-ი ანუ მარტივი წარსული იწარმოება ზმნის მეორე ძირითად ფორმაზე, Präteritum-ზე, Präsens-ის პირის ნიშნებისა და პირის ნაცვალსახელების დართვით, გარდა მხოლოდითი რიცხვის I და III პირისა, სადაც ზმნას ნულოვანი დაბოლოება აქვს. რადგან ყველა ზმნის Präteritum-ის წარმოება ვიცით, უბრალოდ ვიღებთ ამ ფორმას და ვაწარმოებთ წესისამებრ. მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ვიცით ამ დროში ზმნის თარგმნის პრინციპიც.

Präteritum

სუსტი ზმნა

schicken, **schickte**, geschickt-გაგზავნე ან გზავნიდი

ich **schickte**

wir **schickten**

du **schicktest**

ihr **schicktet**

er

sie

sie } **schickte**

Sie } **schickten**

es

ძლიერი ზმნა

kommen, **kam**, gekommen-მოვედი ან მოვდიოდი

ich **kam**

wir **kamen**

du **kamst**

ihr **kamt**

er

sie

sie } **kam**

Sie } **kamen**

es

მოცილებადთავსართიანი ზმნა

aufstehen, **stand auf**, aufgestanden-ავდექი ან ვლგებოდი

ich **stand auf**

wir **standen auf**

du **standest auf**

ihr **standet auf**

er

sie

sie } **stand auf**

Sie } **standen auf**

es

შენიშვნა: როგორც II ძირითადი ფორმიდანაც ჩანს, Präteritum-ში ზმნას, Präsens-ის მსგავსად, მოცილებადი თავსართი სცილდება და გადადის წინადადების ბოლოს.

მეშველი ზმნები

haben, **hatte**, gehabt-მქონდა, მყავდა

ich hatte	wir hatten
du hattest	ihr hattet
er	sie
sie } hatte	Sie } hatten
es	

sein, **war**, gewesen-ვყავი

ich war	wir waren
du warst	ihr wart
er	sie
sie } war	Sie } waren
es	

werden, **wurde**, geworden-გაეხლი (ვინმედ, რამედ)

ich wurde	wir wurden
du wurdest	ihr wurdet
er	sie
sie } wurde	Sie } wurden
es	

შერეული ზმნა

bringen, **brachte**, gebracht-მოიტანა, მოჰქონდა, მოი-

ყვანა, მოყავდა.

ich brachte	wir brachten
du brachtest	ihr brachtet
er	sie
sie } brachte	Sie } brachten
es	

წესგარეშე ზმნა

tun, tat, getan	—	გააკეთეთ, ვაკეთებდი
ich tat		wir taten
du tatest		ihr tattet
er	} tat	sie
sie		Sie
es		taten

Präteritum-ის მნიშვნელობა და გამოყენება

მარტივი წარსული დრო ანუ Präteritum-ი, როგორც ზმნის ძირითადი ფორმების წარმოებისას აღვნიშნეთ, ქართულად ითარგმნება როგორც ზმნის სრული ან უსრული ასპექტი და პასუხობს კითხვაზე: რა ქნა მოქმედმა პირმა? რას შერებოდა მოქმედი პირი?

Präteritum-ი გამოიყენება უმთავრესად მონოლოგურ მეტყველებაში, საავტორო თხრობისას, ზღაპრებში. Präteritum-ს მარტივ დროს ვუწოდებთ, რადგან მის საწარმოებლად Präsens-ის მსგავსად, არ არის საჭირო დამხმარე ზმნის გამოყენება. მაგ.,

Ein junger Mann **kam** in eine fremde Stadt und **sah** ein hübsches Mädchen.

ერთი ახალგაზრდა კაცი ჩამოვიდა უცხო ქალაქში და ნახა მშვენიერი გოგონა.

რთული წარსული დრო (Das Perfekt)

გერმანული ზმნის სისტემაში Perfekt-ი რთული წარსული დროის ფორმას წარმოადგენს, რომელიც საწარმოებლად, გარდა ზმნის ძირითადი ფორმისა, დამხმარე ზმნასაც მოითხოვს.

Perfekt-ის წარმოება

Perfekt-ი ანუ რთული წარსული დრო იწარმოება დამხმარე ზმნის – haben-ის ან sein-ის Präsens-ით და საუღლებელი ზმნის მესამე ძირითადი ფორმით ანუ Partizip II-თი.

Perfekt-ი = <u>haben/sein</u> + <u>საუღლ. ზმნის</u> Präsens Partizip II

Perfekt-ის წარმოების დროს სირთულეს ქმნის მეშველი ზმნის შერჩევის პრობლემა, ამიტომ აუცილებელია იმ ზოგადი მარტივი წესების დამახსოვრება, რომელთა მიხედვითაც სწორად შეიძლება მეშველი ზმნის შერჩევა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ გერმანული ზმნების უმრავლესობა Perfekt-ს haben-ით აწარმოებს. ასეთ შემთხვევაში ლექსიკონში მეშველი ზმნა არ არის მითითებული. სამაგიეროდ, ყოველთვის აღნიშნულია sein-ის ხმარების შემთხვევები, რაზედაც მიუთითებს ზმნის გასწვრივ ფრჩხილებში მოთავსებული ასო (s).

1. Perfekt-ს sein-ზმნით აწარმოებენ:

ა) **ზმნები**, რომლებიც გამოხატავენ გადაადგილებას სივრცეში, მოძრაობას ადგილის გადანაცვლებით.

მაგ., kommen, fahren, reisen, gehen, springen, laufen, wandern და სხვ.

ბ) **ზმნები**, რომლებიც გამოხატავენ ერთი მდგომარეობიდან მეორეში გადასვლას ანუ მდგომარეობის შეცვლას.

მაგ., aufstehen, einschlafen, aufwachen, aufblühen, wachsen, sterben, ertrinken (დახრჩობა, იხრჩობა) და სხვ.

გ) **ზმნები sein და werden**

დ) აგრეთვე ზმნები:

begegnen, folgen, gelingen, misslingen, bleiben, geschehen (ამ ზმნას მხოლოდ მხ. და მრ. რიცხვის მესამე პირი გააჩნია).

Perfekt

fahren, fuhr, **gefahren sein**

ich bin gefahren

wir sind gefahren

du bist gefahren

ihr seid gefahren

er

sie

sie } ist gefahren

Sie } sind gefahren

es

aufstehen, stand auf, **aufgestanden sein**

ich bin aufgestanden

wir sind aufgestanden

du bist aufgestanden

ihr seid aufgestanden

er }
sie } ist aufgestanden
es }

sie }
Sie } sind aufgestanden

sein, war, **gewesen sein**

ich bin gewesen
du bist gewesen

wir sind gewesen
ihr seid gewesen

er }
sie } ist gewesen
es }

sie }
Sie } sind gewesen

werden, wurde, **geworden sein**

ich bin geworden
du bist geworden

wir sind geworden
ihr seid geworden

er }
sie } ist geworden
es }

sie }
Sie } sind geworden

begegnen, begegnete, **begegnet sein**

ich bin begegnet
du bist begegnet

wir sind begegnet
ihr seid begegnet

er }
sie } ist begegnet
es }

sie }
Sie } sind begegnet

2) Perfekt-ს haben-ზმნით აწარმოებენ:

ა) გარდამავალი ზმნები

(გერმანულში ზმნა გარდამავალია, თუ იგი მოითხოვს პირდაპირ დამატებას Akkusativ-ში). მაგ.,

bauen, fragen, essen, lieben, machen, lesen, öffnen, schreiben.

ბ) უკუქცევითი ზმნები (იხ. ქვემოთ)

გ) მოღალატური ზმნები (იხ. ქვემოთ)

დ) გარდაუვალი ზმნების ის ჯგუფი, რომელიც უცვლელ მდგომარეობას ან გახანგრძლივებულ მოქმედებას გამოხატავს (უასპექტო ზმნები). მაგ.,

liegen, stehen, sitzen, hängen, schlafen, arbeiten, leben, wohnen და სხვ.

ე) ზმნები, რომლებიც ირიბ დამატებას მოითხოვენ Dativ-ში და სივრცეში გადაადგილებას არ გამოხატავენ. მაგ., antworten, danken, drohen, gefallen, glauben, schaden და სხვ.

ვ) ზმნა – haben

ზ) უპირო ანუ პირნაკლი ზმნები (იხ. ქვემოთ)

Perfekt

lesen, las, **gelesen haben**

ich	habe	gelesen	wir	haben	gelesen	
du	hast	gelesen	ihr	habt	gelesen	
er	}	hat	sie	}	haben	
sie			Sie			gelesen
es						

schlafen, schlief, **geschlafen haben**

ich	habe	geschlafen	wir	haben	geschlafen	
du	hast	geschlafen	ihr	habt	geschlafen	
er	}	hat	sie	}	haben	
sie			Sie			geschlafen
es						

danken, dankte, **gedankt haben**

ich	habe	gedankt	wir	haben	gedankt	
du	hast	gedankt	ihr	habt	gedankt	
er	}	hat	sie	}	haben	
sie			Sie			gedankt
es						

haben, hatte, **gehabt haben**

ich	habe	gehabt	wir	haben	gehabt	
du	hast	gehabt	ihr	habt	gehabt	
er	}	hat	sie	}	haben	
sie			Sie			gehabt
es						

Perfekt-ის მნიშვნელობა და გამოყენება

1) Perfekt-ი გამოხატავს წარსულ დროს, რომელიც Präteritum-ის მსგავსად, კონტექსტიდან გამომდინარე, შეიძლება ზმნის სრული ან უსრულო ასპექტით ითარგმნოს. Perfekt-ი გამოიყენება უმთავრესად დიალოგურ მეტყველებაში, რომელიც გვხვდება როგორც ტექსტებში, ასევე ყოველდღიურ საუბრებში. მაგ.,

-**Hast du gut geschlafen?**

-**Ja, ich bin plötzlich eingeschlafen.**

-კარგად გეძინა?

-ჰო, უცბად ჩამეძინა.

-**Was hat sie gestern gemacht?**

-**Sie ist in die Schule gegangen und hat eine Arbeit geschrieben.**

-რას აკეთებდა ის გუშინ?

-სკოლაში წავიდა და სამუშაო დაწერა.

2) **Perfekt-ის საშუალებით შეიძლება** გადმოვცეთ აგრეთვე, ისეთი მოქმედება, რომელიც მომავალში უკვე დასრულებული იქნება. ამ დროს აუცილებელია მომავალი დროის გამომხატველი სიტყვების დართვა. მაგ.,

-**Wenn du morgen früh um 10 Uhr kommst, habe ich schon gefrühstückt.**

თუ ხვალ დილის 10 საათზე მოხვალ, მე უკვე ნასაუზმევი ვიქნები.

-**Wenn sie am Abend kommt, habe ich das Kind schon gewaschen.**

თუ ის საღამოს მოვა, მე ბავშვი უკვე დაბანილი მეყოლება.

შენიშვნა: ამიერიდან ზმნის ძირითადი ფორმების წარმოებისას საუღლებელი ზმნის Partizip II-ს ყოველთვის ვიხმართ შესაბამისი დამხმარე ზმნის Infinitiv-თან (haben ან sein). მაგ.,

gekommen sein

geschrieben haben

geschlafen haben

aufgestanden sein

რთული წინარე წარსული დრო (Das Plusquamperfekt)

გერმანული ზმნის სისტემაში Plusquamperfekt-I, აგრეთვე, რთული წარსული დროის ფორმას წარმოადგენს, რომელიც გარდა ზმნის ძირითადი ფორმისა, დამხმარე ზმნასაც მოითხოვს.

Plusquamperfekt-ის წარმოება

რთული წინარე წარსული დრო-Plusquamperfekt-ი იწარმოება დამხმარე ზმნების haben-ის ან sein-ის Präteritum-ით და საულ-ლებელი ზმნის მესამე ძირითადი ფორმით ანუ Partizip II-თი.

Plusquamperfekt-ი = hatte/war + საულლ. ზმნის Partizip II

Plusquamperfekt-ის წარმოებისას მეშველი ზმნის შერჩევა ზუსტად იმ წესით ხდება, რაც Perfekt-ის წარმოების დროს.

Plusquamperfekt

einladen, lud ein, **hatte eingeladen**-დააბატიყება

ich	hätte eingeladen	wir	hätten eingeladen
du	hättest eingeladen	ihr	hättet eingeladen
er	} hatte eingeladen	sie	} hätten eingeladen
sie		Sie	
es			

fahren, fuhr, **war gefahren**-გაემგზავრა

ich	war gefahren	wir	wären gefahren
du	warst gefahren	ihr	wart gefahren
er	} war gefahren	sie	} wären gefahren
sie		Sie	
es			

haben, hatte, **hatte gehabt**-ჰქონდა, ჰყავდა

ich	hatte gehabt	wir	hätten gehabt
du	hättest gehabt	ihr	hättet gehabt

er	} hatte gehabt	sie	} hatten gehabt
sie		Sie	
es			

sein, war, **war gewesen**—ყოფილი

ich war gewesen	wir waren gewesen
du warst gewesen	ihr wart gewesen

er	} war gewesen	sie	} waren gewesen
sie		Sie	
es			

werden, wurde, **war geworden**—გახდომა (რაიმედ, ვინ-

მედ)

ich war geworden	wir waren geworden
du warst geworden	ihr wart geworden

er	} war geworden	sie	} waren geworden
sie		Sie	
es			

Plusquamperfekt-ის მნიშვნელობა და გამოყენება

Plusquamperfekt-ის ფორმა გამოხატავს ისეთ წარსულ დროს, რომელიც Präteritum-ის ან Perfekt-ის ფორმებით გამოხატული წარსული დროის წინ მოხდა. ამიტომაც მას წინარე წარსულის ანუ „წარსულის წარსული“ დროის ფორმას უწოდებენ, რომელიც დამოუკიდებლად არ იხმარება. Plusquamperfekt-ს ფარდობითი დრო ეწოდება Präteritum-ისა და Perfekt-ისაგან განსხვავებით, რომლებიც აბსოლუტურ დროს გამოხატავენ. გერმანულში Plusquamperfekt-ის ფორმა მიგვიჩვენებს, რომ მოქმედებამ წინარე წარსულში გადაინაცვლა. მისი ქართულად თარგმნისას კი აუცილებელია იმ სიტყვების გამოყენება, რომლებიც დროში გადანაცვლებაზე მიუთითებენ.

Plusquamperfekt-ი უმთავრესად მხატვრულ ლიტერატურაში გამოიყენება. მაგ.,

Ein junger Mann liebte ein Mädchen und stand jeden Abend vor ihrem Fenster, aber er hatte noch nie mit ihr gesprochen.

ერთ ყმაწვილს ერთი გოგონა უყვარდა და ყოველ საღამოს მისი ფანჯრის წინ იდგა, მაგრამ მას არასოდეს არ დალაპარაკებია. ჩვეულებრივ Plusquamperfekt-ი იხმარება რთულ ქვეყნობილ წინადადებაში. მთავარ წინადადებაში ზმნა უმთავრესად დგას Präteritum-ში, დამოკიდებულში კი – Plusquamperfekt-ში. მაგ.,

Es war klar, dass er die Prüfung nicht abgelegt hatte.

ამკარა იყო, რომ მას გამოცდა არ ჩაუბარებია.

I მომავალი დრო

(Das Futurum I)

მომავალი დროის გამოსახატავად გერმანულში იხმარება Futurum I-ის ფორმები.

Futurum I-ის წარმოება

ხდება დამხმარე ზმნის werden-ის Präsens-ით და საუღლებელი ზმნის Infinitiv-ით.

Futurum I = werden + საუღლ. ზმნის	
Präsens	Infinitiv-ი

Futurum I-ის ხმარების წესი ყველა ზმნისათვის ერთნაირია.

მაგ.,

aufstehen, stand auf, aufgestanden sein

ich werde aufstehen – ავდგები

wir werden aufstehen

du wirst aufstehen

ihr werdet aufstehen

er } wird aufstehen

sie } werden aufstehen

es }

Sie }

haben, hatte, gehabt haben

ich werde haben – მექნება, მეყოლება wir werden haben

du wirst haben

ihr werdet haben

er } wird haben

sie } werden haben

sie }

Sie }

es }

Sie }

sein, war, gewesen sein

ich werde sein— ვიქნები

du wirst sein

er

sie } wird sein

es

wir werden sein

ihr werdet sein

sie

Sie } werden sein

werden, wurde, geworden sein

ich werde werden— გავხდები

du wirst werden

er

sie } wird werden

es

wir werden werden

ihr werdet werden

sie

Sie } werden werden

Futurum I-ის მნიშვნელობა და გამოყენება

1) როგორც აღვნიშნეთ, Futurum I გამოხატავს მომავალ დროს, ანუ ისეთ მოქმედებას, რომელიც მომავალში უნდა შესრულდეს. მაგ.,

Mein Freund **wird** im Sommer nach Berlin **fahren**.

ჩემი მეგობარი ზაფხულში ბერლინში გაემგზავრება.

Er **wird** in der Schule Deutsch **lernen**.

ის სკოლაში გერმანულს ისწავლის.

2) თუ მოქმედების, პროცესის ან მდგომარეობის განხორციელება მომავალში ეჭვქვეშ დგას, მაშინ დამხმარე ზმნა „werden“ გამოდის მოდალური ზმნის როლში და გამოხატავს მოქმედი პირის დამოკიდებულებას წინადადებაში გამოხატული მოქმედების მიმართ. ამ შემთხვევაში „ვარაუდის“ გამოხატვა ძლიერდება მოდალური სიტყვების დართვით, როგორცაა: wohl, vielleicht, wahrscheinlich და სხვ. მაგ.,

Mein Nachbar **wird** das Auto wohl reparieren.

ჩემი მეზობელი ალბათ შეაკეთებს მანქანას.

Er **wird** zu mir vielleicht heute kommen.

ის ჩემთან შესაძლოა დღეს მოვიდეს.

3) როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მომავალი დროის გამოსახატავად შესაძლოა Präsens-ის და Perfekt-ის ფორმების გამოყენება (იხ. Präsens-ისა და Perfekt-ის წარმოება).

**II მომავალი დრო
(Das Futurum II)**

გერმანულ ენაში Futurum II-ის ფორმები სხვადასხვა ფუნქციით გამოიყენება და არ წარმოადგენს მხოლოდ მომავალი დროის გამოხატვის საშუალებას.

Futurum II-ის წარმოება

Futurum II იწარმოება დამხმარე ზმნის werden-ის Präsens-ით, საუღლებელი ზმნის Partizip II-ით და იმ დამხმარე ზმნის (haben ან sein) Infinitiv-ით, რომლის საშუალებითაც საუღლებელი ზმნა აწარმოებს Perfekt-ს.

Futurum II	=	werden	+	საუღლ. ზმნ.	+	haben/sein
		Präsens		Partizip II		Infinitiv-I

Futurum II

schreiben, schrieb, geschrieben haben

ich werde geschrieben haben	wir werden geschrieben haben
du wirst geschrieben haben	ihr werdet geschrieben haben
er } wird geschrieben haben	sie } werden geschrieben haben
es }	Sie }

kommen, kam, gekommen sein

ich werde gekommen sein	wir werden gekommen sein
du wirst gekommen sein	ihr werdet gekommen sein
er } wird gekommen sein	sie } werden gekommen sein
es }	Sie }

Futurum II-ის მნიშვნელობა და გამოყენება

Futurum II-ის ფორმა გამოიყენება ორი ძირითადი მნიშვნელობით:

1. **Futurum II გამოხატავს** სავარაუდო მოქმედებას წარსულში; ამ შემთხვევაში დროის მისათითებლად იხმარება დამატებითი სიტყვები. მაგ.: *gestern, vor einigen Tagen* და სხვ.

Futurum II-ის ფორმას ამ შემთხვევაში Perfekt-ის მნიშვნელობა გააჩნია, ოღონდ წარსული დრო შეფერილია მოდალური ალბათობით. ამიტომ აქ გამოიყენება მოდალური სიტყვები: *wohl, sicher, gewiss, vielleicht, vermutlich* და სხვ.

ა) **Er wird (gestern) die Stadt besichtigt haben.**

მან გუშინ ალბათ დაათვალიერა ქალაქი.

ბ) **Die Kinder werden (neulich) im Gebirge gewandert sein.**

ბავშვებმა, ეტყობა ნამდვილად, (ამას წინათ) მთებში იხეტიალეს.

გ) **Er hat gestern wohl die Stadt besichtigt.**

მან ქალაქი გუშინ, ალბათ, დაათვალიერა.

დ) **Die Kinder sind (neulich) im Gebirge gewiss gewandert.**

ბავშვებმა ამას წინათ ნამდვილად ბევრი იხეტიალეს მთებში.

2. **Futurum II გამოხატავს მოქმედებას**, რომელიც მომავალში დამთავრებულია. ამ დროს გამოიყენება მომავალი დროის აღმნიშვნელი სიტყვები: *morgen, bald, bis Sonnabend* და სხვ. მაგ..

Er wird die Arbeit morgen beendet haben.

მას სამუშაო ხვალისთვის დამთავრებული ექნება.

Der Gast wird am Abend schon gekommen sein.

სტუმარი სალამოს უკვე მოსული იქნება.

მოდალური ზმნები

(Modalverben)

მოდალური ზმნები გერმანულ ენაში ქმნიან ზმნათა განსაკუთრებულ ჯგუფს. ისინი აღნიშნავენ მოქმედი პირის დამოკიდებულებას ძირითადი ზმნით გამოხატული მოქმედების მიმართ.

მოდალური ზმნები გამოხატავენ: აუცილებლობას, შესაძლებლობას და სურვილს. გერმანულში გვაქვს 6 მოდალური ზმნა. ისინი ძირითად ფორმებს აწარმოებენ სუსტი ზმნების მსგავსად. ის 4 მოდალური ზმნა, რომელსაც Infinitiv-ის ფორმაში უმლაუტი აქვს, მას დანარჩენ ძირითად ფორმებში კარგავს. ეს ზმნებია:

müssen, musste, gemusst	} აუცილებლობა
sollen, sollte, gesollt	
können, konnte, gekonnt	} შესაძლებლობა
dürfen, durfte, gedurft	
wollen, wollte, gewollt	
mögen, mochte, gemocht	
	} სურვილი

მიუხედავად ამ ზმნების ზოგადი მნიშვნელობებისა, თითოეულ მათგანს თავისი საკუთრივი მნიშვნელობა გააჩნია.

1. **müssen**-გამოხატავს აუცილებლობას, რომელიც, შესაძლოა გამოწვეული იყოს როგორც მოქმედ პირთან, ასევე ობიექტურ გარემოებებთან დაკავშირებული პირობებით.
2. **sollen**-გამოხატავს სუბიექტურ აუცილებლობას, ბრძანებას ან განზრახვას.
3. **können**-გამოხატავს შესაძლებლობას, ფიზიკურ ან გონებრივ უნარს, ნებართვას.
4. **dürfen**-გამოხატავს უფლებრივ, იურიდიულ ან მორალურ შესაძლებლობას. უარყოფით ფორმაში მას აკრძალვის მნიშვნელობა აქვს.
5. **wollen**-გამოხატავს ნეიტრალურ სურვილს, განზრახვას.
6. **mögen**-ის საკუთრივი მნიშვნელობა არის „სიყვარული“ (მიყვარს); მოდალური მნიშვნელობით გამოიყენება ამ ზმნის კავშირებითი კილოს Präteritum-ის ფორმა **möchte**, რომელიც ნატვრას ან თავაზიან სურვილს გამოხატავს და ყოველთვის აწმყოს მნიშვნელობა აქვს.

Er muss um 5 Uhr zu Hause sein.
 ის ხუთ საათზე სახლში უნდა იყოს.

წარსული დროის გამოსახატავად ზმნა **wollen** გამოიყენება. ჩვენ ჩამოვთვალეთ მოდალური ზმნების ყველაზე გავრცელებული მნიშვნელობები. მოდალური ზმნები ტექსტში ხშირად ენაცვლებიან ერთმანეთს.

მოდალური ზმნების უღლება Präsens-სა და Präteritum-ში

მოდალურ ზმნებს პრეტერიტო – პრეზენციულ ზმნებსაც უწოდებენ იმის გამო, რომ ისინი Präsens-ის წარმოებისას იმავე ნიშნებს აგლეწენ, რასაც ძლიერი ზმნები Präteritum-ის წარმოებისას სახელობენ:

1. მოდალური ზმნები (გარდა sollen-ისა) მხოლოდითი რიცხვის ყველა პირში იცვლიან ფუძისეულ ხმოვანს, რომელსაც მრავლობით რიცხვში ისევ აღიდგენენ.
2. მოდალურ ზმნებს Präsens-ის მხოლოდითი რიცხვის I და III პირში დაბოლოება არ გააჩნიათ.

**Präsens
Singular**

müssen	sollen	können	dürfen
ich muss du musst er } sie } muss es }	ich soll, du sollst er } sie } soll es }	ich kann du kannst er } sie } kann es }	ich darf du darfst er } sie } darf es }

Plural

wir müssen ihr müsst sie } Sie } müssen	wir sollen ihr sollt sie } Sie } sollen	wir können ihr könnt sie } Sie } können	wir dürfen ihr dürft sie } Sie } dürfen
--	--	--	--

Singular

wollen	mögen	möchte
ich will	ich mag	ich möchte
du willst	du magst	du möchtest
er } will	er } mag	er } möchte
sie } will	sie } mag	sie } möchte
es } will	es } mag	es } möchte

Plural

wollen	mögen	möchten
wir wollen	wir mögen	wir möchten
ihr wollt	ihr mögt	ihr möchtet
sie } wollen	sie } mögen	sie } möchten
Sie } wollen	Sie } mögen	Sie } möchten

Präteritum-ს მოდალური ზმნები ჩვეულებრივ აწარმოებენ მეორე ძირითადი ან Präteritum-ის ფორმიდან ყველა საერთო წესის დაცვით. მოდალური ზმნები ჩვეულებრივ იხმარებიან აზრობრივი ზმნის Infinitiv-თან ერთად, რის დროსაც ფორმას იცვლის მხოლოდ მოდალური ზმნა.

აუცილებლობა შესაძლებლობა სურვილი		Modalverb + აზრობრ. ზმნის Infinitiv-ი
--	--	--

მოდალური ზმნების მნიშვნელობა და გამოყენება
Präsens-სა და Präteritum-ში

müssen, musste

Er muss um 5 Uhr zu Hause sein.

ის ხუთ საათზე სახლში უნდა იყოს.

Er **musste** um 5 Uhr zu Hause **sein**.

ის ხუთ საათზე სახლში უნდა ყოფილიყო.

sollen, sollte

Der Lektor **soll** alles verständlich **erklären**.

ლექტორმა ყველაფერი გასაგებად უნდა ახსნას.

Der Lektor **sollte** alles verständlich **erklären**.

ლექტორს ყველაფერი გასაგებად უნდა აეხსნა.

können, konnte

Der Student **kann** den Text **übersetzen**.

სტუდენტს შეუძლია ტექსტის თარგმნა.

Der Student **konnte** den Text **übersetzen**.

სტუდენტს შეეძლო ტექსტის თარგმნა.

dürfen, durfte

Die Mädchen **dürfen** ins Kino **gehen**.

გოგონებს შეუძლიათ (ნება აქვთ დართული) კინოში წავიდნენ.

Die Mädchen **durften** ins Kino **gehen**.

გოგონებს შეეძლოთ კინოში წასვლა.

wollen, wollte

Im Juni **will** er nach Berlin **fahren**.

ივნისში მას ბერლინში უნდა (სურს) წასვლა.

Im Juni **wollte** er nach Berlin **fahren**.

ივნისში მას ბერლინში უნდოდა წასვლა.

mögen—მიყვარს, მომწონს (დამოუკიდებელი მნიშვნელობით)

Ich **mag** diesen Menschen **nicht**.

ეს ადამიანი არ მიყვარს

möchte—თავაზიანი სურვილი, ნატვრა

Er **möchte** das Mädchen **gern kennenlernen**.

ის სიამოვნებით გაიცნობდა (გაიცნობს) ამ გოგონას.

შენიშვნა: ცალკეულ შემთხვევებში, მოდალური ზმნის ხმარებისას, შესაძლებელია აზრობრივი ზმნის Infinitiv-ის გამოტოვება, რომლის შინაარსიც იგულისხმება. მაგ.,

Ich muss nach Hause (gehen).

სახლში უნდა წავიდე.

Sie kann gut Englisch (sprechen).

მას კარგად შეუძლია ინგლისურად საუბარი.

მოდალური ზმნების ჯგუფს მიაკუთვნებენ აგრეთვე ზმნა: lassen-ს, რომელსაც

1. აქვს თავისი დამოუკიდებელი მნიშვნელობა და ნიშნავს „დატოვებას“ (ტოვებს). ფორმის მიხედვით იგი განეკუთვნება ანტიპრესენტული ზმნებს.

2. მოდალური ზმნების ფორმულის მიხედვით ხმარების დროს „lassen“ კარგავს თავის საკუთრივ მნიშვნელობას და გამოხატავს მოდალობას, ანუ მოქმედი პირი ვინმეს აძულებს, შეასრულოს რაიმე მოქმედება (ე.ი. ვინმეს რამეს აკეთებინებს).

lassen + აზრობ.ზმნის Infinitiv

სამრიგად, ზმნა lassen მოდალურ ზმნებს განეკუთვნება არა ფორმით, არამედ შინაარსით. მაგ.,

Er lässt den Taxifahrer warten.

ის ტაქსის მძღოლს ალოდინებს.

Er liess den Freund das Mädchen nach Hause fahren.

მან მეგობარს გოგონა სახლში წააყვანინა.

მოდალური ზმნების ხმარება რთულ დროებში (Perfekt, Plusquamperfekt, Futurum I)

1. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მოდალური ზმნები რთულ წარსულ დროებს აწარმოებენ დამხმარე ზმნით „haben“, იმისგან დამოუკიდებლად, თუ რას გამოხატავს აზრობრივი ზმნა.

2. მოდალური ზმნები Futurum I-ს აწარმოებენ დამხმარე ზმნის „werden“-ის საშუალებით. იგივე ეხება ზმნა „lassen“-საც.

რთული დროების წარმოებისას დამხმარე ზმნები წარმოადგენენ უღლებად ნაწილს, მოდალური ზმნა და აზრობრივი ზმნა კი Infinitiv-ის ფორმაში დგანან. ამ დროს მოდალური ზმნა ბოლო ადგილზე დგას აზრობრივი ზმნის Infinitiv-ის შემდეგ.

Perfekt, Plusquamperfekt, Futurum I

Er hat weggehen müssen

er hatte weggehen müssen } ის უნდა წასულიყო.

Er wird weggehen müssen—ის უნდა წავიდეს.

Er hat den Freund anrufen können

Er hatte den Freund anrufen können } მას შეეძლო მე-

Er wird den Freund anrufen können— იგი შეძლებს მეგო-

ბარს დაურეკოს.

Die Frau hat das nicht sagen dürfen } ქალს არ ჰქონდა ამის

Die Frau hatte das nicht sagen dürfen } თქმის უფლება.

Die Frau wird das nicht sagen dürfen—ქალს არ ექნება ამის
თქმის უფლება.

შენიშვნა: მოდალური ზმნები Futurum II-ის ფორმებს არ
აწარმოებენ.

მოდალური ზმნა ორ ინფინიტივთან ერთად

Sie will den Freund nicht weggehen lassen.

მას არ უნდა მეგობრის გაშვება.

Sie wollte den Freund nicht weggehen lassen.

Sie hat den Freund nicht weggehen lassen wollen.

მას არ უნდოდა მეგობრის გაშვება

Sie wird den Freund nicht weggehen lassen wollen.

ის არ მოინდომებს მეგობრის გაშვებას (რომ მეგობარი
წავიდეს).

უკუქცევითი ზმნები

(Reflexive Verben)

გერმანულ ენაში უკუქცევითი ზმნები გამოხატავენ ისეთ მო-
ქმედებას ან მდგომარეობას, რომელიც თითქოსდა უკან უბრუნ-
დება მოქმედ პირს და უკუქცევითი ნაცვალსახელის მეშვეობით მი-
სი იღენტური ხდება. ქართულში ასეთი ზმნები ნაწილობრივ შეე-

საბამება სათავისო ქცევის შინაარსს; მაგ., ვიბან, ვივარცხნი, ვიცვამ და სხვ.

უკუქცევითი ზმნა ხასიათდება:

1. sich ნაცვალსახელით, რომელიც მუდამ თან ახლავს ზმნას და იხმარება მხოლოდ მხოლობითი და მრავლობითი რიცხვის III პირში.

ზმნის დანარჩენ პირებში ანუ მხოლ. და მრავლ. რიცხვის I და II პირში sich უკუქცევით ნაცვალსახელს ცვლის პირის ნაცვალსახელის Akkusativ-ი. შესაბამისად გვაქვს უკუქცევითი ნაცვალსახელის შემდეგი ფორმები:

Singular		Plural	
ich – mich		wir – uns	
du – dich		ihr – euch	
er	} sich	sie	} sich
sie		Sie	
es			

როგორც ვხედავთ, მხოლობით და მრავლობით რიცხვში I და II პირის უკუქცევითი ნაცვალსახელის ფორმები ემთხვევა პირის ნაცვალსახელის ფორმებს Akkusativ-ში. მათი ერთმანეთისაგან გასარჩევად საჭიროა მოვძებნოთ წინადადებაში ქვემდებარე. თუ ზმნის მოქმედება ქვემდებარიდან სხვა პირზე გადადის, საქმე გვაქვს პირის ნაცვალსახელის Akkusativ-თან პირდაპირი დამატების ფუნქციით. თუ ქვემდებარე და ნაცვალსახელი ერთმანეთს ემთხვევა, მაშინ პირის ნაცვალსახელი უკუქცევითი ნაცვალსახელის ფუნქციას იძენს. იგი ზმნის შემადგენელი ნაწილია და მოქმედება თავად ქვემდებარეს უბრუნდება უკან. მაგ.,

Ich kämme dich } გვარცხნი
Ich kämme mich } ვივარცხნი

2. ზმნების ერთი ჯგუფი მჭიდროდ არის დაკავშირებული უკუქცევით ნაცვალსახელთან Akkusativ-ში; მაგ.,

sich beeilen – აჩქარება (ვჩქარობ)

sich entschuldigen – ბოდიშის მოხდა

sich erkälten – გაციება (ვცივდები)

sich befinden – იმყოფება, მდებარეობს (არის)

sich wundern – გაოცება (გავოცდები)

3. ზოგიერთი ზმნა იხმარება რეფლექსურ ნაცვალსახელთან ერთად, ხოლო მის გარეშე თავისუფალ **Akkusativ**-თან ერთად მნიშვნელობას იცვლის.

sich ändern – შეცვლა (იცვლება)

Er ändert sich wirklich.

ის მართლაც იცვლება

ändern – შეცვლა (ცვლის)

Er ändert seine Pläne.

ის თავის გეგმებს ცვლის

sich aufregen – აღელვება (ღელავს)

Warum regst du dich auf?

რატომ ღელავ?

aufregen – აღელვება (აღელვებს)

Deine Worte regen das Mädchen auf.

შენი სიტყვები გოგონას აღელვებენ.

4. თუ უკუქცევით ზმნასთან გვაქვს კიდევ **Akkusativ**-ის ფორმა პირდაპირი დამატების სახით, მაშინ გამოდის, რომ ორი **Akkusativ**-ი ხვდება ერთმანეთს. ამიტომაც მხ. და მრ. რიცხვის I და II პირში უკუქცევითი ნაცვალსახელის **Akkusativ**-ის ფორმა ითხოვს **Dativ**-ის ფორმას. ეს განსხვავება სტრუქტურულად ჩანს მხოლოდ მხოლოდითი რიცხვის I და II პირში; მრავლობით რიცხვში ეს განსხვავება იგულისხმება, რადგან ამ შემთხვევაში პირის ნაცვალსახელები **Akkusativ**-ში ემთხვევა **Dativ**-ის ფორმებს.

ამრიგად, უკუქცევითი ნაცვალსახელები ზმნასთან შემდეგი ფორმით გვხვდება:

ich – mir + Akk

du – dir + Akk

wir – uns + Akk

ihr – euch + Akk

er	} sich + Akk	sie	} sich + Akk
sie		Sie	
es			

მაგალითად:

sich (D) die Hände waschen

(ხელის) დაბანა (ხელს იბანს)

sich (D) den Bart rasieren

წვერის მოპარსვა (წვერს მოიპარსავს)

sich (D) das Haar kämmen

(თმის) დავარცხნა (თმას ივარცხნის)

ასეთივე ზმნებია:

sich (D) etw. anhören—მოსმენა (რამის)

sich (D) etw. ansehen—ნახვა, დათვალიერება (რამის)

sich (D) etw. vorstellen — წარმოდგენა (რამის)

sich (D) etw. notieren—ჩანიშვნა (რამის)

sich (D) etw. merken—დამახსოვრება (რამის)

sich (D) etw. kaufen— ყიდვა (თავისთვის რამის)

sich (D) etw. bestellen—შეკვეთა (თავისთვის რამის)

sich (D) etw. leisten —უფლებების მიცემა (თავისთვის რამის)

5. sich უკუქცევითი ნაცვალსახელი მიუთითებს აგრეთვე

ისეთ მოქმედებაზე, რომელიც შინაარსობრივად ერთზე მეტ პირს გულისხმობს. ასეთ ზმნებს მხოლოდ მრავლობითი რიცხვის ფორმები გააჩნია და ქართულად ითარგმნება სიტყვით: ერთმანეთი, ერთმანეთმა, ერთმანეთს და ა.შ.,

მაგალითად:

sich schlagen- ერთმანეთის ცემა

sich zanken— ერთმანეთთან ჩხუბი

sich hassen— ერთმანეთის სიძულვილი

sich lieben— ერთმანეთის სიყვარული.

6. როგორც ზევით აღვნიშნეთ, უკუქცევითი ზმნები რთულ

წარსულ დროებს: Perfekt-ს და Plusquamperfekt-ს აწარმოებენ

დამხმარე ზმნა haben-ის საშუალებით, მიუხედავად ამ ზმნის ლექსიკური მნიშვნელობისა;

7. უკუქცევითი ზმნების ძირითადი ფორმების წარმოებისას sich ნაცვალსახელი Infinitiv-ში დგას ზმნის წინ, Präteritum-ში - ზმნის შემდეგ, Partizip II-ში ისევ ზმნის წინ.

მაგალითად:

sich waschen, wusch sich, sich gewaschen (haben) – დაბანა, (ვიბან)

sich setzten, setzte sich, sich gesetzt (haben) – დაჯდომა (ვიჯდები)

sich legen, legte sich, sich gelegt (haben) – დაწოლა (ვეწები)

sich erholen, erholte sich, sich erholt (haben) – დასვენება (ვისვენებ)

sich interessieren, interessierte sich, sich interessiert (haben) – დაინტერესება (მაინტერესებს)

sich anziehen, zog sich an, sich angezogen (haben) – ჩაცმა (ვიცვამ)

sich erinnern, erinnerte sich, sich erinnert (haben) – გახსენება (ვიხსენებ)

sich vorbereiten, bereitete sich vor, sich vorbereitet (haben) – მომზადება (ვემზადები)

sich fürchten, fürchtete sich, sich gefürchtet (haben) – შიში (მეშინია)

1. უკუქცევითი ზმნის უღლება

sich waschen, wusch sich, sich gewaschen (haben)

Präsens

ich wasche mich

du wäschst dich

er

sie } wäscht sich

es

wir waschen uns

ihr wascht euch

sie

Sie } waschen sich

Präteritum

ich wusch mich
du wuschst dich

er }
sie } wusch sich
es }

wir wuschen uns
ihr wuschte euch

sie }
Sie } wuschen sich

Perfekt

ich habe mich gewaschen
du hast dich gewaschen

er }
sie } hat sich gewaschen
es }

wir haben uns gewaschen
ihr habt euch gewaschen

sie }
Sie } haben sich gewaschen

Plusquamperfekt

ich hatte mich gewaschen
du hattest dich gewaschen

er }
sie } hatte sich gewaschen
es }

wir hatten uns gewaschen
ihr hattet euch gewaschen

sie }
Sie } hatten sich gewaschen

Futurum I

ich werde mich waschen
du wirst dich waschen

er }
sie } wird sich waschen
es }

wir werden uns waschen
ihr werdet euch waschen

sie }
Sie } werden sich waschen

Futurum II

ich werde mich gewaschen haben
du wirst dich gewaschen haben

er }
sie } wird sich gewaschen haben
es }

wir werden uns gewaschen haben
ihr werdet euch gewaschen haben

sie }
Sie } werden sich gewaschen haben

sich anziehen, zog sich an, sich angezogen (haben)

Präsens

ich ziehe mich an
du ziehst dich an

wir ziehen uns an
ihr zieht euch an

er } zieht sich an
sie }
es }

sie } ziehen sich an
Sie }

Präteritum

ich zog mich an
du zogst dich an

wir zogen uns an
ihr zogt euch an

er } zog sich an
sie }
es }

sie } zogen sich an
Sie }

Perfekt

ich habe mich angezogen
du hast dich angezogen

wir haben uns angezogen
ihr habt euch angezogen

er } hat sich angezogen
sie }
es }

sie } haben sich angezogen
Sie }

Plusquamperfekt

ich hatte mich angezogen
du hattest dich angezogen

wir hatten uns angezogen
ihr hattet euch angezogen

er } hatte sich angezogen
sie }
es }

sie } hatten sich angezogen
Sie }

Futurum I

ich werde mich anziehen
du wirst dich anziehen

wir werden uns anziehen
ihr werdet euch anziehen

er } wird sich anziehen
sie }
es }

sie } werden sich anziehen
Sie }

Futurum II

ich werde mich angezogen haben
du wirst dich angezogen haben

wir werden uns angezogen haben
ihr werdet euch angezogen haben

er } wird sich angezogen haben
sie }
es }

sie } werden sich angezogen haben
Sie }

2. **sich (D) + Akkusativ-იანი უკუქცევითი ზმნის უღლება**

sich die Hände waschen

Präsens

ich wasche mir die Hände

du wäschst dir die Hände

er }
sie } wäscht sich die Hände
es }

wir waschen uns die Hände

ihr wascht euch die Hände

sie } waschen sich die Hände
Sie }

3. **sich- უკუქცევითი ნაცვალსახელიანი ზმნის უღლება,**

რომელიც ერთზე მეტ პირს გულისხმობს და მხოლოდ მრავლობითი რიცხვი გააჩნია. მაგ., **sich lieben.**

Plural

wir lieben uns

ihr liebt euch

sie }
Sie } lieben sich

ზმნების მართვა

(Rektion der Verben)

ზმნების მართვა გულისხმობს განსაზღვრული ზმნისთვის აუცილებელი ბრუნვის შერჩევას, რომელსაც ეს ზმნა შეითავსებს არსებით სახელთან ან ნაცვალსახელთან ერთად. სამწუხაროდ, გერმანულ ენაში არ არსებობს ზოგადი წესი, რომლის მიხედვითაც შეიძლება ამოგვეცნო, რომელი ზმნა რომელ ბრუნვას ან წინდებულს მოითხოვს.

ხშირ შემთხვევაში საქმეს ის ფაქტიც ართულებს, რომ გერმანული და ქართული ზმნები თარგმნისას მართვის საკითხში ერთმანეთს არ ემთხვევა. ეს განსაკუთრებით ეხება წინდებულთ მართულ ზმნებს, რომელთა საგანგებოდ დასწავლა აუცილებელია. გერმანული არსებითი სახელის 4 ბრუნვიდან Nominativ-ის ბრუნვა ქვემდებარის როლში ყველა ზმნის შემადგენელი ნაწილია. დანარ-

ჩენი ბრუნვებიდან ზმნა შეიძლება მართავდეს: წმინდა Akkusativ-ს ან Dativ-ს, წინდებულთან Akkusativ-ს ან Dativ-ს; Genetiv-ით მართული ზმნები იშვიათად, თუმცა მაინც, გვხვდება.

1. ზმნები Akkusativ-ით N+Akk

1. გერმანულ ზმნათა უმრავლესობა მართვისას წმინდა Akkusativ-ს მოითხოვს, რაც იმაზე მიგვანიშნებს, რომ ასეთი ზმნა გარდამავალია. მაგ.,

Er liest **ein Buch**.

Mein Freund pflanzt **einen Baum**.

Wir sehen **eine Schule**.

Der Professor lobt **den Studenten**.

2. Akkusativ-ს მოითხოვს მოუცილებადთავსართიანი ზმნების უმრავლესობა, განსაკუთრებით be-, ver-, zer-, პრეფიქსიანი ზმნები. მაგ.,

Ich besuche **den Freund**.

Das Kind verlässt **das Zimmer**.

Der Wind zerbricht **das Fenster**.

3. Akkusativ-ი განუსაზღვრელი არტიკლით დგას გამოთქმაში: es gibt- არის, არსებობს; მაგ.,

Hier gibt es **einen Klub**.

4. Akkusativ-ს მოითხოვს ზმნა haben დამოუკიდებელი მნიშვნელობით.

Wir haben **einen Garten**.

2. ზმნები Dativ-ით N+D

1. ზმნები, რომლებიც გერმანულ ენაში Dativ-ის ბრუნვას მოითხოვენ, ხშირად გამოხატავენ პირადულ მიმართებას სულიერ საგანთან და მასთან მოქმედი პირის კავშირზე მიგვანიშნებენ. ასეთი ზმნების რიცხვი გერმანულ ენაში შედარებით მცირეა. Dativ-თან ყველაზე ხშირად ხმარებული ზმნებია:

ähneln, te. t- ჰგავს, მსგავსია (h)

Das Mädchen ähnelt **der Mutter**.

antworten, te, t- პასუხი (პასუხობს) (h)

Er antwortet **dem Lehrer** schnell.

begegnen, te, t- შეხვედრა (ხვდება) (s)

Sie begegnet **dem Freund**.

danken, te, t- მადლობის გადახდა (h)

Ich danke **der Schwester**

folgen, te, t- მიყოლა (მიყვება, მისდევს) (s)

Der Jäger folgt **dem Wolf**.

gefallen, ie, a- მოწონება (მოსწონს) (h)

Der Roman gefällt **dem Schüler**

glauben, te, t- სჯერა, სწამს (h)

Du kannst **dem Mann** glauben

gratulieren, te, t- მილოცვა (h)

Ich gratuliere **dem Freund** zum Geburtstag

helfen, a, o- შველა, დახმარება (h)

Der Vater hilft **dem Sohn**

raten, ie, a- რჩევა (ურჩევს) (h)

Der Freund rät **dem Mädchen** dieses Buch

zuhören, te, t- მოსმენა (უსმენს) (h)

Die Schüler hören **dem Lehrer** zu

3. ზმნები Dativ-ით და Akkusativ-ით N+D+Akk

ამ ზმნებთან Dativ-ში უმთავრესად სულიერი საგანი დგას, ხოლო Akkusativ-ში შეიძლება იყოს როგორც სულიერი, ისე უსულიო საგანი. Dativ-Akkusativ-თან ყველაზე ხმარებული ზმნებია:

beantworten, te, t- პასუხი (h)

Er beantwortet **dem Lehrer die Frage**.

borgen, te, t- თხოვება (ათხოვებს) (h)

Sie borgt **dem Freund das Buch**.

bringen, brachte, gebracht- მოტანა, წალება (h)

Der Freund bringt **dem Bruder das Buch**.

- empfehlen, a, o-რჩევა, რეკომენდაციის გაწევა (h)
 Wir empfehlen **dem Gast dieses Hotel.**
 erlauben, te, t-ნების დართვა, უფლების მიცემა (h)
 Er erlaubt **den Gästen das Rauchen** im Zimmer
 erzählen, te, t-თხრობა (მოუთხრობს) მოყოლა (ყვება) (h)
 Die Oma erzählt **dem Enkel ein Märchen.**
 geben, a, e-მიცემა (აძლევს) (h)
 Wir geben **dem Kind einen Apfel**
 leihen, ie, ie-თხოვება (ათხოვებს) (h)
 Er hat **dem Freund seine Kasette** geliehen.
 sagen, te, t-თქმა (ამბობს) (h)
 Er sagte **dem Onkel seine Meinung.**
 schenken, te, t-ჩუქება (აჩუქებს) (h)
 Die Eltern schenken **dem Kind einen Tannenbaum.**
 schreiben, ie, ie-მიწერა (მისწერს) (h)
 Er hat **dem Chef einen Brief** geschrieben.
 stehlen, a, o-მოპარვა (მოპარავს) (h)
 Der Dieb hat **dem Bauern ein Schaf** gestohlen.

4. ზმნები ორი Akkusativ-ით N+Akk+Akk

- გერმანულ ენაში ზმნების მცირერიცხოვანი ჯგუფი მოითხოვს ორ არსებით სახელს ან ნაცვალსახელს Akkusativ-ში. მაგ.,
 kosten, te, t-დაჯდომა (უჯდება რალაცად) უღირს (h)
 Das Essen kostet **den Freund 30 Euro.**
 lehren, te, t-სწავლება (ასწავლის) (h)
 Er lehrt **den Schüler das Lesen.**
 nennen, nannte, genannt-წოდება (უწოდებს) (h)
 Der Polizist nannte **den Reisenden einen Dieb** - პოლიციელ-
 მა მოგზაურს ქურდი უწოდა
 schelten, a, o-ლანძღვა (ლანძღავს) (h)
 Sie schelten **den Jungen einen Dummkopf** - ისინი ბიჭს
 ლანძღავენ და სუღელს უწოდებენ
 schimpfen, te, t-ლანძღვა (ლანძღავს) (h)

Warum schimpfst du den Mann einen Feigling? – რატომ
 ლანძღავ ამ კაცს და უწოდებ ლაჩარს?

5. ზმნები Akkusativ-ით მყარ სიტყვათშეერთებებში

გერმანულ ენაში ხშირად გამოიყენება მყარი სიტყვათშეერთებები, რომლებშიც ზმნები Akkusativ-თან ერთად გამოხატავენ ერთიან მნიშვნელობას. ასეთ ზმნებს ფუნქციურ ზმნებს უწოდებენ. მაგ.,

ein Urteil fällen – განაჩენის გამოტანა

j-m (eine) Antwort geben – ვინმესთვის პასუხის გაცემა

j-m die Garantie geben – ვინმესთვის გარანტიის მიცემა

j-m eine Ohrfeige geben – ვინმესთვის სილის გაწვნა

Sport treiben – სპორტს მისდევს

ein Blutbad anrichten – სისხლიანი აბანოს მოწყობა (ზოცვა-ჯლეტვის მოწყობა)

einen Mord verüben – მკვლელობის ჩადენა

ein Verbrechen verüben – ბოროტმოქმედების ჩადენა

6. ზმნები Akkusativ-ით და Genitiv-ით N+Akk+GEN

ზმნები ამგვარი მართვით იხმარება უმთავრესად იურიპრადუენციასა და სამართალში. მაგ.,

anklagen, te, t – ბრალდება, დადანაშაულება (h)

Man klagt ihn des Meineids an – მას ცრუ ფიცის დადებაში სდებენ ბრალს

bezeichnen, te, t – მხილება (ამხელს) (h)

Der Nachbar bezeichnete seinen Freund der Unehrllichkeit – მეზობელმა თავისი მეგობარი უპატიოსნო საქციელში ამხილა.

überführen, te, t – ფაქტზე დაჭერა, გამოჭერა.

Die Polizei überführte den Autofahrer der Trunkenheit am Steuer – პოლიციამ მძღოლი საჭესთან მთვრალი გამოიჭირა

7. ზმნები Genitiv-ით N+GEN

ზმნები ამგვარი მართვით გერმანულ ენაში ძალზე მცირერიცხოვანია. მაგ.,

bedürfen, bedurfte, bedurft – საჭიროება (სჭირდება) (h)

Der Krankenbesuch bedurfte **der Genehmigung** des Chefarztes – ავადმყოფის ნახვას მთავარი ექიმის თანხმობა სჭირდებოდა
sich erinnern, te, t – მოგონება, გახსენება.

Er erinnert sich oft **seiner Kindheit** – ის ხშირად იხსენებს თავის ბავშვობას.

sich schämen, te, t – სირცხვილი (სცხვენოდა) (h)

Er schämt sich **seines Benehmens** – მას სცხვენია თავისი საქციელის.

8. ზმნები ორი Nominativ-ით N+N

ასეთი ზმნების რიცხვი გერმანულ ენაში მეტად მცირეა. ისინი წინადადებაში გამოდიან ძაგროთის როლში და მოითხოვენ არსებით სახელს ან ნაცვალსახელს Nominativ-ში. ამ სახელებს პრედიკატული Nominativ-ი ეწოდებათ.

ეს ზმნებია:

sein, werden, bleiben, heissen, scheinen (იხ. სინტაქსი, სახელადი შემასმენელი).

Die Biene ist ein Insekt ფუტკარი მწერია.

Mein Sohn wird ein Arzt. ჩემი ვაჟი ექიმი იქნება.

Er bleibt immer ein guter Mensch. ის ყოველთვის კეთილ ადამიანად რჩება.

Er heisst ein glücklicher Mann მას ბედნიერი ადამიანი ჰქვია.

Der Junge scheint ein Betrüger zu sein. ბიჭი მატყუარა ჩანს.

9. ზმნები წინდებულიანი დამატებით (Verben mit präpositionalem Objekt)

გერმანულ ენაში ზმნების უმრავლესობა დაკავშირებულია რომელიმე წინდებულთან და, შესაბამისად, რომელიმე ბრუნვასთან (Dativ-თან ან Akkusativ-თან).

როგორც ზემოთ აღნიშნეთ, სამწუხაროდ, არ არსებობს წესები, რომლებიც მიგვითითებდნენ ზმნების მიერ სახელის მართვის კანონზომიერებებზე. ამიტომ ზმნა, წინდებული, ბრუნვა და მათი მნიშვნელობა საგანგებოდ უნდა დავიმახსოვროთ. ზმნების მართვასთან დაკავშირებით, არსებობს რამდენიმე ზოგადი წესი, რომელთა დამახსოვრება ასევე აუცილებელია:

1. **წინდებულიანი დამატება** დაკავშირებულია ზმნასთან.

Die Krankenschwester sorgt für den Kranken.

2. **წინდებულიანი დამატება** ხშირად დაკავშირებულია უკუქცევით ზმნასთან:

Er bedankt sich gern bei seinem Freund für die Hilfe.

3. **ზოგიერთი ზმნა წინდებულიანი დამატებით** მოითხოვს ასევე სხვა აუცილებელ ობიექტს წმინდა Dativ-ში ან Akkusativ-ში, რომელიც დგას წინდებულიანი დამატების წინ.

Der Junge dankt dem Bruder für seine Hilfe.

4. **წინდებულებით მართულ ზმნებს** კითხვითი სიტყვა დაესმით იმის მიხედვით, სულიერია საგანი თუ უსულო.

ა) სულიერი საგნების აღნიშვნის დროს წინდებული დგას კითხვითი სიტყვის წინ. მაგ.,

bei wem? an wen? mit wem? für wen? და ა.შ.

ბ) უსულო საგნების აღნიშვნის დროს გამოიყენება კითხვითი ნაცვალსახელური ზმნიზედები. მაგ., **wofür? wonach? womit? worauf?** და სხვ.

შესაბამისად, მათ საპასუხოდ ვიყენებთ ჩვენებით ნაცვალსახელურ ზმნიზედებს:

damit, dafür, daran, darauf, dabei და სხვ. მაგ.,

Er denkt an seine Freundin

Frage: An wen denkt er? (-Person)

Er denkt an seine Arbeit

Frage: Woran denkt er? (-Sache)

Denkst du an deine Freundin?

Antwort: Ja, ich denke immer an sie.

Denkst du an deine Arbeit?

Antwort: Ja, ich denke immer daran.

წინდებულებთან დაკავშირებული,
ყველაზე გავრცელებული ზმნების ნუსხა
(Die Liste der gebräuchlichsten Verben mit Präpositionen)

1. abhängen von + D – დამოკიდებულია (ვინმეზე, რამეზე)
2. achten auf + A – ყურადღების მიქცევა (ვინმესთვის, რამესთვის)
3. anfangen mit + D – დაწყება (რამის)
4. sich ärgern über + A – გაბრაზება (ვინმეზე, რამეზე)
5. beginnen mit + D – დაწყება (რამის)
6. sich beklagen bei + D über + A – ჩივილი (ვინმესთან, ვინმეზე, რამეზე)
7. bitten A + um A – თხოვნა (ვინმეს, რამის)
8. danken D + für A – მადლობის გადახდა (ვინმესთვის, რამისთვის)
9. denken an + A – ფიქრი (ვინმეზე, რამეზე)
10. sich entschuldigen bei + D für + A – ბოდიშის მოხდა (ვინმესთვის, რამისთვის)
11. sich erinnern an + A – გახსენება (ვინმესი, რამესი)
12. fragen A + nach D – შეკითხვა (ვინმეს, რამეს)
13. sich freuen 1. auf + A აწმყო – (მომავალი) გახარება (უხარია რამე). 2. über + A – (წარსული) – (უხარია რამე)
14. sich fürchten vor + D – შიში (ეშინია, ვინმესი, რამის)
15. sich gewöhnen an + A – შეჩვევა (ვინმესი, რამის)
16. glauben an + A – რწმენა (სწამს, ვინმესი, რამის)
17. es handelt sich um + A – საქმე ეხება (ვინმეს, რამეს)
18. hoffen auf + A – იმედოვნება (იმედოვნებს რამეს, იმედი აქვს ვინმესი)
19. sich interessieren für + A – დაინტერესება (ვინმეთი, რამით)
20. kämpfen mit + D ბრძოლა (ვინმესთან ერთად)
für + A – ბრძოლა (ვინმესთვის, რამისთვის)
gegen für + A – ბრძოლა (ვინმეს, რამის წინააღმდეგ)
21. teilnehmen an + D – მონაწილეობა (რამეში)
22. nachdenken über + A – ფიქრი, დაფიქრება (ვინმეზე, რამეზე)

23. sich rächen an + D + für + A – შურისძიება (ვინმეზე, ვი-
ლაცის ან რაღაცის გამო)
24. sich sehnen nach + D – მონატრება (ვინმესი, რამის)
25. sorgen für + A – ზრუნვა (ვინმეზე, რამეზე)
26. staunen über + A – გაკვირვება (ვილაცით, რაღაცით)
27. sterben an + D – სიკვდილი (კვდება რაღაცით)
28. sich unterhalten mit + D über + A – საუბარი (ვილაცასთან,
ვილაცაზე, რაღაცაზე)
29. sich vorbereiten auf + A – მომზადება (რაღაცისთვის)
30. warten auf + A – ცდა, ლოდინი (ვინმესი, რამის).

კაუზატიური ზმნები (Kausative Verben)

გერმანულ ენაში არსებობს ზმნების ერთი ჯგუფი, რომელშიც ეს ზმნები შეიძლება გავაერთიანოთ მიზეზ-შედეგობრივი კავშირით. მათგან ნაწილი გამოხატავს მოქმედების მიზეზს, ხოლო ნაწილი – ამ მოქმედების შედეგს. ამის მიხედვით კაუზატიური ზმნები ორ ძირითად ჯგუფად უნდა დავყოთ. ეს ზმნები ქლერადობით წააგავს ერთმანეთს, რის გამოც ხშირია შეცდომები მათი ხმარების დროს, რადგან წინადადებაში ისინი სხვადასხვა მნიშვნელობას ავლენენ.

I. პირველი ძირითადი ჯგუფის კაუზატიური ზმნები შესაძლოა დავყოთ სამ ჯგუფად:

1. მიზეზობრივი ზმნები, რომლებიც სამვალენტოვანი არიან, რაც იმას ნიშნავს, რომ მოითხოვენ წინადადებაში სამ აუცილებელ ადგილს. ზმნების ეს ჯგუფი სუსტია და გარდამავალი. ესენია:

- a) stellen, te, t, – დადგმა, დაყენება
- b) legen, te, t, – დადება, დაწვენა
- c) setzen, te, t – დადება, დასმა
- d) hängen, te, t, – დაკიდება
- e) stecken, te, t, – ჩადება, ჩატენა, ჩადგმა

Nominativ + Akkusativ/+ წინდებულიანი Akk /
wer? wen? was? wohin? მაგ., –

- a) Das Mädchen stellt den Stuhl an den Tisch.
- b) Der Junge legt die Gabel vor den Teller.
- c) Die Mutter setzt das Kind auf den Stuhl.
- d) Der Vater hängt das Bild an die Wand.
- e) Er steckt den Brief in die Tasche.

2. ადნიშნული მიზეზობრივი სუსტი ზმნებიდან იწარმოება უკუქცევითი ზმნები. ამ დროს გარდამავალი ზმნის Akkusativ-ს ჩაენაცვლება უკუქცევითი ნაცვალსახელი „sich“; შედეგად მივიღებთ შემდეგ უკუქცევით ზმნებს:

- a) sich stellen, te, t – დადგომა (დგება სადმე)
- b) sich legen, te, t, – დაწოლა (წევა)
- c) sich setzen, te, t – დაჯდომა (ჯდება)
- d) sich hängen, te, t – დაკიდება (ეკიდება)

შენიშვნა: ამ ჯგუფში გამონაკლისს შეადგენს ზმნა stecken, რომელიც უკუქცევით ზმნად გადაქცევის შემთხვევაში, იცვლის თავის მნიშვნელობას.

- sich stecken, te, t
- Er steckt sich hinter seinen Vater.

ის მამამისის ზურგს ეფარება.

Nominativ / + sich + წინდებულიანი Akkusativ / wer? /was? wohin? მაგ.,

- a) Das Mädchen stellt sich an den Tisch.
- b) Der Junge legt sich auf das Bett.
- c) Er setzt sich auf den Stuhl.
- d) Das Kind hängt sich an den Zweig.

3. შედეგობრივი ზმნები წარმოადგენენ ორვალენტოვან ზმნებს, ე.ი. წინადადებაში ისინი მოითხოვენ ორ აუცილებელ ადგილს და გამოხატავენ მოქმედების შედეგს. ამასთან, განეკუთვნებიან ძლიერ და გარდაუვალ ზმნათა ჯგუფს. ეს ზმნებია:

- a) liegen, lag, gelegen – წოლა (წევს), დება (დევს)
- b) stehen, stand, gestanden – დგომა (დგას)
- c) sitzen, sass, gesessen – ჯდომა (ზის)

d) hängen, hing, gehangen – ჰკიდია

e) stecken, stak, gesteckt – არის, მოთავსებულია, დევს

Nominativ / + წინდებულიანი Dativ-ი /

wer?/ was? wo? მაგ.,

a) Das Kind liegt auf dem Bett.

b) Der Stuhl steht an dem Tisch.

c) Der Junge sitzt auf dem Stuhl.

d) Das Bild hängt an der Wand.

e) Der Brief steckt in der Tasche.

კატეგორიული ზმნების სამივე ჯგუფი ერთულ წარსულ დროებს:

Perfekt-სა და Plusquamperfekt-ს, აწარმოებს დამხმარე ზმნის haben -ის მეშვეობით,

1. ჯგუფი – გარდამავლობის პრინციპით;

2. ჯგუფი – უკუქცევითობის პრინციპით;

3. ჯგუფი – გამონაკლისი ზმნების პრინციპით (იხ. Perfekt-ის წარმოება)

II. ამ ჯგუფის ზმნები უდერაღობით ასევე გვანან ერთ-მანეთს, მაგრამ თავიანთი სტრუქტურითა და მნიშვნელობით განსხვავდებიან. ესენია:

1. მიზეზობრივი ზმნები, რომლებიც ორვალენტოვანი არიან, რაც იმას ნიშნავს, რომ წინადადებაში მოითხოვენ ორ აუცილებელ ადგილს. ზმნების ეს ჯგუფი სუსტი და გარდამავალია, ე.ი. ერთულ წარსულ დროებს აწარმოებს დამხმარე ზმნა haben-ით. მაგ.,

a) erschrecken, te, t – შეშინება (აშინებს)

b) löschen, te, t – ჩაქრობა (აქრობს)

c) senken, te, t – დაწევა (დაბლა), დაკლება (დაუკლებს)

d) sprengen, te, t – აფეთქება (აფეთქებს)

e) versenken, te, t – ჩაძირვა (ჩაძირავს)

f) verschwenden, te, t – გაფლანგვა, განიავება

a) Der Hund hat das Kind erschreckt.

b) Die Männer haben das Feuer gelöscht.

- c) Der Händler hat die Preise gesenkt.
 d) Der Feind hat die Brücke gesprengt.
 e) Der Kapitän hat das Schiff versenkt.
 f) Der Junge hat das Geld verschwendet.

2. შედეგობრივი ზმნები, რომლებიც უმთავრესად ერთვალენტოვანი არიან, შესაძლოა ზმნის მართვიდან გამომდინარე, კიდევ მოითხოვდეს ერთ ადგილს. ზმნების ეს ჯგუფი ძლიერი და გარდაუვალია და რთულ წარსულ დროებს აწარმოებს დამხმარე ზმნა sein-ით, მაგ.,

Präsens

a) erschrecken, (erschrickt), erschrak, erschrocken (sein) – შიში, ეშინი

Präsens

- b) erlöschen (erlischt), erlosch, erloschen (sein) – ჩაქრობა (ქრება)
 c) sinken, sank, gesunken (sein) – ჩამოწევა, დაკლება (იკლებს), დაწევა (დაბლა იწევს)
 d) springen, sprang, gesprungen (sein) – გატეხვა (ტყდება), გაწყდომა (წყდება)
 e) versinken, versank, versunken (sein) – ჩაძირვა (იძირება)
 f) verschwinden, verschwand, verschwunden (sein) – გაუჩინარება, გაქრობა.
 a) Das Kind ist vor dem Hund erschrocken.
 b) Das Feuer ist erloschen.
 c) Die Preise sind gesunken.
 d) Das Glas ist gesprungen.
 e) Die Insel ist im Meer versunken.
 f) Das Geld ist verschwunden.

ბრძანებითი კილო
 (Der Imperativ)

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, გერმანულ ზმნას, სხვა გრამატიკულ კატეგორიებთან ერთად, ახასიათებს კილოს კატეგორიაც (der Modus). გერმანულში არსებობს ზმნის სამი კილო. ესენია

თხრობითი (der Indikativ), ბრძანებითი (der Imperativ) და კავშირებითი (der Konjunktiv) კილო. აქამდე განხილული ზმნის დროები მოცემული იყო თხრობით კილოში ანუ Indikativ-ში.

ბრძანებითი კილო ანუ Imperativ-ი გამოხატავს ბრძანებას ან თხოვნას, რომელიც შეიძლება მიმართული იყოს:

1. ერთ პირზე: a) მხოლოდითი რიცხვის მეორე პირი b) თავაზიანი ფორმა: **Sie**.

2. მრავალ პირზე: a) მრავლობითი რიცხვის მეორე პირის ფორმა: b) მრავლობითი რიცხვის თავაზიანი ფორმა: **Sie**.

3. მრავლობითი რიცხვის პირველ პირზე; ფორმა: **wir**

4. მოდალური ზმნის „wollen“-ის ფორმა – მრავლობითი რიცხვის პირველ პირზე: **wir**.

1. a) მხოლოდითი რიცხვის მეორე პირი ბრძანებით კილოს აწარმოებს ინფინიტივის ნიშნის და **du**-ნაცვალსახელის გარეშე.

მხოლოდითი რიცხვის მეორე პირში იმპერატივის ფორმას ადრე დაერთვოდა დაბოლოება **e-**; მაგ.,

Komm(e) bald! Lach(e) nicht! – მაგრამ ამჟამად – **e** დაბოლოება აღარ იხმარება. მაგ.,

fragen – frag! – ჰკითხე!

kommen – komm! – მოდი!

schreiben – schreib! – დაწერე!

შენიშვნა: დღესდღეობით **e-** დაბოლოება იხმარება იმ ზმნებთან, რომელთა ფუძეც ბოლოვდება – **d-, -t-, -chn-, -dm-, -tm-, -gn-, -ffn** და **-ig-**ზე;

-e დაბოლოება აუცილებელია აგრეთვე **-er-** და **-el-**ზე დაბოლოებული ზმნებისათვის.

leiden: leide nicht! – ნუ იტანჯები!

bitten: bitte ihn darum! – სთხოვე მას ეს!

arbeiten: arbeite gut! – კარგად იმუშავე!

öffnen: öffne das Fenster! – გააღე ფანჯარა!

entschuldige mich! – მაპატიე!

kichern: kich(e)re nicht! – ნუ ხითხითებ!

bummeln: bummle im Hof! – ისეირნე ეზოში!

b) ის ძლიერი ზმნები, რომელთაც ფუძისეულ ხმოვნად აქვთ **a**, ბრძანებითი კილოს მხოლოდითი რიცხვის მეორე პირში ინარჩუნებენ **a**- ხმოვანს და არ იცვლიან მას **ä** -ზე. მაგ.,

laufen: lauf! – გაიქეცი!

schlafen: schlaf! – იძინე!

schlagen: schlag das Kind nicht! – ნუ სცემ ბავშვს!

c) ის ძლიერი ზმნები, რომელთაც ფუძისეულ ხმოვნად აქვთ **e**, ბრძანებითი კილოს მხოლოდითი რიცხვის მეორე პირში იხმარებიან შეცვლილი ფუძისეული ხმოვნით (გრძელი ან მოკლე –i) დაბოლოების გარეშე:

du nimmst: nimm! – აიღე!

du gibst: gib! – მიეცი!

du liest: lies! – წაიკითხე!

du isst: iss! – ჭამე!

d) დამხმარე ანუ მეშველი ზმნები ბრძანებითი კილოს მხოლოდითი რიცხვის II პირის ფორმას შემდეგნაირად აწარმოებენ:

haben: hab' keine Angst! – ნუ გეშინია! შიში ნუ გაქვს!

sein: sei ganz ruhig! – იყავი სრულიად მშვიდად!

werden: werde nicht böse! – ნუ გაბრაზდები!

2. მრავლობითი რიცხვის მეორე პირის ბრძანებითი კილო იწარმოება აწმყო დროის ფორმით პირის ნაცვალსახელის გარეშე.

ihr geht – geht! – წადით!

ihr schreibt – schreibt! – წერეთ!

ihr kommt – kommt! – მოდით!

ihr arbeitet – arbeitet! – იმუშავეთ!

ihr lest – lest! – წაიკითხეთ!

3. ბრძანებითი კილოს თავაზიანი მიმართვა მხოლოდით და მრავლობით რიცხვში ემთხვევა თხრობითი კილოს აწმყო დროის თავაზიან ფორმას პირის ნაცვალსახელის გადაადგილებით.

Sie fragen – fragen Sie! – შეეკითხეთ!

Sie kommen – kommen Sie! – მობრძანდით!

Sie essen – essen Sie! – მიირთვიეთ!

4. ბრძანებითი კილოს „wollen“-იანი ფორმა აღარ გამოხატავს სურვილს და იძენს „მოწოდების“ მნიშვნელობას განსაზღვრული მოქმედების შესასრულებლად, მოწოდების ავტორის ჩათვლით. აღნიშნული კონსტრუქცია ქართულად ითარგმნება: „მოდი, რაღაც გავაკეთოთ!“ როგორც წესი, მოდალური ზმნა აქაც იხმარება აზრობრივი ზმნის ინფინიტივთან ერთად. მოდალური ზმნა პირველ ადგილზე დგას.

- wollen wir gehen! – მოდი, წავიდეთ!
- wollen wir schreiben! – მოდი, დავწეროთ!
- wollen wir arbeiten! – მოდი, ვიმუშაოთ!

ამგვარი წინადადებები გამოითქმის შესაბამისი ინტონაციით.

5. მოცილებადავსართიან ზმნებს Imperativ-ის ყველა ფორმაში თავსართი სცილდება და გადადის წინადადების ბოლოს.

aufstehen – ადგომა

- a) stehe auf! – ადექი!
- b) steht auf! – ადექით!
- c) stehen Sie auf! – აბრძანდით (Sg, Pl)
- d) stehen wir auf! – ავდგეთ!
- e) wollen wir aufstehen! – მოდი, ავდგეთ!

6. უკუქცევითი ზმნები ბრძანებითი კილოს წარმოებისას საერთო წესებს ემორჩილებიან და, ამასთან, ყველა ფორმაში იწარმოებენ შესაბამის უკუქცევით ნაცვალსახელებს.

sich waschen – დაბანა (იბანს)

- a) wasche dich! – დაიბანე!
- b) wascht euch! – დაიბანეთ!
- c) waschen Sie sich! – დაიბანეთ! (Sg, Pl)
- d) waschen wir uns! – დავიბანოთ!
- e) wollen wir uns waschen! მოდი, დავიბანოთ!

sich anziehen – ჩაცმა (იცვამს)

- a) ziehe dich an! – ჩაიცვი!
- b) zieht euch an! – ჩაიცვით!
- c) ziehen Sie sich an! – ჩაიცვით! (Sg, Pl)
- d) ziehen wir uns an! – ჩავიცვათ!
- e) wollen wir uns anziehen! – მოდი ჩავიცვათ!

შენიშვნა: 1) მრავლობით რიცხვში რაიმე ექვემდებარება წაყენების ან ბრძანების დროს იმპერატივის ფორმის წაცვლად გამოიყენება ინფინიტივის ფორმა.

a) **Nicht aus dem Fenster lehnen!**

ნუ გადაიხრებით ფანჯრიდან!

b) **Nicht öffnen, bevor der Zug hält!**

ნუ გააღებთ (კარს), ვიდრე მატარებელი არ გაჩერდება!

2) დაუყოვნებელი ბრძანების შესასრულებლად გამოიყენება **Partizip II** – ის ფორმა

Aufgepasst! ყურადღება!

ზმნის გვარი

(Das Genus des Verbs)

გერმანულ ენაში ზმნას პირის, რიცხვის, დროის და კილოს კატეგორიების გარდა აქვს გვარის კატეგორიაც.

გვარის კატეგორია არის ორი სახის: მოქმედებითი (das Aktiv) და ვნებითი (das Passiv).

აქამდე განხილული დროის სისტემა განეკუთვნებოდა მოქმედებით გვარს ანუ აქტივს, რომელიც მიგვითითებს, რომ მოქმედება გამომდინარეობს რეალური და გრამატიკული ქვემდებარედან. მოქმედებითი გვარი გააჩნია ნებისმიერ ზმნას, როგორც გარდამავალს, ისე გარდაუვალს, რომელშიც მოქმედების ან მდგომარეობის აღმნიშვნელი ქვემდებარე არსებობს.

ვნებითი გვარი

(Das Passiv)

მოქმედებითი გვარისგან განსხვავებით, ვნებითი გვარი გამოხატავს მოქმედებას, რომელიც არ მომდინარეობს ქვემდებარისგან და მოქმედი პირი მასში პასიურია. იგი გრამატიკულად გამოხატულია წინდებულიანი დამატებით ან საერთოდ არ ჩანს.

გერმანულ ზმნას ახასიათებს ორი სახის პასივის ფორმა:

1) მოქმედების პასივი – **das Vorgangspassiv**

2) მდგომარეობის პასივი ანუ სტატიკური პასივი – das Zustandspassiv.

I. მოქმედების პასივი და მისი წარმოება

(Bildung des Vorgangspassivs)

მოქმედების პასივს უმთავრესად აწარმოებენ გარდამავალი ზმნები (ე.ი. ზმნები, რომლებიც მოითხოვენ პირდაპირ დამატებას Akkusativ-ში).

როგორც აღვნიშნეთ, მოქმედების პასივს გააჩნია აქტივისთვის დამახასიათებელი ყველა დრო, ოღონდ მათი წარმოების წესი განსხვავებულია.

Präsens Passiv- ი წარმოება დამხმარე ზმნის werden-ის Präsens-ითა და საუღლებელი ზმნის Partizip II-თი.

$\text{Präsens/ Passiv} = \frac{\text{werden}}{\text{Präsens}} + \frac{\text{საუღლ. ზმნის}}{\text{Partizip II}}$
--

Der Junge wird gelobt.
ბიჭს აქებენ.

2) Präteritum Passiv- ი წარმოება დამხმარე ზმნის werden-ის Präteritum -ითა (wurde) და საუღლებელი ზმნის Partizip II-თი:

$\text{Präteritum / Passiv} = \frac{\text{werden (wurde)}}{\text{Präteritum}} + \frac{\text{საუღლ. ზმნის}}{\text{Partizip II}}$

Der Junge wurde gelobt
ბიჭი შეაქეს.

3) Perfekt Passiv-ი წარმოება დამხმარე ზმნის sein-ის Präsens-ით, საუღლებელი ზმნის Partizip II-თი და werden-ის Partizip II-ის ძველი ფორმით: „worden“

$\text{Perfekt / Passiv} = \frac{\text{sein}}{\text{Präsens}} + \frac{\text{საუღლ. ზმნის}}{\text{Partizip II}} + \text{worden}$

Der Junge ist gelobt worden – ბიჭი შეაქვს.

4) **Plusquamperfekt Passiv** -ი იწარმოება დამხმარე ზმნის **sein** -ის **Präteritum**-ით, საუღლებელი ზმნის **Partizip II**- თი და **werden**-ის **Partizip II**- ის ძველი ფორმით „**worden**“

Plusquamperfekt/Passiv= sein / war/ + საუღლ. ზმნის + worden
Prät **Partizip II**

Der Junge war gelobt worden

ბიჭი შეაქვს.

5) **Futurum I Passiv**- იწარმოება დამხმარე ზმნის **werden**-ის **Präsens**-ით, საუღლებელი ზმნის **Partizip II**-თი და **werden**-ის ინფინიტივით.

Futurum I/Passiv= werden + საუღლ. ზმნის + werden
Präsens **Partizip II** **Infinitiv**

Der Junge wird gelobt werden.

ბიჭს შეაქვებენ.

6) **Futurum II Passiv**-ი იწარმოება დამხმარე ზმნის **werden**-ის **Präsens**-ით, საუღლებელი ზმნის **Partizip II**-თი, დამხმარე ზმნის **werden**-ის **Partizip II**-ის ძველი ფორმით: **worden** და დამხმარე ზმნის **sein**-ის ინფინიტივით.

Futurum II / Passiv = werden + საუღლ. ზმნის + worden + sein
Präsens **Partizip II** **Infinitiv**

Der Junge wird gelobt worden sein

ბიჭს შეაქვებენ.

როგორც დავინახეთ, **Passiv**-ის დროთა წარმოებისას, საუღლებელი ზმნა ყოველთვის დგას **Partizip II**-ის ფორმაში და მხოლოდ დამხმარე ზმნების მონაცვლეობა მიუთითებს დროის სხვადასხვა ფორმაზე.

მოქმედების პასივის სახეობები
(Die Arten des Vorgangspassivs)

მოქმედების პასივს, როგორც აღნიშნეთ, უმთავრესად აწარმოებენ გარდამავალი ზმნები, ე.ი. ზმნები, რომელთაც გააჩნიათ პირდაპირი დამატება Akkusativ-ში. იგი აუცილებელი კომპონენტია ზმნის მოქმედების პასივის საწარმოებლად.

I. მოქმედებითი გვარის გარდამავალი ზმნის ტრანსფორმაცია ვნებით გვარად შემდეგნაირად ხდება. მაგ.,

schlagen, schlug, geschlagen

Der Vater schlägt den Jungen.

Der Junge wird von dem Vater geschlagen.

აქტიური გვარის პირდაპირი დამატება Passiv-ში გადაიქცევა ქვემდებარედ და Nominativ-ში დგას, ხოლო აქტიური გვარის ქვემდებარე გადაიქცევა წინდებულიან დამატებად. გერმანული ზმნა აწარმოებს: სამწევრა, ორწევრა და ერთწევრა ანუ უპირო Passiv-ის ფორმებს.

1) Passiv-ის ფორმა სამწევრაა, თუ მასში გარდამავალი ზმნა დგას Passiv-ის ნებისმიერ დროში, ქვემდებარე –Nominativ-ში და von ან durch წინდებულიანი დამატება, შესაბამისად Dativ-ში და Akkusativ-ში.

Der Sohn wird vom Vater gelobt.

ვაჟი შვილს მამა აქებს (ვაჟი შვილის შექება ხდება მამის მიერ)

Die Strasse wird durch den Regen überschwemmt.

ქუჩა იტბორება წვიმით (ქუჩის დატბორვა ხდება წვიმის საშუალებით).

შენიშვნა: von წინდებულის გამოიყენება მოქმედი პირის აღსანიშნავად, ხოლო წინდებულის durch აღნიშნავს რაიმე საშუალებას.

2) Passiv-ის ფორმა ორწევრაა, თუ მასში გარდამავალი ზმნა დგას Passiv-ის ნებისმიერ დროში, ხოლო ქვემდებარე **Nominativ-ში**. წინდებულიანი დამატება ამ სტრუქტურაში არ მონაწილეობს.

Der Sohn wird gelobt.

ვაჟიშვილს აქებენ.

Die Strasse wird überschwemmt.

ქუჩა იტბორება.

აღნიშნული წევრები წარმოადგენენ სამი და ორწევრა Passiv-ის აუცილებელ შემადგენელ ნაწილებს.

შენიშვნა: არსებობს გარდამავალი ზმნების ერთი ჯგუფი, რომლებიც გამონაკლისის სახით არ აწარმოებენ Passiv-ის ფორმებს. ესენია:

haben, besitzen, enthalten, bekommen, gelten, umfassen, kennen, erfahren, kosten, interessieren და სხვ.

შენიშვნა: ვნებითი გვარის ფორმის ტრანსფორმაცია მოქმედებით გვარად შემდეგნაირად ხდება:

Der Sohn wird vom Vater gelobt.

Der Vater lobt den Sohn.

სამწევრა პასივის ქვემდებარე გადაიტყვევა აქტიური გვარის პირდაპირ დამატებად **Akkusativ-ში**, ხოლო პასივის von წინდებულიანი დამატება — აქტიური გვარის ქვემდებარედ.

Der Sohn wird gelobt.

Man lobt den Sohn.

ორწევრა პასივს აკლია **von** და **durch** წინდებულიანი დამატება ანუ აქტიური გვარის ქვემდებარე, რომლის როლშიც გამოდის განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელი **man**.

3) ერთწევრა ანუ უპირო პასივს აწარმოებენ როგორც გარდამავალი, ისე გარდაუვალი ზმნები. თუ წინადადება **es** უპირო ნაცვალსახელით იწყება, იგი ასრულებს ფორმალური ქვემდებარის როლს. თუ წინადადებაში პირველ ადგილზე დგას წინადადების რომელიმე წევრი, **es** უპირო ნაცვალსახელი აღარ იხმარება.

ერთწევრა პასივში არ ჩანს არც მოქმედების ობიექტი და არც მოქმედი პირი. აქ წინა პლანზე წამოწეულია პასივის ფორმით გადმოცემული მოქმედება, რომელიც ქართულად მოქმედებითი გვარიით ითარგმნება.

Es wird erzählt.

ყვებიან.

Es wurde im Saal getanzt ან

Im Saal wurde getanzt.

დარბაზში ცეკვავდნენ.

II. მდგომარეობის პასივი ანუ სტატივი

(Das Zustandspassiv oder Stativ)

მდგომარეობის პასივი, მოქმედების პასივისაგან განსხვავებით გამოხატავს მოქმედი პირის ან საგნის მდგომარეობას.

მდგომარეობის Passiv-ი იწარმოება დამხმარე ზმნა „sein“-ით და საუღლებელი ზმნის Partizip II – თი.

Zustandspassiv / Stativ/ = sein + Partizip II

პასივის ამ ფორმასაც მხოლოდ გარდამავალი ზმნები აწარმოებენ.

სტატივს აქვს ზმნის ყველა დრო.

მაგ.,

Das Geschäft **ist geöffnet.** (Präsens)

მაღაზია ღიაა.

Das Geschäft **war geöffnet.** (Präteritum)

მაღაზია ღია იყო.

Das Geschäft **ist geöffnet gewesen.** (Perfekt)

მაღაზია ღია იყო.

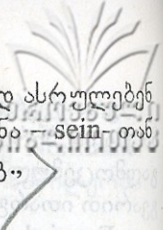
Das Geschäft **war geöffnet gewesen** (Plusquamperfekt)

მაღაზია ღია იყო.

Das Geschäft **wird geöffnet sein.** (Futurum I) მაღაზია ღია

იქნება.

შენიშვნა: მდგომარეობის Passiv-ში Futurum II-ის ფორმა არ იხმარება.

მდგომარეობის Passiv-ის ფორმები სინტაქსურად ასრულებენ სახელადი შემასმენლის ფუნქციას და გამოიყენება ზმნა – sein-თან (მაერთი) და ზედსართაულ Prädikativ-თან ერთად. მაგ.,

Der Mann ist begabt.

(-adjektivisches Prädikativ)

Der Brief ist geschrieben (Zustandspassiv)

ზმნის ინფინიტიური ფორმები (Infinitive Verbformen)

Infinitiv-ი ანუ ზმნის განუსაზღვრელი ფორმა მოვიხსენიეთ ზმნის ძირითადი ფორმების წარმოების დროს. ამჯერად, განვიხილავთ გერმანულ ენაში არსებული ინფინიტივის ყველა ფორმას. ესენია:

1. Infinitiv – ინფინიტივი
2. Partizip I – I მიმღეობა
3. Partizip II – II მიმღეობა

ინფინიტივი (Der Infinitiv)

ზმნის ინფინიტიურ ფორმათაგან საკუთრივ ინფინიტივი შემდეგი სახით გვხვდება:

1. Infinitiv I (Präsens) Aktiv
2. Infinitiv II (Perfekt) Aktiv
3. Infinitiv I (Präsens) Passiv
4. Infinitiv II (Perfekt) Passiv

1. Infinitiv I (Präsens) Aktiv-ი წარმოადგენს ზმნის პირველ ძირითად ფორმას. მისი ნიშანია - **en** ან **-n**;

schlagen, kommen

zittern, kichern

lächeln, bügeln

აგრეთვე ზმნებთან: **sein** და **tun**

Infinitiv I Aktiv-ის ფორმა გააჩნია ყველა ზმნას.

2. Infinitiv II (Perfekt) Aktiv-ი იწარმოება საუღლებელი ზმნის **Partizip II-თი** და იმ დამხმარე ზმნის ინფინიტივით, რომლითაც აღნიშნული ზმნა აწარმოებს რთულ წარსულ დროს – **Perfekt-ს**.

(აქედან: ამ ფორმის მეორე სახელწოდება **Infinitiv Perfekt-ი**).
მაგ.,

geantwortet haben

geschlagen haben

gekommen sein

eingeschlafen sein

Infinitiv II Aktiv-ის ფორმაც შესაბამისად გააჩნია ყველა ზმნას.

3. Infinitiv I (Präsens) Passiv-ი იწარმოება საუღლებელი ზმნის **Partizip II-თი** და **werden-ის** ინფინიტივით. მაგ.,

geöffnet werden

geschlagen werden

Infinitiv I Passiv-ის ფორმა გააჩნიათ მხოლოდ გარდამავალ ზმნებს.

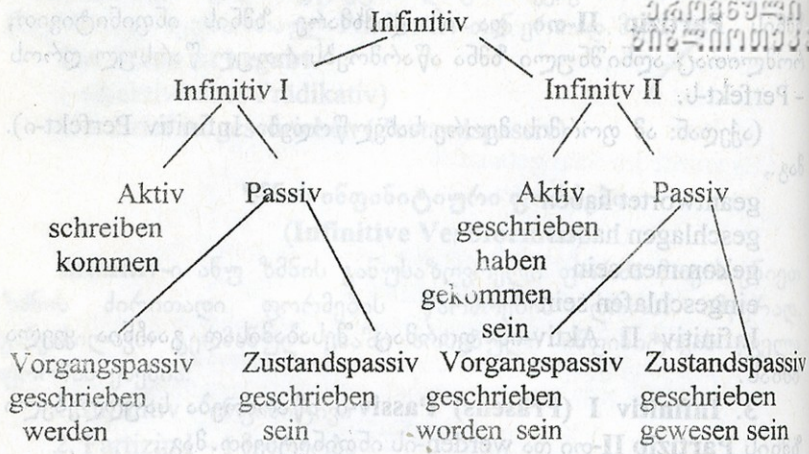
4. Infinitiv II (Perfekt) Passiv-ი იწარმოება საუღლებელი ზმნის **Partizip II-თი**, დამხმარე ზმნის **werden-ის Partizip II-ის** ძველი ფორმით – **worden-ით** და დამხმარე ზმნის **sein-ის** ინფინიტივით (ე.ი. **Perfekt Passiv-ის** მაწარმოებელი შემადგენელი ნაწილებით, აქედანაა ამ ფორმის მეორე სახელწოდება **Infinitiv-Perfekt-ი**).

მაგ.,

geöffnet worden sein.

geschlagen worden sein.

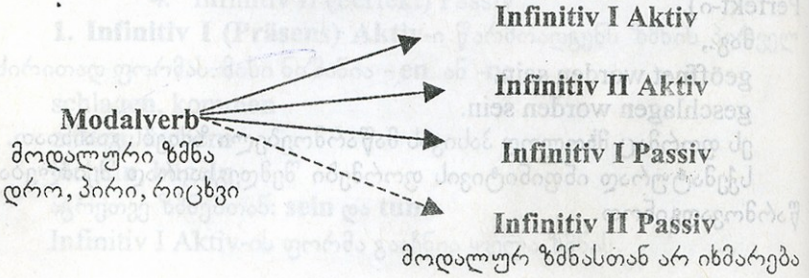
ეს ფორმაც მხოლოდ პასივის მაწარმოებელი ზმნებს გააჩნიათ. სქემატურად ინფინიტივის ფორმები შემდეგნაირად შეიძლება წარმოვადგინოთ.

**მოდალური ზმნების ხმარება
ინფინიტივ I და II-თან ერთად**

(Gebrauch der Modalverben mit dem Infinitiv I und II)

მოდალური ზმნების განხილვისას დავადგინეთ, რომ ისინი, როგორც წესი, იხმარებიან საუღლებელი ზმნის Infinitiv-თან ერთად. ამ დროს მოდალური ზმნა იცვლება პირის, რიცხვის და დროის მიხედვით, ხოლო საუღლებელი ზმნის ინფინიტივი უცვლელი რჩება და განსაზღვრავს ზმნური კონსტრუქციის შინაარსს.

1. მოდალურ ზმნის ხმარების შესახებ **Infinitiv I-თან ერთად** შემოთ გვექონდა საუბარი. გავიხსენოთ მაგალითები:

Er **muss heute den ganzen Tag arbeiten**
Die Freunde **können sich gut erholen**

2. მოდალური ზმნები **Infinitiv II Aktiv-თან ერთად** სხვა მნიშვნელობას იძენენ და შესაბამისად უნდა ითარგმნოს.

a) მოდალური ზმნები: **müssen, können და mögen + Infinitiv II Aktiv-ი** გამოხატავენ ვარაუდს;

მაგ.,
Er **muss sich über unseren Brief schrecklich geärgert haben.**
=das ist wahrscheinlich, fast sicher

როგორც ჩანს (თითქმის დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ) იგი ჩვენს წერილზე ძალიან გაბრაზდა

Er **kann bei Freunden gewesen sein**
=das ist möglich, aber nicht sicher

შესაძლოა, რომ ის მეგობრებთან იყო (აღბათ მეგობრებთან იყო) (მაგრამ დაბეჯითებით არ შეიძლება ითქვას)

Er **mag unseren Brief nicht erhalten haben**
=so ist es möglich

შესაძლოა, მას ჩვენი წერილი არც მიუღია.

b) მოდალური ზმნა **sollen + Infinitiv II Aktiv-ი** გამოხატავს ვიღაცის მიერ გადმოცემულ ამბავს, რომლის ინფორმაციას შესაძლოა მთლად ზუსტი არ იყოს.

მაგ.,
Er **soll unseren Brief zerrissen haben**
=das hat man uns erzählt

ქართულად აღნიშნული კონსტრუქცია ხშირად ითარგმნება ზმნის თურმეობითი ფორმით:

მას თურმე დაუხვევია წერილი, ან – ამბობენ, მან ჩვენი წერილი დახიაო.

c) მოდალური ზმნა **wollen + Infinitiv II Aktiv-ი** გამოხატავს მოქმედი პირის აზრს წინადადებაში გადმოცემული გამონათქვამის მიმართ, რომლის ჭეშმარიტებაც ეჭვქვეშ დგას.

მაგ.,

Er **will** unseren Brief gar nicht **erhalten haben**

=das sagt er selbst, aber wir haben Zweifel an der Wahrheit

der Aussage.

ის ამბობს (ამტყიცებს), თითქოს ჩვენი წერილი არ მიუღია.

3. მოდალური ზმნების ხმარება Infinitiv I Passiv-თან ერთად

როგორც აღვნიშნეთ, მოდალური ზმნები ყოველთვის იხმარება Infinitiv-ის ფორმებთან; Infinitiv I Passiv-ის ფორმები ანალოგიურად გამოიყენება მოდალურ ზმნებთან (Infinitiv I და II წარმოების წესი იხ. ზემოთ). აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მოდალური ზმნები Infinitiv II Passiv-თან არ გვხვდება, შევადაროთ მოდალური ზმნების ხმარება Infinitiv Aktiv-სა და Infinitiv Passiv-ში:

რთულ წარსულ დროებს მოდალური ზმნები haben-ით აწარმოებენ.

Präsens Aktiv

Man **muss** den Kranken **operieren**. (Inf.I)

Präsens Passiv

Der Kranke **muss operiert werden**. (Inf.I)

Präteritum Aktiv

Man **musste** den Kranken **operieren**. (Inf.I)

Präteritum Passiv

Der Kranke **musste operiert werden**. (Inf.I)

Perfekt Aktiv

Man **hat** den Kranken **operieren müssen**.(Inf.I)

Perfekt Passiv

Der Kranke **hat operiert werden müssen**.(Inf.I)

Plusquamperfekt Aktiv

Man **hatte** den Kranken **operieren müssen**.(Inf.I)

Plusquamperfekt Passiv

Der Kranke **hatte operiert werden müssen**.(Inf.I)

Futurum I Aktiv

Man **wird** den Kranken **operieren**.(Inf.I)

Futurum I Passiv

Der Kranke wird operiert werden müssen. (Inf. I)

შენიშვნა: მოდალური ზმნა **wollen** თავისი ძირითადი მნიშვნელობით („სურვილი“) იხმარება მხოლოდ აქტიური ფორმით. Passiv-ში მას ცვლის მოდალური ზმნა **sollen**-ი.

მაგ.,

Man **will** ein neues Gebäude **errichten**.

ახალი შენობის აღმართვა სურთ.

Das neue Gebäude **soll errichtet werden**.

ახალი შენობა უნდა აღიმართოს.

ზმნების ხმარება ინფინიტივთან ერთად

(Gebrauch der Verben mit dem Infinitiv)

ინფინიტივი ანუ ზმნის განუსაზღვრელი ფორმა წინადადებაში შეიძლება იყოს: ქვემდებარე, შემასმენლის შემადგენელი ნაწილი, განსაზღვრება და სხვადასხვა გარემოება. უნდა გვახსოვდეს, რომ ინფინიტივი წინადადებაში გამოდის **zu**-ნაწილაკით და **zu**-ნაწილაკის გარეშე. განსაზღვრულ შემთხვევებში იხმარება ინფინიტივის ოთხივე სახეობა:

Infinitiv I – II Aktiv-ი

Infinitiv I – II Passiv-ი

Infinitiv I და II ფორმები, გარდა აქტიურ და პასიურ გვარს შორის არსებული სხვაობისა, ავლენენ აგრეთვე განსხვავებას დროში. ამასთან Infinitiv I-ის აქტივისა და პასივის ფორმები აღნიშნავენ აწმყო ან მომავალ დროს, ხოლო Infinitiv II-ის აქტივისა და პასივის ფორმები გამოხატავენ წარსულ დროს.

Infinitiv -ის ხმარება **zu**-ნაწილაკის გარეშე

ზმნის Infinitiv-ი **zu**-ნაწილაკის გარეშე იხმარება შემდეგ შემთხვევებში:

1) მოდალური ზმნების შემდეგ:

Der Student kann die Prüfung nicht ablegen (Inf.I Aktiv)

Die Prüfung sollte abgelegt werden.(Inf.I Passiv)

Er muss sich geärgert haben.(Inf.II Aktiv)

2) ზმნა lassen-ის შემდეგ მოდალური მნიშვნელობით:

მაგ.,

Sie liess die Schuhe reparieren.

მან ფეხსაცმელი შეაკეთებინა.

Die Mutter lässt das Kind Klavier spielen.

დედა ბავშვს პიანინოზე აკვრევინებს.

3) ზმნების შემდეგ, რომლებიც გამოხატავენ შეგრძნებებს:

sehen, hören, spüren, fühlen:

ამ კონსტრუქციას უწოდებენ აგრეთვე **accusativus cum infinitivo**-ს, ანუ აკუზატივს ინფინიტივთან ერთად. აღნიშნული კონსტრუქცია ქართულად, უმთავრესად, dass-კავშირიანი წინადადებით ითარგმნება.

მაგ.,

Ich sehe das Kind Schach spielen.

ვხედავ, რომ ბავშვი ქადრაკს თამაშობს.

Ich hörte ihn im Zimmer singen.

მესმოდა, რომ იგი ოთახში მღეროდა.

Der Patient fühlt das Herz schlagen.

პაციენტი გრძნობს, რომ გული უცემს (გულისცემას)

Die Frau spürte das Kind zittern.

ქალი გრძნობდა, რომ ბავშვი კანკალებდა.

4) ინფინიტივის ფორმით ბრძანებითი კილოს გამოხატვის

დროს:

Aufstehen! აღექით! (ავდგეთ!)

Zurückbleiben! უკან დაიხიეთ! უკან მიდექით!

Alle aussteigen! ყველანი ჩამოდიეთ! (ტრანსპორტიდან)

5) ინფინიტივის ფორმით გამოხატულ რეკომენდაციებსა და

ბრძანებებში:

მაგ.,

Das Obst schälen, kochen, zerkleinern!

ბოსტნეული გაფუჭვენით, მოხარშეთ, წვრილად დაჭერით!

Die Arznei vor dem Essen einnehmen!

წამალი ჭამის წინ მიიღეთ!

6) მოძრაობის და სივრცეში გადაადგილების გამომხატველი ზმნების შემდეგ, როგორცაა:

gehen, laufen, kommen, wandern, reisen, fahren და ა.შ.

მაგ.,

Die Studenten gehen in die Universität die Prüfungen ablegen.

სტუდენტები უნივერსიტეტში გამოცდების ჩასაბარებლად მიდიან

Er fährt nach Deutschland Medizin studieren.

ის მიდის გერმანიაში მედიცინის შესასწავლად

Das Kind läuft auf den Hof Fußball spielen.

ბავშვი გარბის ეზოში ფეხბურთის სათამაშოდ.

7) ზმნების შემდეგ: lehren, lernen, lieben, schicken, helfen.

მაგ.,

Der Vater lehrt den Sohn schreiben.

მამა ასწავლის შვილს წერას

Der Mann liebt Tennis spielen.

ამ კაცს უყვარს ჩოგბურთის თამაში

Die Mutter schickt den Sohn Brot holen.

დედა აგზავნის შვილს პურის მოსატანად.

შენიშვნა: ზოგიერთი ამ ზმნათაგანი, მაგ., **helfen, kommen, eilen** – მოითხოვენ ინფინიტივს zu ნაწილაკით, თუ წინადადება აზრობრივად გადატვირთულია სხვადასხვა ლექსიკური მნიშვნელობით.

მაგ.,

Sie hilft der Mutter das Zimmer aufräumen.

ის ეხმარება დედას ოთახის დალაგებაში.

მაგრამ:

Sie hilft dem Freund dieses dringende Problem zu lösen

ის ეხმარება მეგობრის ამ სასწრაფო პრობლემის გადაჭრაში

8) Futurum I და Konditionalis I-ის Aktiv-ისა და Passiv-ის წარმოებისას:

მაგ.,

Die Eltern werden das Kind vom Kindergarten abholen.

მშობლები ბავშვს საბავშვო ბაღიდან გამოიყვანენ.

Er würde nicht hingehen.

ის არ წავიდოდა.

Der Brief wird geschrieben werden.

წერილი დაიწერება.

Infinitiv-ის ხმარება zu-ნაწილაკით

გერმანული ზმნის ერთ-ერთ თავისებურებას შეადგენს ინფინიტივის ხმარება zu-ნაწილაკთან ერთად. აღნიშნულ ნაწილაკს სხვა ფუნქციების შესრულების დროს (მოცილებადი თავსართი, წინდებული, გერუნდივი) აქვს მკაფიოდ გამოხატული მნიშვნელობები, ინფინიტივთან ხმარებისას კი იგი არ ითარგმნება და მხოლოდ მის სტრუქტურულ მახასიათებელს წარმოადგენს.

თუ გამოვრიცხავთ წინა თავში ჩამოთვლილ რვა შემთხვევას, ზმნას ნაწილაკი zu ყველა სხვა შემთხვევაში უნდა ახლდეს. ამასთან,

1. ნაწილაკი zu ზმნას წინ უძღვის და ცალკე დგას: zu lesen, zu kommen.

2. ნაწილაკი zu მოცილებადთავსართიან ზმნასთან დგას თავსართსა და ზმნის ფუძეს შორის: aufzustehen, teilzunehmen, fernzusehen.

3. ნაწილაკი zu მეორდება ყველა ზმნასთან, რომელიც მის შემდეგ Infinitiv-ში დგას: zu lesen und zu schreiben

4. წარსული დროის გადმოსაცემად გამოიყენება Infinitiv II Aktiv-ისა და Passiv-ის ფორმები. ამ შემთხვევაში zu ნაწილაკი დგას დამხმარე ზმნის Infinitiv-ის წინ;

მაგ.,

gelesen zu haben
 gefahren zu sein
 geschrieben worden zu sein
 geschickt worden zu sein

შენიშვნა: Infinitiv-ის ამ ფორმების თარგმნა, სამწუხაროდ, ცალკე არ ხერხდება. ითარგმნება მხოლოდ Infinitiv I Aktiv-ის ფორმა, რომელიც გამოხატავს ზმნის ლექსიკურ მნიშვნელობას. kommen-მოსვლა, schlafen-ძილი, sagen-თქმა და ა.შ. Infinitiv-ის დანარჩენი ფორმები ითარგმნება მხოლოდ ზმნის პირიან ფორმასთან ერთად.

ამრიგად, ინფინიტივი **zu** ნაწილაკით იხმარება შემდეგ შემთხვევებში:

1) როგორც რთული ზმნური შემასმენლის შემადგენელი ნაწილი. იგი აუცილებელია ზმნების შემდეგ, როგორიცაა: მაგ.,

beginnen, a, o	bitten, a, e	
anfangen, i, a	bieten, o, o	
empfehlen, a, o	hoffen, te, t	
versprechen, a, o	beschliessen, o, o	
raten, ie, a	befehlen, a, o	და სხვ.

ამასთან, ზმნის მარცხენა ნაწილის მართვა დამოკიდებულია უღლებადი ზმნის Rektion-ზე, მარჯვენა ნაწილისა კი იმ ზმნაზე, რომელიც ღვას zu-ნაწილაკთან ერთად.

მაგ.,

Er beginnt das Buch zu lesen.

Ich bat ihn um Erlaubnis das Telefon zu benutzen.

Er verspricht dem Freund an dem Kongress teilzunehmen.

Der Vater empfiehlt ihm sich bei dem Freund zu bedanken.

Er glaubt ihn gesehen zu haben.

Er ärgert sich, sich verspätet zu haben.

Er scheint einen Monat lang sich nicht gewaschen zu haben.

Er scheint einen triftigen Grund dazu gehabt zu haben.

2) ზოგიერთი აბსტრაქტული არსებითი სახელის შემდეგ ზმნა haben-თან ერთად:

- die Lust-სურვილი, ხალისი
- die Freude-სიხარული
- den Wunsch-სურვილი
- die Absicht-განზრახვა
- die Hoffnung-იმედი
- die Möglichkeit-შესაძლებლობა
- die Notwendigkeit-საჭიროება, აუცილებლობა
- den Gedanken-იდეა, აზრი და სხი.

+haben

Wir **haben** die Möglichkeit die Stadt zu besichtigen.

Er **hat** die Absicht nach Deutschland zu fahren.

Er **hat** den Wunsch, an dieser Konferenz teilzunehmen.

3) გამოთქმების შემდეგ:

- es ist gut-კარგია
- es ist schlecht-ცუდია
- es ist angenehm-სასიამოვნოა
- es ist bequem-მოხერხებულია
- es ist leicht-ადვილია
- es ist schwierig-ძნელია
- es ist nützlich-საჭიროა
- es ist möglich-შესაძლებელია
- es freut mich-მახარებს
- es ist peinlich-უხერხულია და ა.შ.

Es freut mich Sie **kennen zu lernen.**

Es ist angenehm, hier **zu arbeiten.**

Es ist ganz leicht diese Prüfung **abzulegen.**

Es ist bequem sich hier **zu erholen.**

4) კონსტრუქციებში: **haben + Infinitiv-ი zu-თი და sein + Infinitiv-ი zu-თი.**

a) კონსტრუქცია **haben+Infinitivzu-**თი გამოხატავს აუცილებლობას და წარმოადგენს მოდალური ზმნების: **sollen-**ის და

და **müssen**-ის სინონიმს Infinitiv I Aktiv-თან ერთად zu ნაწილაკის გარეშე. ამ კონსტრუქციაში ქვემდებარე ყოველთვის აქტიურია და მოქმედებითი გვარის გამომხატველია.

მაგ.,

- Die Studenten **haben** die Prüfung **abzulegen** =
- Die Studenten **müssen** (sollen) die Prüfung **ablegen**.
- Wir **haben** früh **aufzustehen**=
- Wir **müssen** (sollen) früh **aufstehen**

b) კონსტრუქცია **sein+Infinitiv-ი zu-თი** გამოხატავს აუცილებლობას და შესაძლებლობას. მის სინონიმად ასევე გამოდინან მორალური ზმნები: **müssen, sollen** და **können**, ოღონდ Infinitiv I Passiv-თან, რადგან აღნიშნულ კონსტრუქციაში მოქმედი პირი ან არ ჩანს, ან გამოხატულია პასიურად. **sein+Infinitiv-ი zu-თი** შეიძლება შევცვალოთ აქტიური გვარის ზმნითაც; ამ შემთხვევაში ქვემდებარის როლში გამოდის განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელი **man**.

მაგ.,

Sein Wunsch ist zu erfüllen.

მისი სურვილი უნდა შესრულდეს ან მისი სურვილის შესრულება შესაძლებელია.

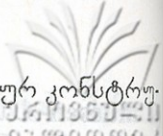
- =**Sein Wunsch muss (soll) erfüllt werden**
- =**Sein Wunsch kann erfüllt werden**
- =**Man kann seinen Wunsch erfüllen.**

5) თუ ინფინიტივი დაკავშირებულია ისეთ ზედსართავ სახელებთან როგორცაა: **froh, erfreut, bereit, fähig, stolz, sicher, wert, gewohnt, zufrieden** და სხვ.

- Er ist nicht fähig diese Arbeit heute zu erledigen.**
- Ich bin gewohnt früh aufzustehen.**

კონსტრუქციები um, (an)statt, ohne +Infinitiv-ი zu-თი

იმ ინფინიტიური კონსტრუქციებისაგან განსხვავებით, რომელთა ხმარება zu ნაწილაკით დამოკიდებულია გარკვეულ

ზმნებზე ან მეტყველების სხვა ნაწილებზე, ინფინიტიურ კონსტრუქციებს:

um+Infinitiv-ი zu-თი

(an)statt+Infinitiv-ი zu-თი

ohne+Infinitiv-ი zu-თი

აქვთ თავიანთი საკუთრივი მნიშვნელობა და წინადადებაში გარკვეულ სინტაქსურ ფუნქციებს ასრულებენ.

1) კონსტრუქცია **um+Infinitiv-ი zu-თი** გამოხატავს სურვილს, განზრახვას ან მიზანს, პასუხობს კითხვაზე: **wozu? zu welchem Zweck?** და ასრულებს მიზნის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადების ფუნქციას. მაგრამ დამოკიდებული წინადადებისგან განსხვავებით, იგი გამოხატავს იმ ზმნის პირს, რიცხვს და დროს, რომელიც გააჩნია მთავარი წინადადების ზმნას. აღნიშნული ინფინიტიური კონსტრუქცია იხმარება იმ შემთხვევაში, თუ მთავარ წინადადებასა და ინფინიტიურ კონსტრუქციაში ერთი და იგივე ქვემდებარე იგულისხმება.

მაგ.,

Er ging ins Ausland **um dort zu studieren.**

Die Studenten gehen in die Universität **um die Prüfung abzulegen.**

Mein Freund betritt das Zimmer **um das Kind zu wecken.**

ყურადღება!

თუ წინადადების მთავარ და დამოკიდებულ ნაწილში სხვადასხვა ქვემდებარე იგულისხმება, მაშინ უნდა გამოვიყენოთ მიზნის გარემოებითი წინადადების სტრუქტურა კავშირებით **damit** და **dass** (რათა, იმისთვის რომ), რომელშიც ზმნა პირიან ფორმას მოითხოვს.

მაგ.,

Ich habe sofort telefoniert, damit mein Freund rechtzeitig kommt.

Sie gab der Mutter Schlaftabletten, dass sie (die Mutter) leichter einschlafen konnte.

2) კონსტრუქცია (an)statt+Infinitiv-ი zu-თი გამოხატავს მოქმედებას, რომლის ნაცვლადაც სხვა მოქმედება სრულდება; იგი ასრულებს ვითარების გარემოების როლს და პასუხობს კითხვაზე: wie? – როგორ? ამ შემთხვევაშიც წინადადების მთავარსა და დამოკიდებულ ნაწილში ერთი და იგივე ქვემდებარე იგულისხმება.

მაგ.,

Er geht ins Kino **statt sich** auf die Prüfung **vorzubereiten**.

Er trug das Gepäck fünf Stockwerke hoch **statt den** Aufzug **zu** benutzen.

ყურადღება!

თუ წინადადების მთავარ და დამოკიდებულ ნაწილში სხვადასხვა ქვემდებარე იგულისხმება, მაშინ უნდა გამოვიყენოთ ვითარების გარემოებითი წინადადების სტრუქტურა (Modalsatz) კავშირით **(an)statt dass**, რომელშიც ზმნა პირიან ფორმას მოითხოვს.

მაგ.,

Er trug das Gepäck selbst, **anstatt dass** seine Kinder ihm dabei **halfen**.

Der Junge besuchte jedesmal seine Freunde, **anstatt dass** die Freunde zu ihm **kamen**.

3) კონსტრუქცია ohne+Infinitiv-ი zu-თი გამოხატავს მოსალოდნელ მოქმედებას, რომელიც საერთოდ არ შესრულდა. იგი ასრულებს ვითარების გარემოების როლს და პასუხობს კითხვაზე: wie? – როგორ? ამ შემთხვევაშიც წინადადების მთავარსა და დამოკიდებულ ნაწილში ერთი და იგივე ქვემდებარე იგულისხმება.

მაგ.,

An der Grenze zeigte der Reisende seinen Pass **ohne** darum **gebeten worden zu sein**.

Er trat ins Zimmer **ohne** den Hut **abzunehmen**.

ყურადღება!

თუ წინადადების მთავარ და დამოკიდებულ ნაწილში სხვადასხვა ქვემდებარე იგულისხმება, მაშინ უნდა გამოვიყენოთ ვითარე-

ბის გარემოებითი წინადადების სტრუქტურა კავშირით **ohne dass**, რომელშიც ზმნა პირიან ფორმას მოითხოვს.

მაგ.,

Der Reisende zeigte seinen Pass, **ohne dass** der Beamte einen Blick **hineinwarf**.

Er verkaufte das Haus, **ohne dass** die Familie darüber **informiert wurde**.

შენიშვნა: სასვენი ნიშნების ხმარების წესი შეესაბამება გერმანული ენის თანამედროვე ორთოგრაფიაში მიღებული წესებს.

I მიმღობა (Das Partizip I)

ზმნის ინფინიტიური ფორმებიდან Partizip I წარმოადგენს ისეთ გრამატიკულ ფორმას, რომელსაც ახასიათებს როგორც ზმნის, ასევე არსებითი სახელის კატეგორიები.

Partizip I იწარმოება ზმნის ინფინიტივზე **d-**სუფიქსის დართვით და აღნიშნავს მოქმედებას, რომელიც უღლებადი ზმნის მოქმედების თანადროულად სრულდება.

arbeiten-d—მუშაობს რა, მუშაობისას

weinen-d—ტირის რა, ტირილით

sprechen-d—ლაპარაკ-ლაპარაკით

lesen-d—კითხვის დროს, კითხულობს რა

heimkehren-d—შინ დაბრუნებისას, შინ რომ ბრუნდება

(დაბრუნდა)

a) Partizip I-ის ფორმა უღლებად ზმნასთან კავშირის დროს უცვლელია ანუ არასრულია.

ზმნის კატეგორიები, როგორიცაა პირი, რიცხვი, დრო, კილო, გვარი და ა.შ. **Partizip I** ფორმაზე გადმოდის უღლებადი ზმნიდან და მისი კატეგორიების შესაბამისად ითარგმნება. **Partizip I**-ს არ გააჩნია თავისი ქვემდებარე. მისი ლოგიკური ქვემდებარე უღლე-

ულლებადი ზმნის ქვემდებარით გამოიხატება; **Partizip I-ს** ყოველთვის აქტიური გვარის მნიშვნელობა აქვს.

მაგ:

Er spricht } weinend ის ტირილით ლაპარაკობს }
Er sprach } ლაპარაკობდა }

Heimkehrend fand sie die Wohnung verschlossen.

შინ რომ დაბრუნდა, მას ბინა დაკეტილი დახვდა.

b) Partizip I-ის ფორმა შეიძლება დაკავშირებული იყოს არსებით სახელთანაც. ამ დროს იგი ასრულებს ზედსართავი-განსაზღვრების ფუნქციას და ხასიათდება ზედსართავი სახელის კატეგორიებით, როგორიცაა: ბრუნვა, სქესი, რიცხვი, ბრუნების ტიპისადმი მიკუთვნებულობა და ხარისხების წარმოების უნარი. ამ შემთხვევაში **Partizip I-ის** ფორმა ცვალებადი ანუ სრულია.

მაგ:

ein laufender Junge—laufende Jungen

der laufende Junge—die laufenden Jungen

laufender Junge—laufende Jungen

sein laufender Junge—seine laufenden Jungen

ამრიგად, **Partizip I-ის** ფორმებს წინადადებაში შეიძლება ჰქონდეთ შემდეგი სინტაქსური ფუნქციები:

a) ვითარების გარემოების;

Er sah mich **forschend** an

ის გამომცდელად შემომამჩერდა

b) განსაზღვრების;

Im Zimmer saß das **weinende** Kind

ოთახში იჯდა მტირალი ბავშვი

c) სახელადი შემასმენლის ნაწილის;

Diese Tatsache war **empörend**

ეს აღმაშფოთებელი ფაქტი იყო

d) უკუქცევით ზმნებთან **Partizip I** განსაზღვრების ფუნქციით იხმარება უკუქცევითი ნაცვალსახელით. მაგ., sich nähern — das

sich nähernde Schiff — მოახლოებული გემი (გემი, რომელიც ახლოვდება).

გერუნდივი ანუ Partizip I zu-ნაწილაკით (Das Gerundivum oder Partizip I mit zu)

გერუნდივი წარმოადგენს **Partizip I** ფორმას **zu** ნაწილაკით, რომელიც გამოხატავს შესაძლებლობას ან აუცილებლობას და შეიძლება იყოს სინონიმი კონსტრუქციისა: sein+Infinitiv-zu-თი განსაზღვრებით დამოკიდებულ წინადადებაში. გერუნდივი ასევე შეიძლება შევცვალოთ მოდალური ზმნებით: müssen, sollen, können +Infinitiv Passiv-ით.

ამრიგად, გერუნდივის ფორმას ყოველთვის პასიური მნიშვნელობა აქვს. მაგ.,

die zu lesende Aufgabe-წასაკითხი დავალება

die Aufgabe, die zu lesen ist

die Aufgabe muss (soll, kann) gelesen werden

დავალება, რომელიც უნდა (შესაძლებელია) წაკითხულ იქნეს.

Ein wiedergutmachender Fehler - გამოუსწორებელი შეცდომა

ein Fehler, der wiedergutmachen ist

ein Fehler muss (soll, kann) wiedergutmacht werden.

შეცდომა, რომელიც უნდა გამოსწორდეს ან შეცდომა, რომლის გამოსწორებაც შესაძლებელია.

II მიმღობა

(Das Partizip II)

ყველა ტიპის ზმნის Partizip II-ის ფორმები განხილული იყო ზმნის ძირითადი ფორმების წარმოებისას.

Partizip II-ის აქვს წარსული დროის ვნებითი გვარის, დასრულებული მოქმედების მნიშვნელობა და პასუხობს კითხვას: როგორი?

მაგ:

das gelesene Buch — წაკითხული წიგნი

das **geöffnete** Fenster – გაღებული ფანჯარა

Partizip II-ის ფორმები წინადადებაში შეიძლება იყოს:

a) ზედსართავი – განსაზღვრება;

მაგ:

das **angeflogene** Flugzeug=das Flugzeug ist angefliegen

ჩამოფრენილი თვითმფრინავი

b) ვითარების გარემოება;

მაგ:

Er erzählte **begeistert** von seinem Freund

ის აღტაცებით ყვებოდა თავისი მეგობრის შესახებ.

c) უკუქცევით ზმნებთან **Partizip II** განსაზღვრების ფუნ-

ქციით იხმარება უკუქცევითი ნაცვალსახელის გარეშე.

მაგ:

sich beschäftigen – der **beschäftigte** Rentner – დასაქმებული

პენსიონერი

d) ბრძანებითი კილოს გამომხატველი;

მაგ:

Eintritt verboten!

შესვლა აკრძალულია!

Nicht geplaudert!

ლაპარაკი არ იყოს!

პარტიციპული კონსტრუქციები

(Die Partizipialkonstruktionen)

1. **Partizip I** და **II**-ის ფორმებს, მათთან მიმართებაში მყოფ სიტყვებთან ერთად, შეუძლიათ აწარმოონ პარტიციპული კონსტრუქციები, რომლებიც წინადადებაში ასრულებენ განვრცობილი განსაზღვრების ფუნქციას:

2. **Partizip**-ის ფორმა შესაბამისი ზედსართავი დაბოლოებით ჩვეულებრივ დგას იმ არსებითი სახელის წინ, რომელთანაც იგი მიმართებაში იმყოფება.

3. **Partizip-ის** ფორმასთან შეიძლება მიმართებაში იყოს სხვა სიტყვები, რომლებიც მის წინ დგანან. მაშინ მთელი ეს კონსტრუქცია უმთავრესად არტიკლს ან მის მსგავს სიტყვასა (კუთვნილებითი, ჩვენებითი ნაცვალსახელი) და არსებით სახელს შორის არის მოქცეული; ესე იგი, ამ შემთხვევაში იქმნება ჩარჩო, რომლის მარცხენა ზღვარს წარმოადგენს არტიკლი ან მისი მსგავსი სიტყვა, ხოლო მარცხენა ზღვარს – განსასაზღვრი არსებითი სახელი.

4. პარტიციპული კონსტრუქციის თარგმნისას მისი დროის ფორმას განსაზღვრავს წინადადების უღლებადი ზმნის დროის ფორმა.

პარტიციპული კონსტრუქციით გამოხატული განვრცობილი განსაზღვრების ტრანსფორმაცია ხდება რთულ ქვეწყობილ წინადადებად.

მაგ:

Die durch Bomben zerstörte Stadt ist (war) schrecklicher Anblick.

ბომბებით დანგრეული ქალაქი საშინელი სანახავია (სანახავი იყო).

Die Stadt, die durch Bomben zerstört ist (war), ist (war) schrecklicher Anblick.

Die auf die Polizei schiessenden Banditen sind(waren) verhaftet.

Die Banditen, die auf die Polizei schiessen (schossen), sind (waren) verhaftet.

ბანდიტები, რომლებიც პოლიციელებს ესვრიან (ესროდნენ), დაპატიმრებული არიან (იყვნენ).

შენიშვნა 1: პარტიციპული კონსტრუქცია განვრცობილი განსაზღვრების ფუნქციით შეიძლება იყოს ჩარჩოს კონსტრუქციის გარეშეც, ე.ი. მის წინ არ იდგეს არტიკლი ან მისი მსგავსი სიტყვა.

მაგ:

Am Arbeitsplatz verletzte Personen sind versichert.

სამუშაო ადგილზე დაზარებული პირები დაზღვეული არიან.

შენიშვნა 2: პარტიციპული კონსტრუქცია შეიძლება იდგეს განსასაზღვრი სიტყვის შემდეგ; ამ შემთხვევაში ქართულად იგი აუცილებლად განსაზღვრებითი დამოკიდებული წინადადებით ითარგმნება.

მაგ:

Das Kind, gehorsam der Mutter folgend, weinte leise.

ბავშვი, რომელიც მორჩილად მიჰყვებოდა დედას, ჩუმად ტიროდა.

ზმნის კილო

(Der Modus)

კილო განეკუთვნება ზმნის კატეგორიას, რომლის საშუალებითაც წინადადებაში წარმოდგენილი მოქმედება მოიაზრება როგორც ნამდვილი (აწმყო, წარსულ ან მომავალ დროში), როგორც მოთხოვნა ან ბრძანება, ან როგორც შესაძლებელი, სასურველი თუ არარეალური მოქმედება, რომელიც ვერ შესრულდა ან ვერ სრულდება სინამდვილეში.

გერმანულ ენაში არის 3 კილო: ინდიკატივი ანუ თხრობითი კილო (**der Indikativ**), იმპერატივი ანუ ბრძანებითი კილო (**der Imperativ**) და კონიუნქტივი ანუ კავშირებითი კილო (**der Konjunktiv**).

ინდიკატივის დროთა სისტემა Aktiv-სა და Passiv-ში ზემოთ განვიხილეთ. ამ კილოში ყველა დრო გამოხატავს რეალურ მოქმედებას.

იმპერატივის კილოს შეზღუდული დროის კატეგორია გააჩნია და გამოხატავს ბრძანებას, თხოვნას ან მოთხოვნას, რომელიც ამჟამად ან მომავალში უნდა შესრულდეს (იხ. იმპერატივი და მისი წარმოება).

კონიუნქტივის კილოს გააჩნია Aktiv-ისა და Passiv-ის იგივე დროითი სისტემა, რაც ინდიკატივის, მაგრამ ეს სისტემა წინადადებაში სხვა ფუნქციების გამოხატვას ემსახურება.

უნდა აღინიშნოს, რომ არსებობს Konjunktiv-ის ორი ფორმა:
ესენია:

1. Konjunktiv I-ის ფორმები, რომელთაც განეკუთვნება Präsens-ის, Perfekt-ის, Futurum I და II Aktiv-ისა და Passiv-ის ფორმები; მათი წარმოებისას ზმნის უღლებადი ნაწილი დგას Präsens-ში.

2. Konjunktiv II-ის ფორმები, რომელთაც განეკუთვნება Präteritum-ის, Plusquamperfekt-ის და Kondintional-ის I და II Aktiv-ისა და Passiv-ის ფორმები; მათი წარმოებისას ზმნის უღლებადი ნაწილი დგას Präteritum-ში.

**კავშირებითი კილო – კონიუნქტივი
(Der Konjunktiv)**

როგორც აღვნიშნეთ, კონიუნქტივს იგივე დროითი ფორმები გააჩნია, რაც ინდიკატივს. მიუხედავად დროთა სახელწოდებების დამთხვევისა, ეს დროები სულ სხვა ფუნქციით გამოიყენება. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ინდიკატივის დროითი სისტემისაგან განსხვავებით, კონიუნქტივის ფორმები მორფოლოგიის დონეზე არ ითარგმნება და მათი მნიშვნელობები მხოლოდ სინტაქსის დონეზე, წინადადებაში ვლინდება.

კონიუნქტივის წარმოება Aktiv-ში

1. Präsens Konjunktiv-ი (Konjunktiv I)

ა) Präsens Konjunktiv-ი იწარმოება ინფინიტივის ფუძეზე -e სუფიქსის დართვით ყველა პირში, რის გამოც ინდიკატივისა და კონიუნქტივის ფორმები Präsens-ში ხშირად ერთმანეთს ემთხვევა, გარდა მხოლოდითი რიცხვის III პირისა, სადაც ზმნას -t – დაბოლოების ნაცვლად -e დაბოლოება აქვს.

შესადარებლად მოგვყავს ინდიკატივისა და კონიუნქტივის ფორმები: მაგ: gehen

Indikativ
ich gehe
du gehst

Konjunktiv
ich gehe
du gehest

er }
sie } geht
es }

wir gehen

ihr geht

sie }
Sie } gehen

er }
sie } gehe
es }

wir gehen

ihr gehet

sie }
Sie } gehen

ყურადღება!

ძლიერი ზმნები, რომელთაც ფუძისეულ ხმოვნად **a** და **e** აქვთ, ზოგად წესს ემორჩილებიან და Präsens Konjunktiv-ში არც უძალაუტს არ მიიღებენ და არც e/i ცვლილებას არ განიცდიან; მაგ.,

Präsens tragen

Indikativ

ich trage

du trägst

er }
sie } trägt
es }

wir tragen

ihr tragt

sie }
Sie } tragen

Konjunktiv

ich trage

du tragest

er }
sie } trage
es }

wir tragen

ihr traget

sie }
Sie } tragen

Präsens nehmen

Indikativ

ich nehme

du nimmst

er }
sie } nimmt
es }

Konjunktiv

ich nehme

du nehmeest

er }
sie } nehme
es }

wir nehmen
ihr nehmt
 sie }
 Sie } nehmen

wir nehmen
ihr nehmet
 sie }
 Sie } nehmen

ბ) სუსტი ზმნები, რომელთა ფუძე ბოლოვდება -d, -t, -chn, -dm -tm, -ffn-ზე და Präsens-Indikativ-ის წარმოებისას კეთილზმუნებისათვის დაირთავენ -e-ს, შესაბამის პირებში ემთხვევა Präsens-ს Konjunktiv-ის ფორმებს. საერთოდ, e-ბგერის არსებობა Indikativ-ის ფორმებში ყოველთვის იწვევს მათ დამთხვევას Konjunktiv-თან, გარდა მხოლოდითი რიცხვის III პირისა.

**Präsens
 arbeiten**

Indikativ

Konjunktiv

ich arbeite	wir arbeiten	ich arbeite	wir arbeiten
du arbeitest	ihr arbeitet	du arbeitest	ihr arbeitet
er } sie } es }	sie } arbeiten }	er } sie } es }	sie } arbeiten }
	Sie } arbeiten }		Sie } arbeiten }

ღ) დამხმარე ანუ მეშველი ზმნები sein, haben და werden Präsens Konjunktiv-ის წარმოებისას ფუძეს აღარ იცვლიან.

**Präsens Konjunktiv
 sein**

ich sei	wir seien
du sei(e)est	ihr sei(e)t
er } sie } es }	sie } Seien }

haben

ich habe	wir haben
du habest	ihr habet

er } habe
 sie }
 es }
 Sie } haben

werden
 ich werde
 du **werdest**
 er }
 sie } **werde**
 es }
 wir werden
 ihr werdet
 sie }
 Sie } werden

ე) მოდალური ზმნები **Präsens Konjunktiv**-ს აწარმოებენ ინფინიტივის ფუძეზე **-e** სუფიქსის დართვით, ფუძისეული მოზნის შეცვლის გარეშე.

Präsens Konjunktiv müssen

ich müsse wir müssen
du müssest ihr müsset
 er } **müsse** sie } müssen
 sie }
 es }

sollen

ich solle wir sollen
du sollest ihr sollet
 er } **solle** sie } sollen
 sie }
 es }

können

ich könne wir können
du könntest ihr könntet
 er } **könne** sie } können
 sie }
 es }

wollen	
ich wolle	wir wollen
du wollest	ihr wollet
er } wolle	sie } wollen
sie }	Sie }
es }	

dürfen	
ich dürfe	wir dürfen
du dürfest	ihr dürfet
er } dürfe	sie } dürfen
sie }	Sie }
es }	

mögen	
ich möge	wir mögen
du mögest	ihr möget
er } möge	sie } mögen
sie }	Sie }
es }	

2. Präteritum Konjunktiv-ი (Konjunktiv II)

ა) ძლიერი ზმნების Präteritum Konjunktiv-ი იწარმოება ასევე e სუფიქსით და პირის ნიშნების დართვით. ამ დროს მხოლოდ ბითი რიცხვის I და III პირის ფორმები ერთმანეთს ემთხვევა. ზმნები, რომელთაც ფუძისეულ ხმოვნად აქვთ **a, o, u**, მიიღებენ უძლავუტს (ä, ö, ü).

მაგ;

schreiben, schrieb, geschrieben (haben)

↓
(schriebe)

Präteritum Konjunktiv

ich schriebe	wir schrieben
du schriebest	ihr schriebet

er } schriebe sie }
 sie } Sie } schrieben
 es }

kommen, käme, gekommen (sein)

↓
käme

ich käme wir kämen

du kämest ihr kämet

er } käme sie }
 sie } Sie } kämen
 es }

ziehen, zog, gezogen (haben)

↓
(zöge)

fahren fuhr, gefahren (sein)

↓
(führe)

nehmen, nahm, genommen (haben)

↓
(nähme)

შენიშვნა I: ზოგიერთ ძლიერ ზმნას გააჩნია **Präteritum Kon-**
junktiv-ის ძველი ფორმაც. მაგ:

helfen, half, geholfen (haben)

↓
hälfe ან

hülfe

werfen, warf, geworfen (haben)

↓
wärfe ან

würfe

verderben, verdarb, verdorben (haben)

↓
verdärbe ან

verdürbe

stehen, **stand**, gestanden (haben)

↓
stände აბ

stünde

sterben, **starb**, gestorben (sein)

↓
stärbe აბ

stürbe

beginnen, **begann**, begonnen (haben)

↓
begänne აბ

begönne

შენიშვნა 2: შერეულ ზმნებს Präteritum Konjunktiv-ის

აქვთ შემდეგი ფორმები:

bringen, **brachte**, gebracht (haben)

↓
brächte

nennen, **nannte**, genannt (haben)

↓
nennte

senden, **sendete**, gesendet (haben)

↓
sendete

wenden, **wendete**, gewendet (haben)

↓
wendete

ბ) სუსტი ზმნების Präteritum Konjunktiv-ის ფორმები მთლიანად ემთხვევა Präteritum Indikativ-ის ფორმებს; მაგ.,

Präteritum

Indikativ / Konjunktiv

ich fragte

wir fragten

du fragtest

ihr fragtet

er	}	fragte	sie	}	fragten
sie			Sie		
es					

გ) დამხმარე ანუ მეშველი ზმნები: **sein, haben, werden** **Präteritum Konjunktiv**-ს აწარმოებენ, ძლიერი ზმნების მსგავსად, ფუძისეული ხმოვნის უმლაუტით;

sein, war, gewesen (sein)

▼
wäre

Präteritum Konjunktiv

ich	wäre	wir	wären		
du	wärest	ihr	wäret		
er	}	sie	}		
sie		wäre		Sie	wären
es					

haben, hatte, gehabt (haben)

▼
hätte

ich	hätte	wir	hätten		
du	hättest	ihr	hättet		
er	}	sie	}		
sie		hätte		Sie	hätten
es					

werden, wurde, geworden (sein)

▼
würde

ich	würde	wir	würden		
du	würdest	ihr	würdet		
er	}	sie	}		
sie		würde		Sie	würden
es					

დ) მოდალური ზმნები, გარდა **sollen**-ის და **wollen**-ის, **Präteritum Konjunktiv**-ს აწარმოებენ ფუძისეული სახის გაუმლაუტებით.

ზმნების **wollen**-ის და **sollen**-ის ფორმები ემთხვევა **Präteritum Indikativ**-ის ფორმებს.

müssen, musste, gemusst

↓
müsste

Präteritum Konjunktiv

ich müsste wir müssten

du müsstest ihr müsstet

er } müsste sie } müssten
sie } müsstest Sie } müsstet
es }

sollen, sollte, gesollt

↓
sollte

ich sollte wir sollten

du solltest ihr solltet

er } sollte sie } sollten
sie } solltest Sie } solltet
es }

können, konnte, gekonnt

↓
könnte

ich könnte wir könnten

du könntest ihr könntet

er } könnte sie } könnten
sie } könntest Sie } könntet
es }

dürfen, durfte, gedurft

↓
dürfte

ich	dürfte	wir	dürften
du	dürftest	ihr	dürftet
er	} dürfte	sie	} dürften
sie		Sie	
es			

wollen, wollte, gewollt

↓
wollte

ich	wollte	wir	wollten
du	wolltest	ihr	wolltet
er	} wollte	sie	} wollten
sie		Sie	
es			

mögen, mochte, gemocht

↓
möchte

ich	möchte	wir	möchten
du	möchtest	ihr	möchtet
er	} möchte	sie	} möchten
sie		Sie	
es			

3. Perfekt Konjunktiv (Konjunktiv I) იწარმოება დამხმარე

ზმნების: **haben-ის ან sein-ის Präsens Konjunktiv-ით** და საუღლებელი ზმნის Partizip II-თი. დამხმარე ზმნების შერჩევა ამ შემთხვევაშიც **Perfekt Indikativ-ის** წესების თანახმად ხდება.

დამხმარე ზმნის **haben-ის** გამოყენებისას Perfekt Konjunktiv-ის ზოგიერთი ფორმა აქაც ემთხვევა Indikativ-ისას. დამხმარე ზმნის **sein-ის** დროს ასეთი დამთხვევა გამორიცხულია.

lesen, las, gelesen (haben)

Perfekt Konjunktiv

ich habe gelesen	wir haben gelesen
du habest gelesen	ihr habet gelesen
er } habe gelesen	sie } haben gelesen
sie } habe gelesen	Sie } haben gelesen
es }	

fahren, fuhr, gefahren (sein)

ich sei gefahren	wir seien gefahren
du sei(est) gefahren	ihr sei(et) gefahren
er } sei gefahren	sie } seien gefahren
sie } sei gefahren	Sie } seien gefahren
es }	

4. **Plusquamperfekt Konjunktiv-o (Konjunktiv II)** იწარმოება დამხმარე ზმნების **haben-ის** ან **sein-ის Präteritum Konjunktiv-ით** (hätte, wäre) და საუღლებელი ზმნის Partizip II-თი. ამ დროს Konjunktiv-ისა და Indikativ-ის ფორმების დამთხვევა არ ხდება.

arbeiten, arbeitete, gearbeitet (haben)

Plusquamperfekt Konjunktiv

ich hätte gearbeitet	wir hätten gearbeitet
du hättest gearbeitet	ihr hättet gearbeitet
er } hätte gearbeitet	sie } hätten gearbeitet
sie } hätte gearbeitet	Sie } hätten gearbeitet
es }	

laufen, lief, gelaufen (sein)

ich wäre gelaufen	wir wären gelaufen
du wärest gelaufen	ihr wäret gelaufen
er } wäre gelaufen	sie } wären gelaufen
sie } wäre gelaufen	Sie } wären gelaufen
es }	

5. **Futurum I Konjunktiv (Konjunktiv I)** იწარმოება დამხმარე ზმნის **werden-ის Präsens Konjunktiv-ით** და საუღლებელი ზმნის **Infinitiv I-ით**; ამ შემთხვევაშიც ხდება Konjunktiv-ისა და Indikativ-ის ზოგიერთი ფორმის დამთხვევა.

**Futurum I Konjunktiv
gehen, ging, gegangen (sein)**

ich werde gehen	wir werden gehen
du werdest gehen	ihr werdet gehen
er } werde gehen	sie } werden gehen
es }	Sie }

6. **Futurum II Konjunktiv (Konjunktiv II)** იწარმოება დამხმარე ზმნის **werden-ის Präsens Konjunktiv-ით** და საუღლებელი ზმნის **Infinitiv II-ით**. Konjunktiv-ის ფორმები ზოგ შემთხვევაში აქაც ემთხვევა Indikativ-ისას.

schreiben, schrieb, geschrieben (haben)

Futurum II Konjunktiv

ich werde geschrieben haben	wir werden geschrieben haben
du werdest geschrieben haben	ihr werdet geschrieben haben
er } werde geschrieben haben	sie } werden geschrieben haben
es }	Sie }

kommen, kam, gekommen (sein)

ich werde gekommen sein	wir werden gekommen sein
du werdest gekommen sein	ihr werdet gekommen sein
er } werde gekommen sein	sie } werden gekommen sein
es }	Sie }

გერმანული ზმნის კავშირებითი კილოს სისტემაში ძირითადი 6 დროითი ფორმის გარდა, შედის **Konditionalis I** და **II**-ის ფორმები (*die würde-Formen*), რომლებიც ხშირად იხმარება იმ

შემთხვევაში, როდესაც Konjunktiv-ისა და Indikativ-ის ფორმების ერთმანეთს ემთხვევა.

1) **Konditionalis I (Konjunktiv II)** იწარმოება დამხმარე ზმნის **werden-ის Präteritum Konjunktiv-ით (würde)** და საუღლებელი ზმნის Infinitiv I-ით.

Konditionalis I

erzählen, erzählte, erzählt (haben)

ich würde erzählen	wir würden erzählen
du würdest erzählen	ihr würdet erzählen
er } würde erzählen	sie } würden erzählen
sie } würde erzählen	Sie } würden erzählen
es }	

2) **Konditionalis II (Konjunktiv II)** იწარმოება დამხმარე ზმნა **werden-ის Präteritum Konjunktiv-ით (würde)** და საუღლებელი ზმნის Infinitiv II-თი:

Konditionalis II

ablegen, legte ab, abgelegt (haben)

ich würde abgelegt haben	wir würden abgelegt haben
du würdest abgelegt haben	ihr würdet abgelegt haben
er } würde abgelegt haben	sie } würden abgelegt haben
sie } würde abgelegt haben	Sie } würden abgelegt haben
es }	

fahren, fuhr, gefahren (sein)

ich würde gefahren sein	wir würden gefahren sein
du würdest gefahren sein	ihr würdet gefahren sein
er } würde gefahren sein	sie } würden gefahren sein
sie } würde gefahren sein	Sie } würden gefahren sein
es }	

კონიუნქტივის წარმოება Passiv-ში

1) **Präsens Konjunktiv (Konjunktiv I)** იწარმოება დამხმარე ზმნის **werden-ის Präsens Konjunktiv-ით** და საუღლებელი ზმნის Partizip II-თი. აქაც ხდება ფორმების დამთხვევა Indikativ Passiv-თან.

Präsens Konjunktiv

ich werde gefragt	wir werden gefragt
du werdest gefragt	ihr werdet gefragt
er } werde gefragt	sie } werden gefragt
sie } werde gefragt	Sie } werden gefragt
es }	

2) **Präteritum Konjunktiv (Konjunktiv II)** იწარმოება დამხმარე ზმნის werden-ის Präteritum Konjunktiv-ით და საუღლებელი ზმნის Partizip II-თი.

ამ ფორმების დამთხვევა Indikativ-ის ფორმებთან არ ხდება.

Präteritum Konjunktiv

ich würde gefragt	wir würden gefragt
du würdest gefragt	ihr würdet gefragt
er } würde gefragt	sie } würden gefragt
sie } würde gefragt	Sie } würden gefragt
es }	

3) **Perfekt და Plusquamperfekt Konjunktiv Passiv-ი** იწარმოება Indikativ Passiv-ის მსგავსად იმ განსხვავებით, რომ დამხმარე ზმნა sein Perfekt-ის წარმოებისას დგას Präsens Konjunktiv-ში, ხოლო Plusquamperfekt-ის წარმოებისას Präteritum Konjunktiv-ში.

Perfekt Konjunktiv

ich sei gefragt worden	wir seien gefragt worden
du sei(e)st gefragt worden	ihr sei(e)t gefragt worden
er } sei gefragt worden	sie } seien gefragt worden
sie } sei gefragt worden	Sie } seien gefragt worden
es }	

Plusquamperfekt Konjunktiv

ich wäre gefragt worden	wir wären gefragt worden
du wärest gefragt worden	ihr wäret gefragt worden

er } wäre gefragt worden sie }
 sie } wären gefragt worden Sie }
 es }

4) **Futurum I (Konjunktiv I)** და **Futurum II (Konjunktiv II) Konjunktiv Passiv**-ი იწარმოება **Indikativ Passiv**-ის მსგავსად, იმ განსხვავებით, რომ დახმარე ზმნა **werden**-ი დგას **Präsens Konjunktiv**-ში, ხოლო საუღლებელი ზმნა **Infinitiv II Passiv**-ის ფორმაში. ამ შემთხვევაშიც **Konjunktiv**-ის ფორმები ხშირად ემთხვევა **Indikativ**-ის ფორმებს.

Futurum I Konjunktiv

ich werde gefragt werden wir werden gefragt werden
 du werdest gefragt werden ihr werdet gefragt werden
 er } werde gefragt werden sie }
 sie } werden gefragt werden Sie }
 es }

Futurum II Konjunktiv

ich werde gefragt worden sein wir werden gefragt worden sein
 du werdest gefragt worden sein ihr werdet gefragt worden sein
 er } werde gefragt worden sein sie }
 sie } werden gefragt worden sein Sie }
 es }

5) **Konjunktiv**-ში **Passiv**-ის დროის ფორმებს ემატება ორი ფორმა: **Konditionalis I (Konjunktiv II) Passiv**-ი და **Konditionalis II (Konjunktiv II) Passiv**-ი.

a) **Konditionalis I** იწარმოება დახმარე ზმნის **werden**-ის **Präteritum Konjunktiv**-ით (**würde**) და საუღლებელი ზმნის **Infinitiv I Passiv**-ით.

Konditionalis I

ich würde gefragt werden

wir würden gefragt werden

du würdest gefragt werden

ihr würdet gefragt werden

er }
sie } würde gefragt werden
es }

sie }
Sie } würden gefragt werden

b) **Konditionalis II** იწარმოება დამხმარე ზმნის **werden**-ის **Präteritum Konjunktiv**-ით (**würde**) და საუღლებელი ზმნის **Infinitiv II Passiv**-ით.

Konditionalis II

ich würde gefragt worden sein

wir würden gefragt worden sein

du würdest gefragt worden sein

ihr würdet gefragt worden sein

er }
sie } würde gefragt worden sein
es }

sie }
Sie } würden gefragt worden sein

კონიუნქტივის ხმარება (Gebrauch des Konjunktivs)

Konjunktiv-ის ფორმების თარგმნა მორფოლოგიის დონეზე ვერ ხერხდება. თუკი **Indikativ**-ის დროის ფორმების თარგმნა შესაძლებელია ზმნის პირიანი ფორმების საშუალებით, **Konjunktiv**-ის ფორმების შინაარსის დადგენა ხდება მხოლოდ წინადადების ან ფართო კონტექსტის დონეზე.

Konjunktiv-ის დროის ფორმები წინადადებაში ასრულებენ ორ ძირითად ფუნქციას. ესენია:

ა) ირიბი თქმა ანუ სხვათა სიტყვა – **die indirekte Rede**;

ბ) ირეალობა – **der Irrealis**

1. ირიბი თქმა

Indirekte Rede

ირიბი თქმა, ანუ სხვათა სიტყვა წარმოადგენს სხვისი ნათქვამის ან საკუთარი აზრის გადმოცემის საშუალებას მოსაუბრის მიერ.

მისგან განსხვავებით, პირდაპირი თქმა მოსაუბრის სიტყვების უსუ-
ტად გადმოცემას ემსახურება:

direkte Rede:

Er sagte: Ich lese einen Roman.

მან თქვა: მე ვკითხულობ რომანს.

Er sagte, dass er einen Roman liest.

მან თქვა, რომ ის რომანს კითხულობს.

indirekte Rede:

Er sagte, dass er einen Roman lese.

მან თქვა, რომანს ვკითხულობო.

Er sagte, dass er einen Roman gelesen habe.

მან თქვა, რომანს ვკითხულობდიო.

როგორც ვხედავთ, ირიბი თქმა, შესაძლოა, **Indikativ**-ის ფორ-
მებითაც გამოიხატოს, მაგრამ გერმანულში **Konjunktiv**-ი წარ-
მოადგენს ირიბი თქმის გამოხატვის თვალსაჩინო ფორმალურ
საშუალებას, რის გამოც ამ ტიპის წინადადების ამოცნობა და
თარგმნა უფრო ადვილია. ქართულში კავშირებით კილოს არ გააჩ-
ნია ასეთი გამოკვეთილი ფორმალური ფუნქცია ირიბი თქმის გა-
მოსახატავად. გერმანულში ირიბი თქმა ხასიათდება იმით, რომ:

ა) უმთავრესად გამოიყენება „მეტყველების“ და „ფიქრის“ გა-
მომხატველი ისეთი ზმნების შემდეგ, როგორცაა:

sagen, erwidern, erzählen, fragen, erklären, berichten, ant-
worten, schreiben, meinen, denken, sich überlegen, nachdenken,
sich erinnern და სხვ.

ბ) უმთავრესად გამოდის რთული ქვეწყობილი წინადადების
დამოკიდებულ ნაწილში, რომელიც შეიძლება იყოს კავშირიანი
(dass, wann, wo, wohin, ob) ან უკავშირო.

გ) ირიბ თქმაში გამოიყენება სამი რეალური დრო: აწმყო,
წარსული და მომავალი. ამიტომაც **Konjunktiv**-ის დროთა ფორ-
მები, **Indikativ**-ის დროთა ფორმებისგან განსხვავებით, სხვა დროით
მიმართებებს გამოხატავენ.

1. აწმყოსა და მომავლის გადმოსაცემად გამოიყენება **Präsens**
Konjunktiv-ი ან **Präteritum Konjunktiv**-ი.

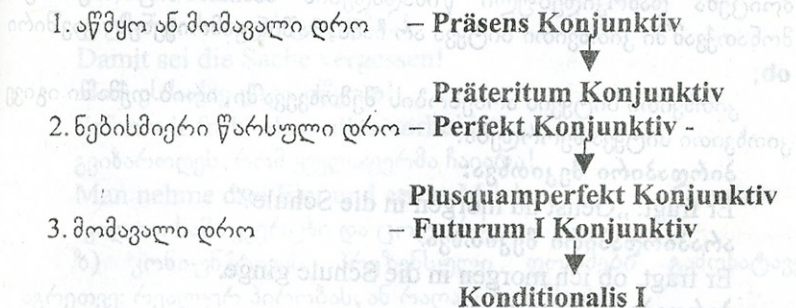
2. წარსულის გადმოსაცემად – **Perfekt Konjunktiv-ი** ან **Plusquamperfekt Konjunktiv-ი**.

3. მომავლის გადმოსაცემად გამოიყენება **Futurum I** ან **Konditionalis I**.

როგორც ვხედავთ, ირიბ თქმას, ძირითადად, გამოხატავენ **Konjunktiv I** ფორმები. დროთა ამგვარი მონაცვლეობა კი უმთავრესად განპირობებულია **Konjunktiv-ისა** და **Indikativ-ის** შესაბამის დროთა ფორმების დამთხვევით.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ განმსაზღვრელს წარმოადგენს ირიბი თქმის ფორმით გამოხატული და არა მთავარი წინადადების ზმნით გამოხატული დრო.

ამრიგად, ირიბი თქმის გამომხატველი სქემა შემდეგ სახეს მიიღებს:

აწმყო ან მომავალი დრო = **Präsens/ Präteritum Konjunktiv-ი**

Sie sagen, sie kommen zu mir (დამთხვევა)

ისინი ამბობენ, შენთან მოვდივართო

Sie sagten, sie kämen zu mir

მათ თქვეს, შენთან მოვდივართო

წარსული დრო = Perfekt / Plusquamperfekt Konjunktiv-ი

Sie sagt, sie sei zu mir gekommen

Sie sagt, sie wäre zu mir gekommen

ის ამბობს, შენთან მოვედიო

Die Freunde **sagten**, sie **haben** einen Brief **geschrieben**
(დამთხვევა).

Die Freunde **sagten**, sie **hätten** einen Brief **geschrieben**.

მეგობრებმა თქვეს, წერილი დავწერეთო

მომავალი დრო = **Futurum I Konjunktiv / Konditionalis I**

Er **sagte**, er **werde** den Brief **schreiben**.

მან თქვა, წერილს დავწერო.

Die Freunde **sagten**, sie **werden** den Brief **schreiben**.
(დამთხვევა).

Die Freunde **sagten**, sie **würden** den Brief **schreiben**.

მეგობრებმა თქვეს, წერილს დავწერთო.

დ) არაპირდაპირი შეკითხვა ირიბი თქმის მეშვეობით გად-
მოიცემა დამოკიდებული წინადადების სახით. თუ ასეთ გა-
მონათქვამში კითხვითი სიტყვა არ ჩანს, მაშინ გამოიყენება კავშირი
ob;

კითხვითი სიტყვის არსებობის შემთხვევაში, ირიბ თქმაში იგივე
კითხვითი სიტყვა მეორდება.

პირდაპირი შეკითხვა:

Er fragt: „Gehst du morgen in die Schule?“

არაპირდაპირი შეკითხვა:

Er fragt, ob ich morgen in die Schule **ginge**.

პირდაპირი შეკითხვა:

Er fragt: „Wann und wo bist du **geboren**?“

არაპირდაპირი შეკითხვა:

Er **fragte**, wann und wo ich **geboren sei**.

ე) ბრძანება ირიბი თქმის მეშვეობით გადმოიცემა მოდალური
ზმნების ფორმებით. თუ ბრძანება თავაზიანობასა და კეთილგან-
წყობას გამოხატავს, გამოიყენება მოდალური ზმნა „**mögen**“

თუ ბრძანება კატეგორიული და მკაცრია, გამოიყენება მოდ-
ალური ზმნა „**sollen**“

პირდაპირი ბრძანება

Sprich doch bitte nicht so laut!

ნუ ლაპარაკობ ასე ხმამაღლა!

არაპირდაპირი ბრძანება

Er bat mich (freundlich), ich möge nicht so laut sprechen.

მან მთხოვა, ასე ხმამაღლა ნუ ლაპარაკობო.

პირდაპირი ბრძანება

Hört jetzt auf zu sprechen!

შეწყვიტეთ ლაპარაკი!

არაპირდაპირი ბრძანება

Er befahl uns (streng), wir sollten aufhören zu sprechen

მან გვიბრძანა, ლაპარაკი შეწყვიტეთო!

შენიშვნა: მხოლოდითი რიცხვის III პირის ან მრავლობითი

რიცხვის I პირის იმპერატივი შეიძლება გამოხატულ იქნეს Konjunktiv I-ის ფორმებით; მაგ:

Es lebe Freiheit!

გაუმარჯოს თავისუფლებას!

Damit sei die Sache vergessen!

ამით ეს საქმე დავივიწყოთ!

Seien wir froh, dass alles vorbei ist!

გვიხაროდეს, რომ ყველაფერმა ჩაიარა!

Man nehme drei Eier und etwas Milch.

ავილოთ სამი კვერცხი და ცოტა რძე.

ზ) კონიუნქტივის პრეზენსული ფორმები გამოხატავენ

აგრეთვე: რეალურ პირობას, ან რალაცის დაშვებას.

2. ირეალობა

Der Irrealis

ირეალობა წინადადებაში გამოიხატება მხოლოდ **Konjunktiv**

II-თი. ირეალური შინაარსი წინადადებაში აქვს:

მოქმედებას, რომელიც ვერ შესრულდა წარსულში, ან ვერ შესრულდება აწმყოში და მომავალში, მაგრამ სასურველი კი იყო (ან არის) რომ შესრულებულიყო, ე.ი. ნატვრით წინადადებაში (ამ დროს ზმნის უღლებადი ნაწილი შესაძლოა იდგეს წინადადებაში I ადგილზე).

ა) აწმყოში ან მომავალში შეუსრულებელი მოქმედების გამოსახატავად გამოიყენება **Präteritum Konjunktiv**-ი ან **Konditionalis I**, ასეთი წინადადებები შესაძლოა სტრუქტურულად იყოს წარმოდგენილი სრულად ან მხოლოდ ნაწილობრივ.

მაგ.,

Mit dem Flugzeug kämen wir schneller an (Prät. Konjunktiv).
თვითმფრინავით უფრო სწრაფად ჩავიდოდით (ამჟამად ან მომავალში)

Mit dem Flugzeug würden wir schneller ankommen (Konditionalis I).

თვითმფრინავით უფრო სწრაფად ჩავიდოდით (ამჟამად ან მომავალში).

Wäre er nur hier !

Wenn er nur hier wäre!

ნეტავ აქ ყოფილიყო!

ბ) წარსულში შეუსრულებელი მოქმედების გამოსახატავად გამოიყენება **Plusquamperfekt Konjunktiv**.

მაგ.,

Mit dem Flugzeug wären wir schneller angekommen (Plusquamperfekt Konjunktiv).

თვითმფრინავით უფრო სწრაფად ჩავიდოდით (გუშინ, წარსულში).

Hättest du mir nur geschrieben!

Wenn du mir nur geschrieben hättest!

ნეტავ მოგეწერა ჩემთვის!

გ) ირეალური მოქმედება შეიძლება გამოხატული იყოს ნებისმიერი რთული ქვეწყობილი წინადადებით. ამ შემთხვევაშიც გამოიყენება მხოლოდ **Konjunktiv II**-ის ფორმები. ყველაზე ხშირად ირეალობას გამოხატავს ირეალური პირობითი წინადადება (ir-realer Konditionalsatz).

1) თუ პირობითი დამოუკიდებელი წინადადების მთავარსა (der Hauptsatz) და დამოკიდებულ (der Nebensatz) ნაწილში გად-

მოცემულია ირეალური მოქმედება აწმყო ან მომავალ დროში, მაშინ წინადადების ორივე ნაწილში იხმარება **Präteritum Konjunktiv-ი** ან მთავარ წინადადებაში **Konditionalis I** და დამოკიდებულში **Präteritum Konjunktiv-ი** ან პირიქით;

S=HS + NS/ ან HS/ + NS → ან HS → + NS →
 Prät.Konj+Prät.Konj || Kondit.I + /Prät.Konj || Prät.Konj.+/Kondit.I

მაგალითად,

Wenn er Zeit **hätte**, **käme** er zu mir (Prät.Konj.+Prät.Konj.).

Er **käme** zu mir, wenn er Zeit **hätte**. (Prät.Konj.+Prät.Konj.)

მას დრო რომ ჰქონოდა (ახლა ან მომავალში), ჩემთან მოვიდოდა.

Wenn er den Freund **fragte**, **würde** der ihm **antworten** (Prät.Konj.+Kondit.I).

Wenn er den Freund **fragen würde**, **antwortete** der ihm. (Kond.I+Prät.Konj.)

მეგობრისთვის რომ ეკითხა (ახლა ან მომავალში), ის მას პასუხს გასცემდა.

2) თუ პირობითი წინადადების მთავარსა და დამოკიდებულ წინადადებაში გადმოცემულია ირეალური მოქმედება წარსულ დროში, მაშინ წინადადების ორივე ნაწილში იხმარება **Plusquamperfekt Konjunktiv-ი**.

S=HS + NS

/Plusquam.Konj. +/Plusquam.Konj.

Wenn ich gestern Zeit **gehabt hätte**, **wäre** ich zu dir **gekommen**.

Hätte ich gestern Zeit **gehabt**, **wäre** ich zu dir **gekommen**. (Plusquam.Konj.+Plusquam.Konj.)

გუშინ დრო რომ მქონოდა, მოვიდოდი შენთან.

შენიშვნა: ირეალური მოქმედების გამოხატვის საშუალებების შესახებ რთული ქვეწყობილი წინადადებების სხვადასხვა ტიპებში იხ. სინტაქსში, შესაბამისი წინადადების სახეობასთან.

გერმანული ზმნის კატეგორიული სისტემა

მორფოლოგიის დონეზე გერმანულ ზმნას გააჩნია 34 ფორმა, რომელთაგან 6 ინფინიტივური (განუსაზღვრელი ანუ სახელ-ზმნური) ფორმაა, ხოლო 28 პირიანი.

სახელზმნურ (განუსაზღვრელ) ფორმებს განეკუთვნება 4 ინფინიტივი და 2 პარტიციპი:

1. Infinitiv I Aktiv: kommen, lesen
2. Infinitiv II Aktiv : gekommen sein, gelesen haben
3. Infinitiv I Passiv: gelesen werden
4. Infinitiv II Passiv: gelesen worden sein
5. Partizip I: kommend, lesend
6. Partizip II: gekommen, gelesen

გერმანული ზმნის პირიან ფორმებს განეკუთვნება, უპირველეს ყოვლისა, Indikativ Aktiv-ის 6 დროის ფორმა:

7. Präsens Indikativ Aktiv: er kommt, er liest
8. Präteritum (Imperfekt) Indikativ Aktiv: er kam, er las
9. Perfekt Indikativ Aktiv: er ist gekommen, er hat gelesen
10. Plusquamperfekt Indikativ Aktiv: er war gekommen, er hatte gelesen
11. Futur I Indikativ Aktiv: er wird kommen, er wird lesen
12. Futur II Indikativ Aktiv: er wird gekommen sein, er wird gelesen haben

ამას გარდა ზმნას გააჩნია Konjunktiv-ის ფორმები, რომელთაც ემატება Konditionalis I და II.

13. Präsens Konjunktiv Aktiv: er komme, er lese
14. Präteritum Konjunktiv Aktiv: er käme, er läse
15. Perfekt Konjunktiv Aktiv: er sei gekommen, er habe gelesen
16. Plusquamperfekt Konjunktiv Aktiv: er wäre gekommen, er hätte gelesen
17. Futur I Konjunktiv Aktiv: er werde kommen, er werde lesen

18. Futur II Konjunktiv Aktiv: er werde gekommen sein, er werde gelesen haben

19. Konditionalis I Aktiv: er würde kommen, er würde lesen

20. Konditionalis II Aktiv: er würde gekommen sein, er würde gelesen haben

გერმანულ ზმნას აქვს აგრეთვე პასივის 14 დროის ფორმა:

21. Präsens Indikativ Passiv: es wird gelesen

22. Präteritum Indikativ Passiv: es wurde gelesen

23. Perfekt Indikativ Passiv: es ist gelesen worden

24. Plusquamperfekt Indikativ Passiv: es war gelesen worden

25. Futur I Indikativ Passiv: es wird gelesen werden

26. Futur II Indikativ Passiv: es wird gelesen worden sein

27. Präsens Konjunktiv Passiv: es werde gelesen

28. Präteritum Konjunktiv Passiv: es würde gelesen

29. Perfekt Konjunktiv Passiv: es sei gelesen worden

30. Plusquamperfekt Konjunktiv Passiv: es wäre gelesen worden

31. Futur I Konjunktiv Passiv: es werde gelesen werden

32. Futur II Konjunktiv Passiv: es werde gelesen worden sein

33. Konditionalis I Passiv: es würde gelesen werden

34. Konditionalis II passiv: es würde gelesen worden sein-

შენიშვნა: ოთხწევრა ზმნური ფორმები იშვიათად იხმარება, Futur II Konjunktiv Passiv-ის და Konditionalis II-ის ფორმები თითქმის არ გვხვდება.

§2. არსებითი სახელი

(Das Substantiv)

არსებითი სახელი ჰქვია სიტყვას, რომელიც აღნიშნავს საგანს ან მოვლენას. გერმანულში, ისევე როგორც ქართულში, არსებობს სულიერი და უსულო, კონკრეტული და აბსტრაქტული, საკუთარი და საზოგადო, კრებითი და ნივთიერებათა სახელები. ქართულისგან განსხვავებით, გერმანულში არსებით სახელს გააჩნია გრამატიკული სქესი, რომლის მაჩვენებელსაც წარმოადგენს არტიკლი. არსებობს მამრობითი, მდედრობითი და საშუალო სქესის არსებითი სახელები. გერმანული ენის შესწავლისას ერთ-ერთ უმთავრეს სიძნელეს სქესის კატეგორიის შეთვისება შეადგენს.

არტიკლი

(Der Artikel)

გერმანულ ენაში არსებით სახელს წინ უძღვის განსაკუთრებული სიტყვა-მაწვევარი, რომელსაც არტიკლი ეწოდება. იგი გამოხატავს არსებითი სახელის არა მარტო სქესს, არამედ რიცხვს, ბრუნვასა და განსაზღვრულობა-განუსაზღვრელობას. არსებობს ორი სახის არტიკლი: განსაზღვრული (der bestimmte Artikel) და განუსაზღვრელი (der unbestimmte Artikel),

განსაზღვრული არტიკლია:

მხოლ. } der – მამრ. სქ.
რიცხვი } die – მდედრ. სქ.
 } das – საშ. სქ.

განუსაზღვრელი არტიკლია:

მხოლ. } ein – მამრ. სქ.
რიცხვი } eine – მდედრ. სქ.
 } ein – საშ. სქ.

მრავლ. }
რიცხვი | die

მრავლ. } არა აქვს
რიცხვი | (ნულოვანი)

ამრიგად:

1) განსაზღვრული არტიკლის მიხედვით შეიძლება დავადგინოთ არსებითი სახელის სქესი (ლექსიკონში იგი აღნიშნულია: der, die, das ან m, f, n):

მაგ.:

der Mann – კაცი, ქმარი (მამრ. სქ.)

der Baum – ხე (მამრ. სქ.)

die Frau – ქალი, ცოლი (მდედრ სქ.)

die Wand – კედელი (მდედრ. სქ.)

das Kind – ბავშვი, შვილი (საშ. სქ.)

das Buch – წიგნი (საშ. სქ.)

განუსაზღვრელი არტიკლიდან სქესზე ერთმნიშვნელოვნად მიუთითებს მხოლოდ მდედრობითი სქესის არტიკლი, რადგან მამრობითი და საშუალო სქესის არტიკლი ფორმით ერთმანეთს ემთხვევა.

მაგ., ein Mann, ein Kind, მაგრამ eine Frau.

2) განსაზღვრული არტიკლის მიხედვით შეიძლება დავადგინოთ არსებითი სახელის რიცხვი:

მხოლოდობითი რიცხვი.

მრავლობითი რიცხვი

(Singular)

(Plural)

der Lehrer – მასწავლებელი

die Lehrer – მასწავლებლები

das Messer – დანა

die Messer – დანები

3) არტიკლის მიხედვით შეიძლება განვსაზღვროთ არსებითი სახელის ბრუნვა, რადგან სახელის სინტაქსური ფუნქციების გამოხატვა ხდება ძირითადად არტიკლის საშუალებით.

გერმანულში არსებობს ოთხი ბრუნვა:

Nominativ (Werfall) - სახელობითი ბრუნვა

Genitiv (Wesfall) - ნათესაობითი ბრუნვა

Dativ (Wemfall) – მიცემითი ბრუნვა

Akkusativ (Wenfall) – ბრალდებითი ბრუნვა

ქართულში არსებით სახელს 7 ბრუნვა გააჩნია, რომლებიც იმავე სინტაქსურ ფუნქციებს ასრულებენ წინადადებაში, რასაც გერმანულში 4 ბრუნვა. ესენია:

სახელობითი

მოთხრობითი

მიცემითი

ნათესაობითი
მოქმედებითი
ვითარებითი
წოდებითი

(გერმანულში და ქართულში ბრუნვათა სინტაქსური ფუნქციების შესახებ იხ. ქვევით);

არტიკლის ბრუნვა

რიცხვი	განსაზღვრული არტიკლი				განუსაზღვრელი არტიკლი			
	ბრუნვა	მამრ. სქ.	მდედრ. სქ.	საშ. სქ.	მამრ. სქ.	მდედრ. სქ.	საშ. სქ.	
S I N G U L A R	Nom. Gen. Dat. Akk.	der des dem den	die der der die	das des dem das	ein eines einem einen	eine einer einer eine	ein eines einem ein	
P L U R A L	Nom. Gen. Dat. Akk.		die der den die			არა აქვს		

არტიკლის მნიშვნელობა და გამოყენება

I. როგორც აღვნიშნეთ, არტიკლი გამოხატავს არა მხოლოდ არსებითი სახელის სქესს, ბრუნვასა და რიცხვს, არამედ მის განსაზღვრულობა-განუსაზღვრელობასაც.

განსაზღვრული არტიკლი der, die, das ისტორიულად განვითარდა ჩვენებითი ნაცვალსახელიდან: dieser, diese, dieses – „ეს“ და იგი გარკვეულწილად ინარჩუნებს ამ მნიშვნელობას.

განუსაზღვრელი არტიკლი წარმოიშვა რიცხვითი სახელისაგან: ein, eine, ein, რის გამოც მას არ გააჩნია

მრავლობითის ფორმა და ინარჩუნებს განუსაზღვრელობის მნიშვნელობას: ერთი ვილაც, ერთი რაღაც, რომელიღაც ერთი, ნებისმიერი ვილაც. რაღაც.

მაგ.,

Es war einmal **ein** Mann.

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი კაცი

Der Mann hatte eine Frau, einen Sohn und eine Tochter.

(ამ) კაცს ჰყავდა ცოლი და ქალ-ვაჟი.

Der Sohn war sehr fleißig.

(ეს) ვაჟი ძალიან გამრჯე იყო.

II. **განუსაზღვრელი არტიკლი იხმარება:** 1) თუ არსებითი სახელი აღნიშნავს საგანს ან ცნებას, რომელიც მოსაუბრისთვის ან მსმენელისთვის უცნობია და მისი დასახელება პირველად ხდება; ანდა საუბარია საგანზე, რომელიც არ გამოირჩევა რაიმე განსაკუთრებული ნიშნით სხვა ერთგვაროვანი საგნებისაგან. ხსენებული საგანი ან ცნება შემდგომ უკვე განსაზღვრული არტიკლით იხმარება.

მაგ., **Dort steht ein Mädchen.**

იქ გოგონა დგას.

Das Mädchen ist schön.

(ეს) გოგონა მშვენიერია.

2) ზმნა „haben“-ის გამოთქმა „es gibt“-ის შემდეგ.

მაგ., **Er hat einen Bruder.**

მას ძმა ჰყავს.

Hier gibt es einen See.

აქ ტბაა.

3) საგნების ჩამოთვლის დროს:

Hier liegen ein Heft, ein Buch, ein Kugelschreiber und ein Bleistift.

აქ აწყვია: რვეული, წიგნი, საწერი პასტა და ფანქარი.

III. განსაზღვრული არტიკლი იხმარება:

1) თუ ხდება განუსაზღვრელი არტიკლით ხმარებული არსებითი სახელის გამეორება;

მა., Er liest **eine** Zeitung.

ის გაზეთს კითხულობს.

Die Zeitung ist interessant.

(ეს) გაზეთი საინტერესოა.

2) თუ არსებითი სახელი აღნიშნავს არა განცალკევებულ საგანს, არამედ მოცემული საგნების სახეობას (ე.ი. აქვს განზოგადებული მნიშვნელობა);

მაგ., Das Klavier ist **das** schönste Instrument.

ფორტეპიანო ყველაზე მშვენიერი საკრავია.

3) თუ არსებითი სახელი გამოხატავს ცნებას, რომელიც უნიკალური და ერთადერთია; მაგ.,

die Erde – დედამიწა, **die** Sonne – მზე, **der** Mond – მთვარე, **die** Welt – სამყარო, მსოფლიო.

4) თუ არსებითი სახელი გამოხატავს ცნებას, რომელიც მოცემულ სიტუაციაში ერთადერთი და ნაცნობია (სამსახურში, ოჯახში, მეგობართა წრეში);

Ist **der** Rektor da? – Ja, **Der** Rektor ist in seinem Arbeitszimmer.

რექტორი აქ არის? – დიახ, რექტორი თავის სამუშაო ოთახშია.

Ich gehe in **die** Universität.

უნივერსიტეტში მივდივარ.

5) თუ არსებითი სახელი აღნიშნავს სხეულის ნაწილს ან ტანსაცმელს:

Er gab dem Mädchen **die** Hand.

მან გოგონას ხელი ჩამოართვა.

Der Mann hält **den** Hut in **der** Hand.

კაცს ხელში ქუდი უჭირავს.

6) თუ არსებითი სახელს წინ უძღვის რიგობითი რიცხვითი სახელი ან ზედსართავი სახელი აღმატებით ხარისხში:

der erste Tag პირველი დღე

der dritte Stock მესამე სართული

das interessanteste Buch ყველაზე საინტერესო წიგნი

die klügste Frau ყველაზე ჭკვიანი ქალი.

7) თვეების, წელიწადის დროების, დღე-ღამის მონაკვეთების დასახელებისას:

Der Januar ist der erste Monat des Jahres.

იანვარი წელიწადის პირველი თვეა.

Der Morgen war regnerisch.

დილა წვიმიანი იყო

8) თუ არსებით სახელს მოსდევს მისი დაკონკრეტება – დაზუსტება:

Der Mann, der dort steht, ist mein Nachbar.

კაცი, რომელიც იქ დგას, ჩემი მეზობელია.

9) თუ არსებითი სახელი აღნიშნავს თეატრალურ როლს ან ხელოვნების ნაწარმოებს:

Er spielte **den Otello** ausgezeichnet.

მან ოტელო შესანიშნავად ითამაშა.

Wir haben im Museum **die Saskia von Rembrandt** gesehen

მუზეუმში რემბრანდტის „სასკია“ ვნახეთ.

10) თუ არსებითი სახელი აღნიშნავს გაზეთის ან ჟურნალის სათაურს:

Sie will **das „Tbilissi“** von heute kaufen – მას სურს დღევანდელი „თბილისი“ იყიდოს.

Er hat **den „Kaukassioni“** gelesen.

მან „კავკასიონი“ წაიკითხა.

არტიკლის ხმარება გეოგრაფიულ სახელებთან

1) გერმანულში უარტიკლოდ იხმარება კონტინენტების, ქალაქების, ქვეყნებისა და სახელმწიფოების სახელწოდებები, რომლებიც, ძირითადად, საშუალო სქესისაა:

(das) Deutschland გერმანია

(das) Georgien საქართველო

(das) Frankreich საფრანგეთი

- (das) Engrland ინგლისი
- (das) Berlin ბერლინი
- (das) Tbilissi თბილისი
- (das) Amerika ამერიკა
- (das) Asien აზია
- (das) Australien ავსტრალია
- (das) Afrika აფრიკა
- (das) Ägypten ეგვიპტე
- (das) Israel ისრაელი
- (das) Brasilien ბრაზილია

საშუალო სქესის გეოგრაფიული სახელები მიმართულებას გამოხატავენ წინდებულთ **nach** (კითხვა: wohin?), ხოლო ადგილმდებარეობას-წინდებულთ **in** (კითხვა: wo?)

wohin?

er fährt	}	nach Deutschland	} გერმანიაში	
		nach Afrika		აფრიკაში
		nach Asien		აზიაში
		nach Berlin		ბერლინში

wo?

er wohnt	}	in Deutschland	} გერმანიაში	
		in Georgien		საქართველოში
		in Afrika		აფრიკაში
		in Amerika		ამერიკაში

2) ლანდშაფტისა და კუნძულების აღმნიშვნელ მრავალს ელწოდებასთან:

- (das) Thüringen თიურინგია
- (das) Sachsen საქსონია
- (das) Kalifornien კალიფორნია
- (das) Rügen რიუგენი
- (das) Sachalin სახალინი

შენიშვნა: თუ საშუალო სქესის გეოგრაფიულ სახელს წინ უძღვის განსაზღვრება, იგი იხმარება განსაზღვრული არტიკლით.

Wir besuchten das schöne Georgien
ჩვენ მოვიწახუდეთ მშვენიერი საქართველო.
Die Touristen besichtigten das alte Ägypten.
ტურისტებმა დაათვალიერეს ძველი ეგვიპტე.

II. გერმანულში განსაზღვრული არტიკლით იხმარება:

1) მდებარეობითი და მამრობითი სქესის ქვეყნების სახელწოდებები:

- die Schweiz შვეიცარია
- die Türkei თურქეთი
- die Mongolei მონღოლეთი
- die Krim ყირიმი
- die Normandie ნორმანდია
- die Bretagne ბრეტანი
- die Riviera რივიერა
- die Bundesrepublik Deutschland — die BRD გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა (გფრ)
- die Gemeinschaft unabhängiger Staaten — die GUS დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობა
- die Antarktis ანტარქტიდა
- die Arktis არქტიკა
- der Iran ირანი
- der Irak ერაყი
- der Jemen იემენი
- der Libanon ლიბანი
- Den Haag ჰააგა

შესაბამისად, კითხვაზე **wohin?** — ისინი წინდებულთან ერთად მონიშნავენ **Akkusativ**-ს, ხოლო — კითხვაზე **wo?** — **Dativ**-ს.

wohin?

er fährt

- in die Schweiz
- in die Türkei
- in die Ukraine
- auf die Krim
- in den Iran
- in den Jemen

ის მიემგზავრება

შვეიცარიაში
 თურქეთში
 უკრაინაში
 ყირიმში
 ირანში
 იემენში

wo?

er ist

- in der Schweiz
- in der Türkei
- in der Ukraine
- auf der Krim
- im Iran
- im Jemen

ის იმყოფება

შვეიცარიაში
 თურქეთში
 უკრაინაში
 ყირიმში
 ირანში
 იემენში

2) ქვეყნების სახელწოდებები მრავლობით რიცხვში:

die Vereinigten Staaten von Amerika = die USA

ამერიკის შეერთებული შტატები— აშშ

die Niederlande ნიდერლანდები.

3) მთების, ოკეანეების, მდინარეების, ტბების სახელწოდებები:

der Brocken ბროკენი

der Harz ჰარცი

der Olymp ოლიმპი

der Kaukasus კავკასიონი

der Atlantische Ozean ატლანტის ოკეანე

die Ostsee ბალტიის ზღვა

die Elbe ელბა

der Rhein რაინი

არტიკლის გამოტოვების შემთხვევები:

არტიკლი არ იხმარება:

1) საკუთარ სახელებთან, თუ მას წინ არ უძღვის განსაზღვრება:

Helga wohnt in Weimar.

ჰელგა ცხოვრობს ვაიმარში

Müllers bauen ein Haus.

მიულერები სახლს აშენებენ.

შენიშვნა: თუ საკუთარ სახელს წინ უძღვის განსაზღვრება,

იგი განსაზღვრული არტიკლით იხმარება;

Der bekannte Hans Müller hält heute einen Vortrag.

ცნობილი ჰანს მიულერი დღეს მოხსენებას კითხულობს.

2) თუ საკუთარ სახელს წინ უძღვის მიმართვის ფორმა (ბატონი ან ქალბატონი):

Herr Müller ist unser Lektor.

ბატონი მიულერი ჩვენი ლექტორია.

Frau Schulze hält eine Vorlesung.

ქალბატონი შულცე ლექციას კითხულობს.

3) თუ არსებითი სახელი აღნიშნავს ნივთიერებას, კვების პროდუქტს, სურსათის სახელწოდებას;

Die Mutter hat Brot, Butter und Käse gekauft.

დედამ პური, კარაქი და ყველი იყიდა.

Was möchten Sie, Tee oder Kaffee?

რას ინებებდით, ჩაის თუ ყავას?

4) თუ არსებითი სახელი აღნიშნავს აბსტრაქტულ ცნებას:

Sie muß Geduld haben.

მან მოთმინება უნდა იქონიოს.

Liebe macht blind.

სიყვარული ბრმაა

5) თუ არსებითი სახელის წინ დგას საკუთარი სახელით გამოხატული განსაზღვრება, ნაცვალსახელი ან რიცხვითი სახელი:

Goethes Gedichte გოეთეს ლექსები

unsere Heimat ჩვენი სამშობლო

drei Bücher სამი წიგნი

6) მიმართვას:

Freunde! Hört ihr uns?

მეგობრებო, გესმით ჩვენი?

Herr Müller! Besuchen Sie uns!

ბატონო მიულერ! გვეწვიეთ სტუმრად!

Junge! Komm her! ბიჭო! მოდი აქ!

7) სანათესაოს აღმნიშვნელ სახელებთან: **Vater** — მამა, **Mutter** — დედა, **Tante** — დეიდა, **Onkel** — ბიძა (მაგრამ: არ ითქმის უარტიკლოდ **Bruder** — ძმა და **Schwester** — და)

Mutter bäckt die Torte gern.

დედა სიამოვნებით აცხობს ტორტს.

Abends sieht **Vater** fern.

სალამობით მამა ტელევიზორს უყურებს.

8) განცხადებებში, აბრებზე, ფირნიშებზე:

„**Buchhandlung**“ „წიგნები“ (მაღაზია)

„**Sportwaren**“ „სპორტული საქონელი“

„**Delikatessen**“ „ნუგბარი.“

9) არსებით სახელებთან, რომლებიც აღნიშნავენ ეროვნებას, პროფესიას, ზმნების: **sein, werden, bleiben**-ის შემდეგ:

Er ist Deutscher.

ის გერმანელია.

Mein Freund ist Arzt.

ჩემი მეზობელი ექიმი.

შენიშვნა 1: თუ ასეთ სახელს წინ უძღვის განსაზღვრება, იხმარება განუსაზღვრელი არტიკლი.

Mein Freund ist ein erfahrener Arzt.

ჩემი მეგობარი გამოცდილი ექიმი.

შენიშვნა 2: თუ პროფესიის აღმნიშვნელი სახელი ზოგად თვისებას გამოხატავს, მის წინ განუსაზღვრელი არტიკლი დგას.

Er ist Schauspieler ის მსახიობია (პროფესიით), მაგრამ

Er ist ein Schauspieler — მსახიობივით იქცევა, მსახიობობს.

10) რელიგიური დღესასწაულების აღმნიშვნელ სახელებთან (იხმარება მრავლ. რიცხვში):

- (die) Weihnachten – შობა
- (die) Ostern – აღდგომა
- (die) Pfingsten – სამების დღესასწაული

შენიშვნა : ამ სახელების შემდეგ ზმნა დგას მხოლოდით რიცხვში.

11) წიგნის სათაურებში:

„Grammatik der deutschen Sprache“

გერმანული ენის გრამატიკა

„Deutsch - georgisches Wörterbuch“

გერმანულ-ქართული ლექსიკონი

„Krieg und Frieden“ „ომი და მშვიდობა.“

12) სასწავლო საგნებისა და დისციპლინების დასახელებისას:

In Mathematik hat er eine Eins.

მათემატიკაში მას ხუთიანი აქვს.

Sie lernt Deutsch.

ის გერმანულს სწავლობს.

13) იმ არსებითი სახელების ჩამოთვლისას მრავლობით რიცხვში, რომელთა ხმარებაც მხოლოდით რიცხვში განუსაზღვრელ არტიკლს გულისხმობს:

Im Zimmer stehen Tische, Stühle, Schränke und Betten.

(ein Tisch, ein Stuhl, ein Schrank und ein Bett)

ოთახში დგას მაგიდები, სკამები, კარადები და საწოლები.

14) ანდაზებში, მყარ გამოთქმებში:

Schnaps ist Schnaps und Dienst ist Dienst.

ძმამ ძმას ანგარიში უყო და ისევ ძმები იყვნენ.

Seine Handlung hatte Hand und Fuß.

მისი საქციელი გონივრული (დამაჯერებელი) იყო.

არტიკლის შერწყმა წინდებულთან

განსაზღვრული არტიკლი შეიძლება შეერწყას წინდებულს და წარმოქმნას ერთიანი ფორმა:

წინდებულებს: an, bei, in, von, zu შეიძლება შეერწყას განსაზღვრული არტიკლის შემდეგი ფორმები:

dem { მამრ. და
საშ. სქ. Dativ-ში

der { მდედრ. სქ.
Dativ-ში

das { საშ. სქ. Akkusativ-ში

dem=მამრ. და საშ. სქ. Dat.	Das=საშ. სქ. Akk.	Der=მდედრ. სქ. Dat.
an → +dem → am bei → +dem → beim in → +dem → im von → +dem → vom zu → +dem → zum	an → +das → ans in → +das → ins	zu + der → zur

არტიკლის შერწყმა წინდებულთან ხდება:

1) როდესაც საუბარია ნაცნობ საგანზე ან ცნებაზე:

Das Kind steht **am** Fenster.

ბავშვი დგას ფანჯარასთან.

Sie geht **zum** Arzt.

ის მიდის ექიმთან.

Er wohnt **beim** Großvater.

ის პაპასთან ცხოვრობს.

2) თარიღის, კვირის დღეების, წელიწადის დროების ან წლის დასახელებისას:

am 1. November პირველ ნოემბერს

am Montag ორშაბათს

am Samstag შაბათს

im Frühling გაზაფხულზე

im Herbst შემოდგომაზე

im Jahre 1996 – 1996 წელს

3) გაარსებითებულ ინფინიტივთან:

beim Schlafen ძილის დროს

beim Aufstehen ადგომის დროს

zum Treffen შესახვედრად

4) სიტყვათქცევაში:

im Vergleich შედარებით

im Gegenteil პირიქით, საპირისპიროდ

aufs Geratewohl ალალ-ბედზე

zum letzten Mal უკანასკნელად

ზემო ჩამოთვლილი წინდებულების შერწყმა განსაზღვრულ არტიკლთან დამახასიათებელია სალიტერატურო ენისათვის.

შემდეგი ფორმები შესაძლოა შეგვხვდეს უმთავრესად სასაუბრო მეტყველებაში:

hinter+dem = hinterm

über + dem = überm

unter + dem = unterm

vor + dem = vorm

auf + das = aufs

durch + das = durchs

für + das = fürs

über + das = übers

um + das = ums

unter + das = unters

vor + das = vors

hinter + den = hintern

über + den = übern

unter + den = untern

სამი უკანასკნელი ფორმა შესაძლებელია მხოლოდ სასაუბრო მეტყველებაში.

არსებითი სახელის სქესის განსაზღვრა

მისი მნიშვნელობისა და ფორმის მიხედვით

გერმანული ენის ერთ-ერთ სიძნელეს წარმოადგენს არსებითი სახელის სქესის განსაზღვრა. მაგრამ არსებობს ზოგადი წესები,

რომელთა მიხედვით შეიძლება განვსაზღვროთ, არსებითი სახელი მამრობით სქესს მიეკუთვნება, მდედრობითს თუ საშუალოს.

I. არსებითი სახელის სქესის განსაზღვრა მნიშვნელობის მიხედვით

1. მამრობით სქესს განეკუთვნება:

a) ბიოლოგიური მამრობითი სქესის სახელები:

der Mann კაცი, ქმარი

der Vater მამა

der Onkel ბიძა

der Junge ბიჭი

b) ბიოლოგიური მამრობითი სქესის ცხოველთა სახელები:

der Hahn მამალი

der Bär დათვი

der Löwe ლომი

c) პროფესიის აღმნიშვნელი სახელები:

der Lehrer მასწავლებელი

der Koch მზარეული

der Flieger მფრინავი

der Arzt ექიმი

d) წელიწადის დროების, თვეების და დღეების, დღის მონაკვეთების, სამყაროს მიმართულებების აღმნიშვნელი სახელები:

der Winter ზამთარი

der Frühling გაზაფხული

der Sommer ზაფხული

der Herbst შემოდგომა

(გამონაკლისია: das Jahr წელიწადი,

das Frühjahr გაზაფხული)

der Januar იანვარი

der Februar თებერვალი

der März მარტი

der Montag ორშაბათი

der Dienstag სამშაბათი

- b) der Mittwoch ოთხშაბათი
der Morgen დილა
der Tag დღე
der Mittag შუადღე
der Abend საღამო
(მაგრამ: die Nacht ღამე)
der Norden ჩრდილოეთი
der Süden სამხრეთი
der Osten აღმოსავლეთი
der Westen დასავლეთი
e) ატმოსფერული მოვლენების აღმნიშვნელი სახელები:
der Regen წვიმა
der Schnee თოვლი
der Hagel სეტყვა
der Nebel ნისლი
der Reif რთვილი
der Tau ცვარი, ნაში
f) ციური სხეულების აღმნიშვნელი სახელები:
der Stern ვარსკვლავი
der Planet პლანეტა
der Mond მთვარე
der Mars მარსი
der Saturn სატურნი
(მაგრამ: die Sonne—მზე, die Venus — ვენერა,
die Erde, — დედამიწა, die Welt— მსოფლიო, სამყარო)
g) მთებისა და მთის მასივების სახელწოდებათა უმრავლესობა:
der Brocken ბროკენი
der Harz ჰარცი
der Kaukasus კავკასიონი
der Kasbek ყაზბეგი
der Elbrus იალბუზი
der Vesuv ვეზუვი

შენიშვნა: მთელი რიგი მთის მასივების სახელწოდებების იხმარება მრავლობით რიცხვში:

die Kordilleren კორდილიერები

die Pyrenäen პირენეები

die Karpaten კარპატები

h) სპირტიანი სასმელების აღმნიშვნელი სახელები:

der Wein ღვინო

der Sekt შამპანური

der Kognak კონიაკი

der Wodka არაყი

der Schnaps არაყი

der Whisky ვისკი

i) მანქანის მარკის აღმნიშვნელი სახელები:

der Mercedes „მერსედესი“

der Skoda „შკოდა“

der Wolga „ვოლგა“

der Opel „ოპელი“

j) ზოგიერთი ქვეყნის სახელწოდება:

der Iran ირანი

der Irak ერაყი

der Libanon ლიბანი

der Sudan სუდანი

2. მდედრობით სქესს მიეკუთვნება:

a) ბიოლოგიური მდედრობითი სქესის სახელები:

die Frau ქალი, ცოლი, ქალბატონი

die Mutter დედა

die Tochter ქალიშვილი (შვილი)

die Tante დეიდა

die Schwester და

(გამონაკლისია: das Weib – ქალი, დედაკაცი, das Fräulein – ფროილან, ქალიშვილი, das Mädchen – გოგონა, das Mannequin – მანეკენი)

b) ბიოლოგიური მდებარეობითი სქესის ცხოველთა სახელები:

die Henne დედალი

die Bärin დათვი (ძუ)

die Löwin ლომი (ძუ)

(მაგრამ: das Huhn – ქათამი)

c) პროფესიის აღმნიშვნელი სახელები

(უმთავრესად in –ს უფიქსით)

die Lehrerin მასწავლებელი

die Köchin მზარეული

die Lektorin ლექტორი

die Ärztin ექიმი

d) ხეების, ყვავილების, ხილის, კენკრის სახელწოდებები:

die Birke არყი

die Tanne ნაძვი

die Nelke მიხაკი

die Rose ვარდი

die Birne მსხალი

die Apfelsine ფორთოხალი

die Erdbeere ხენდრო,

die Brombeere – მაყვალი

გამონაკლისი: der Ahorn – ნეკერჩხალი; das Veilchen – ია, der

Apfel – ვაშლი, der Kürbis – გოგრა, der Pfirsich – ატამი.

e) გერმანიის მდინარეთა უმრავლესობა და სხვა ქვეყნების

მდინარეები დაბოლოებული a და e-ზე:

die Saale ზაალე

die Spree შპრეე

die Oder ოდერი

die Seine სენა

die Themse თემზა

die Wolga ვოლგა

უნიშვნა: დანარჩენი უცხოური და გერმანიის მდინარეები.
სახელწოდებები მამრობითი სქესისაა:

der Ganges განგი

der Amazonas ამაზონი

der Nil ნილოსი

der Rhein რაინი

der Main მაინი

der Neckar ნეკარი

f) გემებისა და თვითმფრინავების სახელწოდებები:

die „Deutschland“ „გერმანია“

die „Georgien“ „საქართველო“

die Boeing „ბოინგი“

გ) სიგარეტის მარკის სახელწოდებები:

die „Marlboro“ „მალბორო“

die „Duett“ „დუეტი“

die „Winston“ „ვინსტონი“

die „Juwel“ „იუველი“

die „Mtkwari“ „მტკვარი“

h) გაარსებული რიცხვითი სახელები:

die Eins ერთიანი

die Neun ცხრიანი

die Tausend ათასი

die Million მილიონი

i) ზოგიერთი ქვეყნის სახელწოდება:

die Schweiz შვეიცარია

die Türkei თურქეთი

die Mongolei მონღოლეთი

die Ukraine უკრაინა

3. საშუალო სქესს მიეკუთვნება:

a) აღამიანისა და ცხოველთა შვილების სახელწოდებები:

das Kind ბავშვი, შვილი

das Kalb ხბო

das Lamm ბატკანი

das Ferkel გოჭი

b) ლითონების სახელწოდებები:

das Eisen რკინა

das Kupfer სპილენძი

das Silber ვერცხლი

das Gold ოქრო

(გამონაკლისია: der Stahl)

c) ქვეყნებისა და ქალაქების სახელწოდებები:

(das) Georgien საქართველო

(das) Deutschland გერმანია

(das) Berlin ბერლინი

(das) Griechenland საბერძნეთი

d) სასტუმროების, კაფეებისა და კინოთეატრების სახელწოდებები:

das „Iveria“ „ივერია“

das „Astoria“ „ასტორია“

das „Rustaweli“ რუსთაველი

das „Metropol“ „მეტროპოლი“

e) ასოების, ნოტების, ფერების და ენების სახელწოდებები:

das Ypsilon იბსილონი (ასო)

das Cis დო დიეზი (ნოტა)

das Gelb ყვითელი (ფერი)

das Deutsch გერმანული (ენა)

das Spanisch ესპანური (ენა)

das Georgisch ქართული (ენა)

II. არსებითი სახელის სქესის განსაზღვრა ფორმის მიხედვით

1. მამრობით სქესს განეკუთვნება:

a) -er, -ler, -ner, -ling, -s სუფიქსებზე დაბოლოებული არსებითი სახელები:

der Fischer მეთევზე
 der Wecker მალვიძარა
 der Tischler დურგალი
 der Redner ორატორი
 der Amerikaner ამერიკელი
 der Pfennig პფენიგი
 der Essig ძმარი
 der Lehrling შეგირდი
 der Zwilling ტყუბისცალი
 der Fuchs მელა
 der Schnaps არაყი

b) ismus, -us, -or, -eur, -ier, -ler, -är, -ar, -al, -ist, -at, -ent, -ant, -et, -ot სუფიქსებზე დაბოლოებული ინტერნაციონალური სიტყვები:

der Sozialismus სოციალიზმი
 der Faschismus ფაშიზმი
 der Kursus კურსი
 der Lektor ლექტორი
 der Kommandeur კომანდორი
 der Pionier პიონერი
 der Revolutionär რევოლუციონერი
 der Kommissar კომისარი
 der General გენერალი
 der Kommunist კომუნისტი
 der Diplomat დიპლომატი
 der Student სტუდენტი
 der Aspirant ასპირანტი
 der Poet პოეტი
 der Patriot პატრიოტი

c) ზმნის ფუძიდან უსუფიქსოდ ნაწარმოები არსებითი სახელების უმრავლესობა (უმთავრესად ფუძისეული ზმონის შეცვლით):

der Schritt (schreiten) ნაბიჯი
der Sprung (springen) ნახტომი
der Zug (ziehen) მატარებელი
der Gruß (grüssen) სალამი, მისალმება
der Angriff (angreifen) თავდასხმა

2. მდებარეობით სქესს განეკუთვნება:

a) -in, -ung, -heit, -keit, -schaft, -ei სუფიქსებზე დაბოლოებული არსებითი სახელები:

- die Lehrerin მასწავლებელი
- die Schülerin მოსწავლე
- die Zeitung გაზეთი
- die Regierung მთავრობა
- die Krankheit ავადმყოფობა
- die Wahrheit სიმართლე
- die Einigkeit ერთიანობა, ერთობა.
- die Fähigkeit უნარი, ნიჭი
- die Freundschaft მეგობრობა
- die Gesellschaft საზოგადოება
- die Malerei მხატვრობა
- die Bäckerei საცხობი

b) -e სუფიქსზე დაბოლოებული არსებითი სახელების უმრავლესობა (ძირითადად ორმარცვლიანი):

- die Liebe სიყვარული
- die Straße ქუჩა
- die Nelke მიხაკი
- die Katze კატა

c) -t სუფიქსზე დაბოლოებული, ზმნიდან ნაწარმოები არსებითი სახელები:

- die Kunst (kennen) ხელოვნება
- die Macht (machen) ძალა
- die Fahrt (fahren) მგზავრობა
- die Schlacht (schlachten) ბრძოლა

die Last (lasten) ტვირთი

d) ზედსართავი სახელებიდან ნაწარმოები არსებითი სახელები, რომლებიც გამოხატავენ ნიშან-თვისებას:

die Höhe სიმაღლე

die Länge სიგრძე

die Treue ერთგულება

die Größe სიდიდე, ზომა

e) -ie, -tät, -tion, -ik, -ive, -ur, -enz, -age სუფიქსებზე დაბოლოებული ინტერნაციონალური სიტყვები:

die Chemie ქიმია

die Fakultät ფაკულტეტი

die Organisation ორგანიზაცია

die Botanik ბოტანიკა

die Initiative ინიციატივა

die Agentur სააგენტო

die Differenz განსხვავება, სხვაობა

die Etage სართული

3. საშუალო სქესს განეკუთვნება:

a) -chen და -lein კნინობით სუფიქსებზე დაბოლოებული არსებითი სახელები:

das Häuschen პატარა სახლი

das Mütterchen დედიკო

das Tischlein პატარა მაგიდა

das Büchlein პატარა წიგნი

b) -nis, -sal(-sel), -tum სუფიქსებზე დაბოლოებული სიტყვების უმრავლესობა:

das Geheimnis საიდუმლო

das Gefängnis საპატიმრო

das Schicksal ბედი

das Rätsel გამოცანა

das Eigentum საკუთრება

das Bauerntum გლეხობა

(მაგ: გამონაკლისია: die Erlaubnis – ნებართვა, die Kenntnis – ცოდნა, die Mühsal – ღარდი, ნალველი, die Drangsal – გაჭირვება, der Reichtum სიმდიდრე, der Irrtum – შეცდომა)

c) -ge პრეფიქსიანი (ხან -e სუფიქსიანი) კრებითი სახელები:

das Gemüse ბოსტნეული

das Getreide მარცვლეული

das Geräusch ხმაური

das Geschlecht მოღვმა, თაობა

d) გაარსებითებული ინფინიტივი:

das Schreiben წერა

das Lachen სიცილი

das Leben სიცოცხლე, ცხოვრება

das Turnen ვარჯიში

e)-(s)tel სუფიქსზე დაბოლოებული არსებითი სახელები:

das Drittel მესამედი

das Zwanzigstel მეოცედი

f) -ett, -il, -ma, -o, -ent, -um სუფიქსებზე დაბოლოებული ინტერნაციონალური სიტყვები:

das Kabinett კაბინეტი

das Ventil ვენტილი

das Drama დრამა

das Konto ანგარიში

das Dokument დოკუმენტი

das Zentrum ცენტრი

ყურადღება!

a) ერთნაირი მნიშვნელობის და ფორმის სიტყვას შეიძლება

ქონდეს სხვადასხვა არტიკლი:

der |das| Baiser ბეზე (ნამცხვარი)

der |das| Bonbon კანფეტი

der |die| das Dschungel ჯუნგლები

der |das| Keks კექსი

der |das| Filter ფილტრი

b) სხვადასხვა მნიშვნელობის და ერთნაირი ფორმის მქონე სიტყვებს შეიძლება ჰქონდეთ სხვადასხვა არტიკლი: **სინგულირული**

- { der Bauer გლეხი
- { der |das| Bauer გალია
- { der Flur დერეფანი
- { die Flur მინდორი
- { der Hut ქუდი
- { die Hut სიტრთხილე, დაცვა
- { der Kunde მყიდველი, მუშტარი
- { die Kunde ცნობა, ამბავი

c) რთული არსებითი სახელის არტიკლი განისაზღვრება ბოლო სახელის სქესით:

der Theaterabend = das Theater + der Abend თეატრალური საღამო

der Schulhof = die Schule + der Hof სკოლის ეზო (იხ. სიტყვათ-წარმოება)

არსებით სახელთა რიცხვი

(Die Zahl der Substantive)

გერმანულ ენაში, ისევე როგორც ქართულში, არსებით სახელს აქვს ორი რიცხვი: მხოლობითი და მრავლობითი (der Singular და der Plural)

ზოგ არსებით სახელს, ქართულის მსგავსად, მარტო მხოლობითი რიცხვი გააჩნია:

der Schnee – თოვლი, das Fleisch – ხორცი. die Milch – რძე, der Kaffee – ყავა.

ზოგი არსებითი სახელი კი მხოლოდ მრავლობითში იხმარება:

die Leute – ხალხი, die Eltern – მშობლები, die Ferien – არდადეგები, die Ostern – აღდგომა, die Weihnachten – შობა, die Makkaroni – მაკარონი.

არსებითი სახელის მრავლობითი რიცხვის წარმოება

გერმანულ ენაში არსებობს არსებითი სახელის მრავლობითი რიცხვის წარმოების 5 ძირითადი საშუალება:

1. უსუფიქსო (a, o, u- უმლაუტით ან უმლაუტის გარეშე)

2. -er სუფიქსით (a, o, u- უმლაუტით)

3. -(e)n სუფიქსით (a, o, u- უმლაუტის გარეშე)

4. -e სუფიქსით (a, o, u- უმლაუტით ან უმლაუტის გარეშე)

5. -s სუფიქსით (a, o, u- უმლაუტის გარეშე)

1). უსუფიქსო წარმოების დროს არსებითი სახელი არ იღებს დაბოლოებას და მრავლობითი რიცხვი იწარმოება უმლაუტით ან უმლაუტის გარეშე; მრავლობითი რიცხვის მაწარმოებელი არტიკლია: die. ამ ჯგუფს განეკუთვნება;

a) მამრ. სქ. არსებითი სახელები -er, -el, -en-ზე	a, o, u უმლაუტით ან უმლაუტის გარეშე	der Bruder—die Brüder ძმა der Vogel—die Vögel ჩიტი der Garten—die Gärten ბაღი der Wagen—die Wagen მანქანა der Adler—die Adler არწივი der Koffer—die Koffer ჩემოდანი
b) საშ. სქ. არს. სახ.-er, -el, -en-ზე	a, o, u უმლაუტის გარეშე	des Zimmer—die Zimmer ოთახი das Wappen—die Wappen გერბი das Ruder—die Ruder ნიჩაბი (გამონაკლისი: das Kloster—die Klöster—მონასტერი)
c) საშ. სქ. არს. სახ.-chen, -lein-ზე და sel-ზე		das Mädchen—die Mädchen გოგონა das Büchlein—die Büchlein პატარა წიგნი, das Rätsel—die Räsel—გამოცანა
d) საშ. სქ. არს. სახ. -ge პრეფიქსით და -e სუფიქსით		das Gebäude—die Gebäude-შენობა das Getreide—die Getreide-მარცვლეული
e) მდედრ. სქ. ორი არს. სახელი	უმლაუტით	die Mutter—die Mütter დედა die Tochter—die Töchter-ქალიშვილი (შვილი)

2) -er სუფიქსიან მრავლობითს არსებითი სახელები აწარმოებენ უმლაუტით. ამ ჯგუფს განეკუთვნება:

a) საშ. სქ. არს. სახელების უმრავლესობა	a, o, u უმლაუტით	das Dach—die Dächer სახურავი das Land—die Länder ქვეყანა das Kleid—die Kleider კაბა
b) მამრ. სქ. არს. სახ. ერთი ჯგუფი	a, o, u უმლაუტით	der Wald—die Wälder ტყე der Mund—die Münder პირი

მამრ.სქ. არს. სახ. ერთი ჯგუფი	a, o, u უმლაუტით	der Gott—die Götter ღმერთი der Reichtum—die Reichtümer
-------------------------------	------------------	---

3) **-(e)n** სუფიქსიან მრავლობითს არსებითი სახელები აწარმოებენ უმლაუტის გარეშე. ამ ჯგუფს განეკუთვნება:

a) მღერ.სქ. არს.სახ. უმრავლესობა	უმლაუტის გარეშე	die Frau—die Frauen ქალი die Tür—die Türen კარი die Tafel—die Tafeln — დაფა die Gabel—die Gabeln ჩანგალი die Fakultät—die Fakultäten ფაკულტეტი die Opposition—die Oppositionen ოპოზიცია
b) e-ზე, თანხმოდანზე და უცხოურ სუფიქსებზე დაბოლოებული მამრ.სქ. არს. სახელები (იხ. არს. სახელთა სუსტი და განსაკუთრებული ბრუნების ტიპები)	უმლაუტის გარეშე	die Lehrerin—die Lehrerinnen (in სუფიქსიან სახელებში -n ორმაგდება) der Löwe—die Löwen ლომი der Erbe—die Erben მემკვიდრე der Mensch—die Menschen ადამიანი der Held—die Helden გმირი der Buchstabe—die Buchstaben ასო der Name—die Namen სახელი der Student—die Studenten სტუდენტი der Agronom—die Agronomen აგრონომი der Doktor—die Doktoren დოქტორი
c) მამრ. სქ. არს. სახელები უცხოური სუფიქსით		
d) საშ. სქ. არს. სახელთა ერთი ჯგუფი	უმლაუტის გარეშე	das Auge—die Augen თვალი das Ohr—die Ohren ყური das Hemd—die Hemden პერანგი das Bett—die Betten საწოლი das Leid—die Leiden ტანჯვა das Insekt — die Insekten მწერი das Interesse—die Interessen ინტერესი das Ende—die Enden ბოლო, დასასრული das Herz—die Herzen გული
e) -um და ma-ზე დაბოლოებული საშ. სქ. არს.სახ.	უმლაუტის გარეშე	das Museum—die Museen მუზეუმი das Laboratorium—die Laboratorien ლაბორატორია das Thema—die Themen თემა das Drama —die Dramen დრამა

4) -e სუფიქსიან მრავლობითს არსებითი სახელები აწარმოებენ უმლაუტით ან უმლაუტის გარეშე. ამ ჯგუფს განეკუთვნება:

a) მამრ. სქ. არს. სახელები	უმლაუტით	der Gast—die Gäste-სტუმარი der Sohn—die Söhne ვაჟი/შვილი der Stuhl—die Stühle სკამი der Schrank—die Schränke კარადა
b) მამრ. სქ. არს. სახელები	უმლაუტის გარეშე	der Tag—die Tage დღე der Hund—die Hunde ძაღლი der Schuh—die Schuhe ფეხსაცმელი der Arm—die Arme მკლავი
c) მდედრ. სქ. ერთ-მრავლიანი არს. სახელები	უმლაუტით	die Nacht—die Nächte ღამე die Hand—die Hände ხელი die Stadt—die Städte ქალაქი die Wand—die Wände კედელი
d) საშ. სქ. არს. სახ.	უმლაუტის გარეშე	das Jahr—die Jahre წელიწადი das Haar—die Haare თმა das Schaf—die Schafe ცხვარი das Brot—die Brote პური
e) -al, -ar, -är, -an, -eur, -ier, -on უცხოურ სუფიქ. დაბოლოებული მამრ. სქ. არს. სახელები	უმლაუტის გარეშე	der Admiral—die Admirale აღმირალი der Kommissar—die Kommissare კომისარი der Revolutionär—die Revolutionäre—რევოლუციონერი der Dekan—die Dekane დეკანი der Ingenieur—die Ingenieure ინჟინერი der Offizier—die Offiziere ოფიცერი der Spion—die Spione ჯაშუშო

5) -s სუფიქსიან მრავლობითს არსებითი სახელები აწარმოებენ უმლაუტის გარეშე. ამ ჯგუფს განეკუთვნება:

a) უცხოური ენებიდან შემოსული მამრობითი სქ. არსებითი სახელები	უმლაუტის გარეშე	der Chef—die Chefs -შეფი der Klub—die Klubs კლუბი der Park—die Parks პარკი
b) უცხოური ენებიდან შემოსული საშ. სქ. არს. სახელები	უმლაუტის გარეშე	das Auto—die Autos მანქანა das Kino—die Kinos კინო das Echo—die Echos ექო
c) საკუთარი სახელები	უმლაუტის გარეშე	Müller—Müllers მიულერი Braun—Brauns ბრაუნი

შენიშვნა:

არსებით სახელთა მცირე ჯგუფი ინარჩუნებს მრავლობით რიცხვის უცხოურ ფორმას:

das Genus-die Genera გვარი (ზმნის)

der Modus-die Modi კილო (ზმნის)

das Komma-die Kommata (ან Kommas) მძიმე (სასვენი ნიშანი)

das Schema-die Schemata (ან Schemas) სქემა

არსებით სახელთა ბრუნება

(Die Deklination der Substantive)

გერმანულ ენაში არსებით სახელს აქვს 4 ბრუნვა:

Nominativ (სახელობითი),

Genitiv (ნათესაობითი),

Dativ (მიცემითი)

Akkusativ (ბრალდებითი).

არსებითი სახელის ბრუნების ტიპი განისაზღვრება მხოლოდობითი რიცხვის მიხედვით.

არსებობს არსებითი სახელთა ბრუნების ოთხი ტიპი:

1. ძლიერი ბრუნება (die starke Deklination)

2. სუსტი ბრუნება (die schwache Deklination)

3. მდედრობითი ბრუნება (die weibliche Deklination)

4. შერეული ბრუნება (die gemischte Deklination)

I ტიპი. ძლიერი ბრუნება

1. ძლიერი ბრუნებისათვის დამახასიათებელია (-e)s დაბოლოება მხოლოდობითი რიცხვის Genitiv-ში და -n დაბოლოება მრავლობითი რიცხვის Dativ-ში, თუ ეს სუფიქსი არ დაერთვის სახელს Nominativ-ში როგორც მრავლობითი რიცხვის მაწარმოებელი.

-e აუცილებელია s-ის წინ Genitiv-ში, თუ არსებითი სახელი ბოლოვდება: s, ss, ß, z, sch, st, x-ზე.

2. ძლიერ ბრუნებას განეკუთვნება:

a) მამრობითი სქესის ყველა არსებითი სახელი, გარდა იმ სახელთა მცირერიცხოვანი ჯგუფისა, რომლებიც შედის სუსტ და შერეულ ბრუნებაში.

b) საშუალო სქესის ყველა არსებითი სახელი, გარდა ერთისა - das Herz, რომელიც განეკუთვნება შერეულ ბრუნებას.

Singular

Plural

N. der Mantel

die Mäntel

G. des Mantels

der Mäntel

D. dem Mantel

den Mänteln

A. den Mantel

die Mäntel

N. der Fisch

die Fische

G. des Fisches

der Fische

D. dem Fisch

den Fischen

A. den Fisch

die Fische

N. das Auge

die Augen

G. des Auges

der Augen

D. dem Auge

den Augen

A. das Auge

die Augen

II ტიპი. სუსტი ბრუნება

სუსტი ბრუნებისათვის დამახასიათებელია (-e)n დაბოლოება ყველა ბრუნვაში, გარდა მხოლოდითი რიცხვის Nominativ-ისა. სუსტ ბრუნებას განეკუთვნება მხოლოდ მამრობითი სქესის არსებითი სახელები. ესენია:

a) -e-ზე დაბოლოებული სულიერი სახელები;

მაგ., der Junge -ბიჭი, ყმაწვილი, der Knabe -ბიჭი, der Sklave -მონა, der Hase -კურდღელი, der Affe -მაიმუნე, der Löwe -ლომი, der Jude -ებრაელი, der Pole -პოლონელი, der Franzose -ფრანგი, der Zeuge -მოწმე, der Erbe -მემკვიდრე, der Gatte -მეუღლე და სხვ.

b) თანხმოდანზე დაბოლოებული მამრობითი სქესის სუბსტანტივების არსებითი სახელების ერთი ჯგუფი:

der Mensch—ადამიანი, der Herr—ბატონი, der Held—გმირი, der Hirt—მწყემსი, der Christ—ქრისტიანი, der Graf—გრაფი, der Prinz—უფლისწული, der Pfau—ფარშევანგი, der Elefant—სპილო, der Papagei—თუთიყუში, der Bär—დათვი და სხვა.

e) უცხოური არსებითი სახელები, რომლებიც ბოლოვდება სუფიქსებზე: -ent, -ant, -ist, -et, -it, -at, -ot, -nom, -soph, -loge; მაგ., der Student—სტუდენტი, der Emigrant—ემიგრანტი, der Artist—არტიტი, der Athlet—ათლეტი, der Bandit—ბანდიტი, der Kandidat—კანდიდატი, der Patriot—პატრიოტი, der Ökonom—ეკონომისტი, der Philosoph.—ფილოსოფოსი, der Biologe—ბიოლოგი, der Pädagoge—პედაგოგი.

Singular	Plural
N. der Erbe	die Erben
G. des Erben	der Erben
D. dem Erben	den Erben
A. den Erben	die Erben
N. der Mensch	die Menschen
G. des Menschen	der Menschen
D. dem Menschen	den Menschen
A. den Menschen	die Menschen
N. der Herr	die Herren
G. des Herrn	der Herren
D. dem Herrn	den Herren
A. den Herrn	die Herren
N. der Aspirant	die Aspiranten
G. des Aspiranten	der Aspiranten
D. dem Aspiranten	den Aspiranten
A. den Aspiranten	die Aspiranten

III ტიპი. მდედრობითი ბრუნება

1. მდედრობითი ბრუნების დროს არსებითი სახელი არ მიიღებს დაბოლოებას და ბრუნვის მაჩვენებელი მხოლოდ არტიკლია;
2. მდედრობით ბრუნებას განეკუთვნება მხოლოდ მდედრობითი სქესის არსებითი სახელები;
3. მდედრობითი სქესის არსებით სახელს მრავლობითი რიცხვის Dativ-ში დაერთვის **-n** დაბოლოება, თუ ეს სუფიქსი არა აქვს მას როგორც მრავლობითი რიცხვის მაწარმოებელი.

Singular	Plural
N. die Frau	die Frauen
G. der Frau	der Frauen
D. der Frau	den Frauen
A. die Frau	die Frauen
N. die Stadt	die Städte
G. der Stadt	der Städte
D. der Stadt	den Städten
A. die Stadt	die Städte

IV ტიპი. შერეული ბრუნება

1. შერეული ბრუნებისათვის დამახასიათებელია როგორც სუსტი, ასევე ძლიერი ბრუნების ნიშნები; არსებითი სახელი იღებს ყველა ბრუნვაში **-(e)n** დაბოლოებას, გარდა მხოლოდითი რიცხვის Nominativ-ისა, ხოლო Genitiv-ში მას ემატება **-s** სუფიქსი;
2. შერეულ ბრუნებას განეკუთვნება: მამრობითი სქესის არსებითი სახელების მცირე ჯგუფი:
 der Name –სახელი, der Glaube –რწმენა, der Funke –ნაპერ-წყალი, der Buchstabe –ასო, der Fels –კლდე, der Same, თესლი, der Friede –მშვიდობა, der Gedanke –ფიქრი, აზრი, der Haufe –გროვა, სროვა, der Schade –ზარალი, ზიანი, der Wille –ნება, სურვილი.
3. საშუალო სქესის ერთი არსებითი სახელი: das Herz –გული

Singular	Plural
N. der Gedanke	die Gedanken
G. des Gedankens	der Gedanken
D. dem Gedanken	den Gedanken
A. den Gedanken	die Gedanken
N. das Herz	die Herzen
G. des Herzens	der Herzen
D. dem Herzen	den Herzen
A. das Herz	die Herzen

მხოლოდითი რიცხვი			
ძლიერი ბრუნება	სუსტი ბრუნება	მდედრობითი ბრუნება	შერეული ბრუნება
N-	-(e)	—	-(e)
G -(e)s	- en	—	-ens
D - (e)	-en	—	-en
A -	-en	—	-en

შენიშვნა: მხოლ. რიცხვის Dat.-ში **-e** ხანდახან იხმარება, გრამ აუცილებელი არ არის.

ყურადღება! ლექსიკონში არსებითი სახელის გრამატიკულ მახასიათებლები შემდეგნაირად აღინიშნება:

- 1) სქესი: der-m, die-f, das-n
- 2) ბრუნების ტიპი:
 - a) ძლიერი **(e)s**
 - b) სუსტი **(e)n**
 - c) მდედრობითი =
 - d) შერეული G.-ns, D.-n, A-n, pl.-n
- 3) მრავლ. რიცხვი:
 - a) უსუფიქსო უმლაუტის გარეშე =; უმლაუტით ="
 - b) -er- სუფიქსით — "er
 - c) -(e)n სუფიქსით — **(e)n**

საქართველოს
ლიბრეოთეკა

- c) -(e)n სუფიქსით – (e)n
 - d)-e სუფიქსით უმლაუტის გარეშე -e, უმლაუტით "-e
 - e) -s სუფიქსით - s
- მაგ., Tuch n -(e)s, `er თავსათფარი, ნაჭერი
 Schrank m-(e)s-`e კარადა
 Rabe m-n, -n ყორანი
 Sache f=-n საგანი, ნივთი
 Name m G.-ns, D.-n, A.-n, pl.-n სახელი

საკუთარი სახელების ბრუნება
 (Die Deklination der Eigennamen)

საკუთარ სახელებს აქვთ მხოლოდ ერთი ბრუნვა –**Genitiv-**, რომელიც გამოხატავს კუთვნილებას და პასუხობს კითხვაზე: **wessen?** –ვისი?

ამ შემთხვევაში ბრუნვის ნიშანია მხოლოდ დაბოლოება: **s;** თუ საკუთარი სახელი ბოლოვდება **-s, -ß, -ss, -sch, -z, -x** ან **-ie-**ზე, იგი მიიღებს **-ens** დაბოლოებას:

- Goethes Gedichte –გოეთეს ლექსები
 - Annas Freund –ანას მეგობარი
 - die Flüsse Georgiens –საქართველოს მდინარეები
 - Mariens Buch –მარიას წიგნი
 - Franzens Wohnung –ფრანცის ბინა
- თანამედროვე გერმანულში კუთვნილების მნიშვნელობა უფრო ხშირად გამოიხატება: წინდებულთ von +საკუთარი სახელი:

- die Wohnung von Franz
- die Gedichte von Goethe
- das Buch von Marie

თუ საკუთარი სახელი დგას Genitiv-ში განსაზღვრებასთან ერთად არტიკლით ან ნაცვალსახელით, სახელი დაბოლოებას არ მიიღებს:

die Kultur des heutigen Georgien

დღევანდელი საქართველოს კულტურა

die Gedichte des jungen Goethe

ახალგაზრდა გოეთეს ლექსები

არსებით სახელთა ბრუნვების მნიშვნელობა

და სინტაქსური ფუნქციები

(Kasus, Bedeutung und syntaktische Funktionen der Substantive)

გერმანულ ენაში ბრუნვა (der Kasus) მრავალმნიშვნელოვან მატერიალურ თითოეულ მათგანს აქვს ერთი ძირითადი მნიშვნელობა ყოველი ბრუნვა წინადადებაში ასრულებს წინადადების სხვადასხვა წევრის ფუნქციას, რომელთაგან მისთვის ერთ-ერთი წამყვანია სინტაქსური ფუნქციები აქ განიხილება ამ წამყვანი ფუნქციების თვალსაზრისით. ამრიგად, ქართულისაგან განსხვავებით, გერმანულში გვაქვს 4 ბრუნვა:

1. **Nominativ** (der Werfall) – სახელობითი
|wer? was? ვინ? ვის? რა? რას?| (ქვემდებარის ბრუნვა).
2. **Genitiv** (der Wesfall) – ნათესაობითი
|wessen?ვისი? რისი?| (განსაზღვრების ბრუნვა)
3. **Dativ** (der Wemfall) მიცემითი
|wem? –ვის ? რას?| (ირიბი დამატების ბრუნვა)
|wo? სად?| (დროის გარემოების ბრუნვა)
|wann? როდის ? |(ადგილის გარემოების ბრუნვა)
|womit? რითი? mit wem? ვისთან ერთად? wovon? რის შესახებ?
|von wem? და ა.შ. ვის შესახებ?| – (წინდებულებიანი დამატების ბრუნვა)
4. **Akkusativ** (der Wenfall) – ბრალდებითი
|wen? ვის? ვინ? was? რას? რა?|(პირდაპირი დამატების ბრუნვა)
|wohin?საით? სად?|(ადგილის გარემოების ბრუნვა).

|für wen? ვისთვის? wofür? რისთვის?|(წინდებულიანი დამატების ბრუნვა) და ა.შ.

1. Nominativ-ის ბრუნვა წინადადებაში ასრულებს ქვემდებარის ფუნქციას და პასუხობს კითხვაზე:

wer? ვინ? ვის? was? რა? რას?

გერმანულში კითხვა wer? დაესმის ყველა სულიერ საგანს; was?—უსულო საგნებს; ქართულში მას შეესაბამება 3 ბრუნვა, რადგან აქ ქვემდებარის ფუნქციას 3 ბრუნვა ასრულებს:

სახელობითი, მოთხრობითი და მიცემითი:

Der Mann sieht einen Hund -wer sieht einen Hund?

Der Mann sah einen Hund -wer sah einen Hund?

Der Mann hat einen Hund gesehen -wer hat einen Hund gesehen?

Der Mann hatte einen Hund gesehen

კაცი ხედავს ძაღლს — ვინ ხედავს რას?

კაცმა დაინახა ძაღლი — ვინ დაინახა რა?

კაცს დაუნახავს ძაღლი — ვის დაუნახავს რა?

2. Genitiv-ის ბრუნვა წინადადებაში ასრულებს განსაზღვრების ფუნქციას, გამოხატავს კუთვნილებას და პასუხობს კითხვაზე: wessen? ვისი? რისი?

ქართულის ნათესაობითსა და გერმანულის Genitiv-ს შორის განსხვავება მხოლოდ მსაზღვრელ-საზღვრულის თანმიმდევრობაში მდგომარეობს; გერმანულში მსაზღვრელი საზღვრულის შემდეგ დგას, ქართულში კი მსაზღვრელი წინ უძღვის საზღვრულს:

მაგ., die Wohnung **des Bruders** — ძმის ბინა

der Brief **der Schwester** — დის წერილი

3. Dativ-ის ბრუნვა წინადადებაში ასრულებს რამდენიმე სინტაქსურ ფუნქციას. იგი ძირითადად გამოდის:

a) ირიბი დამატების როლში და პასუხობს კითხვაზე— wem? ვის? რას? ქართულში იგი ემთხვევა მიცემით ბრუნვას, რომელშიც დგას ბრუნვაუცვლელი (ირიბი) დამატება.

Der Bruder trifft den Freund.

Der Bruder hat den Freund getroffen.

მაგ., **Der Junge hilft der Mutter** — ბიჭი ეხმარება დედას.

Der Junge hat der Mutter geholfen — ბიჭი მოეხმარა დედას.

b) ადგილის გარემოების ფუნქციას Dativ-ის ბრუნვა წინადადებაში ასრულებს წინდებულიან სახელთან ერთად, გამოხატავს ადგილმდებარეობას და პასუხობს კითხვაზე: wo? — სად?

Der Vater arbeitet im Garten (wo?)

in+dem

მამა მუშაობს ბაღში.

Der Student schreibt mit dem Kugelschreiber (womit?)

სტუდენტი წერს პასტით.

Die Kinder sitzen am Tisch (wo?)

an+dem

ბავშვები სხედან მაგიდასთან.

c) დროის გარემოების ფუნქციას Dativ-ის ბრუნვა ასრულებს წინდებულიან სახელთან ერთად და პასუხობს კითხვაზე: wann? — როდის?

Im Januar haben wir Ferien

(wann?)

იანვარში არადაღებები გვაქვს.

Am Montag gehe ich in die Universität

(wann?)

ორშაბათს უნივერსიტეტში მივდივარ.

ყურადღება! ამ შემთხვევებში არსებით სახელთან იხმარება მხოლოდ შერწყმული არტიკლი.

d) წინდებულიანი დამატების ფუნქციით Dativ-ი გამოდის სულიერ ან უსულო საგნებთან ერთად. შესაბამისად იხმარება ამ სახელებთან დაკავშირებული კითხვები. მაგ.,

Er geht ins Kino mit dem Freund. (mit wem?)

ის კინოში მეგობართან ერთად მიდის.

Der Student schreibt mit dem Kugelschreiber. (womit?)

სტუდენტი წერს პასტით.

4. Akkusativ-ის ბრუნვა წინადადებაში ასრულებს პირდაპირი დამატების, ადგილის გარემოების და წინდებულებიანი დამატების ფუნქციებს.

ა) გერმანულში პირდაპირი დამატება მხოლოდ Akkusativ-ში დგას; მისი კითხვებია: wen? —ვის? ვინ? was? —რას? რა?

ქართულს Akkusativ-ის ბრუნვა არ გააჩნია; მის ფუნქციებს შესაბამისად ორი ბრუნვა ასრულებს: მიცემითი და სახელობითი, რომლებიც გამოდიან პირდაპირი დამატების როლში იმისდა მიხედვით, თუ ზმნა წინადადებაში რომელ დროში დგას. როგორც დავინახეთ, ქართულში მიცემითი ბრუნვა ირიბი დამატების ფუნქციასაც ასრულებს. მათ განსასხვავებლად წინადადებაში ზმნა უნდა გადავიყვანოთ დროში: თუ სახელი ბრუნვას შეიცვლის, იგი ასრულებს პირდაპირი დამატების ფუნქციას, თუ სახელი ბრუნვა უცვლელია, იგი წინადადებაში ირიბი დამატების როლში გამოდის.

ქვემ	ირიბ. დამ. პირ. დამ.	
გოგონა აძლევს დედას	წიგნს	სამპირიანი ზმნა
გოგონამ მისცა დედას	წიგნი	(გარდამავალი)

ქვემ.	პირდ. დამატ.	
დედა ბანს	ბავშვს	ორპირიანი ზმნა
დედამ დაბანა	ბავშვი	(გარდამავალი)

ქვემ.	ირიბ. დამატ.	
ძმა ხვდება	მეგობარს	ორპირიანი ზმნა
ძმა შეხვდა	მეგობარს	(გარდაუვალი)

გერმანულში პირდაპირი და ირიბი დამატების საკითხი არ არის დაკავშირებული მის შინაარსობრივ მხარესთან. წინადადების ეს წევრები სტრუქტურულად არიან დაკავშირებული ზმნის მართვასთან (იხ.) და ხშირად არ ემთხვევა ქართული წინადადების წევრთა სტრუქტურას.

მაგ.,
 ძმა ხვდება მეგობარს
 ძმა შეხვდა მეგობარს
 ზმნა „შეხვედრა“ მოითხოვს ქართულში ირიბ დამატებას.

Der Bruder trifft den Freund.
 Der Bruder hat den Freund getroffen.

გერმანულში აღნიშნული ზმნა მოითხოვს პირდაპირ დამატე-
ბას Akkusativ-ში. აქვე უნდა გავიხსენოთ, რომ გერმანულში გარ-
დამავალია ყველა ზმნა, რომელიც მართავს Akkusativ-ის ბრუნვას;
ზმნები, რომლებიც Akkusativ-ის ბრუნვას სტრუქტურულად ან
შინაარსობრივად არ მართავენ, გარდაუვალი არიან.

b) გერმანულში Akkusativ-ის ბრუნვა წინდებულიან სახელ-
თან ერთად ასრულებს აგრეთვე ადგილის გარემოების ფუნქციას,
გამოხატავს მიმართულებას, გადაადგილებას სივრცეში და
პასუხობს კითხვაზე: wohin? სად? საით?

Das Kind geht in den Zoo (wohin?)

ბავშვი მიდის ზოოპარკში.

Die Studenten fahren in die Universität (wohin?)

სტუდენტები მიდიან უნივერსიტეტში.

c) Akkusativ-ი ასრულებს აგრეთვე წინდებულიანი დამატების
ფუნქციას და გამოდის სულიერ და უსულო საგნებთან ერთად.
შესაბამისად იხმარება ამ სახელებთან დაკავშირებული კითხვები:

მაგ., **Er kauft ein Buch für den Freund (für wen?)**

ის ყიდულობს წიგნს მეგობრისათვის.

Er interessiert sich für Sport (wofür?)

ის დაინტერესებულია სპორტით.

§ 3 ნაცვალსახელი

(Das Pronomen)

ნაცვალსახელი წარმოადგენს მეტყველების ნაწილს, რომელიც
მიუთითებს პირზე, საგანზე, მოვლენაზე ან ნიშან-თვისებაზე. იგი
ცვლის არსებით, ზედსართავ და რიცხვით სახელებს და
წინადადებაში ასრულებს იმავე სინტაქსურ ფუნქციებს, რასაც
აღნიშნული მეტყველების ნაწილები.

გერმანულ ენაში არსებობს შემდეგი ნაცვალსახელები:

1. Personalpronomen – პირის

2. Possessivpronomen – კუთვნილებითი

3. Reflexivpronomen – უკუქცევითი
4. Demonstrativpronomen – ჩვენებითი
5. Interrogativpronomen – კითხვითი
6. Relativpronomen – მიმართებითი
7. Indefinitpronomen – განუსაზღვრელობითი და უარყოფითი
8. Unpersönliches Pronomen – უპირო
9. Pronominaladverbien – ნაცვალსახელური ზმნიზედები

1. პირის ნაცვალსახელი (Das Personalpronomen)

პირის ნაცვალსახელი წინადადებაში ცვლის არსებით სახელს, იცვლება პირის, რიცხვის, ბრუნვისა და სქესის მიხედვით და ასრულებს იმავე სინტაქსურ ფუნქციებს, რასაც არსებითი სახელი. შესაბამისად:

- Nominativ-ში დგას ქვემდებარე
- Dativ-ში – ირიბი დამატება
- Akkusativ-ში – პირდაპირი დამატება

შენიშვნა:

1) ცხრილში პირის ნაცვალსახელის Genitiv-ის ფორმა ფრჩხილებშია მრცემული, რადგან თანამედროვე გერმანულში იგი მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევაში იხმარება (იხ. ზმნის მართვა)

1) ქართულში პირის ნაცვალსახელების ფორმები ერთმანეთს ემთხვევა მხ. და მრ. რიცხვის I და II პირებში, ამიტომ გერმანული პირის ნაცვალსახელის თარგმნისას უნდა მოვიშველიოთ ქართული არსებითი სახელის ფორმა შესაბამის ბრუნვაში:

პირის ნაცვალსახელების ბრუნება

Singular

I პირი			II პირი	III პირი		
				მამრ. სქ.	მდედ. სქ.	საშ. სქ.
მხოლ. რიცხ.	Nom. Gen. Dat. Akk.	ich-მე (meiner) mir მე mich მე	du შენ (deiner) dir შენ dich შენ	er ის, (კაცი) (seiner) ihm მას ihn მას, ის	sie ის, (ქალი) (ihrer) ihr მას sie მას, იგი	es ის, (ბავშვი) (seiner) ihm მას es მას, იგი

Plural

I პირი			II პირი	III პირი	თავაზიანი
				ყველა სქესისათვის	
მრავლ. რიცხ.	Nom. Gen. Dat. Akk.	wir ჩვენ (unser) uns ჩვენ uns ჩვენ	ihr თქვენ (euer) euch თქვენ euch თქვენ	sie ისინი ihrer ' ihnen მათ sie მათ	Sie თქვენ Ihrer Ihnen თქვენ Sie თქვენ

პირის ნაცვალსახელის თავაზიანი მიმართვის ფორმად გერმანულში გამოიყენება მრ. რიცხვის III პირის ფორმა „**Sie**“; ამ შემთხვევაში იგი იწერება დიდი ასოთი და იხმარება:

1. თუ მივმართავთ პირს, რომელსაც ვესაუბრებით „თქვენობით“

was können **Sie** mir raten?

რა შეგიძლიათ მირჩიოთ?

2. თუ მივმართავთ რამდენიმე პირს, რომელთაგანაც თითოეულს ცალკე-ცალკე ვესაუბრებოდით „თქვენობით“

Der Lektor sagte zu den Studenten: „**Sie** müssen an der Konferenz teilnehmen“ — ლექტორმა უთხრა სტუდენტებს: „მონაწილეობა უნდა მიიღოთ კონფერენციაში.“

პირის ნაცვალსახელი „**ih**r“ გამოიყენება იმ შემთხვევაში, თუ მივმართავთ რამდენიმე პირს, რომელთაგან თითოეულს ცალკე ვესაუბრებოდით „შენობით.“

Die Mutter sagte zu den Kindern: „**Ihr** müsst artig sein“

დედამ უთხრა შვილებს: „წესიერად უნდა მოიქცეთ.“

ქართულში ორივე პირის ნაცვალსახელის ფორმას შეესაბამება მრავლ. რიცხვის II პირის ფორმა „თქვენ.“

2. კუთვნილებითი ნაცვალსახელი (Das Possessivpronomen)

კუთვნილებითი ნაცვალსახელი აღნიშნავს კუთვნილებას (ჩემი, შენი, მისი და ა.შ.). იგი წინ უძღვის არსებით სახელს, და ეთანხმება მას რიცხვში, სქესსა და ბრუნვაში. წინადადებაში ასრულებს განსაზღვრების ფუნქციას.

გერმანულში ყველა პირის ნაცვალსახელს გააჩნია თავისი კუთვნილებითი ნაცვალსახელი.

კუთვნილებითი ნაცვალსახელების ბრუნება

მხოლოდითი რიცხვი				მრავ. რიცხ	
პირის ნაცვალსახ.	მამრ. სქ.	მდედრ. სქ.	საშ. სქ.		
ich	mein	meine	mein	meine	ჩემი
du	dein	deine	dein	deine	შენი
er	sein } ihr }	seine } ihre }	sein } ihr }	seine } ihre }	მისი (მამრ.)
sie					მისი (მდედრ.)
es					მისი (საშ. სქ.)

მხოლოდითი რიცხვის III პირის კუთვნილებითი ნაცვალსახელის შერჩევასა ყურადღება უნდა მიექცეს, ვის ეკუთვნის პირი ან საგანი. მამრობითი და საშუალო სქესისათვის იხმარება ნაცვალსახელი „**sein**,“ ხოლო მდედრობითისათვის - „**ihr**.“

პირის ნაცვალსახ.	მრავლობითი რიცხვი				
	მამრ. სქ.	მდედრ. სქ.	საშ. სქ.	მრავლ. რიცხ.	
wir	unser	unsere	unser	unsere	ჩვენი
ihr	euer	eure	euer	eure	თქვენი
sie	ihr	ihre	ihr	ihre	მათი
Sie	Ihr	Ihre	Ihr	Ihre	თქვენი (თავაზიანი)

შენიშვნა: ნაცვალსახელში euer –e ამოვარდება -r-ს წინ, თუ იგი ბოლოვდება -e-ზე.

მხოლოდითი რიცხვი

მამრ.	მდ.	საშ.	მრ. რიცხ.
N. euer	eure	euer	eure
G. eures	eurer	eures	eurer
D. eurem	eurer	eurem	euren
A. euren	eure	euer	eure

კუთვნილებითი ნაცვალსახელები მხოლოდით რიცხვში იბრუნვის როგორც განუსაზღვრელი არტიკლი, ხოლო მრავლობითში იღებს განსაზღვრული არტიკლის დაბოლოებებს.

ბრუნვა	მხოლოდითი რიცხვი		
	მამრ. სქ.	მდედრ. სქ.	საშ. სქ.
Nom.	mein Bruder	meine Schwester	mein Kind
Gen.	meines Bruders	meiner Schwester	meines Kindes
Dat.	meinem Bruder	meiner Schwester	meinem Kind
Akk.	meinen Bruder	meine Schwester	mein Kind

ბრუნვა	მრავლობითი რიცხვი სამივე სქესისათვის		
Nom.	meine Brüder	Schwestern	Kinder
Gen.	meiner Brüder	Schwestern	Kinder
Dat.	meinen Brüdern	Schwestern	Kindern
Akk.	meine Brüder	Schwestern	Kinder

ამ ნიმუშის მიხედვით იბრუნვის ყველა კუთვნილებითი ნაცვალსახელი. კუთვნილებითი ნაცვალსახელი, განსაზღვრების გარდა, შეიძლება წინადადებაში გამოვიდეს შემასმენლის სახელადი ნაწილის ფუნქციით. ამ შემთხვევაში ის არ იბრუნვის და, ძირითადად, იხმარება კითხვითი წინადადების პასუხში, რომელშიც გამოტოვებულია კუთვნილების გამომხატველი არსებითი სახელი:

Wessen Wagen ist das? ვისია მანქანა?

Das ist meiner —ჩემია

Das ist unserer —ჩვენია

Wem gehört das Bild? ვისია სურათი?

Das ist meines —შენია

Das ist eures —თქვენია

Das ist Ihres —თქვენია (თავაზ.)

Wessen Bücher sind das? ვისია წიგნები?

Das sind seine —მისია

Das sind ihre —მისია(მათია)

3. უკუქცევითი ნაცვალსახელი (Das Reflexivpronomen)

1) გერმანულში არსებობს მხოლოდ ერთი უკუქცევითი ნაცვალსახელი (sich). იგი დაკავშირებულია ზმნასთან და იხმარება მხოლოდითი და მრავლობითი რიცხვის III პირში და თავაზიან ფორმაში. დანარჩენი პირებისათვის იგი სესხულობს პირის ნაცვალსახელის Akkusativ-ს; შესაბამისად იგი იხმარება შემდეგი ფორმებით:

ich-mich	wir -uns	
du -dich	ihr -euch	
er	sie	} - sich
sie		
es	Sie	

„sich“ ნაცვალსახელის ხმარებისას მხ. და მრ. რიცხვებს ქ და ქ პირში პირის ნაცვალსახელი აუცილებლად უნდა იხმარებოდეს შესაბამის უკუქცევით ნაცვალსახელთან, წინააღმდეგ შემთხვევაში ნაცვალსახელი გადაიქცევა პირდაპირ ობიექტად და შეიცვლება წინადადების შინაარსი.

ich wasche mich მე ვიბან (ჩემს თავს).

მაგრამ: ich wasche dich მე გბან შენ.

2) უკუქცევითი ნაცვალსახელის მნიშვნელობები და ხმარება.

უკუქცევით ნაცვალსახელს სხვადასხვა მნიშვნელობა გააჩნია, რომელსაც იგი ზმნასთან ერთად გამოხატავს წინადადებაში. შეიძლება გამოვყოთ „sich“ უკუქცევითი ნაცვალსახელის შემდეგი ძირითადი მნიშვნელობები:

a) „sich“ ნაცვალსახელი მიუთითებს ისეთ მოქმედებას, რომელიც პირდაპირ ობიექტზე კი არ გადადის, არამედ უკან უბრუნდება მოქმედ პირს. უკუქცევითი ზმნები გულისხმობენ, რომ მოქმედი პირი მოქმედებს თავის თავზე, რასაც ცხადყოფს პირდაპირი ობიექტის ტრანსფორმაცია „sich“ ნაცვალსახელად;

მაგ., Das Mädchen kämmt das Kind გოგონა ვარცხნის ბავშვს.

მაგრამ: *Das Mädchen kämmt das Mädchen

გოგონა ვარცხნის გოგონას

(* აღნიშნულია არახმარებადი ფორმა)

Das Mädchen kämmt sich

გოგონა ივარცხნის (თავის თავს).

sich waschen

მხოლოდითი რიცხვი	მრავლობითი რიცხვი
ich wasche mich	wir waschen uns
du wäschst dich	ihr wascht euch
er } wäscht sich	sie } waschen sich
sie }	Sie }
es }	

b) „sich“ ნაცვალსახელი შეიძლება იდგეს Dativ-ში. ამ შემთხვევაში იგი სესხულობს პირის ნაცვალსახელის Dativ-ის ფორმებს:

მხლ. რიცხვი მრავლ. რიცხვი

ich – mir+(Akk) wir–uns+(Akk)

du–dir+(Akk) ihr –euch+(Akk)

er } sie }
sie } sich+(Akk) Sie } sich+(Akk)
es }

ასეთი ხმარებისას განსხვავება ჩანს მხოლოდითი რიცხვის I და II პირში, მრავლობით რიცხვში პირის ნაცვალსახელი Dativ-ისა და Akkusativ-ის ფორმები ერთმანეთს ემთხვევა და ცვლილება მხოლოდ შინაარსის დონეზე ხდება. „sich“ ნაცვალსახელი Dativ-ის ფორმაში გამოდის, როდესაც წინადადებაში არის პირდაპირი ობიექტი Akkusativ-ში; ამ შემთხვევაში „sich“ ნაცვალსახელი მიუთითებს ისეთ მოქმედებაზე, რომელსაც მოქმედი პირი ახორციელებს თავისთვის. ასეთი ზმნები ქართულში შეესაბამება სათავისო ქცევის გამომხატველ ზმნებს, სადაც სუბიექტი მოქმედებს ისეთ პირზე ან საგანზე, რომელიც მისია ან მისთვისაა განკუთვნილი.

Ich kaufe mir ein Kleid–ჩემთვის კაბას ვყიდულობ.

Du schreibst dir seine Adresse auf – შენ იწერ მის მისამართს.

ლექსიკონებში ასეთი ზმნები მითითებულია შემდეგნაირად:

sich (D) ansehen ნახვა, დათვალიერება

sich (D) anhören მოსმენა

sich (D) notieren ჩანიშვნა და ა.შ.

c) „sich“ ნაცვალსახელი შეიძლება გამოხატავდეს ურთიერთქმედებას ზმნებთან, რომლებიც შინაარსობრივად მხოლოდ მრავლობით რიცხვს გულისხმობენ. ასეთი ზმნების თარგმნისას აუცილებლად საჭიროა ვიხმაროთ სიტყვა „ერთმანეთი“ შესაბამის ბრუნვაში:

wir schlagen uns –ჩვენ ვცემთ ერთმანეთს.

ihr zankt euch –თქვენ ჩხუბობთ ერთმანეთში.

sie hassen sich –მათ სძულთ ერთმანეთი.

d) „sich“ ნაცვალსახელმა შესაძლოა ზმნას პასიური მნიშვნელობა მიანიჭოს:

Das Wasser kühlt sich ab.

წყალი ცივდება.

Die Tür öffnet sich.

კარი იღება.

e) ზმნას **lassen+sich** აქვს, აგრეთვე, პასიური მნიშვნელობა. რადგან ამ შემთხვევაში წინადადებაში მოქმედი პირი არ ჩანს. ასეთი კონსტრუქცია შეიძლება შეიცვალოს მოდალური ზმნიით: **man kann** „შეიძლება.“

Hier lässt sich gut arbeiten = Hier kann man gut arbeiten.

აქ კარგად შეიძლება მუშაობა (აქ კაცმა შეიძლება კარგად იმუშაოს).

Über den Geschmack lässt sich nicht streiten –(ანდაზა) გემოვნებაზე არ დავობენ.

4. ჩვენებითი ნაცვალსახელი

(Das Demonstrativpronomen)

1. ამ ჯგუფის ნაცვალსახელები მიგვითითებენ პირზე, საგანზე ან მოვლენაზე და წინადადებაში ასრულებენ სხვადასხვა სინტაქსურ ფუნქციას.

ეს ნაცვალსახელებია:

der, die, das მხ.რ. ეს, ის (იგი)–die მრ.რ.

dieser, diese, dieses-მხ.რ. ეს; diese - მრ.რ.

jener, jene, jenes-მხ.რ. ის; jene - მრ.რ.

derselbe, dieselbe, dasselbe –მხ.რ. იგივე; dieselben - მრ.რ.

derjenige, diejenige, dasjenige-ის (იგი); diejenigen–მრ.რ.

solcher, solche, solches –მხ.რ. ასეთი; solche - მრ.რ.

selbst თვითონ, თავად

ჩვენებითი ნაცვალსახელები იბრუნვიან მათი თანახმიერი არტიკლების მსგავსად.

გამონაკლისს შეადგენს ჩვენებითი ნაცვალსახელი der, die, das, die, რომელიც განსხვავდება განსაზღვრული არტიკლისაგან ძლიერი მახვლითა და რამდენიმე ბრუნვის ფორმით.

ჩვენებითი ნაცვალსახელების ბრუნება

ბრუნვა	მხოლოდითი რიცხვი			მრავლობითი რიცხვი ყველა სქესისათვის
	მამრ.სქ.	მდედრ.სქ.	საშ.სქ.	
Nom.	der	die	das	die
Gen.	dessen	deren	dessen	deren, derer
Dat.	dem	der	dem	denen
Akk.	den	die	das	die
Nom.	dieser	diese	dieses	diese
Gen.	dieses	dieser	dieses	dieser
Dat.	diesem	dieser	diesem	diesen
Akk.	diesen	diese	dieses	diese
Nom.	jener	jene	jenes	jene
Gen.	jenes	jener	jenes	jener
Dat.	jenem	jener	jenem	jenen
Akk.	jenen	jene	jenes	jene
Nom.	solcher	solche	solches	solche
Gen.	solches	solcher	solches	solcher
Dat.	solchem	solcher	solchem	solchen
Akk.	solchen	solche	solches	solche

რთულ ჩვენებით ნაცვალსახელებში **derjenige**-ს და **derselbe**-ს პირველი ნაწილი იბრუნვის განსაზღვრული არტიკლის მსგავსად, მეორე ნაწილი კი – შესაბამის ბრუნვაში მიიღებს -e და -en დაბოლოებებს.

ბრუნვა	მხოლოდითი რიცხვი			მრავლობითი რიცხვი ყველა სქესისათვის
	მამრ.სქ.	მდედრ.სქ.	საშ.სქ.	
Nom.	derjenige	diejenige	dasjenige	diejenigen
Gen.	desjenigen	derjenigen	desjenigen	derjenigen
Dat.	demjenigen	derjenigen	demjenigen	denjenigen
Akk.	denjenigen	diejenige	dasjenige	diejenigen
Nom.	derselbe	dieselbe	dasselbe	dieselben
Gen.	desselben	derselben	desselben	derselben
Dat.	demselben	derselben	demselben	denselben
Akk.	denselben	dieselbe	dasselbe	dieselben

2). a) ნაცვალსახელებს: **der, die, das** არტიკლისაგან განსხვავებით, ყოველთვის მახვილი მოუღიბით. ისინი წინადადებაში

ჩვენაცვლებიან არსებითს ან ზედსართავს და ასრულებენ ქვემოთ
ბარის, დამატების ან განსაზღვრების ფუნქციებს:

Kennst du seine Schwester? – Nein, die kenne ich nicht.

იცნობ მის დას? – არა, მას მე არ ვიცნობ.

Er wird mir einen Brief schreiben, das hat er mir versprochen

ის მომწერს წერილს, ის შემპირდა ამას.

b) ნაცვალსახელები: **dieser, diese, dieses, diese** – მიუთითებენ
ახლოს მყოფ პირზე, საგნებზე;

jener, jene, jenes, jene მიუთითებენ უფრო მოშორებულ
მყოფ საგნებზე ან უკვე ნაცნობზე, თქმულზე ან გაგონილზე.

Dieser Student ist fleißig, jener aber ist faul. ეს სტუდენტი
ბეჯითია, ის კი – ზარმაცი.

c) ნაცვალსახელები: **derjenige, diejenige, dasjenige, diejeni-**
gen – უმთავრესად იხმარება ქვეწყობილი წინადადების მთავარ
ნაწილში.

Ich habe denjenigen Studenten getroffen, den ich in der Uni-
versität gesehen hatte.

მე იმ სტუდენტს შევხვდი, რომელიც უნივერსიტეტში ვნახე.

d) ნაცვალსახელები **derselbe, dieselbe, dasselbe, dieselben-**
მიუთითებენ პირების ან საგნების იდენტურ ნიშან-თვისებებზე.

Er hat dasselbe Buch zweimal gelesen.

მან ერთი და იგივე წიგნი ორჯერ წაიკითხა.

e) ნაცვალსახელები **solcher, solche, solches, solche**

მიუთითებს საგნის ხარისხზე ისე, რომ არ ასახელებს მას. ის შეი-
ძლება ვიხმაროთ მხოლოდით რიცხვში განუსაზღვრელ არტიკლ-
თან ერთად. **solch ein, solch eine, solch ein.** ასეთ შემთხვევაში
იბრუნვის განუსაზღვრელი არტიკლი:

Solche Menschen gibt es überall

ასეთი ადამიანები ყველგან არიან.

Solch eine Frechheit habe ich noch nie gesehen.

ასეთი თავხედობა არასოდეს მინახავს.

Mein Freund wohnt in solch einem Haus –

ჩემი მეგობარი ასეთ სახლში ცხოვრობს.

f) ნაცვალსახელი **selbst** არ იცვლება. ის დგას იმ სიტყვის შემდეგ, რომელიც მასთან მიმართებაშია.

Hat der Student den Text **selbst** übersetzt?

სტუდენტმა თვითონ (თავად) თარგმნა ტექსტი?

4. კითხვითი ნაცვალსახელი

(Das Interrogativpronomen)

კითხვითი ნაცვალსახელებია: **wer?** ვინ? **was?** რა? **welcher?** welche? welches? რომელი?

was für ein? **was für eine?** **was für ein?** მრავლ. **was für?** **was für welche?** როგორი? რომელი?.

კითხვითი ნაცვალსახელების ბრუნება

Nom.	wer? ვინ?ვის?	was? რა? რას?
Gen.	wessen? ვისი?	wessen?რისი?
Dat.	wem? ვის?	wem? რას?
Akk.	wen?ვის?ვინ?	was? რას?რა?

კითხვითი ნაცვალსახელი: **welcher**, **welche**, **welches** იბრუნვის როგორც განსაზღვრული არტიკლი.

მხოლოდითი რიცხვი				მრავლობითი რიცხვი ყველა სქესისათვის
ბრუნვა	მამრ. სქ.	მდედრ. სქ.	საშ. სქ.	
Nom.	welcher?	welche?	welches?	welche?
Gen.	welches?	welcher?	welches?	welcher?
Dat.	welchem?	welcher?	welchem?	welchen?
Akk.	welchen?	welche?	welches?	welche?

ნაცვალსახელში **was für ein**, **was für eine**, **was für ein** იბრუნვის მხოლოდ **ein** და **eine** განუსაზღვრელ არტიკლის მსგავსად, **was für** – უცვლელი რჩება

მხოლოდითი რიცხვი				მრავლობითი რიცხვის ყველა სქესისათვის
ბრუნვა	მამრ. სქ.	მდედრ. სქ.	საშ. სქ.	
Nom.	was für ein?	was für eine?	was für ein?	was für? was für welche?
Gen.	was für eines?	was für einer?	was für eines?	was für? was für wecher?
Dat.	was für einem?	was für einer?	was für einem?	was für? was für welchen?
Akk.	was für einen?	was für eine?	was für ein?	was für? was für welche?

კითხვითი ნაცვალსახელები **wer?** ვინ? ვის? **was** რა? რას? წინადადებაში ასრულებენ ქვემდებარის ფუნქციას და იხმარება როგორც მხოლოდითი, ისე მრავლობითი რიცხვის არსებით სახელებთან მიმართებაში:

Wer schreibt einen Brief? ვინ წერს წერილს?

Der Lehrer schreibt einen Brief.

მასწავლებელი წერს წერილს

Was liegt auf dem Tisch?

რა დევს მაგიდაზე?

Auf dem Tisch liegt ein Buch

მაგიდაზე დევს წიგნი.

კითხვითი ნაცვალსახელი **wessen?** ვისი? რისი? წინადადებაში ასრულებს განსაზღვრების ფუნქციას და დგას არსებითი სახელის წინ მხოლოდით ან მრავლობით რიცხვში. არტიკლი ამ დროს არ იხმარება.

Wessen Mantel ist das?

ვისი პალტოა ეს?

Wessen Bücher sind das?

ვისი წიგნებია ეს?

Mit wessen Bruder studierst du?

ვის ძმასთან ერთად სწავლობ?

კითხვითი ნაცვალსახელები **wem?** ვის? რას? **wen?** ვის? ვინ? რას? რა? ასრულებენ წინადადებაში ირიბი დამატების და პირდაპირი დამატების ფუნქციებს, გარდა ამისა, გამოდიან წინდებულებთან ერთად და ასრულებენ შესაბამის სინტაქსურ ფუნქციებს.

Wem hast du das Buch gegeben?

ვის მიეცი წიგნი?

Bei wem wohnt deine Schwester?

ვისთან ცხოვრობს შენი და?

Wen will er sehen?

ვისი ნახვა სურს მას?

Für wen hat sie das Buch gekauft?

ვისთვის იყიდა მან წიგნი?

Was kannst du mir erzählen?

რა შეგიძლია მომიყუე?

კითხვითი ნაცვალსახელი **was?** ჩვეულებრივ წინდებულთან ერთად არ იხმარება. ასეთ შემთხვევაში გამოიყენება ნაცვალსახელური ზმნიზედები (იხ.).

2. კითხვითი ნაცვალსახელი **welcher, welche, welches** იხმარება იმ შემთხვევაში, როდესაც მსგავსი პირების ან სახელების ჯგუფიდან სურთ გამოყოფა ერთ-ერთი. პასუხი ყოველთვის განსაზღვრულ არტიკლს მოითხოვს:

Welchen Mantel kaufst du?

რომელ პალტოს ყიდულობ?

Ich kaufe den schwarzen Mantel.

ყიდულობ შავ პალტოს.

კითხვითი ნაცვალსახელი **was für ein? was für eine? was für ein?** იხმარება იმ შემთხვევაში, როდესაც სურთ შეიტყონ რომელიმე პირის ან საგნის ნიშან-თვისება (მხოლოდით რიცხვში).

პასუხი მოითხოვს განუსაზღვრელ არტიკლს. მრავლობით რიცხვში იხმარება ფორმა **was für? ან was für welche?** პასუხში არსებითი სახელი დგას არტიკლის გარეშე.

Was für ein Haus ist das?

როგორი სახლია ეს?

Das ist ein großes Haus.

ეს დიდი სახლია.

Was für Freunde hast du?

როგორი მეგობრები გყავს?

Ich habe treue Freunde.

ერთგული მეგობრები მყავს.

ნაცვალსახელი **was für ein? was für eine? was für ein** იხმარება ძახილის წინადადებებში.

Was für ein schöner Abend war das!

რა მშვენიერი საღამო იყო!

5. მიმართებითი ნაცვალსახელი (Das Relativpronomen)

მიმართებით ნაცვალსახელებს განეკუთვნება: **der, die, das** (რომელიც), **die** (რომლებიც). იშვიათ შემთხვევებში: **welcher, welche, welches** (რომელიც), **welche** (რომლებიც); ამ ფუნქციას ხანდახან ასრულებენ კითხვითი ნაცვალსახელები: **wer, was**.

მიმართებითი ნაცვალსახელების ბრუნება:

ბრუნვა	მხოლოდობითი რიცხვი			მრავლობითი რიცხვი ყველა სქესისათვის
	მამრ. სქ.	მდედრ. სქ.	საშ. სქ.	
Nom.	der	die	das	die
Gen.	dessen	deren	dessen	deren
Dat.	dem	der	dem	denen
Akk.	den	die	das	die
Nom.	welcher	welche	welches	welche
Gen.	dessen	deren	dessen	deren
Dat.	welchem	welcher	welchem	welchen
Akk.	welchen	welche	welches	welche

მიმართებითი ნაცვალსახელები რთულ ქვეწყობილ წინადადებაში დამოკიდებულ ნაწილს აკავშირებენ მთავართან და ასრულებენ იმავე სინტაქსურ ფუნქციებს, რასაც ბრუნვაში ჩასმული სახელი. შესაბამისად, მიმართებითი ნაცვალსახელი Nominativ-ში გამოდის ქვემდებარის როლში, Genitiv-ში — განსაზღვრების როლში და შეეთანხმება სქესსა და რიცხვში მთავარი წინადადების იმ არსებით სახელს, რომლის განსაზღვრაც ხდება დამოკიდებულ წინადადებაში; Dativ-ში და Akkusativ-ში მიმართებითი ნაცვალსახელი ასრულებს ირიბი და პირდაპირი დამატების ფუნქციას. მაგ.,

Der Mann, **der** dort steht, ist mein Nachbar.

კაცი, რომელიც იქ დგას, ჩემი მეზობელია.

Der Mann, **dessen** Kind hier spielt, ist mein Nachbar.

კაცი, რომლის შვილიც აქ თამაშობს, ჩემი მეგობარია.

Der Mann, **dem** ich das Buch gebe, ist mein Nachbar.

კაცი, რომელსაც წიგნს ვაძლევ, ჩემი მეზობელია.

Der Mann, **den** ich begrüße, ist mein Nachbar.

კაცი, რომელსაც ვესალმები, ჩემი მეზობელია.

მიმართებითი ნაცვალსახელისათვის წინდებულისა და შესაბამისი ბრუნვის შერჩევა განპირობებულია დამოკიდებული წინადადების ზმნის მართვით: მაგ.,

Der Mann, **auf den** ich warte, ist mein Nachbar.

კაცი, რომელსაც ველოდები, ჩემი მეზობელია.

Der Mann, **an den** ich jetzt **denke**, ist mein Nachbar.

კაცი, რომელზედაც ახლა ვფიქრობ, ჩემი მეზობელია.

6. განუსაზღვრელობითი და უარყოფითი ნაცვალსახელები (Das Indefinitpronomen)

განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელი შეიძლება იყოს დადებითი და უარყოფითი:

ა) დადებითი ნაცვალსახელებია: **man, einer, jemand, etwas, jeder, jedermann, mancher, etlicher, alle(s), viele, wenige, einige, mehrere.**

ბ) უარყოფითი ნაცვალსახელებია: **niemand, kein, nichts.**

1. ნაცვალსახელი **man** აღნიშნავს წინადადებაში დაუკონკრეტებელ პირს ან პირებს, ასრულებს ქვემდებარის ფუნქციას და აქვს მხოლოდ Nominativ-ის ფორმა. Akkusativ-ისა და Dativ-ისათვის იგი იყენებს **ein**-ის ფორმებს. Genitiv-ის ფორმა არ გააჩნია.

Nom. **man**

Gen. —

Dat. **einem**

Akk **einen**

ზმნა — შემასმენელი **man**-ის შემდეგ დგას მხოლოდითი რიცხვის III პირში. ქართულად ითარგმნება:

ზმნით მრავლობით რიცხვის III პირში:

Man hat mir einen Brief geschrieben

წერილი მომწერეს.

ზმნით მხოლოდითი რიცხვის II პირში ან არსებითი სას-
ელით: „კაცი“, „ადამიანი“.

Wenn man sich gut auf die Prüfung vorbereitet, so bekommt man eine Fünf.

თუ გამოცდისათვის კარგად მოემზადები, ხუთს მიიღებ ან: თუ კაცი (ადამიანი) გამოცდისათვის კარგად მოემზადება, ხუთიანს მიიღებს.

Was man gern tut, das fällt einem nicht schwer

თუ კაცი რამეს სიამოვნებით აკეთებს, მას ეს საქმე არ ეძნელება.

“Man” ნაცვალსახელი მოდალურ ზმნებთან ითარგმნება უპირო წინადადებით:

man muß – საჭიროა, აუცილებელია

man kann – შეიძლება

man darf – ნებადართულია

man darf nicht – არ შეიძლება

2. ნაცვალსახელი **Einer, eine, eines** ნიშნავს ერთი, ერთ-ერთი; თუ მის წინ დგას განსაზღვრული არტიკლი, იგი იბრუნვის სუსტი ბრუნებით, თუ იხმარება უარტიკლოდ, მაშინ ძლიერ ბრუნებით.

Einer ხშირად დგას **ander**-თან ერთად.

Einer für alle und alle für einen

ერთი ყველასთვის და ყველა ერთისთვის.

Der Mann sah weder **den einen** noch **den anderen** an.

კაცმა არც ერთს შეხედა და არც მეორეს

ნაცვალსახელი **einer** ხშირად დგას მრავლობითი რიცხვის Genitiv-თან ერთად, მაშინ იგი ითარგმნება „ერთ-ერთი ... მათგანი“.

Er ist **einer der besten** Studenten

ის ერთ-ერთი საუკეთესო სტუდენტია.

ამავე მნიშვნელობით შეიძლება გამოყენებულ იქნეს von+ Dat. Pl.

Ich habe **eine** von diesen Städten **besichtigt**
მე დავათვალიერე ერთ-ერთი ამ ქალაქთაგანი.

3. **ნაცვალსახელი jemand** აღნიშნავს მამრობითი ან
მდედრობითი სქესის დაუკონკრეტებელ პირს და ქართულად
ითარგმნება: „ვინმე“, „ვიღაც“. მას აქვს ბრუნების ორი ფორმა:

N. jemand

G. jemandes

D. jemandem/ jemand

A. jemanden/jemand

Hat mich **jemand** angerufen?

ვინმემ დამირეკა?

Er hat in der Universität **jemanden** (jemand) getroffen

ის უნივერსიტეტში ვიღაცას შეხვდა.

4. **ნაცვალსახელი etwas** ფორმაუცვლელია. იგი ცვლის უსუ-
ლო საგანს ან აბსტრაქტულ ცნებას და ქართულად ითარგმნება:
„რაღაც“, „რამე“. შესაძლოა ამ ნაცვალსახელს წინ უძლოდეს სი-
ტყვა „irgend“ მნიშვნელობის გასაძლიერებლად, რაც თარგმანში
არ ჩანს (ნაწილაკი irgend ცალკე იწერება):

Liegt auf dem Tisch **etwas**?

დევს მაგიდაზე რამე?

So **etwas** habe ich nie gehört

ასეთი რამ არასოდეს მსმენია.

Gib mir irgend **etwas** zu lesen!

მომეცი რამე წასაკითხად!

ნაცვალსახელი „**etwas**“ გამოხატავს აგრეთვე განუსაზღვრელ
(მცირე) რაოდენობას და ითარგმნება: „ცოტა“, „ცოტ-ცოტა“.

Er **spicht etwas** Spanisch ის ცოტ-ცოტას ლაპარაკობს ეს-
პანურად.

Er **აქ etwas** trockenes Brot

მან ცოტა ხმელა პური შეჭამა.

5. ნაცვალსახელი „jeder“ (jedermann – მოძველებული ფორმა) ნიშნავს „ყოველი“ „თითოეული“, „ყველა“ და მიმართებაში როგორც პირებთან, ასევე საგნებთან. მრავლობით რიცხვში არ იხმარება, მას აქ ცვლის ნაცვალსახელი „alle.“

	maskulin	feminin	neutral
N.	jeder (jedermann)	jede	jedes
G.	jedes (jedermanns)	jeder	jedes
D.	jedem (jedermannem)	jeder	jedem
Akk.	jeden (jedermannen)	jede	jedes

Jeder Student arbeitete fleißig

თითოეული (ყოველი) სტუდენტი ბეჯითად მუშაობდა.

Jeder Mensch muss sterben

ყველა ადამიანი მოკვდავია.

კონსტრუქციაში **von** ან **unter** + არსებითი სახელი მრავ. რიცხვის Dativ-ში, „jeder“ გამოხატავს მთელის ნაწილს.

Jeder von den Studenten war im Hörsaal – სტუდენტთაგან ყველა აუდიტორიაში იყო.

Jeder von uns (unter uns) war dazu bereit – ყოველი ჩვენთაგანნი მზად იყო ამისთვის.

6. ნაცვალსახელი **mancher** – „ზოგიერთი“, „ზოგი ვინმე“, „ზოგი რამ“, „სხვა“ ცვლის ზედსართავ სახელს ან არსებით სახელს

	მხოლოდობითი რიცხვი			მრავლობითი რიცხვი ყველა სქესისათვის
	მამრ.	მდედრ.	საშ.	
N.	mancher	manche	manches	manche
G.	manches	mancher	manches	mancher
D.	manchem	mancher	manchem	manchen
Akk.	manchen	manche	manches	manche

7. უპირო ნაცვალსახელი
(Unpersönliches Pronomen)

უპირო ნაცვალსახელი es წინადადებაში გამოდის:

1) ბუნების მოვლენების აღმნიშვნელ ზმნებთან

მაგალითად;

es schneit — თოვს

es regnet — წვიმს

es hagelt — სეტყვა მოდის

es donnert — ჭექა-ქუხილია

es dunkelt — ბნელდება

es ist kalt — ცივა

es ist heiß — ცხელა

es wird Abend — საღამოვდება

2) ფიზიკური შეგრძნებებისა და გუნება-განწყობილების აღმნიშვნელ ზმნებთან. Es ნაცვალსახელი ღვას მხოლოდ თბრობითი წინადადების დასაწყისში პირდაპირი სიტყვითი წყობის დროს. ინვერსიული სიტყვითი წყობის დროს es ნაცვალსახელი აღარ იხმარება.

Es hungert mich } მშია
Mich hungert }

Es bangt mir } მეშინია
Mir bangt }

3) ხდომილების აღმნიშვნელ ზმნებთან:

geschehen, sich ereignen, glücken, misslingen, missglücken,
sich treffen.

Es ist eine Panne geschehen

ავარია მოხდა

Es trifft sich gut.

ეს ძალიან დროულა

4) უკუქცევით ზმნებთან:

Hier fährt es sich gut.

აქ კარგია მგზავრობა.

Auf dem Lande lebt es sich gut.

სოფელში კარგია ცხოვრება.

5) უპირო პასივთან (იხ. უპირო პასივი).

8. ნაცვალსახელური ზმნიზედა (Das Pronominaladverb)

ნაცვალსახელური ზმნიზედები წარმოადგენენ ზმნიზედისა და წინდებულის ერთობლიობას და მჭიდროდ არიან დაკავშირებული ზმნის მართვასთან.

არსებობს ორი სახის ნაცვალსახელური ზმნიზედა:

1. კითხვითი,

2. ჩვენებითი;

1. კითხვითი ნაცვალსახელური ზმნიზედა იწარმოება კითხვითი ნაცვალსახელით **wo** + წინდებული (რომელიც იწყება თანხმოვნით) ან **wor** + წინდებული (რომელიც იწყება ხმოვნით); მაგ.,

wo+von=wovon

wor+an=woran

wo+zu=wozu

wor+auf=worauf

wo+mit=womit

wor+in=worin

wo+durch=wodurch

wor+um=worum

wo+nach=wonach

wor+über=worüber

wo+für=wofür

wor+aus=woraus

2. ჩვენებითი ნაცვალსახელური ზმნიზედა იწარმოება ადგილის ზმნიზედით **da** + წინდებული ან **dar** + წინდებული;

da+von=davon

dar+an=daran

da+zu=dazu

dar+auf=darauf

da+mit=damit

dar+in=darin

da+durch=dadurch

dar+um=darum

da+nach=danach

dar+über=darüber

da+für=dafür

dar+aus=daraus

როგორც აღვნიშნეთ, ნაცვალსახელური ზმნიზედების ხმარება დაკავშირებულია ზმნის მართვასთან. ისინი ცვლიან წინდებულის უსულო არსებით სახელებს და ითარგმნებიან ზმნის მართვის მიზნის მიხედვით;

აღსანიშნავია ისიც, რომ სულიერ სახელებთან იხმარება შესაბამისი ბრუნვის კითხვა, რომელიც, ასევე, ზმნის მიერ მართულ წინდებულთანაა დაკავშირებული; მაგალითად:

warten = N+ auf (Akk)

Worauf wartest du?

რას ელოდები? (უსულო)

Ich warte **auf** den Zug.

მატარებელს ველოდები (უსულო).

Ich warte **darauf**.

მას (მატარებელს) ველოდები (უსულო).

Auf wen wartest du?

ვის ელოდები? (სულიერი).

Ich warte **auf** den **Freund**.

ველოდები მეგობარს (სულიერი).

Ich warte **auf** ihn.

ველოდები მას (მეგობარს) (სულიერი).

sich interessieren = N+für (Akk).

Wofür interessieren Sie sich?

რა გაინტერესებთ? (უსულო).

Ich interessiere mich **für** die **Landeskunde**.

მაინტერესებს ქვეყანათმცოდნეობა (უსულო).

Ich interessiere mich **darauf**.

მაინტერესებს ეს (ქვეყანათმცოდნეობა).

Für wen interessieren Sie sich?

ვინ გაინტერესებთ? (სულიერი).

Ich interessiere mich **für** diesen **Maler**.

მაინტერესებს ეს მხატვარი (სულიერი).

Ich interessiere mich **für** ihn.

მაინტერესებს იგი (ეს მხატვარი).

§ 4. წინდებული (Die Präposition)

წინდებული წინადადებაში ერთმანეთთან აკავშირებს სიტყვებს და გამოხატავს მათ შორის მიმართებებს. ეს მიმართებები შეიძლება იყოს სივრცობრივი, დროითი, პირობითი, მიზნობრივი, მიზეზობრივი და სხვ.

გერმანულ ენაში წინდებულთა უმრავლესობა მრავალმნიშვნელოვანია, ამიტომ აქ მხოლოდ მათ ძირითად და ყველაზე გავრცელებულ მნიშვნელობებს განვიხილავთ.

ცნობილია, რომ **Nominativ**-ის გარდა, რომელიც ქვემდებარის ფუნქციას ასრულებს, ყველა დანარჩენ ბრუნვას აქვს თავისი წინდებული.

მაშასადამე, შესაბამისი წინდებულები გააჩნიათ **Dativ-Akkusativ**-ს, რომლებიც ცნობილია ე.წ. ზიარი წინდებულების სახელწოდებით, და, ცალ-ცალკე **Dativ**-ს, **Akkusativ**-ს და **Genitiv**-ს.

I. Dativ - Akkusativ-ის წინდებულება:

an, auf, in, vor, neben, hinter, unter, zwischen, über

ამ წინდებულებისთვის ბრუნვის შერჩევა დამოკიდებულია ზმნა-შემასმენელის მნიშვნელობაზე.

1. თუ შემასმენელი გამოხატავს, დინამიურ მოძრაობას, რომელსაც ასრულებს ქვემდებარე წინადადების რომელიმე წევრის მიმართ, ხოლო შემასმენელს დაესმის კითხვა **wohin?** სად? საით?, მაშინ წინდებული მოითხოვს სახელს **Akkusativ**-ში.

2. თუ შემასმენელი გამოხატავს სტატიკურ მდგომარეობას, რომელშიც იმყოფება ქვემდებარე, ხოლო შემასმენელს დაესმის კითხვა: **wo?** სად?, მაშინ წინდებული მოითხოვს სახელს **Dativ**-ში. უნდა აღინიშნოს, რომ ყველა ზიარი წინდებული ადგილის აღნიშვნელი წინდებულია.

ა) წინდებული **an**-ზე (ვერტიკალურად), თან;

Er hängt das Bild an die Wand (wohin? Akk.)

ის ჰკიდებს სურათს კედელზე.

Wir setzen uns **an den Tisch** (wohin? Akk.)

ჩვენ ვსხდებით მაგიდასთან.

Das Mädchen hängt die Lampe **an die Decke** (wohin? Akk.)

გოგონა ჰკიდებს ნათურას ჰერზე.

Der Schrank steht **an der Wand** (wo? Dat.)

კარადა კედელთან დგას.

Das Bild hängt **an der Wand** (wo? Dat.)

სურათი კედელზე ჰკიდია.

Batumi liegt **am Schwarzen Meer**. (wo? Dat.)

ბათუმი შავ ზღვასთან მდებარეობს.

ბ) წინდებული **auf-**ზე (პორიზონტალურად), -ში;

Er legt das Buch **auf den Tisch** (wohin? Akk.)

ის წიგნს მაგიდაზე დებს.

Mein Nachbar fährt **aufs Land** (wohin? Akk.)

ჩემი მეგობარი სოფელში მიდის.

Das Buch liegt **auf dem Tisch** (wo? Dat.)

წიგნი მაგიდაზე დევს.

Er wohnt **auf dem Lande** (wo? Dat.)

ის სოფელში ცხოვრობს.

გ) წინდებული **in** -ში

Er legt das Buch **in den Schrank** (wohin? Akk.)

ის წიგნს კარადაში დებს.

Die Kinder gehen **in die Schule** (wohin? Akk.)

ბავშვები სკოლაში მიდიან.

Das Buch liegt **im Schrank** (wo? Dat.)

წიგნი კარადაში დევს.

Die Kinder sind **in der Schule** (wo? Dat.)

ბავშვები სკოლაში არიან.

დ) წინდებული **vor** -წინ.

Der Schauspieler tritt **vor den Vorgang** (wohin? Akk.)

მსახიობი ფარდის წინ გამოდის.

Das Mädchen stellte sich **vor die Freundin** (wohin? Akk.)

გოგონა მეგობრის წინ დადგა.

Das Taxi steht **vor dem Hof** (wo? Dat.)

ტაქსი ეზოს წინ დგას.

Das Kind sitzt **vor dem Vater** (wo? Dat.)

ბავშვი მამის წინ ზის.

ე) წინდებული **neben** — გვერდით, გვერდზე.

Ich setze das Kind **neben die Mutter** (wohin? Akk.)

მე ბავშვს დედის გვერდით ვსვამ.

Sie stellt die Lampe **neben das Bett** (wohin? Akk.)

ის ლამპას საწოლის გვერდით დგამს..

Die Lampe steht **neben dem Bett** (wo? Dat.)

ლამპა საწოლის გვერდით დგას.

Die Kind sitzt **neben der Mutter** (wo? Dat.)

ბავშვი დედის გვერდით ზის.

ვ) წინდებული **hinter** — უკან

Der Junge setzt den Hund **hinter den Baum** (wohin? Akk.)

ბიჭი ძაღლს ხის უკან სვამს.

Er stellt sich **hinter die Treppe** (wohin? Akk.)

ის კიბის უკან დგება.

Der Hund sitzt **hinter dem Baum** (wo? Dat.)

ძაღლი ხის უკან ზის.

Er steht **hinter der Treppe** (wo? Dat.)

ის კიბის უკან დგას.

ზ) წინდებული **unter** — ქვეშ

Das Mädchen setzte die Katze **unter den Tisch** (wohin? Akk.)

გოგონამ კატა მაგიდის ქვეშ დასვა.

Die Frau legte den Teppich **unter den Sessel** (wohin? Akk.)

ქალმა ხალიჩა სავარძლის ქვეშ დააფინა.

Die Katze sitzt **unter dem Tisch** (wo? Dat.)

კატა მაგიდის ქვეშ ზის.

Der Teppich liegt **unter dem Sessel** (wo? Dat.)

ხალიჩა სავარძლის ქვეშ აფენია.

თ) წინდებული **zwischen** — შორის

Sie stellte den Kühlschrank **zwischen den Tisch** und den Gasherd (wohin? Akk.)

მან მაცივარი მაგიდასა და გაზქურას შორის დადგა.

Die Frau legte den Teppich **zwischen den Sessel** und das Sofa (wohin? Akk.)

ქალმა ხალიჩა სავარძელსა და ტახტს შორის დააფინა.

Der Kühlschrank steht **zwischen dem Tisch** und dem Gasherd (wo? Dat.)

მაცივარი დგას მაგიდასა და გაზქურას შორის

Der Teppich liegt **zwischen dem Sessel** und dem Sofa (wo? Dat.)

ხალიჩა აფენია სავარძელსა და ტახტს შორის.

ი) წინდებულ **über** — თავზე, ზემოთ, ზე

Ich hänge die Lampe **über den Tisch** (wohin? Akk)

ნათურას მაგიდის თავზე კვიდებ.

Der Hund springt **über den Zaun** (wohin? Akk)

ძაღლი ღობეზე ხტება.

Die Lampe hängt **über dem Tisch** (wo? Dat.)

ნათურა ჰკიდია მაგიდის თავზე.

Das Flugzeug kreist **über der Stadt** (wo? Dat.)

თვითმფრინავი ქალაქს თავს დასტრიალებს.

II. Dativ -ის ყველაზე გავრცელებული წინდებულებია:

mit, nach, bei, zu, seit, aus, außer, von,

entgegen, gegenüber, dank, gemäß,

entsprechend, samt, zufolge, zuliebe

1) წინდებულ **mit** — (ვინმესთან) ერთად, რამით

Er fährt **mit den Eltern** nach Berlin

ის მშობლებთან ერთად ბერლინში მიემგზავრება.

Sie schreibt **mit dem Kugelschreiber**

ის საწერი პასტით წერს.

Ich öffnete die Tür **mit einem Schlüssel** — კარი გასაღებით გა-

ვალე.

2) წინდებული nach—ში, სკენ (ქალაქების, ქვეყნების, კონტინენტების და სამყაროს აღმნიშვნელ სახელებთან მიმართულების გამოსახატავად. იხ. არტიკლის ხმარება გეოგრაფიულ სახელებთან); შემდეგ; მიხედვით;

Mein Freund ist nach England gefahren.

ჩემი მეგობარი ინგლისში წავიდა.

მაგრამ: Wir fahren in die Türkei.

ჩვენ თურქეთში მივდივართ.

Die Expedition reist nach Norden.

ექსპედიცია ჩრდილოეთისკენ მიემგზავრება.

nach უარტიკლოდ იხმარება რელიგიური დღესასწაულების, თვეებისა და კვირის დღეების აღნიშვნისას:

Nach Ostern möchte er die Eltern besuchen.

აღდგომის შემდეგ მას მშობლების მონახულება სურს.

Nach Mittwoch bin ich frei.

ოთხშაბათის შემდეგ თავისუფალი ვარ

Ich schreibe meine Arbeit nach diesem Autor.

ჩემს სამუშაოს ამ ავტორის მიხედვით ვწერ

3) წინდებული bei —თან, ში, დროს (სას)

Er war beim Arzt.

ის ექიმთან იყო.

Ich arbeitete bei einer Firma.

მე ერთ ფირმაში ვმუშაობდი.

Der Junge war damals beim Militär

ყმაწვილი იმხანად ჯარში იყო.

Er hilft der Mutter bei der Arbeit

ის დედას მუშაობისას ეხმარება.

4) წინდებული zu —თან, სკენ (გადაადგილებას სივრცეში), ში, დროს (სას)

Warum gehst du nicht zum Arzt?

რატომ არ მიდიხარ ექიმთან?

Er schwimmt zu der Insel hinüber.

ის კუნძულისკენ მიცურავს.

Zu Weihnachten bleiben wir zu Hause

შობის დროს (შობაზე) შინ ვრჩებით.

Zu dieser Zeit war ich in der Universität.

ამ დროს მე უნივერსიტეტში ვიყავი.

მყარ გამოთქმებში:

zu Hause sein – შინ ყოფნა

zu Besuch kommen – სტუმრად მოსვლა.

zu Fuss gehen – ფეხით სიარული

zu Mittag | zu Abend essen – სადილობა, ვახშობა

zu Bett gehen – დასაძინებლად წასვლა

zu Ende sein – დამთავრება

5) **წინდებული seit** – ამ დროის შემდეგ, ამ დროიდან

მოყოლებული; (იხმარება არტიკლით ან უარტიკლოდ)

Seit diesem Tag war er verschwunden

ამ დღის შემდეგ ის გაქრა.

Seit einem Monat warte ich auf meinen Freund

ერთი თვეა, ჩემს მეგობარს ველოდები.

Seit Dienstag ist sie krank

სამშაბათიდან მოყოლებული ის ავად არის.

6) **წინდებული aus** – დან (გამოხატავს მოძრაობას შიგნიდან

გარეთ და წარმომავლობას საიდანმე), -სგან, რაღაცისგანაა (რაიმე

მასალისაგანაა):

Er trat aus dem Zimmer.

ის ოთახიდან გამოვიდა.

Das Mädchen nahm das Buch aus der Schublade.

გოგონამ უჯრიდან ამოიღო წიგნი.

Diese Familie stammt aus Italien.

ეს ოჯახი წარმოშობით იტალიიდანაა.

Dieses Bild ist aus dem 18 Jahrhundert.

ეს სურათი მე-18 საუკუნისაა (წარმოშობით)

Sie übersetzt aus dem Georgischen ins Deutsche.

ის ქართულიდან გერმანულად თარგმნის.

Der Ring ist aus Gold.

ბეჭედი ოქროსია.

7) **წინდებული ausser** —გარდა;

Dort war niemand, **außer einem Mädchen**

იქ არავინ იყო, ერთი გოგონას **გარდა**.

Außer Milch trinkt das Kind nichts.

რძის **გარდა** ბავშვი არაფერს არ სვამს.

8) **წინდებული von** —დან (ადგილის და დროის მნიშვნელობით), სგან, შესახებ, მიერ (პასივის ფორმაში), ნათესაობითი ბრუნვის შემცველი კუთვნილების გამოსახატავად, როდესაც Genitiv-ი უარტიკლოდ იხმარება.

Er ist gerade **von Schottland** zurückgekommen.

იგი ეს — ესაა შოტლანდიიდან დაბრუნდა.

Vom Bahnhof geht er immer zu Fuss nach Hause.

სადგურიდან იგი ყოველთვის ფეხით მიდის შინ.

Vom 14.05. haben wir Ferien.

14.05- დან არდადეგები გვაქვს.

Sie sprechen **von diesem** Thema.

ისინი ამ თემაზე ლაპარაკობენ.

Das Gebäude wurde **von den Arbeitern** gebaut.

შენობა მუშების მიერ იქნა აშენებული (=მუშებმა ააშენეს).

Man hört den Lärm **von Motoren**

ისმის ძრავების ხმაური.

9) **წინდებული entgegen** — საპირისპიროდ, საწინააღმდეგოდ (შესაძლოა იდგეს სახელის შემდეგაც).

Entgegen den Erwartungen hat er die Prüfungen gut abgelegt.

მოლოდინის საპირისპიროდ მან გამოცდები კარგად ჩააბარა.

Meiner Vorstellung entgegen hat er nicht studiert.

ჩემი წარმოდგენის საწინააღმდეგოდ მან არ ისწავლა.

10). **წინდებული gegenüber-** პირდაპირ, მოპირდაპირე მხარეს (გამოხატავს ადგილმდებარეობას.), მიმართ (შესაძლოა იდგეს სახელის შემდეგაც):

Gegenüber der Schule gibt es eine Post

სკოლის პირდაპირ არის ფოსტა.

Dem Haus gegenüber steht ein Baum

სახლის პირდაპირ დგას ხე.

Den Bitten seines Sohnes gegenüber blieb der Vater hart.

შვილის თხოვნის მიმართ მამა მკაცრი დარჩა.

11) წინდებული **dank** – წყალობით; (იხმარება Genitiv-თანაც).

Dank dem Fleiß (des Fleißes) hat er die Prüfung bestanden

სიბეჯითის წყალობით მან გამოცდა ჩააბარა.

Dank deiner Aufmerksamkeit konnte ich diese Schwierigkeit überwinden

შენი ყურადღების წყალობით შევძელი ამ სიძნელის გადალახვა.

12) წინდებული **gemäß** – თანახმად, შესაბამისად (შესაძლოა იდგეს სახელის შემდეგაც).

Gemäß dem Gesetz ist der Angeklagte schuldig.

კანონის თანახმად ბრალდებული დამნაშავეა.

Dem Vorschlag des Richters gemäß sollten die Zeugen anwesend sein.

მოსამართლის წინადადების შესაბამისად მოწმეები იქ უნდა ყოფილიყვნენ.

შენიშვნა: იხმარება უმთავრესად იურიდიულ ტექსტებში

13) წინდებული – **entsprechend** – შესაბამისად, თანახმად (შესაძლოა იდგეს სახელის შემდეგაც).

Entsprechend meiner Vorstellung waren die Sehenswürdigkeiten dieses Landes sehr interessant.

ჩემი წარმოდგენის შესაბამისად ამ ქვეყნის ღირშესანიშნაობები ძალიან საინტერესო იყო.

Er hat seiner Ansicht entsprechend gehandelt.

იგი თავისი თვალსაზრისის შესაბამისად მოიქცა.

14) წინდებული **samt** – ერთად

Er kam samt seinen drei Kindern.

ის თავის სამ შვილთან ერთად მოვიდა.

15) წინდებული **zufolge** – შესაბამისად, თანახმად (უმთავრესად სახელის შემდეგ).

Der Diagnose des Arztes zufolge kann sie in zwei Wochen geheilt werden.

ექიმის დიაგნოზის თანახმად ის შეიძლება ორ კვირაში გათკურნოს.

16) **წინდებული zuliebe** – გულისთვის (უმთავრესად სახელის შემდეგ).

Das habe ich **dem Kind zuliebe** gemacht.

ეს მე ბავშვის გულისთვის გავაკეთე.

III. Akkusativ-ის წინდებულება:

durch, für, ohne, um, gegen, wider, entlang, bis

1) **წინდებული durch** – გავლით, ზე, ში, მიერ, საშუალებით, წყალობით

Die Kinder gingen **durch** den Wald.

ბავშვები ტყეზე გავლით მიდიოდნენ.

Wir bummeln **durch** die Stadt.

ჩვენ ქალაქში ვსეირნობთ.

Die Entdeckung Amerikas **durch** Kolumbus.

ამერიკის აღმოჩენა კოლუმბის მიერ.

Das Schiff wurde **durch ein Torpedo** versenkt.

გემი ჩაძირულ იქნა ტორპედოს საშუალებით.

Ich bin am Leben **durch dich** geblieben.

ცოცხალი შენის წყალობით გადავრჩი.

2) **წინდებული für** – სთვის, ში, აღ, შედარებით (კვალობაზე).

Die Mutter kaufte ein Kleid **für die Tochter**.

დედამ ქალიშვილისთვის კაბა იყიდა.

Für den Wagen bekam er nur wenig Geld.

მანქანაში მან ცოტა ფული აიღო.

Die Frau kaufte zwei Kilo Äpfel **für einen Euro**.

ქალმა ორი კილო ვაშლი ერთ ევროდ იყიდა.

Für sein Alter ist das Kind gut entwickelt.

თავისი ასაკის კვალობაზე (ასაკისთვის, ასაკთან შედარებით) ბავშვი კარგად არის განვითარებული.

3) **წინდებული ohne** – გარეშე (უ), გარდა (არსებითი სახელი უმთავრესად არტიკლის გარეშე დგას);

Er ging **ohne Mantel** aus.
ის უპალტოდ გავიდა გარეთ.

Das Zimmer kostet **ohne Frühstück** 10 Euro.
ოთახი საუზმის გარეშე 10 ევრო ღირს.

Er fährt **ohne seine Kinder** in den Urlaub
ის შვებულებაში ბავშვების გარეშე მიდის.

Ohne die Kinder waren es fünf Gäste ბავშვების გარდა (კიდევ) ხუთი სტუმარი იყო.

4. **წინდებული um** – გარშემო; ში; მიახლოებითი დროის აღსანიშნავად; ზუსტი საათის აღსანიშნავად;

Der Junge läuft **um einem Baum**.
ბიჭი დარბის ხის გარშემო.

Die Studenten versammelten sich **um den Dozenten**.
სტუდენტები დოცენტის გარშემო შეიკრიბნენ.

Dieses Haus ist **um 1900** erbaut.
ეს სახლი დაახლოებით 1900 წელსაა აშენებული.

Kommen Sie bitte **um 3 Uhr** zu mir!
მოდით ჩემთან 3 საათზე!

5) **წინდებული gegen** – წინააღმდეგ; (რალაცის) მიმართულებით; (გინმესთან, რამესთან) შედარებით; დაახლოებით (დროის აღსანიშნავად)

In der Diskussion waren alle **gegen den Direktor**;
კამათის დროს ყველა დირექტორის წინააღმდეგი იყო;

Sie kämpften **gegen den Feind**.
ისინი მტრის წინააღმდეგ იბრძოდნენ.

Das Auto fuhr **gegen einen Baum**
მანქანა ხის მიმართულებით (ხისკენ) მიდიოდა.

Gegen seine Schwester ist er klein.
თავის დასთან შედარებით ის (ბიჭი) პატარაა.

Gegen gestern ist es heute kalt.
გუშინდელთან შედარებით დღეს ცივა.

Der Zug kommt **gegen** 2 Uhr an.

მატარებელი დაახლოებით 2 საათზე ჩამოვა.

6) **წინდებული wider** – წინააღმდეგ, საწინააღმდეგოდ, საპირისპიროდ (იხმარება ამაღლებული ან ოფიციალური სტილის გამოსახატავად).

Die Bürger haben **wider** das Gesetz gehandelt.

მოქალაქეები კანონსაწინააღმდეგოდ მოიქცნენ.

Wider Erwarten kam er pünktlich.

მოლოდინისდა საპირისპიროდ იგი ზუსტად მოვიდა.

7) **წინდებული entlang** – გასწვრივ, გაყოლებით, ზე, ში. (ხშირად სახელის შემდეგ)

Den Weg entlang stehen schon Bäume.

გზის გასწვრივ დგას ლამაზი ხეები.

Das Schiff fährt **den Fluss entlang**.

გემი მიდის მდინარის გაყოლებით.

Wir wandern **die Strasse entlang**.

ჩვენ ვსეირნობთ ქუჩის გაყოლებით.

შენიშვნა: წინდებულები **entlang** იშვიათად გვხვდება

Dativ-თან და Genitiv-თანაც.

dem Weg entlang

entlang des Weges

8) **წინდებული bis** – მდე (გამოხატავს დროს ან ადგილს, უარტიკლოდ):

Bis Batumi sind es noch etwa 200 Kilometer.

ბათუმამდე კიდევ 200 კმ-ია.

Von 12 bis 14 Uhr bin ich nicht zu Hause.

12-დან 2 საათამდე სახლში არ ვიქნები.

შენიშვნა: წინდებული **bis** ხშირად იხმარება Akkusativ-ის ან Dativ-ის წინდებულებთან ერთად. ამ დროს იგი ინარჩუნებს თავის ლექსიკურ მნიშვნელობას, ხოლო სახელი დგას იმ ბრუნვაში, რომელსაც მოითხოვს ამ წინდებულის მეწყვილე წინდებული:

Der Zirkus war **bis auf den** letzten Platz ausverkauft.

ცირკის ბილეთები ბოლო ადგილამდე გაყიდული იყო.

Kannst du nicht bis nach dem Essen warten?

არ შეგიძლია ჭამის დამთავრებამდე მოიცადო?

Ich will dich bis zum Bahnhof begleiten.

მინდა სადგურამდე გაგაცილო.

IV. Genitiv-ის წინდებულებია:

(an)statt, außerhalb, diesseits, infolge, innerhalb, jenseits, längs, mittels, oberhalb, trotz, ungeachtet, unterhalb, unweit, unfern, wegen.

1) წინდებული (an)statt-ნაცვლად, მაგიერ, მაგივრად.
Statt eines Kühlschranks kauften sie eine Waschmaschine
მაცივრის ნაცვლად მათ სარეცხი მანქანა იყიდეს.

(An)statt der Freundin fuhr Inge nach Berlin
მეგობრის მაგივრად ინგე წავიდა ბერლინში.

2. წინდებული außerhalb — გარეთ;
Das Haus befindet sich außerhalb der Stadt
სახლი ქალაქგარეთ მდებარეობს.

3) წინდებული diesseits — აქეთა მხარეს, გამოლობა
Wir sind diesseits des Flusses geblieben.
ჩვენ მდინარის გამოლობა დავრჩით.

4) წინდებული infolge — შედეგად;
Infolge eines Unfalls konnte er nicht mehr arbeiten.
უბედური შემთხვევის შედეგად მას მუშაობა აღარ შეეძლო

5) წინდებული innerhalb-შიგ, შიგნით, ში.
Innerhalb des Gebäudes darf man nicht rauchen.
შენობის შიგნით (შენობაში) მოწვევა არ შეიძლება.

6) წინდებული jenseits — იქითა მხარეს, გაღმა, გადაღმა
Der Berg befindet sich jenseits der Grenze.
მთა მდებარეობს საზღვრის გადაღმა (იქითა მხარეს).

7) წინდებული längs — გასწვრივ, გაყოლებით.
Längs der Straße standen Autos.
ქუჩის გასწვრივ მანქანები იდგა

შენიშვნა: **längs** იშვიათად Dativ-საც მოითხოვს
Längs dem Park პარკის გაყოლებით

Längs dem Haus სახლის გასწვრივ

8) წინდებული **laut** – თანახმად, შესაბამისად

Laut dieses Gesetzes war das verboten

ამ კანონის თანახმად ეს აკრძალული იყო

შენიშვნა: **laut** Dativ-თანაც გვხვდება

Laut deinen Worten შენი სიტყვების თანახმად.

9) წინდებული **mittels** – საშუალებით, დახმარებით

Wir haben die Tür mittels eines Gerätes geöffnet.

კარი ხელსაწყოთა საშუალებით გავაღეთ.

10) წინდებული **oberhalb** – ზევით, ზემოთ

Oberhalb des Ladens brach ein Feuer aus.

მაღაზიის თავზე ცეცხლი გაჩნდა.

11) წინდებული **trotz** – მიუხედავად

Trotz des schlechten Wetters gingen wir spazieren.

ცუდი ამინდის მიუხედავად სასეირნოდ წავედით.

შენიშვნა: **trotz** იშვიათად Dativ-თანაც დგას.

Trotz dem Verbot des Vaters

მამის აკრძალვის მიუხედავად.

12) წინდებული **ungeachtet** – მიუხედავად

Ungeachtet der Schwierigkeiten hat sie die Arbeit abgeschlossen

მიუხედავად სიძნელებისა, მან სამუშაო დაასრულა.

13) წინდებული **unterhalb** – ქვევით, ქვემოთ

Das Feuer brach unterhalb des zweiten Stockwerks aus.

ცეცხლი მეორე სართულის ქვემოთ გაჩნდა.

14) წინდებული **unweit, unfern** – ახლოს, შორიახლოს

Unweit des Flusses wird eine Stadt gebaut

მდინარის ახლოს ქალაქი შენდება.

15) წინდებული **wegen** – გამო

Wegen des Frostes heizen wir häufiger

ყინვის გამო ღუმელს უფრო ხშირად ვანთებთ.

V. ორმაგი წინდებულები

ორმაგი წინდებულები შედგება ორი დამოუკიდებელი წინდებულისგან, რომელთაგან მხოლოდ ერთ-ერთი მათგანი ითარგმნება. ამ წინდებულებთან მდგარი არსებითი სახელის ბრუნვა უმთავრესად დამოკიდებულია მეორე წინდებულზე.

bis zum 1. September – პირველ სექტემბერამდე

bis zum Ende des Winters – ზამთრის ბოლომდე

bis vor kurzer Zeit – ვიდრე ბოლო დრომდე

bis in die Nacht – ვიდრე ღამემდე

bis zu 100 Euro – 100 ევრომდე

bis zum Kaukasus – კავკასიონამდე

in 10 bis 15 Tagen – 10-15 დღემდე (განმავლობაში)

innerhalb von einem Jahr – ერთ წლის განმავლობაში

von diesem Standpunkt aus – ამ თვალსაზრისით

von Kindheit an – ბავშვობიდან

§ 5. ზედსართავი სახელი

(Das Adjektiv)

ზედსართავი სახელი აღნიშნავს საგნის ნიშან-თვისებას და ხარისხს; იგი იხმარება მოკლე ანუ ფორმაუცვლელი და ფორმაცვალეზადი სახით.

ფორმაცვალეზადი ზედსართავი სახელი ჩვეულებრივ დგას არსებითი სახელის წინ და ეთანხმება მას ბრუნვაში, სქესსა და რიცხვში. მაგ.,

das kleine Haus პატარა სახლი

ein kluger Junge ჭკვიანი ბიჭი

kaltes Wasser ცივი წყალი

ფორმაცვალეზადი ზედსართავი სახელის წინ შეიძლება იდგეს როგორც განსაზღვრული, ისე განუსაზღვრელი არტიკლი, ნაცვალსახელი, ან საერთოდ არ ახლდეს არც ერთი მათგანი.

ფორმაუცვლელი ზედსართავი სახელი არ იღებს არავითარ დაბოლოებას და ფორმას არ იცვლის

Der Mann ist höflich – კაცი თავაზიანია.

Die Kinder sind klein – ბავშვები პატარები არიან.

ზედსართავი სახელის ბრუნება (Die Deklination des Adjektivs)

ფორმაცვალებადი ზედსართავი სახელის ბრუნების ტიპი და მოკიდებულება იმაზე, რა დგას მის წინ: არტიკლი, ნაცვალსახელი, რიცხვითი სახელი, თუ არსებითი სახელის წინ მხოლოდ ზედსართავი სახელი იკავებს ადგილს.

ამის მიხედვით ანსხვავებენ ზედსართავი სახელის ბრუნების 3 ტიპს; ესაა:

1. ძლიერი ბრუნება – die starke Deklination
2. სუსტი ბრუნება – die schwache Deklination
3. შერეული ბრუნება – die gemischte Deklination

1) ძლიერი ბრუნება

ზედსართავი სახელი იბრუნვის ძლიერი ბრუნებით, თუ მის წინ არ დგას არტიკლი ან არტიკლის მსგავსი სიტყვა.

ძლიერი ბრუნების დროს ზედსართავი სახელი იღებს არტიკლის დაბოლოებას როგორც მხოლოდით, ისე მრავლობით რიცხვში, გარდა მამრობითი და საშუალო სქესის **Genitiv**-ისა, სადაც იგი (**e**)s-დაბოლოების ნაცვლად, **-en** დაბოლოებას იღებს.

Singular

ბრუნვა	მამრობითი სქესი	მდედრობითი სქესი	საშუალო სქესი
N.	großer Erfolg	große Sorge	großes Geheimnis
G.	großen Erfolgs	großer Sorge	großen Geheimnisses
D.	großem Erfolg	großer Sorge	großem Geheimnis
Akk.	großen Erfolg	große Sorge	großes Geheimni

დიდი წარმატება

დიდი საზრუნავი

დიდი საიდუმლო

Plural

ბრუნვა	ყველა სქესისათვის		
N.	große Erfolge	Sorgen	Geheimnisse
G.	großer Erfolge	Sorgen	Geheimnisse
D.	großen Erfolgen	Sorgen	Geheimnissen
Akk.	große Erfolge	Sorgen	Geheimnisse

შენიშვნა 1: თუ ზედსართავი სახელის წინ დგას ნაცვალსახელები ან ზედსართავები: viele, wenige, etliche, einige, mehrere, manche, folgende, verschiedene, ზედსართავი სახელი იბრუნვის ძლიერი ბრუნებით, ხოლო არსებითი სახელი ქართულისგან განსხვავებით დგას მრავლობით რიცხვში.

N.	einige	viele	wenige	manche	neue Häuser
G.	einiger	vieler	weniger	mancher	neuer Häuser
D.	einigen	vielen	wenigen	manchen	neuen Häusern
Akk.	einige	viele	wenige	manche	neue Häuser

შენიშვნა 2. თუ ზედსართავი სახელის წინ დგას რიცხობითი რიცხვითი სახელი, ზედსართავი სახელი იბრუნვის ძლიერი ბრუნებით:

N.	fünf, zehn...	neue Bücher
G.	fünf, zehn...	neuer Bücher
D.	fünf, zehn...	neuen Büchern
Akk.	fünf, zehn...	neue Bücher

ძლიერი ბრუნებით იბრუნვის ის ზედსართავი სახელები, რომელთა შესაბამის არსებით სახელებს ნულოვანი არტიკლი აქვთ. ანუ უარტიკლოდ იხმარებიან. მაგ.,

etwas kaltes Wasser – ცოტაოდენი ცივი წყალი

bei schönem Wetter – კარგ ამინდში

frisches Gemüse – ახალი ბოსტნეული

2) სუსტი ბრუნება

ზედსართავი სახელი იბრუნვის სუსტი ბრუნებით, თუ მის წინ დგას განსაზღვრული არტიკლი **der, die, das, die** ან ამ არტიკლის მსგავსი ნაცვალსახელები:

dieser, diese, dieses, diese

jener, jene, jenes, jene

solcher, solche, solches, solche

jeder, jede, jedes

derjenige, diejenige, dasjenige, diejenigen

derselbe, dieselbe, dasselbe, dieselben
welcher, welche, welches, welche

სუსტი ბრუნების დროს ზედსართავი სახელი მხოლოდითი და მრავლობითი რიცხვის ყველა ბრუნვაში იღებს - **en** დაბოლოებას, გარდა ყველა სქესის **Nominativ**-ისა და მდებრობითი და საშუალო სქესის **Akkusativ**-ისა, სადაც იგი - **e** დაბოლოებას იღებს.

Singular

ბრუნვა	მამრობითი სქესი	მდედრობითი სქესი	საშუალო სქესი
N.	der schöne Tag	die schöne Nacht	das schöne Bild
G.	des schönen Tages	der schönen Nacht	des schönen Bildes
D.	dem schönen Tag	der schönen Nacht	dem schönen Bild
Akk.	den schönen Tag	die schöne Nacht	das schöne Bild

Plural ყველა სქესისათვის

N	die schönen Tage	Nächte	Bilder
G	der schönen Tage	Nächte	Bilder
D	den schönen Tagen	Nächten	Bildern
Akk	die schönen Tage	Nächte	Bilder

ასევე იბრუნვის ზედსართავი სახელი, რომლის წინაც დგას ზემოჩამოთვლილი ნაცვალსახელები.

Singular

ბრუნვა	მამრობითი სქესი					
N.	dieser	solcher	jener	jeder	welcher	kluge Mann
G.	dieses	solches	jenes	jedes	welches	klugen Mannes
D.	diesem	solchem	jenem	jedem	welchem	klugen Mann
Akk.	diesen	solchen	jenen	jeden	welchen	klugen Mann
ბრუნვა	მდედრობითი სქესი					
N.	diese	solche	jene	jede	welche	kluge Frau
G.	dieser	solcher	jener	jeder	welcher	klugen Frau
D.	dieser	solcher	jener	jeder	welcher	klugen Frau
Akk.	diese	solche	jene	jede	welche	kluge Frau

ბრუნვა	საშუალო სქესი					
N.	dieses	solches	jenes	jedes	welches	kluge Kind
G.	dieses	solches	jenes	jedes	welches	klugen Kindes
D.	diesem	solchem	jenem	jedem	welchem	klugen Kind
Akk.	dieses	solches	jenes	jedes	welches	kluge Kind

Plural

ბრუნვა	ყველა სქესისათვის					
N.	diese	solche	jene	welche	schönen	Tage Nächte Bilder
G.	dieser	solcher	jener	welcher	schönen	Tage Nächte Bilder
D.	diesen	solchen	jenen	welchen	schönen	Tagen Nächten Bildern
Akk.	diese	solche	jene	welche	schönen	Tage Nächte Bilder

შენიშვნა: თუ ზედსართავი სახელის წინ დგას სიტყვები **alle-** ყველა, **beide** – ორივე, **sämtliche** – ყველა (უკლებლივ), მაშინ ზედსართავი სახელი იბრუნვის სუსტი ბრუნებით, არსებითი სახელი კი ყოველთვის მრავლობით რიცხვში დგას.

Plural

ბრუნვა	ყველა სქესისთვის					
N.	alle	beide	sämtliche	schönen	Tage	Nächte Bilder
G.	aller	beider	sämtlicher	schönen	Tage	Nächte Bilder
D.	allen	beiden	sämtlichen	schönen	Tagen	Nächten Bildern
Akk.	alle	beide	sämtliche	schönen	Tage	Nächte Bilder

3) შერეული ბრუნება

ზედსართავი სახელი იბრუნვის შერეული ბრუნებით, თუ მის წინ დგას განუსაზღვრელი არტიკლი: **ein, eine, ein**, კუთვნილებითი ნაცვალსახელები: **mein, dein, sein** და ა.შ. და უარყოფითი ნაცვალსახელი: **kein**.

შერეული ბრუნების დროს ზედსართავი სახელი მხოლ. რიცხვის ყველა ბრუნვაში იღებს **-en** დაბოლოებას, გარდა მხოლობითი რიცხვის ყველა სქესის **Nominativ**-ისა და მდებრობითი და საშუალო სქესის **Akkusativ**-ისა, სადაც ზედსართავი სახელი იღებს განსაზღვრული არტიკლის დაბოლოებას.

Singular

ბრუნვა	მამრობითი სქესი	მდედრობითი სქესი	საშუალო სქესი
N.	ein schöner Tag	eine schöne Nacht	ein schönes Bild
G.	eines schönen Tages	einer schönen Nacht	eines schönen Bildes
D.	einem schönen Tag	einer schönen Nacht	einem schönen Bild
Akk.	einen schönen Tag	eine schöne Nacht	ein schönes Bild

1. შენიშვნა. თუ ზედსართავ სახელს წინ უძღვის განუსაზღვრელი არტიკლი, მაშინ ეს ზედსართავი მრავლობით რიცხვში იბრუნვის ძლიერი ბრუნებით (იხ. ზედსართავი სახელის ძლიერი ბრუნება მრავლობით რიცხვში).

Plural

ბრუნვა	ყველა სქესისათვის
N.	schöne Tage Nächte Bücher
G.	schöner Tage Nächte Bücher
D.	schönen Tagen Nächten Büchern
Akk.	schöne Tage Nächte Bücher

Singular

ბრუნვა	მამრობითი სქესი	მდედრობითი სქესი	საშუალო სქესი
N.	mein guter Freund	meine gute Freundin	mein gutes Buch
G.	meines guten Freundes	meiner guten Freundin	meines guten Buches
D.	meinem guten Freund	meiner guten Freundin	meinem guten Buch
Akk.	meinen guten Freund	meine gute Freundin	mein gutes Buch

Singular

ბრუნვა	მამრობითი სქესი	მდედრობითი სქესი	საშუალო სქესი
N.	kein guter Freund	keine gute Freundin	kein gutes Buch
G.	keines guten Freundes	keiner guten Freundin	keines guten Buches
D.	keinem guten Freund	keiner guten Freundin	keinem guten Buch
Akk.	keinen guten Freund	keine gute Freundin	kein gutes Buch

შენიშვნა 2. თუ ზედსართავ სახელს წინ უძღვის კუთვნილებითი ნაცვალსახელი ან უარყოფითი ნაცვალსახელი **kein**, მაშინ ზედსართავი მრავლობით რიცხვში იბრუნვის სუსტი ბრუნებით (იხ. ზედსართავი სახელის სუსტი ბრუნება მრავლობით რიცხვში).

Plural

ბრუნვა	ყველა სქესისთვის
N.	meine keine guten Freunde Freundinnen Bücher
G.	meiner keiner guten Freunde Freundinnen Bücher
D.	meinen keinen guten Freunden Freundinnen Büchern
Akk.	meine keine guten Freunde Freundinnen Bücher

ფორმაუცვლელი ზედსართავი სახელი

როგორც აღვნიშნეთ, გერმანულ ენაში ზედსართავ სახელს მოკლე ფორმაც გააჩნია; იგი ფორმაუცვლელია და არავითარ დაბოლოებებს არ იღებს. ჩვეულებრივ ფორმაუცვლელი სახით ზედსართავი სახელი იხმარება სახელადი შემასმენლის შემადგენელი ნაწილის სახით და პასუხობს კითხვაზე: როგორია საგანი?

Der Mann ist klug – კაცი ჭკვიანია

Die Frau ist jung – ქალი ახალგაზრდაა

Das Haus ist neu – სახლი ახალია

Die Bücher sind interessant – წიგნები საინტერესოა

იგი წინადადებაში გამოდის როგორც განსაზღვრება, რომელიც დგას არსებითი სახელის შემდეგ;

Das Kind, müde aber glücklich, lächelte mich an.

ბავშვმა, დაღლილმა მაგრამ ბედნიერმა, გამიღიმა.

განსაზღვრება, რომელიც გამოხატავს ქვემდებარის ან დამატების მდგომარეობას:

Die Frau sah den Sohn gesund und munter.

ქალმა თავისი ვაჟიშვილი საღსალამათი იხილა.

Er ging krank ins Geschäft.

ის სამსახურში ავადმყოფი წავიდა.

ზედსართავი სახელის ხარისხები

(Steigerungsstufen des Adjektivs)

გერმანულ ენაში ზედსართავ სახელს 3 ხარისხი აქვს:

1. დადებითი ხარისხი – **der Positiv**

2. შედარებითი ხარისხი – **der Komparativ**

3. აღმატებითი ხარისხი – **der Superlativ**

1. დადებითი ხარისხი წარმოადგენს ფუძეს, რომლის საშუალებითაც იწარმოება შედარებითი და აღმატებითი ხარისხები: groß, schön, klein, klug, schlank და ა.შ.

2. შედარებით ხარისხს ზედსართავი სახელი აწარმოებს დადებით ხარისხზე **-er** სუფიქსის დართვით. ზოგ ერთმარცვლიან ზედსართავს **a, o, u** ფუძისეული ხმოვანი გაუშუქლავტდება; მაგ., -

jung – **jünger** – უფრო ახალგაზრდა

alt – **älter** – უფრო ძველი ან ხანდაზმული

schlecht – **schlechter** – უფრო ცუდი

schön – **schöner** – უფრო ლამაზი

klein – **kleiner** – უფრო პატარა

klug – **klüger** – უფრო ჭკვიანი

მაგრამ:

laut – **lauter** – უფრო ხმამაღლა

faul – **fauler** – უფრო ზარმაცი

falsch – **falscher** – უფრო ყალბი, არასწორი

rasch – **rascher** – უფრო სწრაფი

froh – **froher** – უფრო გახარებულნი

schlank – **schlanker** – უფრო წერწყეტი

3. აღმატებით ხარისხს ზედსართავი სახელი აწარმოებს დადებით ხარისხზე **(e)st-**სუფიქსის ან **am** პრეფიქსის და **-sten** – სუფიქსის დართვით. აღმატებით ხარისხში ზედსართავ სახელს წინ უძღვის განსაზღვრული არტიკლი; ზოგიერთ ერთმარცვლიან ზედსართავს **a, o, u** ფუძისეული ხმოვანი გაუშუქლავტდება

schlecht-schlechter	der die das	} schlechteste	am schlechtesten		
jung- jünger	der die das			} jüngste	am jüngsten
alt-älter	der die das				

schön-sehöner	der die das	schönste	am schönsten
klein-kleiner	der die das	kleinste	am kleinsten
klug-klüger	der die das	klügste	am klügsten

შენიშვნა: საგნის ნიშან-თვისების შედარება წარმოადგენს უსართავი სახელის ძირითად ფუნქციას.

ა) **ზედსართავი სახელი** შედარებითი ხარისხის ფორმით წინადადებაში გამოდის როგორც:

განსაზღვრება:

Sein **älter**er Bruder ist Fußballspieler.

მისი უფროსი ძმა ფეხბურთელია.

შემასმენელის ნაწილი:

Er war **fleißiger** als du.

ის შენზე ბევრითი იყო.

ბ) **ზედსართავი სახელი** აღმატებითი ხარისხის ფორმით წინადადებაში გამოდის როგორც:

განსაზღვრება

Die **schönsten** Tage seines Lebens.

მისი ცხოვრების უმშვენიერესი დღეები.

შემასმენლის ნაწილი: am წინდებულთან ერთად

Diese Studenten sind **am klügsten**.

ეს სტუდენტები ყველაზე ჭკვიანი არიან.

გ) **მიმართვისას:**

Liebster Freund! – უსაყვარლესო მეგობარო!

Mit herzlichem Dank! – გულითადი მადლობა!

შედარება შეიძლება იყოს გამოხატული ზედსართავი სახელის დადებითი ხარისხით

so... wie ანდა ebenso... wie-ს დახმარებით:

Er ist so fleißig wie du.

ის ისეთივე ბეჯითია, როგორც შენ.

weniger . . . als

Dieses Mädchen ist weniger schön als jenes.

ეს გოგონა ისეთი ლამაზი არ არის როგორც ის (გოგონა).

mehr als

Er ist mehr fleißig als klug.

ის უფრო ბეჯითია ვიდრე ჭკვიანი.

4. არსებობს არაწესიერ ზედსართავ სახელთა ერთი ჯგუფი, რომელიც ხარისხების წარმოების ზოგად წესს არ ემორჩილება. ესენია:

gut, besser, der, die, das, beste	am besten
nah, näher, der, die, das nächste	am nächsten
hoch, höher, der, die, das höchste	am höchsten

§ 6. ზმნიზედა (Das Adverb)

ზმნიზედა დაკავშირებულია უშუალოდ ზმნასთან და გამოხატავს მოქმედების ან საგნის მახასიათებელ ნიშან-თვისებებს. თავისი მნიშვნელობით ზმნიზედა შეიძლება იყოს:

1. ადგილის ზმნიზედა (das Adverb des Ortes), რომელიც პასუხობს კითხვებზე: wo? სად? wohin? საით? woher? საიდან?

ადგილის ზმნიზედებია: hier-აქ, dort-იქ, überall – ყველგან, nirgends – არსად, oben – ზევით, unten-ქვევით, innen – შიგნით, außen – გარეთ, vorwärts – წინ, rückwärts – უკან.

2) დროის ზმნიზედა (das Adverb der Zeit), რომელიც პასუხობს კითხვებზე: wann? როდის? wie oft? რა სიხშირით? seit

wann? რა დროიდან? wie lange? რამდენ ხანს? ესენია: jetzt-ახლა, gleich -ახლავე, einst -ერთხელ, schon -უკვე, bald -მალე, längst -
 დიდხანს, morgens -დილაობით, abends -საღამოობით, oft -
 ხშირად, spät -გვიან და ა.შ.

3) მიზეზის და მიზნის ზმნიზედა (das Adverb des Grundes und des Ziels), რომელიც პასუხობს კითხვაზე warum? რატომ? wozu? რისთვის? weshalb? zu welchem Zweck? რა მიზნით?

ესენია: darum - ამიტომ, dazu - ამ მიზნით, ihretwegen - მის გამო, meinethalben - ჩემს გამო, ჩემი გულისთვის.

4) კითხვითი და ნაცვალსახელური ზმნიზედები: wo, wohin, wann, warum, wozu, wofür და სხვ. ისინი წინადადებაში გამოდიან კითხვითი სიტყვების როლში და, ამასთან, როგორც მაკავშირებელი სიტყვები რთულ ქვეწყობილ წინადადებაში:

Wo bist du? - სად ხარ?
 Weisst du, wo sich dieses Haus befindet? - იცი, სად მდებარეობს ეს სახლი?

5) მოდალური ზმნიზედა (das Adverb des Modus), რომელიც პასუხობს კითხვაზე: wie? როგორ?

ესენია: hoffentlich -იმედია, möglich შესაძლებელია, wahrscheinlich -ალბათ, ნამდვილად, wohl - ნამდვილად, gewiss -რა თქმა უნდა, offenbar - აშკარად;

6) საგნის ხარისხის, ნიშან-თვისების ან ინტენსივობის აღმნიშვნელი ზმნიზედა, რომელიც, აგრეთვე, დაკავშირებულია ზმნასთან და პასუხობს კითხვაზე: wie? როგორ?

ა) აღნიშნული ზმნიზედის და ზედსართავი სახელის დადებითი ხარისხის ფორმები ხშირად ემთხვევა ერთმანეთს და ლექსიკონში აღნიშნულია შესაბამისად: ზედსართავი -adj (Adjektiv), ხოლო ზმნიზედა -adv (Adverb).

როგორც აღვნიშნეთ, მათ წინადადებაში სხვადასხვა ფუნქციის შესრულება უხდებათ, რადგან ზედსართავი სახელი დაკავშირებულია არსებით სახელთან, ხოლო ზმნიზედა - ზმნასთან.

ეს ზმნიზედებია: schnell, gut, klug, jung, groß და სხვ.

ბ) შედარებით ხარისხს აღნიშნული ზმნიშედები ისევე აწარმოებენ, როგორც ზედსართავი სახელი, ე.ი. მათ დადებით ხარისხს დაერთვის სუფიქსი –er. ზოგიერთი ერთმარცვლიანი ზმნიშედა ასევე უმლაუტს მიიღებს a, o, u ხმოვანზე;

მაგ., groß – größer – უფრო დიდად
jung-jünger – უფრო ახალგაზრდულად
klug-klüger – უფრო ჭკვიანურად
schön-schöner – უფრო ლამაზად
Er sieht jünger aus als du.

ის შენზე ახალგაზრდულად გამოიყურება.

გ) აღმატებით ხარისხს ზმნიშედა აწარმოებს -am წინდებულისა და (-e)sten სუფიქსის დართვით; მაგალითად:

schnell, schneller, am schnellsten
langsam, langsamer, am langsamsten
schön, schöner, am schönsten
interessant, interessanter, am interessantesten

შენიშვნა: როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ზედსართავ სახელსაც შეიძლება ჰქონდეს აღმატებით ხარისხში ფორმა: am-(e)sten. მაგრამ ამ შემთხვევაში იგი გამოდის როგორც შედგენილი შემასმენლის სახელადი ნაწილი (das Prädikativ) მაერთთან (sein, werden, bleiben, heissen scheinen) (იხ. აგრეთვე ფორმაშეცვლილი ზედსართავი სახელი).

დგ) გერმანულ ენაში არსებობს ერთი ჯგუფი არაწესიერი ზმნიშედებისა;

gern, lieber, am liebsten
viel, mehr, am meisten
bald, eher, am ehesten
oft, öfter, am öftesten | häufiger, am häufigsten
wenig, weniger, am wenigsten | minder, am mindesten

§7. რიცხვითი სახელი (Das Numerale)

რიცხვითი სახელი აღნიშნავს საგნების ან პირთა რაოდენობას და პასუხობს კითხვაზე: **wieviel?** — რამდენი? და **der /die/das wieviele?** — მერამდენე?

არსებობს რიცხვითი სახელის ორი ძირითადი ჯგუფი:

1. რაოდენობითი — **die Kardinalia**

2. რიგობითი — **die Ordinalia**

1. **რაოდენობითი რიცხვითი სახელი** აღნიშნავს საგნების ან პირთა რაოდენობას და პასუხობს კითხვაზე: **wieviel?** რამდენი? იგი, როგორც წესი, ფორმალუკვლელია.

არსებობს მარტივი და რთული რაოდენობითი რიცხვითი სახელი:

ა) **მარტივი რიცხვითი სახელი** შედგება ერთი სიტყვისგან: Null, eins, zwei, drei, vier, fünf, sechs, sieben, acht, neun, zehn, elf, zwölf, hundert, tausend;

რიცხვითი სახელები 0-დან 12-ის ჩათვლით მარტივია; მათი საშუალებით იწარმოება აგრეთვე რთული რიცხვითი სახელები.

ბ) **რთული რიცხვითი სახელები** მიიღება ერთეულებისა და ათეულების შეერთებით.

რიცხვითი სახელები 13-დან 19-ის ჩათვლით წარმოადგენენ მარტივი რიცხვითი სახელის შეერთებას — zehn-თან (10).

dreizehn — 13

vierzehn — 14

fünfzehn — 15

sechzehn (არა sechszehn) — 16

siebzehn (არა siebenzehn) — 17

achtzehn — 18

neunzehn — 19

„ოცეულის“ გამომხატველი რიცხვითი სახელი იწარმოება მარტივი რიცხვითი სახელისა და -zig სუფიქსის მეშვეობით.

zwanzig — 20

dreissig – 30

vierzig – 40

fünfzig – 50

sechzig – 60

siebzig – 70

achtzig – 80

neunzig – 90

ამ რიცხვებისგან ნაწარმოები სახელები რთულია; ისინი იწერება ერთად და ჯერ წარმოითქმის ერთეულები, ხოლო შემდეგ – ოცეულები, რაც გერმანული ენის დამახასიათებელ ნიშანთვისებას წარმოადგენს; მაგალითად:

einundzwanzig – 21

fünfunddreißig – 35

dreiundsechzig – 63

sechundsiebzig – 76

siebenundachtzig – 87

neunundneunzig – 99

რიცხვითი სახელი **hundert** (100) აწარმოებს რთულ რიცხვით სახელებს:

ehnhundert – 100

dreihundert – 300

fünfhundert – 500

hundertheins – 101

hundertzwölf – 112

neunhundertneunundneunzig – 999

რიცხვითი სახელი **tausend** (1000) აწარმოებს ასევე რთულ რიცხვით სახელებს.

eintausend – 1000

fünftausend – 5000

sechstausendfünfhundertsiebenunddreißig – 6537

dreihunderttausend – 300000

რიცხვები: მილიონი, მილიარდი და ბილიონი გამოიხატება არსებითი სახელებით:

eine Million
 eine Milliadre
 eine Billion
 drei Millionen fünfhunderttausend – 3 500 000
 eine Milliarde – 1 000 000 000
 zwei Milliarden – 2 000 000 000
 eine Billion – 1 000 000 000 000
 drei Billionen – 3 000 000 000 000

რაოდენობითი რიცხვითი სახელი **eins** იხმარება მხოლოდ თვის და ანგარიშის დროს (**eins, zwei, drei ...**);

რაოდენობითი რიცხვითი სახელები უმთავრესად არტიკლის ადგილს იკავებენ და არ იბრუნვებიან გარდა **ein, eine, ein, zwei და drei**-სა

ein, eine, ein – იბრუნვის არტიკლის მსგავსად.

zwei-ს და **drei**-ს შემდეგ არსებითი სახელი მრავლობით რიცხვში დგას.

Plural

N.	zwei Jahre	drei Bücher
G.	zweier Jahre	dreier Bücher
D.	zwei(en) Jahren	drei(en) Büchern
Akk.	zwei Jahre	drei Bücher

შენიშვნა: რიცხვითი სახელები **zwei** და **drei Genitiv**-სა და **Dativ**-ში არ იბრუნვის, თუ მათ წინ დგას არტიკლი, ნაცვალსახელი ან წინდებული **Dativ**-ში. მაგალითად:

Die Arbeit **zweier** Schüler

მაგრამ: Die Arbeit **der zwei** Schüler

Die Arbeit **von zwei** Schülern

ორი მოსწავლის ნამუშევარი

Die Pferde **zweier** Nachbarn

ორი მეზობლის ცხენები

Die Pferde **meiner zwei** Nachbarn

Die Pferde **von meinen zwei** Nachbarn

ჩემი ორი მეზობლის ცხენები

N. meine zwei (drei) Bücher
G. meiner zwei (drei) Bücher
D. meinen zwei (drei) Büchern
Akk. meine zwei (drei) Bücher

საუბრის და ასოებით წერის დროს წლებთან 1100- და 1999-
მდე ათასის ნაცვლად, გამოიყენება შესაბამისი ასეული:
1100 – elfhundert

1850 – achthundertfünfzig

წლის გამოსახატავად გერმანულში გამოიყენება ან მარტო
წლის რიცხვის დასახელება, ან მის წინ დგას im Jahr(e)

მაგ., Er wurde 1960 geboren ან

Er wurde **im Jahre** 1960 geboren

ა) წლები ჩვენს წელთაღრიცხვამდე აღინიშნება **v. u. Z.**=vor
unserer Zeitrechnung

Der Spartacus – Aufstand fand 74-71 **v.u. Z.** statt

სპარტაკის აჯანყება მოხდა 74-71 წლებში ჩვენს წელთაღრიცხ-
ვამდე.

ბ) წლები ჩვენი წელთაღრიცხვით აღინიშნება **u.Z.** = unserer
Zeitrechnung

Diese Dynastie bestand von 206 **v. u. Z.** bis 220 **u. Z.**

ეს დინასტია არსებობდა ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 206 წლი-
დან ჩვენი წელთაღრიცხვის 220 წლამდე.

გ) გერმანულში საათის აღნიშვნის ორი წესი არსებობს:
ყოველდღიურად ხმარებული (სასაუბრო) და ოფიციალური.

მაგ., Es ist ein Uhr – პირველი საათია.

Es ist zwölf Uhr – თორმეტი საათია

სასაუბრო ენაში შეიძლება გამოვტოვოთ სიტყვა „Uhr“

მაგ., Es ist eins – პირველია

Es ist zwölf – თორმეტია

12-24 საათამდე აღნიშვნა ოფიციალურად და სასაუბრო ენაში
ასეთია:

Es ist dreizehn Uhr – ცამეტი საათია

Es ist dreiundzwanzig - ოცდასამი საათია

ამას შეესაბამება ყოველდღიური:

Es ist ein Uhr/eins პირველი საათია

Es ist elf(Uhr) თერთმეტი საათია

დ) საათი იყოფა 15 წუთებად: (ein) viertel – ერთი მეოთხედი,

halb – ნახევარი. dreiviertel – სამი მეოთხედი.

სასაუბრო ენაში vor და nach წინდებულები დგანან საათის დასახელების წინ. ამ დროს სიტყვები Uhr და Minuten შეიძლება ამოტოვოთ.

8.50 Uhr – zehn vor neun

7. 40 Uhr – zwanzig vor acht

9. 20 Uhr – zwanzig nach neun ან zehn vor halb zehn

2. 30 Uhr - halb drei

ე) მათემატიკური მოცემულობები შემდეგნაირად წაიკითხება:

$9+6=15$ 9 plus/und 6 ist (gleich) 15

$6-2=4$ 6 minus/weniger 2 ist (gleich) 24

$5 \times 4=20$ 5mal/multipliziert mit 4 ist (gleich) 20

$30:6=5$ 30 (dividiert) durch 6 ist gleich 5

$3^2=9$ 3 hoch 2 ist (gleich) 9 (auch: 3 zum Quadrat ist 9)

$3^3=27$ 3 hoch 3 ist (gleich) siebenundzwanzig

$\sqrt{4}=2$ Quadratwurzel aus 4 ist (gleich) 2

$\sqrt[3]{8}=2$ Kubikwurzel aus 8 ist (gleich) 2

$Y=f(x)$ Ypsilon ist (gleich) Funktion (oder: f) von x

2. რიგობითი რიცხვითი სახელი აღნიშნავს საგანთა ან პირთა

რიგს და პასუხობს კითხვაზე: **der/die/das wieviele?** მერამდენე? რიგობითი რიცხვითი სახელი დგას, უმთავრესად, მხოლოდით რიცხვში განსაზღვრულ არტიკლთან ერთად და გამოდის განსაზღვრების ფუნქციით. იგი იბრუნვის ზედსართავი სახელის მსგავსად.

ა) რიგობითი რიცხვითი სახელები იწარმოებიან სუფიქსებით –
1-დან st. 2-დან 19-მდე ისინი იწარმოებიან სუფიქსით -t, ხოლო 20-დან – სუფიქსით -st. მაგალითად:

der zweite – მეორე

der sechzehnte – მეთექვსმეტე
 der dreißigste – ოცდამეათე
 der neuntausendneunhundertneunundneunzigste – ცხრაათს

ცხრაას ოთხმოცდა მეცხრამეტე.

წესგარეშე ფორმებია:

der erste – პირველი

der dritte – მესამე

der achte – მერვე

ბ) რიგობითი რიცხვითი სახელი იბრუნვის ზედსართავი სახელის მსგავსად სუსტი, ძლიერი და შერეული ბრუნებით, მხოლოდით რიცხვში:

N. der dritte Band dritter Band

G. des dritten Bandes dritten Bandes

D. dem dritten Band drittem Band

Akk. den dritten Band dritten Band

N. mein dritter Freund

G. meines dritten Freundes

D. meinem dritten Freund

Akk. meinen dritten Freund

გ) როდესაც რიგობითი რიცხვითი სახელი მეფეებისა და მბრძანებელთა რიგს ციფრებით აღნიშნავს, იგი ჩვეულებრივ ზედსართავი სახელის სუსტი ბრუნებით იბრუნვის. ამ დროს გამოიყენებენ რომაულ რიცხვებს წერტილით:

David IV. = David der Vierte

Peter I. = Peter der Erste

Die Regierungszeit des Königs Heinrich IV. (=des Vierten)

დ) წილადი აღნიშნავს მთელის ნაწილს. იგი იწარმოება როდენობითი რიცხვითი სახელისა და რიგობითი რიცხვითი სახელისაგან, ამ უკანასკნელზე -el სუფიქსის დართვით.

ein viertel – ერთი მეოთხედი

vier zehntel – ოთხი მეათედი

sechs millionstel – ექვსი მემილიონედი

3, 1/4 Stunden – drei einviertel Stunden სამი და ერთ-
იმეოთხედი საათი

4, 2/5 Kilogramm – vier zweifünftel Kilogramm
ოთხი და ორი მეხუთედი კილოგრამი.

1, 1/2 შეიძლება აღინიშნოს:

eineinhalb Kilo

anderthalb Kilo

ein und ein halbes Kilo

შენიშვნა: რიგობითი სახელით იწარმოება მაგ.,

4,2m = vier Komma zwei Meter

2,35 km = zwei Komma drei fünf Kilometer

(ასევე zwei Komma fünfunddreißig Kilometer)

1, 7 L = eins Komma sieben Liter

4, 20 m = vier Meter zwanzig (Zentimeter)

1, 75 m = ein Meter fünfundsiebzig (Zentimeter)

5, 20 € = fünf Euro zwanzig (Cent)

1,30 € = ein Euro dreißig (Cent)

§ 8. კავშირი (Die Konjunktion)

კავშირი არის მეტყველების ნაწილი, რომელიც წინადადებაში ერთმანეთთან აკავშირებს სიტყვებსა და სიტყვათშეერთებებს. გარდა ამისა, კავშირი ერთმანეთთან აკავშირებს წინადადებებს, გამოხატავს მათ შორის შინაარსობრივ და სტრუქტურულ მიმართებებს.

კავშირი ორი სახისა – მაერთებელი და მაქვემდებარებელი.

ა) მაერთებელი კავშირები აკავშირებენ რთულ თანწყობილ წინადადებებს. ესენია:

und – და	allein – მხოლოდ, ოღონდ
aber – მაგრამ	doch – ხომ, მაინც
oder – ან	zwar – თუმცა, მართალია
denn – რადგან	trotzdem – მიუხედავად
auch – აგრეთვე	sonst – თორემ, წინააღმდეგ შემთხვევაში და სხვ.

ბ) მაქვემდებარებელი კავშირები აკავშირებენ ერთ-ერთს
ქვეწყობილ წინადადებებს. ესენია:

ob – თუ არ	als – როდესაც
da – რადგან	nachdem – მას შემდეგ, რაც
ehe – ვიდრე	damit – რათა
bevor – ვიდრე, სანამ	bis – ვიდრე, სანამ
seit – მას შემდეგ	obwohl – თუმცა
wenn – როდესაც, როცა, თუ	während – იმ დროს, როდესაც
weil – რადგან	sobald – როგორც კი და სხვ.

გ) ამას გარდა, არსებობს რთული მაქვემდებარებელი კავ-
შირები, რომლებიც ორი კავშირისაგან შედგება; ესენია:

als dass – რათა

so dass – ისე რომ

(an) statt dass – ნაცვლად იმისა, რომ

ohne dass – ისე რომ არ

als ob – თითქოსდა

als wenn – თითქოსდა

დ) არსებობს აგრეთვე წყვილადი კავშირები; ესენია:

entwederoder ან ან

weder noch არც არც

nicht nur sondern auch არა მხოლოდ, არამედ .. აგრეთვე

sowohl als auch როგორც ... აგრეთვე

bald bald ხან ... ხან

je desto რაც უფრო ... მით უფრო

ე) კავშირების როლში გამოდიან, აგრეთვე, კითხვითი და მი-
მართებითი ნაცვალსახელები და ნაცვალსახელური ზმნიზედები.

wer – ვინც, was – რაც; der, die, das – რომელიც; worauf,
womit, wofür, darauf, dafür, danach და სხვ.

(დაწვრილებით იხ. სინტაქსი, რთული წინადადება).

§ 9. ნაწილაკი
(Die Partikel)

გერმანულში ნაწილაკები შეადგენენ შედარებით დახურულ მეტყველების ნაწილთა კლასს, რომელიც დაახლოებით 40 სიტყვას მოიცავს; ნაწილაკი ფორმაუცვლელ მეტყველების ნაწილებს განეკუთვნება. იგი წინადადებას თავისებურ ელფერს აძლევს, ამიტომაც ნაწილაკის თარგმნა ყოველთვის განპირობებულია კონტექსტიდან გამომდინარე. ყველაზე გავრცელებული ნაწილაკებია:

schon (bereits) უკვე, ჯერ კიდევ მაშინ, უკვე მაშინ

Es ist **schon** 12 Uhr უკვე თორმეტი საათია.

erst მხოლოდ, ჯერ, არა უმეტეს.

Er kommt **erst** in zwei Stunden ის მხოლოდ ორ საათში მოვა.

Er hat erst zehn Seiten seines Referats geschrieben – მას თავისი რეფერატის ათ გვერდზე (არა უმეტეს) მეტი არ დაუწერია.

nur მხოლოდ, მხოლოდ და მხოლოდ;

Der Mann dachte **nur** an seine Freunde

ეს კაცი მხოლოდ თავის მეგობრებზე ფიქრობდა.

Sie hatte **nur** 50 Euro – მას მხოლოდ 50 ევრო ჰქონდა.

ყურადღება! erst – ნიშნავს „არა უგვიანეს, ვიდრე“, **nur** – აღ-

ნიშნავს „არა უმეტეს, ვიდრე“.

eben (soeben) – ეს-ესაა, სწორედ ესაა (ახლა), ახლახანს, სახ-

ელდობრ ეს;

Das Mädchen hat ihn **eben** gesehen

გოგონამ იგი ეს-ესაა (სწორედ ახლა) ნახა.

Eben das konnte ich nicht machen

სწორედ (სახელდობრ) ამის გაკეთება არ შემიძლო.

gerade – ზუსტად, სწორედ (ეს), სახელდობრ (ეს), ეს-ესაა

Gerade heute braucht er seine Hilfe

სწორედ (სახელდობრ) დღეს სჭირდება მას მისი დახმარება.

Sie ist zu Hause und telefoniert **garade**

ის სახლშია და სწორედ ახლა ტელეფონზე რეკავს.

etwa – თითქმის, დაახლოებით;

Etwa zwei Monate bleiben wir da

დაახლოებით ორ თვეს დავრჩებით იქ.

Die Studenten haben die Klausurarbeit in etwa 2 Stunden geschrieben.

სტუდენტები საკონტროლო სამუშაოს თითქმის 2 საათს წერდნენ.

aber – კი მაგრამ (გამოხატავს გაკვირვებას, წინააღმდეგობას);

Aber Junge! Warum spielst du Ball im Zimmer?

კი მაგრამ, ბიჭო! რატომ თამაშობ ბურთს ოთახში?

auch – აგრეთვე, ც;

Hast du **auch** diese Frage gestellt?

შენც ეს შეკითხვა დასვი?

eigentlich – კაცმა რომ თქვას, საკუთრივ;

Was ist das **eigentlich** für ein Kind?

კაცმა რომ თქვას, როგორი ბავშვია ის?

denn – კი მაგრამ;

Warum hast du **denn** nicht angerufen?

კი მაგრამ, რატომ არ დამირეკე?

Wer ist es **denn** gewesen?

კი მაგრამ, ვინ იყო ეს?

doch – ხომ

Er ist **doch** kein Kind mehr!

ის ხომ ბავშვი აღარ არის!

Ich kenne ihn **doch** nicht!

მე ხომ მას არ ვიცნობ!

schon – აუცილებლად, უდაოდ, უეჭველად;

Du wirst das Problem **schon** lösen!

შენ ამ პრობლემას აუცილებლად გადაჭრი!

Sie wird die Prüfung **schon** bestehen.

ის გამოცდას უეჭველად ჩააბარებს.

Wen interessiert das **schon**?

ვისლა აინტერესებს ეს?

§ 10. შორისდებული (Die Interjektion)

ქართული
ენის ინსტიტუტი

შორისდებული გამოხატავს ადამიანის ემოციური გრძობების მთელ შკალას და წინადადებაში მხოლოდ ხმისბაძვით ფუნქციას ასრულებს. შესაბამისად, იგი გამოხატავს სიხარულს, დარდს, შიშს, აღტაცებას, ზიზღს, დაცინვას, ეჭვს, ფიზიკურ შეგრძნებებს და ა.შ. მაგალითად:

სიხარულს: heissa! hurra!, juchhe! – ვაშა! დიდება!

ფიზიკურ ტკივილს: oh weh! oh! ach! – ვაი! ოჰ! აჰ!

სიცივის შეგრძნებას: huhu! hu! – ჰო, ჰო, ჰო, ცივა!

ზიზღს: äaks! brr! pfui!, fi! puh! – ფუ! ფუი!

დაეჭვებას: ho! hm, hm! na, na! – ჰმ, ჰმ, ვითომ, ვითომ!

დამშვიდებას: na, na! pst! pscht! st! sch! – სუ, სუ, ჩუმად,

შე!

შორისდებული არ ასრულებს წინადადების წევრის ფუნქციას და წინადადების ემოციონალურ ელფერს აძლიერებს მხოლოდ. ამიტომ შორისდებულის სათარგმნელად აუცილებელია კონტექსტი, რომელიც გამოავლენს მის შინაარსობრივ დატვირთვას.

Hu, wie kalt ist es!

ოჰ, ოჰ, როგორ ცივა!

Pfui, schäme dich! – ფუ, გრცხვენოდეს!

Oh, wie schön ist das Wetter! – ოჰ, რა მშვენიერი ამინდია!

ՀԱՅԿԱՅԻՆ
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԻԿԱՆ
ՊՐԻՆՏԵՐՆԻ
ԿԵՆՏՐՈՆ

ՆՈՏԵՆՏՍԻ

SYNTAX

როგორც შესავალში აღვნიშნეთ, სინტაქსი იყენებს მეტყველების ნაწილებს, რომლებიც სინტაქსის დონეზე გადაიქცევიან წინადადების წევრებად და შესაძლებელს ხდიან წინადადების აგებას ჰორიზონტალურ ხაზზე.

შესაბამისად, სინტაქსის შესწავლის ობიექტს წარმოადგენს წინადადება და წინადადების წევრები, რომლებიც გამოხატავენ მეტყველებად დასრულებულ აზრს წინადადების, აბზაცის ან ტექსტის დონეზე.

უნდა აღვნიშნოთ, რომ მიზანშეწონილად მიგვაჩნია სინტაქსისა და მორფოლოგიის პარალელურად შესწავლა მასალის თანდათანობით გართულების შესაბამისად.

სასურველია, ზმნის ძირითადი ფორმებისა და დროითი სისტემის გაცნობის შემდეგ, უშუალოდ გერმანული წინადადების სტრუქტურული თავისებურებების შესწავლა.

I. წინადადების ტიპები გამონათქვამის მიხედვით

გამონათქვამის მიხედვით გერმანულ ენაში არსებობს წინადადების 4 ტიპი, რომელთაც დამოუკიდებელი სტრუქტურა გააჩნიათ.

ესენია:

1. თხრობითი წინადადება (der Aussagesatz)
2. კითხვითი წინადადება (der Fragesatz)
3. ბრძანებითი წინადადება (der Befehlsatz)
4. ძახილის წინადადება (der Ausrufesatz)

ა) თითოეული ამ წინადადებათაგანი შედგება წინადადების მთავარი და მეორეხარისხოვანი წევრებისაგან. ესენია: ქვემდებარე, შემსამენელი, დამატება, განსაზღვრება და სხვადასხვა გარემოება;

ბ) ყოველი წინადადების ტიპს აქვს მისთვის დამახასიათებელი სიტყვათწყობა;

გ) გერმანული წინადადება აუცილებლად უნდა შეიცავდეს წინადადების ორ წევრს: ქვემდებარეს და შემასმენელს. არაუკლებეს წინადადებისთვის აუცილებელი არ არის;

დ) ყოველი ტიპის წინადადების სტრუქტურას განსაზღვრავს მასში ზმნა-შემასმენლის ადგილი;

1. სიტყვათწყობა თხრობით წინადადებაში

(Die Wortfolge im Aussagesatz)

სიტყვათწყობის მიხედვით გერმანულ ენაში არსებობს თხრობითი წინადადების ორი ტიპი:

ა) პირდაპირი სიტყვათწყობით (die gerade Wortfolge)

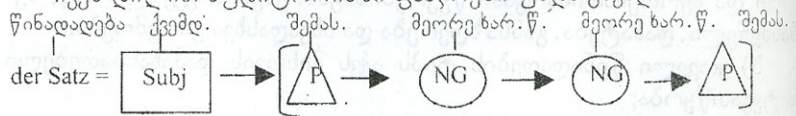
ბ) ინვერსიული ანუ არაპირდაპირი სიტყვათწყობით (die inversierte Wortfolge).

ა) თხრობით წინადადებაში პირდაპირი სიტყვათწყობით I ადგილზე დგას ქვემდებარე, II-ზე შემასმენლის უღლებადი ნაწილი. არაუღლებადი ნაწილი დგას წინადადების ბოლოს და უღლებად ნაწილთან ერთად ქმნის გერმანული წინადადებისთვის დამახასიათებელ ჩარჩოს კონსტრუქციას (die Rahmenkonstruktion), რომელშიც მოექცევა წინადადების მეორეხარისხოვანი წევრები. მაგ.,

1 2 3 4 5
Mein Freund kommt heute nach Hause um 5 Uhr.
 ჩემი მეგობარი დღეს შინ 5 საათზე მოდის.

1 2 3 4
Die Studenten [haben in der Bibliothek ein interessantes Buch gelesen].
 სტუდენტებმა ბიბლიოთეკაში საინტერესო წიგნი წაიკითხეს.

1 2 3 4 5 2
Wir [sollen am Morgen im Hörsaal die Fenster aufmachen].
 ჩვენ დილით აუდიტორიაში ფანჯრები უნდა გავაღოთ.

ბ) თხრობით წინადადებაში ინვერსიული ანუ არაპირდაპირი წყობით I ადგილზე დგას წინადადების მეორეხარისხოვანი წევრი, II-ზე – შემასმენლის უღლებადი ნაწილი, რომელიც არაუღლებად ნაწილთან ერთად ქმნის ჩარჩოს კონსტრუქციას, ხოლო III ადგილი უკავია ქვემდებარეს; მას მოყვება წინადადების სხვა წევრები.

მაგალითად:

1 2 3 4 5
Heute kommt mein Freund nach Hause um 5 Uhr.

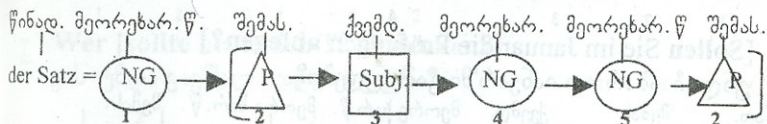
დღეს ჩემი მეგობარი შინ 5 საათზე მოდის.

1 2 3 4
**In der Bibliothek [haben die Studenten ein interessantes Buch
 2
 gelesen].**

ბიბლიოთეკაში სტუდენტებმა საინტერესო წიგნი წაიკითხეს.

1 2 3 4 5 2
Im Horsaal [sollen wir am Morgen die Fenster aufmachen].

აუდიტორიაში დილით ფანჯრები უნდა გავაღოთ.

ყურადღება!

თხრობით წინადადებას გერმანულში მყარი სიტყვათწყობა აქვს:

ზმნა-შემასმენლის უღლებადი ნაწილი II ადგილზე დგას, ხოლო არაუღლებადი ნაწილი – წინადადების ბოლოს.

2. სიტყვათწყობა კითხვით წინადადებაში
 (Die Wortfolge im Fragesatz)

სიტყვათწყობის მიხედვით, გერმანულ ენაში არსებობს კითხვითი წინადადების 2 ტიპი:

1) კითხვითი სიტყვის გარეშე (ohne Fragewort);

2) კითხვითი სიტყვით (mit Fragewort);

1) კითხვით წინადადებაში კითხვითი სიტყვის გარეშე I ადგილზე დგას ზმნა-შემასმენლის უღლებადი ნაწილი, რომელიც არაუღლებად ნაწილთან ერთად ქმნის მთლიანი ჩარჩოს კონსტრუქციას; II ადგილზე დგას ქვემდებარე, შემდეგ კი წინადადების მეორეხარისხოვანი წევრები. მაგ.,

1 2 3 4
Gehen die Studenten heute in die Universität?

მიდიან სტუდენტები დღეს უნივერსიტეტში?

1 2 3 4 1
[Haben die Studenten heute in der Bibliothek gearbeitet?]

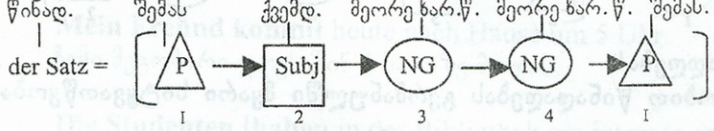
1 2 3 4
იმუშავეს სტუდენტებმა დღეს ბიბლიოთეკაში?

1 2 3 4 1
[Ist er heute nach Berlin gefahren?]

წავიდა ის დღეს ბერლინში?

1 2 3 4 1
[Sollen Sie im Januar die Prüfungen ablegen?]

უნდა ჩააბაროთ იანვარში გამოცდები?

2) კითხვით წინადადებაში კითხვითი სიტყვით

I ადგილზე დგას კითხვითი სიტყვა,

II ადგილზე—ზმნა-შემასმენლის უღლებადი ნაწილი, რომელიც არაუღლებად ნაწილთან ერთად ქმნის ჩარჩოს კონსტრუქციას.

III ადგილი უკავია ქვემდებარეს, თუ თვითონ კითხვითი სიტყვა არ გამოდის ქვემდებარის როლში და გამოხატული არ არის კითხვითი:

wer ვინ? ვის?
was რა? რას?

შემდეგ ადგილებზე გამოდიან წინადადების მეორეხარისხოვანი წევრები. კითხვითი სიტყვების როლში შეიძლება გამოვიდნენ აგრეთვე:

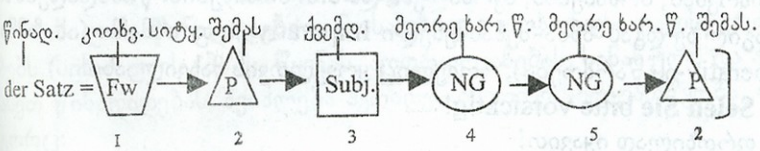
- wem ვის? რას?
- wen? ვის? რას? ვინ? რა?
- wann? როდის?
- warum? რატომ?
- wozu? რისთვის?
- wo? სად?
- wohin? საით? და სხვ.

1 2 3 4 4
Wen besuchen Sie heute abend?
 ვის ესტუმრებით დღეს საღამოს?

1 2 3 4 2
Wohin [sind die Freunde am Wochenende gefahren?]
 სად წავიდნენ მეგობრები კვირის ბოლოს?

1 2 3 4 2
Wer [sollte heute den Tisch decken?]
 ვის უნდა გაეშალა დღეს სუფრა?

1 2 3
Was liegt auf dem Tisch?
 რა დევს მაგიდაზე?

შენიშვნა 1:

თუ კითხვითი წინადადება იწყება კითხვითი სიტყვებით: welcher? ან was für ein? რომელი? როგორი? მაშინ II ადგილზე არსებითი სახელი დგას, ხოლო III-ზე – ზმნის უღლებადი ნაწილი.

1 2 3 4
Welche Kinder spielen auf dem Hof?
რომელი ბავშვები თამაშობენ ეზოში?

1 2 3 4 3
Was für ein Kleid [möchte sie kaufen?]
როგორი კაბის ყიდვა უნდა მას?

შენიშვნა 2:

განსაკუთრებულ სახეობას წარმოადგენს დარწმუნებითი კითხვითი წინადადებები, რომელთაც სიტყვათწყობა თხრობითი წინადადებისა აქვთ, მაგრამ კითხვითი ინტონაციით ხასიათდებიან. ასეთი წინადადებების ბოლოს ხშირად იხმარება გამოთქმა: nicht wahr? ხომ მართალია? ხომ სწორია?

Du wirst heute zu mir kommen, nicht wahr?

დღეს ჩემთან მოხვალ, არა?

Diese Bücher hat er schon gelesen, nicht wahr?

მან ხომ ეს წიგნები უკვე წაიკითხა?

3. სიტყვათწყობა ბრძანებით წინადადებაში (Die Wortfolge im Befehlsatz)

ბრძანებითი ან ძახილის წინადადება გამოხატავს თხოვნას, მოთხოვნას, ბრძანებას, აკრძალვას და ა.შ. ბრძანებით წინადადებაში I ადგილზე დგას ზმნა-შემასმენელი Imperativ-ის ფორმაში (იხ. ზმნა, Imperativ-ის წარმოება), რომელიც ყოველთვის მახვილიანია.

Seien Sie bitte vorsichtig!

ფრთხილად იყავით!

Nimm das Buch und lies es!

აილე წიგნი და წაიკითხე!

Hört aufmerksam zu!

ყურადღებით მოუსმინეთ!

Ärgere mich nicht!

ნუ მაბრაზებ!

შენიშვნა: კატეგორიული ბრძანების ან დაბეჭითებით თხოვნის დროს ბრძანებით წინადადებას შეიძლება ისეთივე სიტყვათწყობა ჰქონდეს, როგორც: ა) **თხრობით წინადადებას:**

Du schreibst mir diese Aufgabe!

ამ დავალებას დამიწერ!

Du sollst das Zimmer sofort aufräumen!

ოთახს ახლავე დაალაგებ!

ბ) **დამოკიდებულ წინადადებას dass კავშირით:**

Dass du nicht spät nach Hause kommst!

იცოდე, სახლში გვიან არ მოხვიდე!

Dass du das Mädchen nicht auslachst!

იცოდე, გოგონას არ დასცინო!

გ) **წინადადებას man-ქვემდებარით და ზმნით Konjunktiv-ში.**

ასეთი ბრძანებითი წინადადება გამოხატავს რჩევასა და რეკომენდაციებს; გამოიყენება (ამჟამად უკვე იშვიათად) რეცეპტებში:

Man nehme die Tabletten 2-mal am Tage ein!

აბები დღეში ორჯერ უნდა მიიღო!

Man lasse den Teig 2 Stunden im Kühlschrank liegen!

ცომი 2 საათით შედგით მაცივარში!

4. სიტყვათწყობა ძახილის წინადადებაში (Die Wortfolge im Ausrufesatz)

ძახილის წინადადებით მოსაუბრე გამოხატავს თავის გრძნობებს (სინარულს, შიშს, წყენას, აღფრთოვანებას, სინანულს და ა.შ.). ასეთ წინადადებას შეიძლება ჰქონდეს ისეთივე სიტყვათწყობა, როგორც:

ა) **კითხვით წინადადებას;**

Haben Sie sowas irgendwann gesehen!

ასეთი რამ ოდესმე თუ გინახავთ!

Hast du das aber gut gesagt!

რა კარგად თქვი ეს!

Wie schön siehst du heute aus!

რა მშვენივრად გამოიყურები დღეს!

ბ) თხრობით წინადადებას:

Da sprechen sie doch schon wieder!

ისინი ისევ ლაპარაკობენ!

Der Film war ja schön!

ფილმი მშვენიერი იყო!

Ich habe dich eine Ewigkeit und drei Tage nicht gesehen!

მთელი საუკუნეა არ მინახიხარ!

გ) რთული ქვეწყობილი წინადადების დამოკიდებულ

ნაწილს;

Wo du wieder gesteckt hast!

ისევ სადღაც დაიკარგე!

Was für eine schöne Wohnung das ist!

რა მშვენიერი ბინაა!

II. წინადადებების სტრუქტურული ტიპები

ცნობილია, რომ წინადადება უნდა გამოხატავდეს დამთავრებულ აზრს და უნდა ჰქონდეს განსაზღვრული ფორმა ანუ სტრუქტურა.

დამთავრებული აზრი შეიძლება გამოხატონ გარკვეული სტრუქტურის მქონე წინადადებებმა. ესენია:

1. მარტივი წინადადება /der einfache Satz/, რომელიც, თავის მხრივ, შეიძლება იყოს:

ა) მარტივი გაუფრცობილი – (der einfache unerweiterte Satz)

ბ) მარტივი გავრცობილი – (der einfache erweiterte Satz)

2. შერწყმული წინადადება – (der zusammengesetzte Satz)

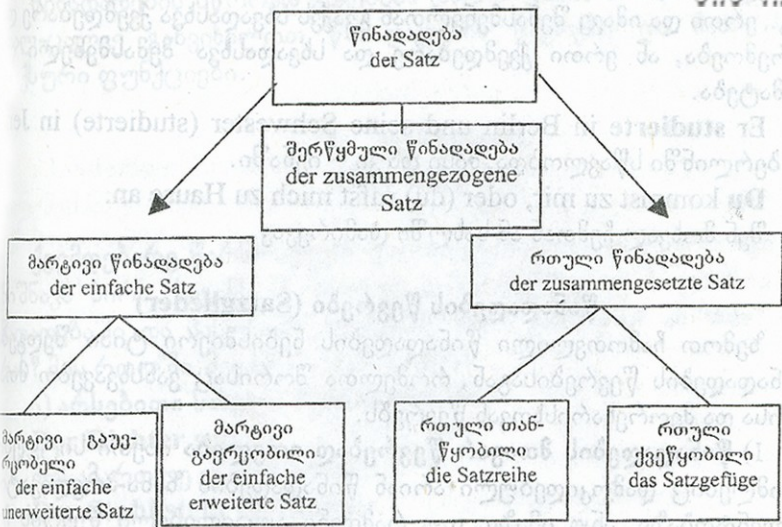
3. რთული წინადადება – (der zusammengesetzte Satz),

რომელიც, თავის მხრივ, შეიძლება იყოს:

ა) რთული თანწყობილი – (die Satzreihe)

ბ) რთული ქვეწყობილი – (das Satzgefüge)

სქემატურად აღნიშნული სტრუქტურები შემდეგნაირად გამოიხატება.

1) მარტივი წინადადება (der einfache Satz)

შეიძლება იყოს: ა) მარტივი გაუვრცობელი და ბ) მარტივი გავრცობილი;

ა) მარტივი გაუვრცობელი ეწოდება წინადადებას, რომელიც შედგება ქვემდებარისა და შემასმენლისაგან. მაგ.,

Er schreibt – ის წერს; **Man tanzt** – ცეკვავენ.

ბ) მარტივი გავრცობილი ეწოდება წინადადებას, რომელსაც ქვემდებარისა და შემასმენლის გარდა გააჩნია მეორეხარისხოვანი წევრებიც.

მაგალითად:

Er studiert in Berlin.

ის ბერლინში სწავლობს.

Das Kind steht immer früh auf.

ბავშვი ყოველთვის ადრე ღვება.

2) შერწყმული წინადადება (*der zusammengezogene Satz*)
ეწოდება ისეთს, რომელშიც ხდება ერთნაირი წევრების შეკვეთა.
მაგ., ერთი და იმავე შემასმენელთან გვაქვს სხვადასხვა ქვემდებარე და
გარემოება, ან ერთი ქვემდებარე და სხვადასხვა შემასმენელი და
დამატება.

Er studierte in Berlin und seine Schwester (studierte) in Jena
ის ბერლინში სწავლობდა, მისი და კი — იენაში.

Du kommst zu mir, oder (du) rufst mich zu Hause an.

შენ მოხვალ ჩემთან ან სახლში დამირეკავ.

წინადადების წევრები (*Satzglieder*)

ზემოთ ჩამოთვლილი წინადადების ნებისმიერი ტიპი შედგება
წინადადების წევრებისაგან, რომელთა შორისაც ვანსხვავეთ მთა-
ვარსა და მეორეხარისხოვან წევრებს.

1) წინადადების მთავარ წევრებად ითვლება ისეთი სიტყვები,
რომლებიც დამოკიდებული არიან წინადადების ზმნა-პრედიკატის
ვალენტობაზე, ანუ იმაზე, თუ რამდენი აუცილებელი წევრის ჩა-
ნაცვლებაა საჭირო ამ ზმნასთან. ასეთებია:

1) ქვემდებარე — das Subjekt

2) თვითონ ზმნა-შემასმენელი — das Prädikat

3) დამატება — das Objekt

II) წინადადების მეორეხარისხოვან წევრებად ითვლება ისეთი
სიტყვები, რომლებიც არ გამოხატავენ წინადადების უშუალო მი-
მართებას ქვემდებარესთან ან პირდაპირ დამატებასთან. მეორეხ-
არისხოვანი წევრის როლში შეიძლება გამოვიდეს არსებითი სახელი
Dativ-ში, მოდალური სიტყვა, წინდებულიანი არსებითი სახელი და
სხვ.

მაგ.,

Der Hund fiel dem Kind ins Wasser.

ძაღლი ბავშვს წყალში ჩაუვარდა.

Das hat er der Mutter leider nicht gesagt.

ეს მან დედას, სამწუხაროდ, არ უთხრა.

Der Junge holt für die Mutter Wasser.

ბიჭს დედისთვის წყალი მოაქვს.

წინადადების სწორად გაგებისა და თარგმნის მიზნით, საჭიროა ცალ-ცალკე განვიხილოთ წინადადების წევრები და მათი სინტაქსური ფუნქციები.

1. ქვემდებარე (Das Subjekt)

ქვემდებარე წარმოადგენს წინადადების მთავარ წევრს; იგი აღნიშნავს პირს, საგანს ან მოვლენას, რომელზედაც საუბარია წინადადებაში და პასუხობს კითხვაზე: wer? ვინ? ვის? ან was? რა? რას? მის როლში შეიძლება გამოვიდეს:

ა) არსებითი სახელი **Nominativ**-ში

Der Richter spricht.

მოსამართლე ლაპარაკობს.

Der Stuhl steht im Zimmer.

სკამი ოთახში დგას.

ბ) პირის ნაცვალსახელი **Nominativ**-ში

(ich, du, er, sie, es, wir, ihr, sie, Sie).

გ) **Passiv**-ში რეალური ქვემდებარე გამოიხატება **von** ან **durch** წინდებულიანი არსებითი სახელით ან ნაცვალსახელით: გრამატიკული ქვემდებარე ამ დროს **Nominativ**-ში დგას.

Das Buch wird von den Studenten gelesen.

წიგნი იკითხება სტუდენტების მიერ.

დ) კითხვითი ნაცვალსახელები: wer? was? **Nominativ**-ში

Wer machte das Fenster auf?

ვინ გააღო ფანჯარა?

Was hat er gemacht?

რა გააკეთა მან?

ე) განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელი **man**, რომელიც წინადადებაში ყოველთვის ქვემდებარის როლში გამოდის. მის შემდეგ ზმნა – შემასმენელი მხოლოდითი რიცხვის III პირში დგას.

Hier darf **man** nicht rauchen.

აქ მოწვევა არ შეიძლება.

Man soll an der Konferenz teilnehmen.

კონფერენციაში მონაწილეობის მიღებაა საჭირო

ასევე ნაცვალსახელები: jemand, etwas, niemand, nichts.

3) უპირო ნაცვალსახელი **es**, რომელთანაც ზმნა-შემასმენელი ყოველთვის მხოლოდითი რიცხვის III პირში დგას. ეს ზმნები აღნიშნავენ, უმთავრესად, ბუნების მოვლენებს და ადამიანის შეგრძნებებს:

es regnet	– წვიმს	es tut mir leid	– ვწუხვარ
es blitzt	– ელავს	es tut mir weh	– მტკივა
es schneit	– თოვს	es freut mich	– მიხარია
es donnert	– ქუხს	es ist mir kalt	– მცივა
es schwindelt mich	– თავბრუ მეხვევა		

es ნაცვალსახელი გამოიყენება შემდეგ მყარ შეერთებებში:

es gibt, es geht, es steht, es handelt sich, es fehlt და სხვა.

Wie geht es Ihnen - როგორ ხართ?

Wie steht es mit deinem Vortrag?

როგორ მიდის (არის) შენი მოხსენების საქმე?

Es handelt sich um dieses Problem.

საქმე ამ პრობლემას ეხება

Es gibt hier viele Häuser

აქ ბევრი სახლია

Was **gibt's** Neues?

რა არის ახალი?

2. შემასმენელი (Das Prädikat)

შემასმენელი წარმოადგენს წინადადების მთავარ წევრს, რომელიც აღნიშნავს ქვემდებარის მოქმედებას ან მდგომარეობას და

გერმანულში ზმნა იშვიათად არის ერთშემადგენელი (Präsens, Präteritum Aktiv); იგი უმთავრესად შედგება ორი ან მეტი ნაწილისაგან, რომელთაგან მხოლოდ ერთი შემადგენელი იცვლება პირის, რიცხვის და დროის მიხედვით, ხოლო სხვა შემადგენლები უცვლელი რჩება.

გერმანულ ენაში არსებობს ორი სახის შემასმენელი: მარტივი და რთული.

1) მარტივი შემასმენელი (das einfache Prädikat) ყოველთვის ზმნური შემასმენელია, ე.ი., გამოხატული მხოლოდ ზმნური ფორმებით.

მარტივ ზმნურ შემასმენლად ითვლება Aktiv-ისა და Passiv-ის ყველა დროითი ფორმა, რადგან რთულ დროით ფორმებში დამხმარე ზმნებს დაკარგული აქვთ დამოუკიდებელი მნიშვნელობა და მხოლოდ აზრობრივი ზმნის გრამატიკულ მახასიათებლებს წარმოადგენენ (იხ. ზმნა).

Das Kind	öffnet	das	Fenster
Das Kind	öffnete	das	Fenster
Das Kind	hat	das	Fenster geöffnet
Das Kind	wird	das	Fenster öffnen
Das Fenster	wird		geöffnet
Das Fenster	ist		geöffnet worden
Das Fenster	wird		geöffnet worden sein.

2) რთული შემასმენელი (das zusammengesetzte Prädikat) ორი სახისა:

1. რთული ზმნური შემასმენელი – (das zusammengesetzte verbale Prädikat) და
2. რთული სახელადი შემასმენელი (das zusammengesetzte nominale Prädikat)

1. **რთული ზმნური შემასმენელი** შედგება ორი ან მეტი ზმნისაგან, რომელთაც შენარჩუნებული აქვთ თავისი ლექსიკური მნიშვნელობა. აქედან, ერთი ზმნა უღლებადია და იცვლება პირის, რიცხვისა და დროის მიხედვით, ფორმაუცვლელი ნაწილი კი Infinitiv I-ის ან II-ის სახით გამოდის და შემასმენელს დამატებით მნიშვნელობას ანიჭებს. რთულ ზმნურ შემასმენლად ითვლება შემდეგი კონსტრუქციები:

ა) მოდალური ზმნა + Infinitiv I და II

Er kann gut Tennis spielen.

მას კარგად შეუძლია ჩოგბურთის თამაში.

Er muss sich über deinen Brief sehr geärgert haben.

ის ნამდვილად ძალიან გაბრაზდა შენს წერილზე.

Man hat den Kranken operieren müssen.

ავადმყოფისთვის ოპერაცია უნდა გაეკეთებინათ.

Der Kranke muss operiert werden.

ავადმყოფს ოპერაცია უნდა გაუკეთდეს.

ბ) ზმნა lassen + Infinitiv-ი მოდალური მნიშვნელობით:

Sie liess die Schuhe reparieren.

მან ფეხსაცმელი დააკერებინა

გ) შეგრძნების გამოხატველი ზმნები + ზმნის Infinitiv-ი (ეგ.

წ. accusativus cum infinitivo); ეს ზმნებია:

sehen, hören, fühlen, spüren

(ეს კონსტრუქცია ქართულად, უმთავრესად დამოკიდებული წინადადებით ითარგმნება).

Ich sehe den Jungen kommen.

ვხედავ, რომ ბიჭი მოდის.

Der Mann hört ihn singen.

კაცს ესმის, რომ იგი მღერის.

Die Frau spürte das Kind zittern.

ქალი გრძნობდა, რომ ბავშვი კანკალებდა.

დ) ზმნები, რომლებთანაც მეორე ზმნა აუცილებლად იმ-მარება zu ნაწილაკით Infinitiv-თან ერთად:

მაგ. beginnen, anfangen, aufhören (შეწყვეტა), verbieten (აკრძალვა), bitten, befehlen (ბრძანება), vergessen და სხვ.

Er **hörte auf zu sprechen.**

მან დაბარაკი შეწყვიტა.

Ich **verbiете dir hier zu rauchen**

გიკრძალავ აქ მოწევას.

ე) კონსტრუქციები: **haben** და **sein**+ Infinitiv-ი zu-თი, რო-

მიც დამხმარე ზმნებს მოდალური მნიშვნელობა აქვთ:

Er **hat das Buch zu lesen.**

მან წიგნი უნდა წაიკითხოს.

Das Buch **ist zu lesen.**

წიგნი წასაკითხია (წაიკითხება).

2. რთული სახელადი შემასმენელი შედგება ორი ნაწილისაგან:

მერთი (die Kopula) და სახელადი ნაწილი (das Prädikativ).

მერთის ფუნქციას ასრულებენ ზმნები:

sein, werden, bleiben, heissen, scheinen

სახელადი ნაწილის ფუნქციას ასრულებს: არსებითი სახელი,

ზედსართავი სახელადი, რიცხვითი სახელი, ნაცვალსახელი,

ზმნი ზედა.

Er **ist Student** (არსებითი სახელი).

ის სტუდენტია.

Wir **sind wir** (ნაცვალსახელი).

ჩვენ ჩვენა ვართ.

Er **ist fleissig** (ზედსართავი სახელი).

ის ბეჯითია.

Sie **waren fünf** (რიცხვითი სახელი)

ისინი ხუთნი იყვნენ

sie **ist hier** (ადგილის ზმნი ზედა).

ის აქ არის.

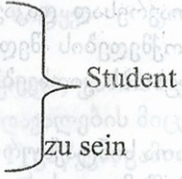
er ist არის

er wird ხდება

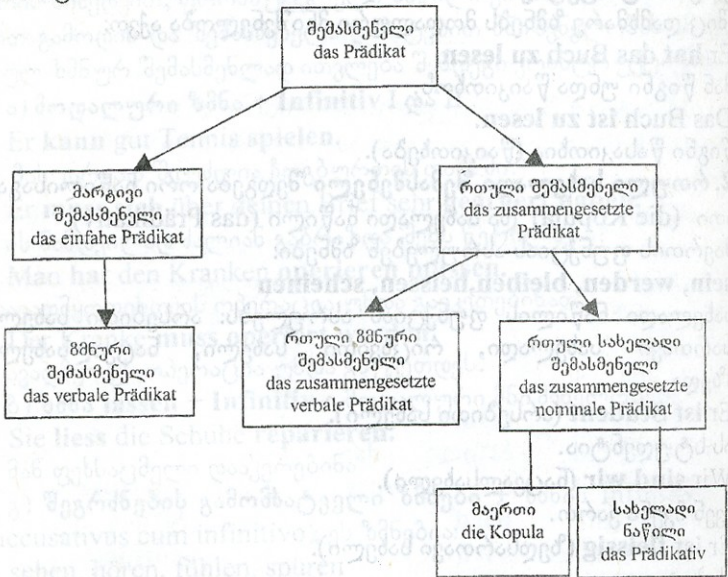
er bleibt რჩება

er heißt ჰქვია

er scheint ჩანს

სქემატურად შემასმენლის ტიპები შემდეგნაირად შეიძლება გამოიხატოს:

3. დამატება (Das Objekt)

დამატება გერმანულში უმთავრესად დაკავშირებულია ზმნა-შემასმენელთან და მიუთითებს მოქმედების შედეგზე ან მის მიმართულებაზე. შესაბამისად იგი პასუხობს კითხვებზე: wen? ვის? ვინ? was? რას? რა? wem? ვის?

(იხ. არსებითი სახელი, ბრუნვათა სინტაქსური ფუნქციები) უნდა განვასხვავოთ დამატების შემდეგი სახეობები:

ა) პირდაპირი დამატება (Akkusativobjekt)

გ) ნათესაობითი ბრუნვის დამატება (Genitivobjekt)

დ) წინდებულიანი დამატება (Präpositionalobjekt)

ე) ინფინიტივით ან ინფინიტივის ჯგუფით გამოხატული დამატება (das durch den Infinitiv oder die Infinitivgruppe ausgedrückte Objekt).

გერმანულ ენაში, ისევე როგორც ქართულში, დამატება შეიძლება გამოხატულ იქნეს:

არსებითი სახელით ან ნაცვალსახელით.

მაგ.,

Er schreibt **einen Brief** (Akkusativobjekt).

ის წერის წერს.

Der Junge hilft **seinem Freund** (Dativobjekt).

ბიჭი ეხმარება თავის მეგობარს.

Die Frau erinnert sich **des Freundes** (Genitivobjekt).

ქალი იხსენებს მეგობარს.

Der Vater wartet **auf die Kinder** (Präpositionalobjekt).

მამა ელოდება ბავშვებს.

Das nenne ich **arbeiten!** (Infinitiv)

აი, ამას ვეძახი მე მუშაობას.

Ich hoffe dich bald **wiederzusehen** (Infinitiv mit zu)

იმედი მაქვს, მალე კვლავ გნახავ.

შენიშვნა: დამატება, გამოხატული ინფინიტიური ჯგუფით ან დამოკიდებული წინადადებით (იხ. ქვევით), შემასმენელს შეიძლება დაუკავშირდეს მიმართებითი სიტყვით, კორელატი (das Korrelat) ან ზმნის მართვასთან დაკავშირებული კორელატებით: **damit, darauf, dafür** და სხვ.

მიმართებითი სიტყვა — კორელატი აუცილებელია შემდეგ შემთხვევებთან:

ablehnen — უარყოფა, უარის თქმა.

aufgeben — 1) დავალების მიცემა 2) უარის თქმა, უარყოფა

aufschieben — 1) გაწვევა, გამოწვევა 2) გადავადება

aushalten — ატანა, გადატანა.

aushalten — ატანა, გადატანა.

betrachten als — რაიმედ ჩათვლა, მიჩნევა, წარმოდგენა;
erwarten — მოლოდინი, ლოდინი და სხვ.

Sie lehnte es ab am Konzert **teilzunehmen**.

მან კონცერტში მონაწილეობაზე უარი თქვა.

Der Freund hat es nicht erwartet **das Mädchen hier zu treffen**.

მეგობარი არ მოელოდა, რომ გოგონას აქ შეხვდებოდა.

4. განსაზღვრება

(Das Attribut)

განსაზღვრება წარმოადგენს სიტყვას ან სიტყვათა ჯგუფს, რომელიც განმარტავს არსებითი სახელით გამოხატული საგნის ნიშანთვისებას; განსაზღვრება პასუხობს კითხვებზე: *welcher?* რომელი? *was für ein* როგორი? *wessen?* ვისი? *რისი?* *wieviel?* რამდენი? *der wievielte?* მერამდენე?

განსაზღვრების როლში შეიძლება გამოვიდეს:

1) **შეთანხმებადი (ფორმაცვალებადი)** განსაზღვრება, რომელიც ეთანხმება არსებით სახელს პირში, რიცხვსა და ბრუნვაში. ასეთია:

ა) ზედსართავი სახელი;

ბ) განსაზღვრებითი სიტყვათქცევა, რომელშიც წამყვან სიტყვას წარმოადგენს ზედსართავი სახელი (იხ. გავრცობილი განსაზღვრება);

გ) ნაცვალსახელი;

დ) რიცხვითი სახელი;

ე) მიმღეობა I ან II;

Der König hatte eine **schöne Tochter**.

მეფეს ჰყავდა მშვენიერი ქალიშვილი.

[Der in der Universität immer so **fleißige Student**] legte die Prüfung ab.

უნივერსიტეტში მუდამ აგრერიგად ბეჭითმა სტუდენტმა გამოცდა ჩააბარა.

Mein Freund fährt heute nach England.

ჩემი მეგობარი დღეს ინგლისში მიდის.

Gefällt dir dieses Buch?

მოგწონს ეს წიგნი?

Er studiert an derselben Universität.

იგი ამავე უნივერსიტეტში სწავლობს.

Das dritte Haus wird in diesem Jahr gebaut werden.

მესამე სახლი წლეულს აშენდება.

Er gab mir das gekaufte Kleid.

მან ნაყიდი კაბა მომცა.

Die weinende Frau sass im Zimmer.

მტირალი ქალი ოთახში იჯდა.

2) **შეუთანხმებადი (ფორმაუცვლელი)** განსაზღვრება არ თანხმება არსებით სახელს რიცხვსა და ბრუნვაში და გამოიხატება რაოდენობითი რიცხვითი სახელით, ნაცვალსახელებით: allerlei, mancherlei, zweierlei და სხვ., ზედსართავი სახელებით: lila, rosa, prima და გეოგრაფიული სახელებით, რომლებიც ნაწარმოებია - er სუფიქსის საშუალებით. შეუთანხმებადი განსაზღვრება დგას განსაზღვრული სიტყვების წინ;

Dort sassen fünf Studenten.

იქ იჯდა ხუთი სტუდენტი.

Im Zimmer lagen allerlei Bücher.

ოთახში ეწყო ნაირ-ნაირი წიგნები.

Die Frau hatte einen rosa Rock an.

ქალს ეცვა ვარდისფერი ქვედატანი.

Lila Farben sind jetzt große Mode.

ისფერი ახლა დიდად მოდაშია.

Die Tbilisser Straßen sind eng.

თბილისის ქუჩები ვიწროა.

შეუთანხმებადი განსაზღვრება შეიძლება იდგეს არსებითი სახელის შემდეგაც; ეს ეხება არსებით სახელს Genitiv-ში, რომელიც პასუხობს კითხვაზე: wessen – ვისი? რისი?

Der Roman des **Schriftstellers** war sehr interessant.
მწერლის რომანი ძალიან საინტერესო იყო.

Die Wohnung **meines Freundes** ist sehr bequem.

ჩემი მეგობრის ბინა ძალიან მოხერხებულია.

შენიშვნა 1: Genitiv-ში მდგომი არსებითი სახელი შეიძლება შეცვლილ იქნეს -von წინდებულიანი განსაზღვრებით;

Der Roman **von diesem Schriftsteller.**

ამ მწერლის რომანი.

Die Wohnung **von meinem Freund.**

ჩემი მეგობრის ბინა.

შენიშვნა 2: განსაზღვრება, გამოხატული საკუთარი სახელით Genitiv-ში, შეიძლება იდგეს საზღვრული სიტყვის წინაც და მის შემდეგაც.

Goethes Werke } გოეთეს ნაწარმოებები

Die Werke Goethes }

3) **ზმნიზედა**, რომელიც დგას საზღვრული არსებითი სახელის შემდეგ:

das Haus **rechts** – სახლი მარჯვნივ.

die Nachricht **von heute** – დღევანდელი ინფორმაცია.

4) **ინფინიტივი ან ინფინიტივური სიტყვათსაქცევი**, რომელიც დგას საზღვრული არსებითი სახელის შემდეგ:

Sein **Wunsch, ins Theater zu gehen.**

მისი სურვილი, თეატრში წავიდეს.

Die **Möglichkeit, die Stadt zu besichtigen.**

ქალაქის დათვალიერების შესაძლებლობა (იხ. ზმნასთან, ინფინიტივი).

დანართი (Die Apposition)

დანართი ისეთი განსაზღვრებაა, რომელიც განმარტავს საკუთარ სახელებს, მიუთითებს აღამიანთა წოდებაზე, პროფესიაზე, ეროვნებაზე და საზღვრულ არსებით სახელს აუცილებლად ემთხვევა ბრუნვაში, თუმცა შეიძლება მისგან განსხვავდებოდეს სქესითა და რიცხვით:

Mein Nachbar, ein kluger Mann, war sehr unzufrieden.

ჩემი მეზობელი, (ეს) ჭკვიანი კაცი, ძალიან უკმაყოფილო იყო.

Rustaweli, der größte georgische Dichter, lebte im 12. Jahrhundert.

რუსთაველი, (ეს) უდიდესი ქართველი პოეტი, ცხოვრობდა მე-12 საუკუნეში.

Das geschah am Sonntag, am 15. Januar.

ეს მოხდა კვირას, 15 იანვარს.

Die Gemälde Kakabadzes, des berühmten georgischen Malers, sind im Museum ausgestellt.

ცნობილი ქართველი მხატვრის, კაკაბაძის, სურათები გამოფენილია მუზეუმში.

დანართის სახით გამოდის ზომის (რაოდენობის) აღმნიშვნელი არსებითი სახელი, რომელიც ყოველთვის Nominativ-ში დგას.

1 (ein) Glas Tee – ერთი ჭიქა ჩაი

1 (eine) Tasse Kaffee – ერთი ფინჯანი ყავა

1 (eine) Flasche Wein – ერთი ბოთლი ღვინო

1 (ein) Dutzend silberne Löffel – ერთი დუჟინი ვერცხლის კოვზები

5. გარემოება (Die Adverbialbestimmung)

გარემოება დაკავშირებულია შემასმენელთან და ავსებს ან აზუსტებს მის შინაარსს.

I. გარემოების როლში მეტყველების ნაწილებიდან შეიძლება გამოვიდეს:

1. ზმნიზელა

Der Gast kommt **heute**.

სტუმარი მოვა დღეს.

Der Student arbeitet **fleißig**.

სტუდენტი მუშაობს ბეჯითად.

2. არსებითი სახელი **Akkusativ-ში, Genitiv-ში ან წინდებუ-
ლიანი არსებითი სახელი.**

Das Mädchen liest **den ganzen Tag**.

გოგონა მთელი დღე კითხულობს.

Er kam **des Morgens**.

ის დილით მოვიდა.

Er arbeitet **mit Begeisterung**.

ის აღფრთოვანებით მუშაობს.

3. რიცხვითი სახელი

Der Dom wurde **1010** gebaut.

ტაძარი აშენდა 1010 წელს.

4. ინფინიტივური სიტყვათსაქცევები:

um+Infinitiv-ი zu-თი.

(an)statt+Infinitiv-ი zu-თი.

ohne+Infinitiv-ი zu-თი.

(იხ. ზმნა, ინფინიტივური სიტყვათსაქცევები)

Er kam **um** mir zum Geburtstag **zu gratulieren**.

ის მოვიდა, რათა ჩემთვის დაბადების დღე მოელოცა.

Der Student fährt aufs Land **statt** die Prüfung **abzulegen**.

სტუდენტი სოფელში მიდის, ნაცვლად იმისა, რომ გამოცდა ჩააბაროს.

Der Student geht in die Bibliothek **ohne** dort an seinem Thema **zu arbeiten**.

სტუდენტი ბიბლიოთეკაში ისე დადის, რომ იქ თავის თემაზე არ მუშაობს.

II. გარემოების როლში, სინტაქსის დონეზე, შეიძლება გამოვიყენოთ:

1. დროის გარემოება (Temporalbestimmung)

პასუხობს კითხვებზე:

wann? – როდის?

seit wann? – რა დროიდან? როდის აქეთ?

wie lange? – რამდენ ხანს?

wie oft? – რა სიხშირით? როგორი სიხშირით?

Mein Freund kommt **heute** zu mir. (wann?)

ჩემი მეგობარი ჩემთან დღეს მოვა.

Seit einer Woche ist er auf dem Lande. (seit wann?)

ერთი კვირაა, რაც იგი სოფელშია.

2. ადგილის გარემოება (Lokalbestimmung)

პასუხობს კითხვებზე:

wo? – სად? (ადგილმდებარეობა)

wohin? – საით? სად? (მიმართულება)

woher? – საით? (მიმართულება)

Das Kind sitzt **auf dem Stuhl**. (wo?)

ბავშვი სკამზე ზის.

Sie fahren **nach Deutschland**. (wohin?)

ისინი გერმანიაში მიდიან.

Meine Nachbarn wohnen **oben**. (wo?)

ჩემი მეზობლები ზემოთ ცხოვრობენ.

3. ვითარების გარემოება (Modalbestimmung)

პასუხობს კითხვებზე:

wie? – როგორ?

auf welche Weise-რანაირად? რა საშუალებით? რა გზით?

Sie läuft **schnell** (wie?).

ის სწრაფად დარბის

Mit Freude stimmte er mir zu. (auf welche Weise?)

იგი სიხარულით დამთანხმდა.

ა) დათმობითი (თუშეცავითი გარემოება) (Konzessivbestimmung)

პასუხობს კითხვებზე:

trotz wessen?

ungeachtet wessen?

რის მიუხედავად?

Trotz der Erkältung ging er in die Universität. (trotz wessen?)

გაციების მიუხედავად, ის მაინც წავიდა უნივერსიტეტში.

ბ) შედეგის გარემოება (Konsekutivbestimmung)

პასუხობს კითხვებზე:

wie? – როგორ?

in welchem Grad? – რა ხარისხით?

Die beiden Schwestern sehen sich einander zum Verwechselln **ähnlich** (wie?)

ორივე და ისე გავს ერთმანეთს, რომ ერთმანეთში აგერევა

4. მიზეზის გარემოება (Kausalbestimmung) პასუხობს კითხვებზე:

warum? – რატომ?

aus welchem Grund? – რა მიზეზით?

Wegen des Regens kann er nicht kommen. (warum? aus welchem Grund?)

წვიმის გამო ის ვერ მოვა.

5. პირობის გარემოება (Konditionalbestimmung)

პასუხობს კითხვებზე:

unter welcher Bedingung? – რა პირობით?

in welchem Fall? – რა შემთხვევაში?

Mit etwas Höflichkeit könnte er vieles erreichen (unter welcher Bedingung?)

ცოტაოდენი თავაზიანობის შემთხვევაში იგი ბევრს მიაღწევდა.

6. მიზნის გარემოება (Finalbestimmung)

პასუხობს კითხვებზე:

wozu? – რისთვის?

zu welchem Zweck? – რა მიზნით?

Die Familie fährt **zur Erholung** ins Gebirge. (zu welchem Zweck?)

ოჯახი დასასვენებლად მთებში მიემგზავრება.

3. რთული წინადადება (Der zusammengesetzte Satz)

ეროვნული

უნივერსიტეტი

რთული წინადადება იწარმოება რამდენიმე წინადადებას ერთ რთულ სტრუქტურად შეერთების გზით. ანსხვავებენ რთული წინადადების ორ სახეობას. ესენია:

1. რთული თანწყობილი წინადადება (die Satzreihe)

2. რთული ქვეწყობილი წინადადება (das Satzgefüge)

წინადადების ორივე ტიპი განსხვავდება თავისი სტრუქტურითა და შინაარსობრივი მახასიათებლებით.

1. რთული თანწყობილი წინადადება (die Satzreihe)

რთული თანწყობილი ეწოდება წინადადებას, რომელიც შედგება ორი ან მეტი დამოუკიდებელი წინადადებისგან. ეს წინადადებები ერთმანეთთან დაკავშირებული არიან ინტონაციით, უკავშიროდ ან მაერთებელი კავშირებისა და მაკავშირებელი სიტყვების საშუალებით (კავშირი-ზმნიზედა).

Wir gehen in die Universität, die Vorlesung beginnt um 9 Uhr.
(ინტონაცია)

ჩვენ უნივერსიტეტში მივდივართ, ლექცია იწყება 9 საათზე.

Der Richter kommt **und** der Prozess beginnt. (მაერთებელი კავშირი)

მოსამართლე მოდის და პროცესი იწყება.

ა) მაერთებელი კავშირებიდან ყველაზე ხშირად გამოიყენება:

und -და, კი denn - რადგან

aber - მაგრამ doch - და მაინც, მაგრამ

oder - ან allein - მხოლოდ, მაგრამ

sondern - არამედ auch - აგრეთვე

აღნიშნული მაერთებელი კავშირები არ მოქმედებენ წინადადების წყობაზე, ე. ი. მათ შემდეგ უშუალოდ არ ღვას შემასმენელის უღლებადი ნაწილი, რის გამოც ამ კავშირებს წინადადებაში ნულოვანი პოზიცია უკავიათ.

მაგ., Ich gehe in die Universität **und** mein Freund geht nach Haus.

მე უნივერსიტეტში მივდივარ, ჩემი მეგობარი კი სახლში მიდის.
Ich bleibe zu Hause, **denn** meine Freunde wollen mich besuchen.

სახლში ვიქნები, რადგან ჩემს მეგობრებს უნდათ ჩემთან მოსვლა.
Er will nicht nach Deutschland fahren, **sondern** er will hier an der Universität studieren

მას არ სურს გერმანიაში წასვლა, არამედ აქ უნდა უნივერსიტეტში სწავლა.

ბ) კავშირი-ზმნიზედებიდან ყველაზე ხშირად გამოიყენება:

also – ამრიგად, მაშასადამე **trotzdem** – მიუხედავად ამისა

dann – შემდეგ **und zwar** – და სახელდობრ

darum – ამიტომ **dennoch** – და მაინც, მაგრამ

deshalb – ამიტომ **ausserdem** – გარდა ამისა

deswegen – ამიტომ **sonst** – თორემ

აღნიშნული კავშირი-ზმნიზედები მოქმედებენ წინადადების წყობაზე, ე. ი. მათ შემდეგ უშუალოდ დგას შემასმენლის უღლებადი ნაწილი, რის გამოც კავშირ-ზმნიზედებს წინადადებაში I პოზიცია უკავიათ.

Du musst fleißig arbeiten, **dann** hast du im Leben Erfolg.

მუყაითად უნდა იმუშაო, მაშინ ცხოვრებაში წარმატება გექნება.

Der Angeklagte war unschuldig, **deshalb** sprach ihn das Gericht frei.

ბრალდებული უდანაშაულო იყო, ამიტომ სასამართლომ იგი გაამართლა.

Ich bin sehr müde, **trotzdem** muss ich noch arbeiten.

ძალიან დაღლილი ვარ, მიუხედავად ამისა კიდევ უნდა ვიმუშაო.

გ) რთულ თანწყობილ წინადადებაში გვხვდება, აგრეთვე წყვილადი კავშირები, ესენია:

- sowohl ...als auch** – როგორც ...ასევე (აგრეთვე)
- nicht nur... sondern auch** – არა მხოლოდ ... არამედ აგრეთვე
- weder ... noch** – არც ... არც
- entweder ... oder** – ან ... ან
- bald... bald** – ხან... ... ხან
- teils... teils** – ნაწილობრივ... ნაწილობრივ, ხან... ხან.

აღნიშნული კავშირებიდან წინადადების წყობაზე არ მოქმედებენ:

- sowohl... als auch** – როგორც ... ასევე (აგრეთვე) .
- nicht nur... sondern auch** – არა მხოლოდ (მარტო), ... არამედ აგრეთვე

Sowohl er soll das machen, **als auch** seine Freunde sollen ihm dabei helfen.

როგორც მან უნდა გააკეთოს ეს, ასევე მისი მეგობრებიც უნდა დაეხმარონ ამაში.

Nicht nur er soll sich auf die Prüfung vorbereiten, **sondern auch** sein Bruder soll das tun.

მარტო (მხოლოდ) ის კი არ უნდა მოემზადოს გამოცდისთვის, არამედ მისმა ძმამაც უნდა მოემზადოს ეს.

Weder ich kam zu ihm, **noch** er wollte mich besuchen.

არც მე მივიღიოდი მასთან, არც მას უნდოდა ჩემი ნახვა.

წინადადების წყობაზე მოქმედებენ კავშირები:

- bald... bald** – ... ხან... ხან
- teils... teils** – ნაწილობრივ... ნაწილობრივ, ხან... ხან თან... თან
- Bald ... regnet es, bald** schneit es.

ხან წვიმს, ხან თოვს

Teils will er sein Haus verkaufen, **teils** will er es behalten.

მას თან უნდა სახლის გაყიდვა, თან უნდა დაიტოვოს იგი.

შენიშვნა: წყვილადი კავშირები წინადადებაში ხშირად ერთგვაროვან წევრებს აკავშირებენ ერთმანეთთან.

Entweder fahre ich mit dem Zug **oder** mit dem Wagen.

ან მატარებლით წავალ, ან მანქანით.

Sowohl ich als auch mein Freund studieren Rechtswissenschaft.

როგორც მე, ასევე ჩემი მეგობარიც სწავლობს სამართალმცოდნეობას.

Ich spreche **weder** Deutsch **noch** Englisch.

მე არც გერმანულად ვლაპარაკობ და არც ინგლისურად.

2. რთული ქვეწყობილი წინადადება (Das Satzgefüge)

რთული ქვეწყობილი ეწოდება წინადადებას, რომელიც შედგება (ერთი ან რამდენიმე) მთავარი და დამოკიდებული წინადადებისგან.

დამოკიდებული წინადადება მჭიდროდაა დაკავშირებული მთავართან როგორც სტრუქტურულად, ისე აზრობრივად და წარმოადგენს მისი რომელიმე წევრის განმარტებას, დაზუსტებას ან ამ წევრზე ახალი ინფორმაციის მიწოდებას. ამრიგად, დამოკიდებული წინადადება ასრულებს მთავარი წინადადების რომელიმე წევრის სინტაქსურ ფუნქციას. შესაბამისად, გვაქვს იმდენივე სახის დამოკიდებული წინადადება, რამდენიც წინადადების წევრია.

მთავარ წინადადებას ეწოდება **der Hauptsatz**, დამოკიდებულს — **der Nebensatz** ან **Gliedsatz**.

სინტაქსური ფუნქციის მიხედვით, არსებობს შემდეგი სახის დამოკიდებული წინადადებები.

- 1) ქვემდებარული — der Subjektsatz,
- 2) შემასმენლური — der Prädikativsatz,
- 3) დამატებითი — der Objektsatz,
- 4) განსაზღვრებითი — der Attributsatz,
- 5) გარემოებითი წინადადებები — Adverbialsätze,
 - ა) დროის გარემოებითი წინადადება — der Temporalsatz,
 - ბ) ადგილის გარემოებითი წინადადება — der Lokalsatz,
 - გ) მიზეზის გარემოებითი წინადადება — der Kausalsatz,

- დ) მიზნის გარემოებითი წინადადება – der Finalsatz,
- ე) პირობითი წინადადება – der Konditionalsatz,
- ვ) ღათმობითი (თუმცაობითი) წინადადება – der Konzessivsatz,
- გ) მოდალური წინადადება – der Modalsatz,
- ა) შედარებითი წინადადება – der Komparativsatz,
- ბ) შეზღუდვითი წინადადება – der Restriktivsatz,
- გ) შედეგის წინადადება – der Konsekutivsatz.

იმისათვის, რომ რთული ქვეწყობილი წინადადება სწორად შევადგინოთ ან გავაანალიზოთ, უნდა ვიცოდეთ ის რამდენიმე უმთავრესი თავისებურება, რომელიც ახასიათებს წინადადების ამ ტიპს გერმანულ ენაში. ეს თავისებურებები შემდეგია:

1) რთულ ქვეწყობილ წინადადებაში მთავარი წინადადების როლში შეიძლება გამოვიდეს ნებისმიერი გამონათქვამის მქონე წინადადება (თხრობითი, კითხვითი, ბრძანებითი);

2) დამოკიდებული წინადადება მთავარს უკავშირდება:

ა) მაქვემდებარებელი კავშირებით:

dass – რომ, რათა

als – როცა, როდესაც

wenn – როცა, როდესაც, თუ

weil – რადგან, ვინაიდან

da – რადგან, ვინაიდან

nachdem – მას შემდეგ, რაც

ob – თუ არ

trotzdem – მიუხედავად იმისა, რომ

bis – ვიდრე

bevor – იმ დრომდე, ვიდრე

solange – ვიდრე, სანამ

damit – რათა

falls – იმ შემთხვევაში, თუ

obwohl

obgleich

obzwar

} თუმცა

Sowohl ich als auch mein Freund studieren Russisch.
 als ob } თითქოს, ანუ იტყვიან
 als wenn } თითქოსდა ანუ იტყვიან

ohne dass – ისე, რომ არ (იმიტომაცნობს) იმიტომაცნობს

(an) statt dass – ნაცვლად იმისა, რომ (ანუ იტყვიან) იტყვიან

ბ) მიმართებითი ნაცვალსახელებით:

der, (die, das, die) – რომელიც (ანუ იტყვიან) იტყვიან

welcher, (welche, welches, welche) – რომელიც (ანუ იტყვიან) იტყვიან

გ) კითხვითი ნაცვალსახელებით და კითხვითი ნაცვალსახელებით ზმნიზებებით, რომელთაც აქვთ მიმართებითი ნაცვალსახელების ფუნქცია.

wer, was – ვინ, რა

wo – სად, wohin – საით, warum – რატომ

worauf, womit | ითარგმნება ზმნის მნიშვნელობასთან

wodurch, worüber | მიმართებაში.

3) დამოკიდებული წინადადება შესაძლოა მთავარს კავშირის გარეშეც განმარტავდეს;

4) მთავარ წინადადებაში გვხვდება მიმართებითი სიტყვები – კორელატები, რომლებთანაც დაკავშირებულია დამოკიდებული წინადადება. ზოგ შემთხვევაში მათი არსებობა აუცილებელია; ისინი ხაზს უსვამენ დამოკიდებული წინადადების შინაარსს, ზოგ შემთხვევაში კი – შესაძლოა მათი გამოტოვება. კორელატის როლში გამოდის ნაცვალსახელი, ნაცვალსახელური ზმნიზედა, არსებითი სახელი;

5) გერმანულში დამოკიდებულ წინადადებას თავისებური სიტყვათწყობა გააჩნია: შემასმენლის უღლებადი ნაწილი მასში დგას წინადადების ბოლოს, არაუღლებადი ნაწილის შემდეგ; მაგრამ შემასმენლის უღლებადი ნაწილი შეიძლება იდგეს არაუღლებადის წინ, თუ წინადადებაში გვაქვს ორი ან სამი ერთმანეთზე დამოკიდებული ინფინიტივის ფორმა;

6) დამოკიდებულ წინადადებაში მოცილებადთავსართიანი ზმნა, რომელიც დგას აქტივის მარტივ დროით ფორმებში (Präsens-

სა და Präteritum-ში), ზმნის პირიან ფორმასთან ერთად დგას წინადადების ბოლოს;

7) **თუ დამოკიდებული წინადადება** წინ უძღვის მთავარს, მათი შემასმენლების უღლებადი ნაწილები ერთად იყრიან თავს და მძიმით გამოიყოფიან;

8) ა) **თუ დამოკიდებულ წინადადებაში** შემასმენელი გამოხატულია უკუქცევითი ზმნით, ხოლო ქვემდებარე — პირის ნაცვალსახელით, **sich** უკუქცევითი ნაცვალსახელი დგას ქვემდებარის შემდეგ;

ბ) **თუ დამოკიდებულ წინადადებაში** შემასმენელი გამოხატულია უკუქცევითი ზმნით, ხოლო ქვემდებარე—არსებითი სახელით, უკუქცევითი ნაცვალსახელი **sich** დგას ქვემდებარის წინ;

9) **დამოკიდებული წინადადება** შეიძლება იდგეს მთავარი წინადადების წინ, შუაში ან მის შემდეგ (Vordersatz, Zwischensatz, Nachsatz).

შენიშვნა: გერმანული ქვეწყობილი წინადადებისათვის დამახასიათებელი ეს თავისებურებები არ გამორიცხავენ შემთხვევებს, როდესაც ხდება ზემოაღნიშნული წესების უგულვებელყოფა (ძირითადად, სასაუბრო მეტყველებაში ან მხატვრულ ნაწარმოებებში, გმირების მეტყველების ხაზგასასმელად). ასეთ შემთხვევაში საქმე გვაქვს გერმანული ენის ნორმებიდან გადახვევასთან.

გერმანული რთული ქვეწყობილი წინადადებისთვის დამახასიათებელი ზემოჩამოთვლილი თვისებები განვიხილოთ ამ ტიპის წინადადების მაგალითებზე:

1. **რთულ ქვეწყობილ წინადადებაში მთავარი წინადადების** როლში შეიძლება გამოვიდეს ნებისმიერი გამონათქვამის მქონე წინადადება: თხრობითი, კითხვითი, ბრძანებითი;

მაგ.

HS

Er kommt nicht zum Unterricht, weil er krank ist (თხრობითი).
ის არ მოვა მეცადინეობაზე, რადგან ავად არის.

Kannst du mir sagen, **wann** du zu mir kommst? (კითხვითი).

ვერ მეტყვი, როდის მოხვალ ჩემთან?

Geh schon mal nach Hause, **obwohl** du hier bleiben solltest!

(ბრძანებითი).

მაშ წადი სახლში, თუმცა აქ უნდა რჩებოდე!

2. დამოკიდებული წინადადება მთავარს უკავშირდება:

ა) მაქვემდებარებელი კავშირებით:

Der Lehrer erlaubt dem Schüler, **dass** er früher nach Hause geht.

მასწავლებელი ნებას რთავს მოსწავლეს, რომ უფრო ადრე წავიდეს სახლში.

Wir wissen nicht, **ob** er kommt.

ჩვენ არ ვიცით, მოვა თუ არა ის.

ბ) მიმართებითი ნაცვალსახელებით:

Ich kaufe das Buch, **das** im Schaufenster liegt.

მე ვყიდულობ წიგნს, რომელიც ვიტრინაში დევს.

Das ist der Student, **dessen** Bücher auf dem Tisch liegen.

ეს ის სტუდენტია, რომლის წიგნებიც მაგიდაზე აწყვია.

გ) კითხვითი ნაცვალსახელებით და კითხვითი ნაცვალსახელებით ზმნიზედებით:

Ich kenne den Ausländer und kann dir sagen, **wo** er wohnt.

მე ვიცნობ ამ უცხოელს და შემიძლია გითხრა, სად ცხოვრობს.

Er wusste nicht, **wessen** Mantel das war.

მან არ იცოდა, ვისი პალტო იყო ეს.

Das war das Schönste, **woran** ich mich erinnern kann.

ეს არის ყველაზე მშვენიერი რამ, რისი გახსენებაც კი შემიძლია.

Es war etwas ganz Neues, **wonach** er strebte.

ეს იყო რაღაც სრულიად ახალი, რისკენაც იგი მიილტვოდა.

3. დამოკიდებული წინადადება შესაძლოა მთავარს კავშირით გარეშე განმარტავდეს:

Ich fühle, du warst einmal glücklich.

ვერძობ, (რომ) შენ ერთხელ ბედნიერი იყავი.

Er fordert den Sohn auf, er soll nach Hause rechtzeitig kommen.

ის უბრძანებს თავის ვაჟს, სახლში დროზე მოვიდეს.

4. მთავარ წინადადებაში შესაძლოა იდგეს მიმართებითი სიტყვები — კორელატივი. მათი არსებობა ზოგ შემთხვევაში აუცილებელია, ზოგ შემთხვევაში კი ხდება მათი გამოტოვება. კორელატივის როლში შეიძლება გამოვიდეს: ნაცვალსახელი, ნაცვალსახელური ზმნიზედა ან არსებითი სახელი.

Ich bin es überdrüssig, dass er immer zu spät kommt.

მომბეზრდა, რომ ის მუდამ ძალიან აგვიანებს.

Ich verlasse mich darauf, dass du mir hilfst.

იმის იმედი მაქვს, რომ მომეხმარები.

Auf Grund der Tatsache, dass er krank war, wurde er von der Prüfung befreit.

ავადმყოფობის საფუძველზე იგი გამოცდიდან გაათავისუფლეს.

5. გერმანულ დამოუკიდებელ წინადადებას თავისებური სიტყვათწყობა გააჩნია:

ა) შემასმენლის უღლებადი ნაწილი დგას წინადადების ბოლოს (არაუღლებადი ნაწილის შემდეგ)

Er begreift, dass er einen Fehler macht.

მას ესმის, რომ შეცდომას სჩადის.

Sie geht ins Ausland, nachdem sie ihre Prüfung abgelegt hat.

ის მიდის საზღვარგარეთ მას შემდეგ, რაც გამოცდას ჩააბარებს.

ბ) შემასმენლის უღლებადი ნაწილი შეიძლება იდგეს არაუღლებადის წინ, თუ წინადადებაში გვაქვს ორი ან სამი ერთმანეთზე დამოკიდებული ინფინიტივის ფორმა:

Er sagte, dass er heute früh hat aufstehen müssen.

მან თქვა, რომ დღეს ადრე უნდა ამდგარიყო.

Ich habe erfahren, warum du deinen Freund nicht hast weggehen lassen wollen.

მე შევიტყვე, რატომ არ გინდოდა მეგობრის გაშვება (რომ წასულიყო).

6. დამოკიდებულ წინადადებაში მოცილებად თავსართიანი ზმნა, რომელიც დგას აქტივის მარტივი დროის ფორმებში – Präsens-სა და Präteritum-ში, ზმნის პირიან ფორმასთან ერთად დგას წინადადების ბოლოს.

Ich weiß doch nicht, wann du aufstehst?

მე ხომ არ ვიცი, როდის დგები შენ?

Der Freund fragte ihn, ob er am Konzert teilnahm.

მეგობარმა ჰკითხა მას, მონაწილეობდა თუ არა იგი კონცერტში.

7. თუ დამოკიდებული წინადადება წინ უძღვის მთავარს, მათი შემასმენლების უღლებადი ნაწილები ერთად იყრიან თავს და მძიმით გამოიყოფიან.

Wenn du mir hilfst, gehen wir nach Hause zusammen.

თუ მომეხმარები, სახლში ერთად წავალთ.

Da mein Freund Kriminalist werden will, muss er Kriminologie studieren.

რადგან ჩემს მეგობარს სურს სისხლის სამართლის სპეციალისტი გამოვიდეს, მან კრიმინოლოგია უნდა შეისწავლოს.

8. ა) თუ დამოკიდებულ წინადადებაში შემასმენელი გამოხატულია უკუქცევითი ზმნით, ხოლო ქვემდებარე – პირის ნაცვალსახელით, **sich** უკუქცევითი ნაცვალსახელი დგას ქვემდებარის შემდეგ.

Ich weiß, dass er sich jeden Tag wäscht.

ვიცი, რომ ის ყოველდღე ბანაობს.

Mein Freund fragte mich, ob ich mich an ihn oft erinnerte.

ჩემმა მეგობარმა მკითხა, ხშირად ვიგონებდი თუ არა მას.

ბ) თუ დამოკიდებულ წინადადებაში შემასმენელი გამოხატულია უკუქცევითი ზმნით, ხოლო ქვემდებარე – არსებითი სახელით, უკუქცევითი ნაცვალსახელი **sich** დგას ქვემდებარის წინ.

Ich weiß, dass sich das Kind jeden Tag wäscht.

მე ვიცი, რომ ბავშვი ყოველდღე ბანაობს.

Er fragte mich, ob sich der Freund an uns oft erinnerte.

მან მკითხა, მეგობარი ხშირად გვიგონებდა თუ არა.

9. დამოკიდებული წინადადება შეიძლება იდგეს მთავარი წინადადების წინ, შუაში ან მის შემდეგ:

Was mich beunruhigt, ist ihre schlechte Gesundheit. (Vordersatz).

რაც მე მაწუხებს, ეს მისი ცუდი ჯანმრთელობაა

Für wen er sich interessiert, den lädt er häufig ein. (Vordersatz)

ვინც მას აინტერესებს, მას ხშირად პატიჟებს.

Das Foto, das ich dir geschickt habe, kannst du behalten. (Zwischensatz)

ფოტო, რომელიც გამოგიგზავნე, შეგიძლია შენთვის დაიტოვო.

Er hofft, dass er seine Freunde bald wiedersieht. (Nachsatz)

ის იმედოვნებს, რომ მალე ნახავს თავის მეგობრებს.

Der Fußballspieler ist noch nicht in bester Form, weil er lange verletzt war. (Nachsatz)

ფეხბურთელი ჯერ არ არის საუკეთესო ფორმაში, რადგან დიდხანს ტრავმირებული იყო.

შენიშვნა: იმისათვის, რომ გავიგოთ, რა სახის დამოკიდებულ წინადადებასთან გვაქვს საქმე, კითხვა უნდა დავუსვათ მთავარი წინადადების შემასმენელს!

დამოკიდებული წინადადებების სინტაქსური სახეობები (Syntaktische Arten der Nebensätze)

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, დამოკიდებული წინადადება ასრულებს მთავარი წინადადების რომელიმე წევრის სინტაქსურ ფუნქციას. ამდენად, არსებობს წინადადების წევრთა შესაბამისი დამოკიდებული წინადადების სახეობები. განვიხილოთ თითოეული მათგანი ცალ-ცალკე.

ქვემდებარული დამოკიდებული წინადადება (Der Subjektsatz)

ქვემდებარული დამოკიდებული წინადადება პასუხობს კითხვაზე: wer – ვინ? ვის? was – რა? რას?

მთავარ წინადადებას იგი უკავშირდება კითხვითი ნაცვალსახელებით და მაქვემდებარებელი კავშირებით: wer (wem, wen), dass, ob.

1) თუ ქვემდებარული დამოკიდებული წინადადება დგას მთავარი წინადადების შემდეგ, მაშინ მთავარ წინადადებაში აუცილებლად უნდა იყოს კორელატი – es.

Es beunruhigt mich, **dass** er so spät nach Haus kommt.

მაწუხებს ის, რომ იგი ასე გვიან მოდის სახლში.

Es wundert mich sehr, **dass** du unzufrieden bist.

ძალიან მაოცებს, რომ უკმაყოფილო ხარ.

2) თუ ქვემდებარული დამოკიდებული წინადადება დგას მთავარი წინადადების წინ, მაშინ კორელატი დამოკიდებულ ნაწილში არ დგას, მაგრამ შესაძლოა იყოს მთავარში.

Wer die Reise durch Amerika machte, **(der)** erzählte begeistert davon.

ის, ვინც ამერიკაში იმოგზაურა, აღფრთოვანებული ყვებოდა ამის შესახებ.

Wen meine Schwester einmal heiratet, **(der)** ist zu beneiden.

ვისაც ჩემი და ცოლად გაჰყვება, იმისი შეიძლება შეშურდეს კაცს.

Dass niemand zu Hause ist, **(das)** wundert mich sehr.

ის, რომ სახლში არავინ არ არის, ძალიან მაოცებს.

შემასმენლური დამოკიდებული წინადადება

(Der Prädikativsatz)

შემასმენლური დამოკიდებული წინადადება განმარტავს მთავარი წინადადების შემასმენლის სახელად ნაწილს და პასუხობს კითხვებზე:

was ist — ვინ არის? რა არის ქვემდებარე? **was wird?** რად ხდება ქვემდებარე? **was bleibt?** — რად რჩება ქვემდებარე? **was scheint** — რად ჩანს ქვემდებარე? **wie heisst** — რა ჰქვია, რა ვწოდება ქვემდებარეს?

დამოკიდებული წინადადება მთავარ წინადადებას უკავშირდება კითხვითი ნაცვალსახელებით: **wer, was, wie** და კავშირით **dass:**

Bleibe (du), wer du bist!

დარჩი იმად, ვინც ხარ!

Du bist nicht (das), was du scheinst.

შენ ის არა ხარ, რაც (გარედან) ჩანხარ.

Sein Fehler war (es), dass er dieses Mädchen geheiratet hat.

მისი შეცდომა ის იყო, რომ მან ეს გოგონა შეირთო.

**დამატებითი დამოკიდებული წინადადება
(Der Objektsatz)**

დამატებითი დამოკიდებული წინადადება ასრულებს Genitiv-ში, Dativ-სა და Akkusativ-ში მდგომი დამატების და წინდებულიანი დამატების ფუნქციას. იგი პასუხობს კითხვებზე:

wen? ვინ? ვის? **wessen** ვისი? **wem** ვის? **was** რა? რას? და მთავარ წინადადებას უკავშირდება მაქვემდებარებელი კავშირებით: **dass** — რომ, **ob** — თუ არ. კითხვითი ნაცვალსახელებითა და ნაცვალსახელური ზმნიზედებით: **wer, was, wo, wie, wann, woran, womit, wozu, wofür, wodurch** და ა.შ.

კორელატის როლში გამოდის ნაცვალსახელი **es**, თუ მთავარი წინადადება წინ უძღვის დამოკიდებულს, და, ნაცვალსახელი **das**, თუ მთავარი წინადადება დგას დამოკიდებულის შემდეგ. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, კორელატების საჭიროება-არსაჭიროება დამოკიდებულია ზმნების მართვაზე: ზოგ შემთხვევაში მათი გამოყენება აუცილებელია, ზოგჯერ კი შეიძლება მათი გამოტოვება.

გ) კითხვითი წინადადებას წინდებულიანი დამატების შემთხვევაში უმოდანს კავშირით — **daß**

მაგ.,

Ich finde es gut, dass du mich informiert hast.

ვფიქრობ, კარგია, რომ ინფორმაცია მომაწოდე.

Dass du mich informiert hast, (das) finde ich gut.

ის, რომ ინფორმაცია მომაწოდე, ვფიქრობ, კარგია.

Die Mutter hat ihn (danach) gefragt, ob er zum Abendessen kommt.

დედამ ჰკითხა მას, მოვიდოდა თუ არა (ის) სავახშმოდ.

Ich danke Ihnen (dafür), dass Sie mich nach Haus gebracht haben.

მადლობას გიხდით (იმისათვის), რომ სახლში მიმიყვანეთ.

Erinnere ihn daran, dass er mich anrufen soll.

გაახსენე მას, რომ დამირეკოს.

Achten Sie bitte darauf, dass die Kamera nicht nass wird!

ყურადღება მიაქციეთ, რომ კამერა არ დასველდეს!

Ich konnte sie daran erkennen, dass sie einen roten Hut trug.

მე იგი იმით ვიცანი, რომ წითელი ქუდი ეხურა.

Was hindert dich daran, dass du dein Vorhaben ausführst?

რა გიშლის ხელს იმაში, რომ შენი ჩანაფიქრი განახორციელო?

დამატებითი დამოკიდებული წინადადება

ირიბი თქმის გამოსახატავად.

წინადადება გამოიყენება დამატებითი დამოკიდებული ე. წ. „ირიბი თქმის“ (indirekte Rede) გამოსახატავად. (იხ. ზმნა, Konjunktiv-ის გამოყენება ირიბი თქმაში). მთავარი წინადადება ამ შემთხვევაში მიუთითებს, ვის ეკუთვნის ეს სიტყვები. აღნიშნულ ფუნქციას ასრულებენ ზმნები:

sagen-თქმა

behaupten-მტკიცება

berichten-მოხსენება

erklären- ახსნა, განმარტება

erwidern- მიუგებს

erzählen- მოყოლა

fragen - შეკითხვა

informieren-ინფორმაციის მიწოდება

meinen-ფიქრობს, ჰგონია

denken-ფიქრი

sich erinnern-გახსენება, მოგონება

glauben-ფიქრი, ჰგონია

zweifeln-ეჭვობს, ეჭვება და სხვ.

ა) ირიბ თქმაში ზმნა-შემასმენელი იხმარება

კონიუნქტივის ან კონდიციონალის ფორმით; ირიბ თქმაში შესაბამისი პირისა და კუთვნილებითი ნაცვალსახელები მონაცვლეობას განიცდიან.

პირდაპირი თქმა:

Mein Freund fragt mich: „Wen willst du zu deinem Geburtstag einladen?“

ჩემი მეგობარი მეკითხება: „ვინ გინდა დაპატიჟო შენი დაბადების დღეზე?“

ირიბი თქმა:

Mein Freund fragt mich, wen ich zu meiner Geburtstag einladen wolle.

ჩემი მეგობარი მეკითხება, ვინ გინდა დაპატიჟო შენი დაბადების დღეზე?

ბ) კითხვით სიტყვიანი წინადადებები ირიბ თქმაში შემოდინან იმავე კითხვითი სიტყვით:

პირდაპირი თქმა:

„Wie fühlt er sich heute?“ – fragte mich das Mädchen.

„როგორ გრძნობს ის დღეს თავს?“ – მკითხა გოგონამ.

ირიბი თქმა:

Das Mädchen fragte mich, wie er sich heute fühle.

გოგონამ მკითხა, დღეს როგორ გრძნობს ის თავსო.

გ) კითხვითი წინადადებები კითხვითი სიტყვის გარეშე, ირიბ თქმაში შემოდინან კავშირით – ob.

პირდაპირი თქმა:

Er fragte mich: „Darf **ich Sie** begleiten?“

მან მკითხა: „შეიძლება გაგაცილოთ?“

ირიბი თქმა:

Er fragte mich, ob **er mich begleiten dürfe**.

მან მკითხა, შეიძლება თუ არა, გაგაცილოთ.

დამატებითი დამოკიდებული წინადადება ირიბი თქმის გამოსახატავად ბრძანებით კილოში

ირიბი თქმის გამოსახატავად ბრძანებითი კილოს გადმოცემა ხდება მოდალური ზმნების საშუალებით:

ა) თავაზიანი თხოვნა გამოიხატება მოდალური ზმნით: **mögen**

ბ) ბრძანება ან მოთხოვნა გამოიხატება მოდალური ზმნით: **sollen**

პირდაპირი თქმის იმპერატივი

„Reg **dich** doch bitte nicht so **auf!**“

„გთხოვ, ასე ნუ ღელავ!“

ირიბი თქმის იმპერატივი

Er bat **mich** (freundlich), ich **möge mich** nicht so **aufregen**.

მან მოთხოვა (თავაზიანად), ასე ნუ ღელავო.

პირდაპირი თქმის იმპერატივი

Die Schülerin sagte zum Lehrer: „Entschuldigen Sie **mich** bitte!“

მოსწავლემ უთხრა მასწავლებელს: „მაპატიეთ!“

ირიბი თქმის იმპერატივი

Die Schülerin sagte zum Lehrer, **er möge sie entschuldigen**

მოსწავლემ უთხრა მასწავლებელს, მაპატიეთო,

პირდაპირი თქმის იმპერატივი

Die Mutter sagte zu ihrem Sohn:

„**Bereite dich** gut auf die Prüfungen **vor!**“

დღემ უთხრა თავის ვაჟს: „კარგად მოემზადე გამოცდები-
თვის!“

ირიბი თქმის იმპერატივი

Die Mutter sagte zu ihrem Sohn (scharf), er solle sich gut auf
die Prüfungen vorbereiten.

დღემ უთხრა თავის ვაჟს, გამოცდებისთვის კარგად
მოემზადეო.

განსაზღვრებითი დამოკიდებული წინადადება (Der Attributsatz)

განსაზღვრებითი დამოკიდებული წინადადება განსაზღვრავს
თავარი წინადადების რომელიმე არსებით სახელს ან ნაცვალსახელს
და პასუხობს კითხვაზე: **welcher?** რომელი? **was für ein?** როგორი?

განსაზღვრებითი დამოკიდებული წინადადება მთავარს უკავშირ-
დება მიმართებითი ნაცვალსახელებით **der (die, das, die), welcher
welche, welches, welche)** და კითხვითი ნაცვალსახელებით, რომ-
ლებსაც წინ შესაძლოა წინდებულიც უძღოდეს: **wer, wen, wem,
was, wo, wann, wohin, woher.** ასევე ნაცვალსახელური ზმნიზედე-
ბით: **worauf, womit, woran** და მაქვემდებარებელი კავშირებით: **dass
ob.**

შენიშვნა: აღსანიშნავია, რომ სხვა მაქვემდებარებელი სიტყვები-
მან განსხვავებით, მიმართებითი და კითხვითი ნაცვალსახელები **wer?
wen? wem? was?** ბრუნვაცვალებადი არიან და შეუძლიათ წი-
ნადადების წევრის ფუნქციის შესრულება, ამიტომ მათ **წევრ-
გამოწირვასაც** უწოდებენ.

მათი გამოყენება დამოკიდებულია იმ ზმნა — შემასმენლის
არტევაზე, რომელიც დგას დამოკიდებულ წინადადებაში.

Man zeigte einen Film, der berühmt ist.

(Nomin)

der Film ist berühmt.

ჩვენებდნენ ფილმს, რომელიც ცნობილია.
Man zeigte einen **Film**, **dessen** Handlung spannend ist.

Gen

(die Handlung des Films ist spannend.)

ჩვენებდნენ ფილმს, რომლის მოქმედებაც დაძაბულია.

Man zeigte einen **Film**, **den** ich nicht kannte.

Akk

(Ich kannte den Film nicht)

ჩვენებდნენ ფილმს, რომელსაც მე არ ვიცნობდი.

Man zeigte einen **Film** **in dem** Romy Schneider mitspielt.

Prap. D

(Romy Schneider spielt **in dem** Film mit.)

ჩვენებენ ფილმს, რომელშიც მონაწილეობს რომი შნაიდერი.

Wer diese Reise **machte**, (der) kehrte begeistert zurück.

ვინც ამ მოგზაურობაში იყო, აღფრთოვანებული დაბრუნდა უკან.

Wem es hier nicht gefällt, soll woanders hingehen.

ვისაც აქ არ მოსწონს, სხვაგან წაბრძანდეს.

Die Stadt, **wohin** er **fuhr**, kannte er von früher.

ქალაქს, სადაც ის გაემგზავრა, ადრევე იცნობდა.

Das Dorf, **woher** sie **stammt**, liegt in Georgien.

სოფელი, საიდანაც ის არის წარმოშობით, საქართველოშია.

Ich kenne den Arzt, **den** du **besuchen** sollst.

მე ვიცნობ ექიმს, რომელთანაც უნდა მიხვიდე.

Die Frage, **ob** er noch krank ist, ist zweifelhaft.

საკითხი, ის კიდევ ავადაა თუ არა, საეჭვოა.

Ich bin der Meinung, **dass** er nichts davon **wusste**.

მე მგონია, რომ მან ამის შესახებ არაფერი არ იცოდა.

შენიშვნა: როგორც მაგალითებიდან ჩანს, განსაზღვრებითი დამოკიდებული წინადადება შეიძლება იდგეს სამივე პოზიციაში: მთავარი წინადადების წინ, შუაში ან მის შემდეგ.

დროის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადება (Der Temporalsatz)

დროის გარემოებითი წინადადება პასუხობს კითხვებზე:
wann? როდის? **seit wann?** რა დროიდან? **wie lange?** რამდენ ხანს? **wie oft?** რა სიხშირით?

მთავარ წინადადებას იგი უკავშირდება მაქვემდებარებელი კავშირებით:

als — როდესაც

wenn — როდესაც

nachdem — მას შემდეგ, რაც

während — იმ დროს, როდესაც

solange — ვიდრე

bis — ვიდრე

seit (dem) — მას შემდეგ, რაც

sobald — როგორც კი

1) კავშირი **als** (როდესაც) — გამოხატავს ერთჯერად მოქმედებას წარსულში.

Als ich gestern meinen Freund auf der Strasse traf, freute ich mich sehr darüber. (einmal)

როდესაც გუშინ ჩემს მეგობარს ქუჩაში შევხვდი, ამან ძალიან გამეხარა. (ერთხელ)

Die Kinder waren sehr zufrieden, **als** der Vater ihnen einen Ball gekauft hatte. (einmal)

ბავშვები ძალიან კმაყოფილი იყვნენ, როდესაც მამამ მათ ბურთი უყიდა. (ერთხელ)

2) კავშირი **wenn** (როდესაც) — გამოხატავს მრავალჯერად მოქმედებას წარსულში და, აგრეთვე, ერთჯერად ან მრავალჯერად მოქმედებას აწმყოსა და მომავალში:

Wenn ich aufgestanden war, machte ich (immer) Morgengymnastik

მას შემდეგ, რაც ჩემს საქმეებს დავამთავრებ, მაშინვე შენთან მოვალ.

Ich werde dich besuchen, nachdem ich die Prüfungen abgelegt habe.

შენთან მოვალ, მას შემდეგ, რაც გამოცდებს ჩავაბარებ.

4) **კავშირი während** (იმ დროს, როდესაც) — აღნიშნავს ერთდროულ მოქმედებას მთავარსა და დამოკიდებულ წინადადებაში.

Während wir uns das Fußballspiel im Fernsehen ansahen, unterhielt er sich über die Ereignisse des Tages.

იმ დროს, როდესაც ჩვენ ტელევიზორში ფეხბურთის თამაშს ვუყურებდით, ის დღის მოვლენებზე საუბრობდა.

Während er frühstückt, mache ich mein Bett.

იმ დროს, როდესაც ის საუზმობს, მე ჩემს საწოლს ვასწორებ

5) **კავშირი solange** (ვიდრე) — გამოხატავს მოქმედებას, რომელიც მიმდინარეობს მთავარ წინადადებაში გამოხატულ მოქმედებასთან ერთად.

Störe mich bitte nicht, solange ich telefoniere.

გთხოვ, ხელს ნუ მიშლი, ვიდრე (სანამ) ტელეფონზე ვლაპარაკობ.

Was machen wir denn, solange es regnet?

ჩვენ რაღა ვაკეთოთ, ვიდრე წვიმს?

6) **კავშირი bis** (ვიდრე) — აღნიშნავს მთავარი მოქმედების დასრულების დროს (წარსულში, აწმყოსა და მომავალში), ერთჯერადი მოქმედების თანმიმდევრობას;

Warten Sie bitte auf mich, bis diese Angelegenheit geklärt ist.

გთხოვთ, მომიცადოთ, ვიდრე ეს საქმე გაირკვევა.

Sie standen auf dem Bahnsteig, bis der Zug abfuhr.

ისინი ბაქანზე იდგნენ, ვიდრე მატარებელი არ დაიძრა.

7) **კავშირი seit(dem)** (მას შემდეგ, რაც) — აღნიშნავს მოქმედებას, რომელიც წინ უძღვის მთავარი წინადადების წარსულში დაწყებულ მოქმედებას; ეს მოქმედება მეტყველების მომენტშიც გრძელდება;

Seit (dem) er die Arbeit beendet hatte, war er zufrieden.

მას შემდეგ, რაც მან სამუშაო დაამთავრა, კმაყოფილი იყო.

Ich habe sie erst einmal getroffen, **seit (dem)** ich hier arbeite.

მე მას მხოლოდ ერთხელ შევხვდი, მას შემდეგ, რაც აქ ვმუშაობ.

8) **კავშირი sobald** (როგორც კი) – გამოხატავს მოქმედებას, რომელიც წინ უძღვის მთავარი წინადადების მოქმედებას. ამიტომ:

ა) თუ ორივე მოქმედება ხდება წარსულში, შესაბამისად იხმარება:

პლუსკუამპერფექტი - პრეტერიტუმი;

ბ) თუ ორივე მოქმედება ხდება აწმყოში ან მომავალში შესაბამისად იხმარება:

პერფექტი - პრეზენსი;

Sobald der Wecker geklingelt hatte, stand er auf.

როგორც კი მალვიძარამ დარეკა, იგი ადგა.

Sobald er die Prüfung abgelegt hatte, ging er nach Haus.

როგორც კი გამოცდა ჩააბარა, (მაშინვე) სახლში წავიდა.

Sobald ich den Aufsatz geschrieben habe, rufe ich dich an.

როგორც კი თემას დავწერ, (მაშინვე) დავირეკავ.

Sobald wir eingepackt haben, müssen wir losfahren.

როგორც კი ბარგს ჩავალაგებთ, (მაშინვე) უნდა გავემგზავროთ.

ადგილის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადება

(Der Lokalsatz)

ადგილის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადება პასუხობს კითხვებზე: **wo?** სად? **wohin?** სად? საით? **woher?** საიდან? მთავარ წინადადებას იგი უკავშირდება კითხვითი ნაცვალსახელებით: **wo, wohin, woher** და სხვ.

Dorthin gehe ich, woher du kommst.

იქით მივდივარ, საიდანაც შენ მოდიხარ.

Wo du sitzt, dort zieht es.

სადაც შენ ზიხარ, იქ ორპირი ქარია.

მიზეზის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადება
(Der Kausalsatz)

მიზეზის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადება მიუთითებს მთავარ წინადადებაში გამოხატული მოქმედების მიზეზზე და პასუხობს კითხვებზე:

warum? weshalb? weswegen? რატომ?

aus welchem Grund? რა მიზეზით?

იგი მთავარ წინადადებას უკავშირდება მაქვემდებარებელი კავშირებით: **weil, da** – რადგან, **zumal** – მით უფრო, რომ; რადგან; კორელატის როლში მთავარ წინადადებაში შეიძლება გამოვიდეს: **deshalb, deswegen, daher, darum, nur, bloss** და სხვ.

Der Unfall passierte nur **deswegen, weil** der Fahrer betrunken war.

უბედური შემთხვევა მხოლოდ იმიტომ მოხდა, რომ მძღოლი მთვრალი იყო.

Da es sehr kalt war, konnten die Kinder nicht auf dem Hof spielen.

რადგან ძალიან ციოდა, ბავშვები ვერ თამაშობდნენ ეზოში.

შენიშვნა: თუ დამოკიდებულ წინადადებაში **weil** –ის და **da**–ს ნაცვლად გამოიყენება კავშირი **denn**, ასეთ წინადადებას რთული თანწყობილი წინადადების სტრუქტურა ექნება და შესაბამისად ზმნა-შემასმენელი ამ სტრუქტურისთვის დამახასიათებელ ადგილს დაიკავებს:

Ich habe die Vorlesung versäumt, **weil ich krank war. (denn ich war Krank)**

ლექცია გავაცდინე, რადგან ავად ვიყავი.

Die Kinder konnten nicht auf dem Hof spielen, **da es sehr kalt war (denn es war sehr kalt)**

ბავშვები ვერ თამაშობდნენ ეზოში, რადგან ძალიან ციოდა.

მიზნის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადება

(Der Finalsatz)

მიზნის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადება მიუთითებს მთავარი წინადადების მოქმედების მიზანზე და პასუხობს კითხვებზე: **wozu?** რისთვის? **zu welchem Zweck?** — რა მიზნით? იგი მთავარ წინადადებას უკავშირდება მაქვემდებარებელი კავშირებით: **damit, dass, auf dass** — იმისათვის, რომ, რათა;

Du musst dich beeilen, **damit (auf dass)** wir rechtzeitig da sind.

უნდა იჩქარო, რათა დროზე მივიდეთ ადგილზე.

Sprich laut, **dass** man dich hört.

ილაპარაკე ხმამაღლა, რათა კაცმა გაიგოს შენი ნათქვამი.

შენიშვნა: თუ მიზნის გარემოებითი წინადადების მთავარსა და დამოკიდებულ ნაწილში ერთი და იგივე ქვემდებარე გვაქვს, მაშინ დამოკიდებული ნაწილი შეიძლება გამოვხატოთ საქცევით: **um+Infinitiv-ი zu-თი.**

Um die Krankheit festzustellen, werden Blutuntersuchungen gemacht.

იმისათვის რომ დავადგინოთ ავადმყოფობა, კეთდება სისხლის ანალიზი.

Er kauft das Buch, **um es zu lesen.**

ის ყიდულობს ამ წიგნს, რათა წაიკითხოს იგი.

პირობითი დამოკიდებული წინადადება

(Der Konditionalsatz)

პირობითი დამოკიდებული წინადადება მიუთითებს პირობაზე, რის დროსაც შესაძლებელია მთავარი წინადადების მოქმედების განხორციელება. იგი პასუხობს კითხვებზე: **in welchem Fall?** რა შემთხვევაში?

unter welcher Bedingung? რა პირობით?

დამოკიდებული წინადადება მთავარს უკავშირდება კავშირებით: **wenn** — თუ; **falls** — იმ შემთხვევაში თუ; **vorausgesetzt, dass** —

მხოლოდ იმ პირობით; რომ; **es sei denn, dass** – იმ შემთხვევაში,
თუ; **je... desto/um so** – რაც უფრო, მით უფრო;

je nachdem ob – იმისდა მიხედვით, თუ

1) **wenn** – თუ;

Wenn du mir nicht hilfst, werde ich nicht rechtzeitig fertig.

თუ არ მომეხმარები, დროულად ვერ გავემზადები.

Wenn er die Prüfung besteht, fährt er aufs Land.

თუ ის გამოცდას ჩააბარებს, სოფელში წავა.

შენიშვნა: პირობითი დამოკიდებული წინადადება, რომელიც
ინ უძღვის მთავარს, შეიძლება უკავშიროც იყოს. ამ შემთხვევაში
ირველ ადგილს იკავებს ზმნა-შემასმენლის უღლებადი ნაწილი,
ოღო მთავარ წინადადებაში შეიძლება იყოს კორელატი: **dann**.

Kannst du nicht kommen, so rufe mich an!

თუ ვერ მოხვალ, დამირეკე!

Hast du Geld, dann kannst du dir diese Schuhe kaufen.

ფული თუ გექნება, შეგიძლია ეს ფეხსაცმელი იყიდო.

შენიშვნა: როგორც ზევით დავინახეთ, **wenn** – კავშირებიან წი-
ნადადებას შეიძლება დროის მნიშვნელობაც ჰქონდეს. ამ
შემთხვევაში, განსასხვავებლად, პირობითი წინადადების მთავარ
წილში დგას ხოლმე კორელატი – **dann**.

Wir werden erst **dann** Erfolg haben, **wenn** uns die anderen hel-
fen.

ჩვენ წარმატება მხოლოდ მაშინ გვექნება, თუ სხვებიც მოგვეხ-
მარებიან.

Ich habe **dann** Zeit für dich, **wenn** ich mit der Arbeit rechtzei-
tig fertig bin.

შენთვის დრო მაშინ მექნება, თუ სამუშაოს დროულად
მოვათავებ.

2) **falls** – იმ შემთხვევაში, თუ;

Falls Sie einverstanden sind, ändern wir den Plan.

იმ შემთხვევაში, თუ თქვენ თანახმა ხართ, შევცვლით გეგმას.

Falls noch etwas dazwischen kommt, rufe ich dich an.

იმ შემთხვევაში, თუ ამასობაში რამე მოხდა, დაგირეკავ.

3) **vorausgesetzt, dass** — მხოლოდ იმ პირობით, რომ.

Ich werde ihm das noch heute sagen, **vorausgesetzt, dass er zu Hause ist.**

მე მას დღესვე ვეტყვი ამას იმ პირობით, რომ იგი სახლში იქნება.

4) **es sei denn dass** — იმ შემთხვევაში, თუ;

Es wird sicher ein schöner Ausflug, **es sei denn, dass der Wagen rechtzeitig repariert wird**

ნამდვილად მშვენიერი ექსკურსია იქნება, იმ შემთხვევაში თუ მანქანას დროულად შეაკეთებენ.

5) **je desto, um so** — რაც უფრო, მით უფრო.

Je schlechter der Weg wurde, desto langsamer kamen wir voran.

რაც უფრო უარესდებოდა გზა, მით უფრო ნელა მივიწვედით წინ.

Je schneller wir gehen, um so früher sind wir zu Hause.

რაც უფრო სწრაფად ვივლით, მით უფრო ადრე მივალთ სახლში.

6) **Je nachdem ob** — იმისდა მიხედვით, თუ .

Wir fahren in die Berge, **je nachdem ob** das Wetter gut oder schlecht ist.

ჩვენ მთებში გავემგზავრებით იმის მიხედვით, ამინდი კარგი იქნება თუ ცუდი.

ირეალური პირობითი დამოკიდებული წინადადება (Der irreal Bedingungsatz)

შემოთმომყვანილი მაგალითები გამოხატავენ რეალურ პირობას, რომლის შესრულებაც შესაძლებელი ან შეუძლებელია წარსულში,

აწმყოსა და მომავალში. ამგვარი პირობის გადმოცემის საშუალებად ითვლება **Indikativ**-ის დროები.

ირეალურ პირობით წინადადებაში გამოხატული პირობა შეუსრულებელია ან არარეალური.

ამგვარი პირობის გადმოცემის საშუალებად ითვლება კავშირებითი კილო — **Konjunktiv**-ი. (იხ. ზმნა, **Konjunktiv**-ის წარმოება და გამოყენება).

უნდა აღინიშნოს, რომ ირეალური პირობის გადმოსაცემად გერმანულში არსებობს ე. წ. პირობითი კილო — **Konditionalis**-ი, რომელიც **Konjunktiv**-ის აღწერილობით ფორმას წარმოადგენს. კონდიციონალისი იხმარება ირეალურ პირობით წინადადებაში, რომელიც გამოხატავს შეუსრულებელ სურვილს ან პირობას.

ა) აწმყო ან მომავალი დროის გადმოსაცემად გამოიყენება: **Konditionalis**-ი ან **Konjunktiv Präteritum**-ი — მთავარ წინადადებაში, **Konjunktiv Präteritum**-ი — დამოკიდებულ წინადადებაში.

Wenn ich seine Telefonnummer wüsste, würde ich ihn anrufen.

მისი ტელეფონის ნომერი რომ მცოდნოდა, დავურეკავდი მას (ახლა ან მომავალში)

Wenn ich Zeit hätte, käme ich zu dir.

დრო რომ მქონოდა, შენთან მოვიდოდი (ახლა ან მომავალში)

ბ) წარსული დროის გადმოსაცემად გამოიყენება:

Konjunktiv Plusquamperfekt-ი — მთავარ წინადადებაში,

Konjunktiv Plusquamperfekt-ი — დამოკიდებულ წინადადებაში.

ან იშვიათად

Konditionalis II — მთავარ წინადადებაში, **Konjunktiv**

Plusquamperfekt-ი — დამოკიდებულ წინადადებაში,

Wenn ich gestern Zeit gehabt hätte, wäre ich zu dir gekommen.

Wenn ich nicht krank gewesen wäre, würde ich dich besucht haben.

ავად რომ არ ვყოფილიყავი, მოგინახულებდი.

დათმობითი (თუმცაობითი) დამოკიდებული წინადადება
(Der Konzessivsatz)

დათმობითი დამოკიდებული წინადადება მიუთითებს მთავარი წინადადების მოქმედებაზე, რომელიც წინააღმდეგობების მიუხედავად, მაინც შესრულდება. იგი პასუხობს კითხვაზე: **trotz wessen?** რის მიუხედავად? და მთავარ წინადადებას უკავშირდება მაქვემდებარებელი კავშირებით: **obwohl, obgleich** – თუმცა; **trotzdem** – მიუხედავად ამისა.

ამაღლებული სტილის გამოსახატავად გამოიყენება, აგრეთვე, კავშირები: **obzwar, obschon, wiewohl, wengleich** – თუმცა, მართალია, მაგრამ;

Wir verloren das Spiel, **obwohl wir uns** gut darauf vorbereitet hatten

ჩვენ თამაში წავაგეთ, თუმცა მისთვის კარგად მოვემზადეთ.

Obgleich wir es schon längst wussten, hat er es erst heute erfahren.

თუმცა ჩვენ ეს (ამბავი) უკვე დიდიხანია ვიცოდით, მან ეს მხოლოდ დღეს გაიგო.

დათმობითი დამოკიდებული წინადადება მთავარს უკავშირდება, აგრეთვე, კავშირებით:

auch wenn
selbst wenn
wenn auch } მაშინაც კი, თუნდაც, თუმცა

so oftauch
so.... auch
wie ... auch } თუმცა, როგორც არ

Ich tue es, **auch wenn** es mir sehr schwerfällt.

მე გავაკეთებ ამას, თუმცა ეს ძალიან მიძნელებდა.

Selbst wenn er nicht kommt, werde ich auf ihn nicht böse.

მაშინაც კი, თუ ის არ მოვა, მე მასზე არ გავბრაზდები.

ყურადღება! თუ დათმობითი წინადადების დამოკიდებული ნაწილი **so...auch, wie sehr...auch, so oft...auch** —კავშირებით წინ უძღვის მთავარს, მაშინ მთავარ წინადადებაში ზმნა შემასმენლის უღლებადი ნაწილი მეორე ადგილას დგას, რაც უჩვეულოა გერმანული ქვეწყობილი წინადადებისთვის.

So kompliziert der Text **auch** war, ich **habe** ihn schnell übersetzt.

თუმცა ტექსტი რთული იყო, მე იგი სწრაფად ვთარგმნე.

Wie sehr er sich **auch** bemühte, das Experiment **geling** ihm nicht.

როგორ არ ეცადა, ექსპერიმენტი მაინც არ გამოუვიდა.

So oft er **auch** versuchte, er **konnte** die Prüfungen nicht **ab-**legen.

რამდენჯერაც არ სცადა, ვერ შესძლო გამოცდების ჩაბარება.

მოდალური წინადადება (Der Modalsatz)

მოდალური წინადადების დამოკიდებული ნაწილი იძლევა ინფორმაციას მთავარი წინადადების მოქმედების ვითარების შესახებ. იგი პასუხობს კითხვებზე: **wie?** როგორ? **auf welche Art und Weise?** **wodurch?** **womit?** რა სახით? როგორ? ვითარების გარემოება გამოიხატება რთული ქვეწყობილი წინადადების სამი ტიპით. ესენია:

1. შედარებითი წინადადება — **der Komparativsatz**;
2. შეზღუდვითი წინადადება — **der Restriktivsatz**;
3. შედეგის წინადადება — **der Konsekutivsatz**.

განვიხილოთ თითოეული მათგანი.

1. შედარებითი დამოკიდებული წინადადება (Der Komparativsatz)

შედარებითი დამოკიდებული წინადადება მთავართან მიმართებაში გამოხატავს ორ თანაბარ ან ორ არათანაბარ ვითარებას და პასუხობს კითხვაზე: **wie?** – როგორ?

მთავარი წინადადება დამოკიდებულს უკავშირდება კავშირებით:

ა) **wie** – როგორც; ამ დროს მთავარ წინადადებაში დგას კორელატები: *so, genauso, geradeso*;

als – როგორც; მთავარ წინადადებაში ზედსართავი სახელი დგას Komparativ-ში

Er ist **so reich, wie** ich vermutet habe.

ის ისეთი მდიდარია, როგორსაც ვვარაუდობდი.

Er verhielt sich **genauso, wie** wir gedacht hatten.

ზუსტად ისე მოიქცა, როგორც ჩვენ ვფიქრობდით.

Er ist noch **reicher, als** ich erwartet habe.

ის კიდევ უფრო მდიდარია, ვიდრე მოველოდი.

Er verhielt sich **besser, als** wir uns vorgestellt hatten.

ის უკეთესად მოიქცა, ვიდრე ჩვენ წარმოგვედგინა.

ბ) **als ob, als wenn, wie wenn, als** – თითქოსდა, თითქოს.

ამ კავშირებით დამოკიდებული წინადადება აღნიშნავს ირეალურ მოქმედებას, ამიტომ ზმნა-შემასმენელი კავშირებით კილოში დგას.

Er sieht mich so an, **als ob** ich ein Gespenst wäre.

ისე მიყურებს, თითქოს მოჩვენება ვიყო.

Er erzählt alles so lebendig, **als wenn** er alles selbst erlebt hätte.

ის ისე ცოცხლად ყვება, თითქოს საკუთარ თავზე განეცადოს ყველაფერი.

შენიშვნა: als – კავშირის დროს დამოკიდებულ წინადადებაში ზმნა-შემასმენლის ულლებადი ნაწილი უშუალოდ ამ კავშირის შემდეგ დგას:

Es ist heute so warm, **als wäre** es Frühling.
დღეს ისე თბილა, თითქოს გაზაფხული იყოს.

Er ging an uns vorbei, **als sähe** er uns nicht.

მან გვერლით ისე ჩაგვიარა, თითქოს ვერ დაგვინახაო.

2. შეზღუდვითი დამოკიდებული წინადადება (Der Restriktivsatz)

შეზღუდვითი დამოკიდებული წინადადება გამოხატავს მთავარი წინადადების მოქმედების შეზღუდულ ხასიათს.

მთავარი წინადადება დამოკიდებულს უკავშირდება კავშირებით: **wie** – როგორც;

soviel (wie) – რამდენადაც;

soweit – რამდენადაც

Wie er mir erzählte, ist seine Frau krank.

როგორც ის მომიყვა, მისი ცოლი ავად არის.

Soviel (wie) mir bekannt ist, arbeitet er an der Universität.

რამდენადაც ჩემთვის ცნობილია, ის უნივერსიტეტში მუშაობს.

3. შედეგის დამოკიდებული წინადადება (Der Konsektivsatz)

შედეგის დამოკიდებული წინადადება გამოხატავს შედეგს, რომელიც მთავარი წინადადების მოქმედებიდან გამომდინარეობს. იგი პასუხობს კითხვაზე:

wie? როგორ? **in welchem Grad?** რა ზომით? რა ხარისხით?

მთავარი წინადადება დამოკიდებულს უკავშირდება კავშირებით: **so dass** – ისე, რომ;

so..., dass – ისე ... რომ;

als dass – რათა;

ohne dass – ისე რომ, არ;

მთავარ წინადადებაში კორელატივად გამოდის: **dermaßen, derart, solch, zu(als dass კავშირთან).**

Er hinkt, **so dass** er nicht schnell gehen kann.

ის კოჭლობს, ისე რომ სწრაფად სიარული არ შეუძლია.

Der Kranke schrie **so**, dass ihn alle hören konnten.

ავადმყოფი ისე ყვიროდა, რომ ყველას შეეძლო მისი ხმის გაგონება.

Die Arbeit war **zu schwierig, als dass** man sie an einem Tag schaffen könnte.

სამუშაო ძალზე მძიმე იყო იმისათვის, რათა მისი შესრულება ერთ დღეში მოეხერხებინათ.

Er war schon zur Kur, **ohne dass** sich sein Gesundheitszustand gebessert hat.

ის უკვე იყო სამკურნალოდ, მაგრამ ისე, რომ მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობა არ გაუმჯობესებულა.

შინაარსის გამავრცობელი დამოკიდებული წინადადება (Der weiterführende Nebensatz)

შინაარსის გამავრცობელი დამოკიდებული წინადადება არ ასრულებს მთავარი წინადადების რომელიმე წევრის როლს; ამ შემთხვევაში საქმე გვაქვს დამოუკიდებელი შინაარსის მქონე ორ სტრუქტურასთან, რომელიც ფორმალურადაა ერთმანეთთან დაკავშირებული და აგებულია რთული ქვეწყობილი წინადადების მიხედვით. ამ დროს შეუძლებელია კითხვის დასმა მთავარი წინადადების შემასმენლისადმი, რადგან დამოკიდებული წინადადება ვერ პასუხობს ამ კითხვაზე:

Er hat mich gestern besucht, **was mich sehr gefreut hat.**

მან გუშინ მომინახულა, რამაც ძალიან გამახარა.

Er arbeitet völlig selbständig, **was mir besonders gefällt.**

ის სრულიად დამოუკიდებლად მუშაობს, რაც მე განსაკუთრებით მომწონს.

Es war im August, **als** er nach Italien wanderte.

ეს იყო აგვისტოში, როდესაც იგი იტალიაში გაემგზავრა.

სიტყვათშემაჯობა
(Die Wortbildung)

სიტყვათშემაჯობა

(Die Wortbildung)

სიტყვათშემაჯობის სახეობები

სიტყვათშემაჯობის სახეობები
 სიტყვათშემაჯობის სახეობები
 სიტყვათშემაჯობის სახეობები

სიტყვათწარმოება (Die Wortbildung)

სიტყვების წარმოებას ამა თუ იმ ენისთვის დამახასიათებელი თავისებურებების გათვალისწინებით, სიტყვათწარმოება ეწოდება. სიტყვათწარმოების წესების ცოდნა ძალზე მნიშვნელოვანია უცხო ენების შემსწავლელისთვის. ამ წესების თანახმად, მას თავად შეუძლია აწარმოოს ახალი სიტყვები, რომლებიც დააკმაყოფილებს გერმანული ენის გრამატიკულ და ლექსიკურ ნორმებს.

გერმანულ ენაში სიტყვათწარმოების უმთავრესი საშუალებებია:

სუფიქსაცია (ფუძე + სუფიქსი);

Lehr-er, glück-lich, fahr-en

პრეფიქსაცია (პრეფიქსი + ფუძე);

Ge - räusch, ur-alt, be-suchen

სიტყვათშეერთება (ფუძე + ფუძე);

Land-karte, schwarz-fahren

მეტყველების ერთი ნაწილის გადასვლა მეტყველების მეორე ნაწილის რანგში;

schlafen – das Schlafen

lachen – das Lachen

სიტყვების უსუფიქსო წარმოება ზმნის ფუძიდან;

unterrichten – der Unterricht

schlafen – der Schlaf

გავეცნოთ გერმანული სიტყვათწარმოების ყველაზე გავრცელებულ სახეობებს.

I. არსებითი სახელების სიტყვათწარმოება

1. მამრობითი სქესის არსებითი სახელების წარმოება სუფიქსების საშუალებით.

სუფიქსები: **er (-ler, -ner, -aner)** და **-ling** აწარმოებენ მამრობითი სქესის არსებით სახელებს, რომლებიც აღნიშნავენ პიროვნების პროფესიას, ეროვნებას, წარმომავლობას, ადამიანის რაიმე თვისებებს და ა.შ.

lehren – სწავლება	der Lehrer – მასწავლებელი
malen – ხატვა	der Maler – მხატვარი
lesen – (წა)კითხვა	der Leser – მკითხველი
georgisch – ქართული	der Georgier – ქართველი
Tbilissi – თბილისი	der Tbilisser – თბილისელი
Berlin – ბერლინი	der Berliner – ბერლინელი
frech – თავხედი	der Frechling – თავხედი (კაცი)
feige – მშიშარა, ლაჩარი	der Feigling – მშიშარა, ლაჩარი

2. მდედრობითი სქესის არსებითი სახელების წარმოება სუფიქსების საშუალებით.

სუფიქსები: **-ung, -heit, -keit, -igkeit, -schaft, -tion, -tät, -ei** აწარმოებენ მდედრობითი სქესის არსებით სახელებს.

- სუფიქსი – ung** აღნიშნავს მოქმედებას, პროცესს, საგნებს.
erklären – ახსნა, განმარტება	die Erklärung – ახსნა-განმარტება
entwickeln – განვითარება	die Entwicklung – განვითარება.
handeln – მოქმედება	die Handlung – მოქმედება, ქმედება.
kleiden – ჩაცმა	die Kleidung – ტანსაცმელი
regieren – მართვა	die Regierung – მთავრობა

სუფიქსი – heit აღნიშნავს ზედსართავი სახელიდან და მიმდებარეობიდან ნაწარმოებ ნიშან-თვისებებს:

schön – ლამაზი	die Schönheit – სილამაზე, მშვენიერება.
klug – ჭკვიანი	die Klugheit – გონიერება
dumm – სულელი	die Dummheit – სისულელე
beliebt – პოპულარული	die Beliebtheit – პოპულარობა.

სუფიქსი – keit აწარმოებს არსებით სახელებს ზედსართავი სახელებიდან, რომელთაც აქვთ სუფიქსები: **-lich, -ig, -bar, -sam.**

ehrllich – პატიოსანი	die Ehrlichkeit – პატიოსნება

notwendig — საჭირო

kosbar — ძვირფასი

seltsam — იშვიათი

სუფიქსი — igkeit აწარმოებს არსებით სახელებს ზედსართავი სახელებიდან;

nutzlos — არასაჭირო

müde — დაღლილი

wahrhaft — ნამდვილი

die Notwendigkeit — საჭიროება

die Kosbarkeit — ძვირფასეულობა

die Seltsamkeit — იშვიათობა

die Nutzlosigkeit — არასაჭიროება

die Müdigkeit — დაღლილობა

die Wahrhaftigkeit — ნამდვილობა, კეშმარიტება

სუფიქსი — schaft აწარმოებს არსებით სახელებს არსებითი სახელის ფუძიდან, ზედსართავი სახელიდან, ზოგჯერ — ზმნიდან.

der Student — სტუდენტი

der Bauer — გლეხი

der Feind — მტერი

der Anwalt — ადვოკატი

bekannt — ნაცნობი

die Studentenschaft — სტუდენტობა

die Bauernschaft — გლეხობა

die Feindschaft — მტრობა

die Anwaltschaft — ადვოკატურა

die Bekanntschaft — ნაცნობობა

სუფიქსი tion — აწარმოებს არსებით სახელებს ზმნებიდან — ier — სუფიქსით;

organisieren — ორგანიზება

registrieren — რეგისტრირება

die Organisation — ორგანიზაცია

die Registration — რეგისტრაცია

სუფიქსი — tät აწარმოებს არსებით სახელებს უმთავრესად ზედსართავი სახელებიდან:

aggressiv — აგრესიული

brutal — სასტიკი, უხეში

die Aggressivität — აგრესიულობა

Brutalität — სასტიკე, უხეშობა

სუფიქსი — ei აწარმოებს არსებით სახელებს არსებითი სახელების ფუძიდან:

der Barbar — ბარბაროსი

der Streber — კარიერისტი

die Barbarei — ბარბაროსობა

die Streberei — კარიერისტობა

3. საშუალო სქესის არსებითი სახელების წარმოება სუფიქსების საშუალებით.

სუფიქსები — chen და — lein აწარმოებენ კნინობით და სააღერსო არსებით სახელებს. არსებითი სახელებიდან ქართულში მათ, ზოგიერთი გამონაკლისის გარდა, შესატყვისი არ გააჩნიათ და ითარგმნებიან სიტყვით: „პატარა“.

das Haus — სახლი	das Häuschen პატარა სახლი
der Stuhl — სკამი	das Stühlchen — პატარა სკამი
der Bach — ნაკადული	das Bächlein — რუ
das Buch — წიგნი	das Büchlein — პატარა წიგნი
die Mutter — დედა	das Mütterchen — დედილო
der Vater — მამა	das Väterchen — მამილო

4. არსებითი სახელების სიტყვათშეერთება.

სიტყვათშეერთება წარმოადგენს სიტყვათწარმოების გავრცელებულ სახეობას. ასეთი სიტყვები იწარმოება ორი ან მეტი სიტყვის შეერთებით, ხანდახან შემეერთებელი ელემენტების: **-s, -es, -e, -er, en, -n**-ის საშუალებით.

პირველი სიტყვა წარმოადგენს მსაზღვრელს, ხოლო მეორე (ან ბოლო) სიტყვა — ძირითად შემადგენელს; მახვილი ეცემა მსაზღვრელ სიტყვას, ხოლო არტიკლის შერჩევა ხდება ბოლო სიტყვის მიხედვით.

der Arbeitsplatz	— სამუშაო ადგილი.
der Städtebau	— ქალაქთშენებლობა.
die Großstadt	— დიდი ქალაქი.
das Esszimmer	— სასადილო ოთახი.
der Verkäufersunfall	— საგზაო (უბედური) შემთხვევა.
der Führerschein	— (მანქანის) მართვის მოწმობა.

II. სუბსტანტივაცია

სიტყვის სუბსტანტივაცია ნიშნავს რომელიმე მეტყველების ნაწილის გადაქცევას არსებით სახელად. შესაძლოა ნებისმიერი მეტყველების ნაწილის გაარსებითება, რის დროსაც იგი შეიძენს

არსებითი სახელის გრამატიკულ ნიშნებს (არტიკლი, ბრუნვა, რიცხვი) და ფუნქციებს წინადადებაში.

შეიძლება გაარსებითდეს:

1. ინფინიტივი, რომელიც ყოველთვის საშუალო სქესისაა;
leben – ცხოვრება das Leben ცხოვრება, სიცოცხლე
gehen – სიარული das Gehen – სიარული
schweigen – ჩუმად ყოფნა das Schweigen – გაჩუმება, სიჩუმე

2. ზედსართავი სახელი:

alt – მოხუცი der, die Alte – მოხუცი (კაცი, ქალი)
gut – კარგი das Gute – სიკეთე
neu – ახალი das Neue – სიახლე, ახალი რამ
deutsch – გერმანული der Deutsche – გერმანელი

3. მიმღეობა I და II

gelehrt (ზმნიდან lehren) – der Gelehrte – სწავლული
vorsitzend (ზმნიდან vorsitzen) – der Vorsitzende – თავმჯდომარე

4. ნაცვალსახელი;

mein – ჩემი, die Meinen – ჩემიანები, das Meine – ჩემი საკუთრება.

III. ზედსართავი სახელების სიტყვათწარმოება

1. ზედსართავი სახელების წარმოების წარმოადგენენ საყოფიერ საშუალებას წარმოადგენენ სუფიქსები და პრეფიქსები: – **ig, -isch, -lich, en(ern), -bar, -sam, -haft, -los –voll, be-, ge-, miss-, un-, ur-, erz-**; ზედსართავი სახელები იწარმოება არსებითი სახელების, ზედსართავების, ზმნების, რიცხვითი სახელებისა და ზმნიზედებისაგან, აღნიშნული სუფიქსებისა და პრეფიქსების დართვით.

სუფიქსი – ig

der Fleiß – სიბეჯითე, მუყაითობა fleißig ბეჯითი, მუყაითი
der Hunger – შიმშილი hungrig – მშიერი
das Jahr – წელიწადი jährlich – წლიური, წლის
dort – იქ dortig – იქაური

einmal – ერთხელ

სუფიქსი – isch

der Spott – დაცინვა

der Maler – მხატვარი

das Europa – ევროპა

der Georgier – ქართველი

Goethe გოეთე

der Argwohn – საეჭვობა

der Dieb – ქურდი

სუფიქსი – lich

der Mann კაცი, მამაკაცი

das Herz – გული

die Angst – შიში

bedrohen – მუქარა

trösten – ნუგეშისცემა

dick – სქელი

krank – ავადმყოფი, სნეული

სუფიქსი – en(ern)

das Gold – ოქრო

die Seide – აბრეშუმის

der Stein – ქვა

სუფიქსი – bar

essen – ჭამა

trinken – სმა, დაღევა

die Frucht – ნაყოფი

der Zoll – საბაჟო გადასახადი

die Steuer – გადასახადი, მოსაკრები

სუფიქსი – sam

einmalig – ერთჯერადი

spöttisch – დამცინავი

malerisch – მხატვრული

europäisch – ევროპელი, ევროპის

georgisch – ქართული

goethisch – გოეთესი, გოეთესეული

argwöhnisch – საეჭვო

diebisch – ქურდული

männlich – კაცური, მამაკაცური,

ვაჟკაცური

herzlich – გულითადი, გულიანი

ängstlich – მშიშარა, მფრთხალი

bedrohlich – საშიში, სახიფათო

tröstlich – სანუგეშო, მანუგეშებელი

dicklich – მოსქელო

kränklich – ავადმყოფური

golden – ოქროსი

seiden – აბრეშუმის

steinern – ქვის

essbar – საჭმელად ვარგისი

trinkbar – სასმელად ვარგისი

fruchtbar – ნაყოფიერი

zollbar – საბაჟოს გადასახადს

დაქვემდებარებული

steuerbar – გადასახადს

დაქვემდებარებული

- die Arbeit მუშაობა, შრომა arbeitsam—შრომისმთქმარე
- ein — ერთი einsam — მარტოსული
- die Gewalt — ძალა, gewaltsam — ძალადობრივი,
ძალადობა მოძალადე
- სუფიქსი — haft**
- der Meister — ოსტატი meisterhaft — ოსტატური
- Kranke — ავადმყოფი, სნეული krankhaft — ავადმყოფური
- die Liebe — სიყვარული liebhaft — მოყვარული
- სუფიქსი — los**
- das Gefühl — გრძნობა gefühllos — უგრძნობი, გულქვა
- die Scham — სირცხვილი schamlos — უსინდისო, თავხედი
- der Wille — ნება, ნებისყოფა willenlos — უნებისყოფო
- der Vater — მამა vaterlos — უმამო
- სუფიქსი — voll**
- das Gefühl — გრძნობა gefühlvoll — მგრძნობიარე
- die Liebe — სიყვარული liebevoll — მოსიყვარულე, ნაზი,
ალერსიანი
- der Takt — დელიკატურობა taktvoll — ტაქტიანი, დელიკატური
- პრეფიქსი — be**
- berechtigt — სამართლიანი, გამართლებული
- begeistert — აღფრთოვანებული, აღტაცებული
- bejahrt — ხანდაზმული, მოხუცი, ხანშიშესული
- პრეფიქსი — ge**
- gerecht — სამართლიანი, სწორი, მართალი
- gefällig — თავაზიანი, ზრდილობიანი
- პრეფიქსი — miss**
- missgünstig — არაკეთილმყოფელი, უშურიანი
- missfällig — არასასიამოვნო, საზიზღარი
- misslich — საოთირო, დელიკატური; სარისკო; რთული, სახიფათო
- პრეფიქსი — un**

unglücklich – უბედური
 unreif – მკვახე, უმწიფარი
 unbequem – მოუხერხებელი
 ბრეფიქსი – **ur**

uralt – ძალიან ძველი, უძველესი
 ursprünglich – თავდაპირველი, ძველისძველი

ბრეფიქსი – **erz**

erzfaul – ძალიან ზარმაცი, უზარმაცესი
 erzdumm – ძალიან სულელი.

2. რთული ზედსართავი სახელები იწარმოება ორი ან რამდენიმე სიტყვით, რომელთაგან განსაზღვრებითი სიტყვა შეიძლება იყოს არსებითი სახელი, ზედსართავი სახელი, რიცხვითი სახელი, ზმნა ან წინდებული, ხოლო ძირითადი სიტყვა-ყოველთვის ზედსართავი სახელია

- dunkelrot – მუქი წითელი
- weltberühmt – საქვეყნოდ ცნობილი
- übergroß – ძალიან დიდი, უზარმაზარი
- lebensgefährlich – სიცოცხლისათვის სახიფათო
- dreieckig – სამკუთხა
- schneeweiß – თოვლივით თეთრი
- aufrichtig – გულწრფელი
- vorsichtig – ფრთხილი
- deutsch-georgisch – გერმანულ-ქართული
- englisch-französisch – ინგლისურ-ფრანგული

3. ადიექტივაცია

3. ადიექტივაცია ეწოდება სიტყვის გადასვლას ზედსართავი სახელის კლასში სიტყვათმწარმოებელი საშუალებების გარეშე:

- der Ernst – სერიოზულობა ernst – სერიოზული
- der Wert – ღირებულება wert – ძვირფასი, ფასეული

das Licht – შუქი, სინათლე
 die Schuld – დანაშაული
 der Feind – მტერი

licht – ნათელი, სინათლე
 schuld – დამნაშავე
 feind – მტრული

ადიექტივაციას განიცდიან ზმნის Partizip I და II-დან ნაწარმოები ზედსართავი სახელები:

rührend – გულისამაყუქებელი
 bestimmt – განსაზღვრული
 bedeutend – მნიშვნელოვანი
 glänzend – ბრწყინვალე

berühren – შეხება
 bestimmen – განსაზღვრა
 bedeuten – ნიშნავს
 glänzen – ბრწყინვა

ყველაზე ხშირად ხმარებული ძლიერი ზმნების სია

ამ ზმნების ძირითადი ფორმების დამახსოვრება აუცილებელია გერმანული ზმნის დროთა სისტემის საწარმოებლად. აქვე მითითებული **a** და **e** ფუძიანი ზმნების ფორმები Präsens-ის მხოლოდითი რიცხვის მე-2 და მე-3 პირში.

	Infinitiv	3. Pers. Sg Präs	Präteritum	Partizip II	Hilfsverb
1	backen	er bäckt (backt)	buk backte	gebacken	haben
2	befehlen	er befiehlt	befahl	befohlen	haben
3	beginnen		begann	begonnen	haben
4	beissen		biss	gebissen	haben
5	bergen	er birgt	barg	geborgen	haben
6	betrügen		betrog	betrogen	haben
7	biegen		bog	gebogen	haben
8	bieten		bot	geboten	haben
9	binden		band	gebunden	haben
10	bitten		bat	gebeten	haben
11	blasen	er bläst	blies	geblasen	haben
12	bleiben		blieb	geblieben	sein
13	braten	er brät	briet	gebraten	haben
14	brechen	er bricht	brach	gebrochen	sein, haben
15	brennen		brannte	gebrannt	haben
16	bringen		brachte	gebracht	haben
17	denken		dachte	gedacht	haben

18	empfehlen	er empfiehlt	empfohl	empfohlen	haben
19	erlöschen	er erlischt	erlosch	erloschen	sein
20	erschrecken	er erschrickt	erschrak	erschrocken	sein
21	essen	er isst	ass	gegessen	haben
22	fahren	er fährt	fuhr	gefahren	sein, haben
23	fallen	er fällt	fiel	gefallen	sein
24	fangen	er fängt	fang	gefangen	haben
25	fechten	er ficht	focht	gefochten	haben
26	finden		fand	gefunden	haben
27	flechten	er flecht	flocht	geflochten	haben
28	fliegen		flog	geflogen	sein, haben
29	fliehen		floh	geflohen	sein
30	fliessen		floss	geflossen	sein
31	fressen	er frisst	frass	gefressen	haben
32	frieren		fror	gefroren	haben
33	gebären	sie gebiert (gebärt)	gebar	geboren	haben
34	geben	er gibt	gab	gegeben	haben
35	gehen		ging	gegangen	sein
36	gelingen		gelang	gelingen	sein
37	geschehen	es geschieht	geschah	geschehen	sein
38	gewinnen		gewann	gewonnen	haben
39	giessen		goss	gegossen	haben
40	graben	er gräbt	grub	gegraben	haben
41	haben	er hat	hatte	gehabt	haben
42	halten	er hält	hielt	gehalten	haben
43	hängen		hing	gehangen	haben
44	heissen		hiess	geheissen	haben
45	helfen	er hilft	half	geholfen	haben
46	kennen		kannte	gekant	haben
47	klingen		klang	geklungen	haben
48	kommen		kam	gekommen	sein
49	kriechen		kroch	gekrochen	sein
50	laden	er lädt	lad	geladen	haben
51	lassen	er lässt	liess	gelassen	haben
52	laufen	er läuft	lief	gelaufen	sein
53	leiden		litt	gelitten	haben
54	leihen		lieh	geliehen	haben
55	lesen	er liest	las	gelesen	haben
56	liegen		lag	gelegen	haben
57	lügen		log	gelogen	haben
58	meiden		mied	gemieden	haben
59	messen	er misst	mass	gemessen	haben

60	nehmen	er nimmt	nahm	genommen	haben
61	nennen		nannte	genannt	haben
62	raten	er rät	riet	geraten	haben
63	reiten		ritt	geritten	haben, sein
64	rennen		rannte	gerannt	sein
65	rufen		rief	gerufen	haben
66	schaffen		schuf	geschaffen	haben
67	scheinen		schien	geschienen	haben
68	schlafen	er schläft	schlief	geschlafen	haben
69	schlagen	er schlägt	schlug	geschlagen	haben
70	schneiden		schnitt	geschnitten	haben
71	schreiben		schrieb	geschrieben	haben
72	schreien		schrie	geschrien	haben
73	schreiten		schrift	geschritten	sein
74	schweigen		schwieg	geschwiegen	haben
75	schwimmen		schwamm	geschwommen	sein haben
76	sehen	er sieht	sah	gesehen	haben
77	sein	er ist	war	gewesen	sein
78	senden		sandte, sendete	gesandt, gesendet	haben
79	singen		sang	gesungen	haben
80	sinken		sank	gesunken	sein
81	sitzen		sass	gesessen	haben
82	sprechen	er spricht	sprach	gesprochen	haben
83	springen		sprang	gesprungen	sein
84	stechen	er sticht	stach	gestochen	haben
85	stehen		stand	gestanden	haben
86	stehlen	er stiehlt	stahl	gestohlen	haben
87	steigen		stieg	gestiegen	sein
88	sterben	er stirbt	starb	gestorben	sein
89	stossen	er stösst	stiess	gestossen	haben, sein
90	streiten		stritt	gestritten	haben
91	tragen	er trägt	trug	getragen	haben
92	treffen	er trifft	traf	getroffen	haben
93	treiben		trieb	getrieben	haben sein
94	treten	er tritt	trat	getreten	sein haben
95	trinken		trank	getrunken	haben
96	tun	er tut	tat	getan	haben
97	verderben	er verderbt	verdarb	verdorben	haben sein
98	vergessen	er vergisst	vergass	vergessen	haben

99	verlieren		verlor	verloren	haben
100	verschwinden		verschwand	verschwunden	sein
101	verzeihen		verzieh	verziehen	haben
102	wachsen	er wächst	wuchs	gewachsen	sein
103	waschen	er wäscht	wusch	gewaschen	haben
104	wenden		wandte wendete	gewandt gewendet	haben
105	werben	er wirbt	warb	geworben	haben
106	werden	er wird	wurde	geworden	sein
107	werfen	er wirft	warf	geworfen	haben
108	wissen	er weiss	wusste	gewusst	haben
109	ziehen		zog	gezogen	haben, sein
110	zwingen		zwang	gezwungen	haben

ლიტერატურა

1. Dreyer Schmitt, Lehr-und Übungsbuch der deutschen Grammatik, Neubearbeitung, Max Hueber –Verlag, 2002.
2. Helbig, Gerhard, Joachim Buscha, Deutsche Grammatik, Ein Handbuch für den Ausländerunterricht, 12. unveränd.Aufl. Leipzig: Verlag Enzyklopädie, 1989.
3. Suschtchinski, I. Deutsch für Jurastudenten, Moskwa, 2002.
4. Zielinski, Wolf-Dietrich, ABC der deutschen Nebensätze, Hueber, 1991.
5. Завьялова В.М, Извольская И, В, Грамматика немецкого языка, краткий справочник, М., 1995.

შინაარსი

წინასიტყვაობა	3
გერმანული ენის გრამატიკა	4
მორფოლოგია	7
§ 1. ზმნა	8
აწმყო დრო	13
მოუცილებადთავსართიანი ზმნები	23
მოცილებადთავსართიანი ზმნები	25
მერყევთავსართიანი ზმნები	28
შერეული ზმნები ანუ სუსტი ზმნების განსაკუთრებული ჯგუფი	30
წასგარეშე ანუ უწესო ზმნები	31
• მარტივი წარსული დრო	31
რთული წარსული დრო	34
რთული წინარე წარსული დრო	39
I მომავალი დრო	41
II მომავალი დრო	43
• მოდალური ზმნები	44
უკუქცევითი ზმნები	50
ზმნების მართვა	57
ზმნები წინდებულებიანი დამატებით	62
წინდებულებთან დაკავშირებული, ყველაზე გავრცელებული ზმნების ნუსხა	64
კაუზატიური ზმნები	65
ბრძანებითი კილო	68
ზმნების გვარი	72
ენებითი გვარი	72
მოქმედების პასივი და მისი წარმოება	73
მოქმედების პასივის სახეობები	75
მდგომარეობის პასივი ანუ სტატივი	77
ზმნის ინფინიტიური ფორმები	78
ინფინიტივი	78
• მოდალური ზმნების ხმარება ინფინიტივ I და II-თან ერთად	80
ზმნების ხმარება ინფინიტივთან ერთად	83

კონსტრუქციები
ლიონთა

Infinitiv-ის ხმარება zu-ნაწილაკის გარეშე	83
Infinitiv-ის ხმარება zu-ნაწილაკით	86
კონსტრუქციები um, (an)statt, ohne+Infinitiv-ი zu-თი	89
I მიმღეობა	92
გერუნდივი ანუ Partizip I zu ნაწილაკით	94
II მიმღეობა	94
პარტიციპული კონსტრუქციები	95
ზმნის კილო	97
კავშირებითი კილოკონიუნქტივი	98
კონიუნქტივის წარმოება Passiv-ში	110
კონიუნქტივის ხმარება	113
ირიბი თქმა	113
ირეალობა	117
გერმანული ზმნის კატეგორიალური სისტემა	120
§ 2. არსებითი სახელი	122
არტიკლი	122
არტიკლის შერწყმა წინდებულთან	133
არსებითი სახელის სქესის განსაზღვრა მისი მნიშვნელობისა და ფორმის მიხედვით	135
არსებით სახელთა რიცხვი	146
არსებით სახელთა ბრუნება	150
საკუთარი სახელების ბრუნება	155
არსებით სახელთა ბრუნების მნიშვნელობა და სინტაქსური ფუნქციები	156
3. ნაცვალსახელი	160
პირის ნაცვალსახელი	161
კუთვნილებითი ნაცვალსახელი	163
უკუქცევითი ნაცვალსახელი	165
ჩვენებითი ნაცვალსახელი	168
მიმართებითი ნაცვალსახელი	174
განუსაზღვრელობითი და უარყოფითი ნაცვალსახელები	175
უპირო ნაცვალსახელი	179
ნაცვალსახელური ზმნიზადა	180
წინდებული	182
Dativ-Akkusativ-ის წინდებულები	182

Dativ-ის წინდებულები	185
Akkusativ-ის წინდებულები	190
Genitiv-ის წინდებულები	193
- § 5 ზედსართავი სახელი	195
ზედსართავი სახელის ბრუნება	196
ფორმაუცვლელი ზედსართავი სახელი	201
ზედსართავი სახელის ხარისხები	201
- § 6 ზმნიზედა	204
- § 7. როცხვითი სახელი	207
- § 8. კავშირი	213
- § 9. ნაწილაკი	215
§ 10. შორისდებული	217
სინტაქსი	218
წინადადება	219
წინადადების ტიპები გამონათქვამის მიხედვით	219
სიტყვათწყობა თხრობით წინადადებაში	220
სიტყვათწყობა კითხვით წინადადებაში	221
სიტყვათწყობა ბრძანებით წინადადებაში	224
სიტყვათწყობა ძახილის წინადადებაში	225
წინადადების სტრუქტურული ტიპები	226
წინადადების წევრები	228
ქვემდებარე	229
შემასმენელი	230
დამატება	234
განსაზღვრება	236
დანართი	239
გარემოება	239
რთული წინადადება	143
რთული თანწყობილი წინადადება	243
რთული ქვეწყობილი წინადადება	246
დამოკიდებული წინადადებების სინტაქსური სახეობები	253
ქვემდებარული დამოკიდებული წინადადება	254
შემასმენლური დამოკიდებული წინადადება	254
დამატებითი დამოკიდებული წინადადება	255
დამატებითი დამოკიდებული წინადადება ირიბი თქმის	

გამოსახატავად	256
დამატებითი დამოკიდებული წინადადება ირიბი თქმის გამოსახატავად ბრძანებით კილოში	258
განსაზღვრებითი დამოკიდებული წინადადება	259
დროის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადება	261
აღგილის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადება	264
მიზეზის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადება	265
მიზნის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადება	266
პირობითი დამოკიდებული წინადადება	266
ირეალური პირობითი დამოკიდებული წინადადება	268
დათმობითი (თუმცაობითი) დამოკიდებული წინადადება	270
მოდალური წინადადება	271
შედარებითი დამოკიდებული წინადადება	272
შეზღუდვითი დამოკიდებული წინადადება	273
შედგენის დამოკიდებული წინადადება	273
შინაარსის გამავრცობელი დამოკიდებული წინადადება	274
სიტყვათწარმოება	275
არსებითი სახელების სიტყვათწარმოება	276
სუბსტანტივაცია	279
ზედსართავი სახელების სიტყვათწარმოება	280
ადიექტივაცია	283
ყველაზე ხშირად ხმარებული ძლიერი ზმნების სია	284
ლიტერატურა	287

გამომცემლობის რედაქტორი დ. გამყრელიძე
ტექნორედაქტორი ფ. ბუდალაშვილი
კორექტორი ც. მოლოდინი
კომპიუტერული უზრუნველყოფა ხ. სხირტლაძე

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 30.12.03

საბეჭდი ქაღალდი 60X84

პირობითი ნაბეჭდი თაბახი 18,25

სააღრ.-საგამომც. თაბახი 12,69

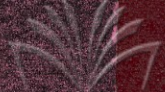
შეკვეთის № 141 ტირაჟი 300

ფასი სახელშეკრულებო

თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა

0128, თბილისი, ი. ჭავჭავაძის გამზ. 14

თსუ სარედაქციო-სადუბლიკაციო კომპიუტერული
სამსახური, თბილისი, ი. ჭავჭავაძის გამზ., 1

ქართული
ლიბრეოთეკა